

IV. Det humanistiske Fakultet

På trods af stadigt strammere økonomiske rammer er det lykkedes at opretholde den brede fagvifte ved fakultetet i 1985. Dette kan under de nu kendte forudsætninger desværre ikke med sikkerhed garanteres i tiden fremover. Således indførtes der fra Direktoratet for de videregående Uddannelsers side i løbet af året en såkaldt puljetildeling af forskningsmidler, hvis erklærede sigte det er at fremme forskningsomstilling. Denne ordning, der agtes videreført de kommende år, kan ikke undgå at få en følelig indvirkning på den indbyrdes vægtning af fakultetets fagområder.

Dertil kommer et udtalt krav om en begyndende forskningsplanlægning, der med udgangspunkt i budgetperioder på 7 år skal sikre tildeling af forskningsmidler til områder med gode beskæftigelsesmuligheder. Det forudses fra direktoratets side, at denne planlægning i stadigt større omfang skal basere sig på en evaluering af forskningen.

Hensynet til kandidaternes beskæftigelsesmuligheder ligger ligeledes bag den største enkeltstående ændring af fakultetets virksomhed i løbet af 1985 – ikrafttrædelsen af den nye humanistbekendtgørelse. Sigtet med denne er dobbelt: for det første generelt at afkorte den normerede studietid, for det andet at åbne mulighed for en større grad af integration fag og fag imellem, herunder også integration med fag uden

for fakultetets normale område. Hvilken indflydelse på fakultetets forskning denne uddannelsesændring vil få er det endnu for tidligt at udtale sig om.

Fakultetet har i det forløbne år bestræbt sig på at forstærke samarbejdet med andre organisationer og institutioner, både på det forskningsmæssige og på det uddannelsesmæssige område. Det gælder fx samarbejde med Folkeuniversitetet og Danmarks Tekniske Højskole, med LO og DA. Desuden er de første Åbent Universitet-kurser blevet udbudt i dansk og fransk. Den interesse, dette har vakt, vil betyde, at også andre fag vil kunne indgå i ordningen. På forskningssiden blev der i årets løb truffet endelig aftale med Statens humanistiske Forskningsråd om oprettelsen af et Center for sammenlignede Kulturforskning, med adresse på Københavns Universitet, Amager. Centret etableres pr. 1.1.1986, og forventes at virke i fem år.

Nyansættelser i henhold til den i 1984 iværksatte forskerrekutteringsplan er fortsat, således at der med udgangen af 1985 havde været ca. 30 stillinger under opslag. De bevillingsmæssige forhold gør det imidlertid usikkert i hvilken udstrækning disse stillinger – der for størstedelens vedkommende kun er fireårige – kan formodes at medføre en varig ændring af fakultetets forskningsprofil.

Jørgen Skafte Jensen

Historie

1. Historisk Institut

Historie:

Historisk Instituts historie kan med rimelighed føres tilbage til 1895, hvor professor Kristian Erslev blev forstander for det nyetablerede filologisk-historiske laboratorium. Faget Historie havde i disse år til huse i kommunitsbygningen ud mod Nørregade og bejntes her sammen med andre fag som nordisk, latin, græsk, romansk og tysk og engelsk filologi. I 1938 udskilles Historisk laboratorium herfra som selvstændigt område for sidst i 1950'erne og først i 1960'erne at blive opdelt i 3 institutter: Institut for økonomisk Historie, Institut for Samtidshistorie og endelig Historisk Institut. Efter i en periode at have rådighed over lokaler i Studiegården (fra 1916) flyttede instituttet i 1963 over i Bispetorvsbygningen for sluttelig i 1979 at blive placeret i det ny universitetskompleks på Amager. De tre nævnte historiske institutter blev umiddelbart derefter – i 1982 – samlet i et Centralinstitut for Historie.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 23.

Professorer: Svend Ellehøj, Jens Erik Skydsgaard, Niels Steensgaard.

Lektorer: Esben Albrechtsen, Hans Bach Bagger, Claus Bjørn, Axel Bolvig, Arne Søby Christensen, Niels Finn Christiansen, Karsten Fledelius, Karl-Erik Frandsen, Kai Hørby, Johnny Leisner, Niels Lund, Bengt Malcus, Knud Prange, Niels Saxtorph, Benito Scocozza, Inge Skovgaard-Petersen, Jørgen Tvevad (fratrådt 30.6.), Hans Vammen, Alex Wittendorff, Peter Ørsted.

Adjunkt: Nanna Damsholt.

Seniorstipendiater: Peter Christensen, Bodil K. Hansen, Mogens Rüdiger Hansen, Jens Chr. Vesterskov Johansen, Gunner Engberg Lind.

Kandidatstipendiat: Gurli Jacobsen.

Forskningsrådsstipendiat: Niels Clemmensen.

Ekstern lektor: Thorkild Kjærgaard.

Privatdocent: fil.dr. Olafia Einarsdottir.

TAP: Antal årsværk: 4,65.

Grethe Christensen, Birgit Sampson, Bodil Ring Brodersen, Tove Nielsen, Jytte Skytte.

Kontorelev: Kent Samuelsen.

Akademisk medarbejder: Hanne Caspersen (fratrådt 30.6.).

Forskningsvirksomhed:

Historisk Institut er ikke en isoleret enhed. Det er en del af et fakultet, som igen er en del af et *universitas*, et

universitet i ordets egentlige betydning, d.v.s. en helhed omfattende alle fag og videnskaber. I dette universitet, som er vokset frem gennem et halvt årtusinde, har faget historie tidligt indtaget sin plads som et af de store humanistiske fag med berøringsflader og tilknytningspunkter til mange andre fag, emnemæssigt eller metodisk. Denne sammenhæng med et bredt forskningsmiljø, dette tilhørsforhold til en videnskaberens familie med gensidig inspiration er en af forudsætningerne for den betydelige spændvidde så vel i tidsmæssig og geografisk som i emnemæssig og metodisk henseende, som kendetegner den forskning, der omtales på de følgende sider.

I internationale fagkredse foregår der en livlig diskussion om det, man kunne kalde den faglige selvforståelse – forestillingerne om hvad historie og historieforskning er og fagets forhold til det enkelte individ og til samfundet. Denne debat foregår også hos os, og man vil i den beskrevne forskning finde flere tendenser repræsenteret. En går, i forlængelse af fagets videnskabelige tradition, i retning af kronologisk og emnemæssigt begrænsede empiriske undersøgelser, hvor hovedvægten lægges på erkendelsens sikkerhed. Heroverfor kan peges på forskning, hvor de konkrete, empiriske undersøgelser i højere grad er styret af en samfundshistorisk eller universalhistorisk problematik, der spænder over længere, eventuelt meget lange, tidsrum. En tredje tendens orienterer sig imod en mere omfattende historieteori og søger i højere grad at overskride den klassiske kildekritiks opfattelse af kildernes natur og forskerens stilling til dem, og tillige at genoplive den historiefilosofiske debat om historiens drivkræfter. Det skal dog understreges, at der mellem disse tendenser ofte er tale om frugtbare blandformer og gensidig inspiration, der som forudsætning har instituttets kronologiske og emnemæssige spændvidde. De interne diskussioner om faget har i øvrigt i de senere år i høj grad været præget af den internationale debat om nye metodisk-teoretiske tilgangsvinkler til skabelse af historisk viden, til dels udviklet ved nedbrydning af traditionelle faggrænser og sammenlignende studier af forskellige samfund. Det er baggrunden for, at man på de følgende sider vil finde forskning, der har karakter af mentalitetshistorie, kvindehistorie eller økologihistorie.

En meget betydelig del af forskningen ved instituttet er grundforskning inden for Danmarks historie, til hvilket der påhviler os en særlig forpligtelse, fordi andre landes historikere så godt som ikke beskæftiger sig med Danmark. Det er en af vores væsentligste opgaver at videreudvikle og forny den solide tradition for studiet af landets historie, bl.a. ved at anvende de nævnte nye tilgangsvinkler her. Vi anser det for betydningsfuldt, at den nationale selvforståelse ikke forringes i en tid, da det synes vigtigere end nogensinde, at Danmark kan hævde sig i kraft af sit særpræg og sine traditioner.

Nedenfor er en mere detaljeret oversigt over den

igangværende forskning ved Historisk Institut forsøgt. Den tematisering, som findes der, må nødvendigvis være meget bred og har primært til formål at lede læseren frem til de emner, som måtte have særskilt interesse. I praksis vil yderligere oplysninger om det enkelte forskningsprojekt afsløre, at den givne problemstilling, emne og kildemateriale ikke kan omfattes af et enkelt tema alene. Der eksisterer således et dilemma mellem et ønske om en mere dybtgående beskrivelse og de relativt snævre rammer, som denne årbog må have. I et forsøg på at løse dette dilemma har Historisk Institut udarbejdet en bred og udadvendt oversigt over den forskning, som er omtalt nedenfor. Oversigten »Forskning ved Historisk Institut« Københavns Universitet 1982 (75 s.) kan rekvireres ved henvendelse til Historisk Institut.

1. Samlede fremstillinger af større tidsafsnits historie

- 1.1 Danmarks historie 1900-1925 (Niels Finn Christiansen).
- 1.2 Danmarks historie 1648-1730 (Svend Ellehøj). Islams ældre historie ca. 600-1500 (Johny Leisner).
- 1.3 Europas historie 1835-54 (Johny Leisner).
- 1.4 Danmarks historie 1600-1700 (Benito Scocozza).
- 1.5 Danmarks historie 1500-1600 (Alex Wittendorff).

2. Historieteori, historisk metode, historiografi m.m.

- 2.1 Historieforskningen (vedr. middelalderen) i det 20. århundrede (Kai Hørby).
- 2.2 Saxos historiesyn, afsluttende studier (Inge Skovgaard-Petersen).
- 2.3 Reformationsbegrebet fra midten af forrige århundrede til nutiden (Alex Wittendorff).

3. Massekommunikationens historie

- 3.1 Feudal billedproduktion (Axel Bolvig).
- 3.2 Pressefotografiet i Danmark (Axel Bolvig).
- 3.3 Film og TV som historisk formidlende (Karsten Fledelius).

4. Antikkens historie

- 4.1 Udviklingen fra det antikke til det tidlige middelalderlige samfund i Nordvesteuropa (Arne Søby Christensen).

4.2 Forholdet mellem by-land i det romerske Nordafrika (Arne Søby Christensen).

4.3 Handelens organisering og dens betydning for byudviklingen i Rhinområdet (Gurli Jacobsen).

4.4 Provinsen Africa Proconsularis i tidlig kejsertid (Gurli Jacobsen).

4.5 Arkæologiske udgravninger fra San Giovenale, Italien (Bengt Malcus).

4.6 Kejsertidens anvendelse af militære befalingsmænd som embedsmænd (Niels M. Saxtorph).

4.7 Grækenlands landbrug i antikken (Jens Erik Skydsgaard).

4.8 Sammenhængen mellem romanisering og økonomi i Rhinområdet i tidlig kejsertid (Peter Ørsted).

5. Middelalderen

5.1 En undersøgelse af middelalderens retssynspunkter på forholdet mellem hertugdømmet Sønderjylland og kongeriget Danmark ca. 1230-1460 (Esben Albrechtsen).

5.2 Imperiedannelse og økologisk balance i Iran (Peter Christensen).

5.3 En undersøgelse af patriarkatets udtryksformer i det danske samfund fra middelalderen til i dag (Nanna Damsholt).

5.4 En mentalitetshistorisk vurdering af den byzantinske kejser Leon VI's lovgivning (Karsten Fledelius).

5.5 Mellemitaliensk byhistorie i 1300-tallet (Kai Hørby).

5.6 Nordisk-engelsk historie i 11. årh. (Niels Lund).

5.7 Dansk militær organisation i tidlig middelalder (Niels Lund).

5.8 Amleths historie (Inge Skovgaard-Petersen).

6. Nyere tid

6.1 Ruslands politik over for de skandinaviske stater 1721-1780 (Hans Bagger).

6.2 Kvinders bevidsthed udtrykt i breve og ligprædikener i 15-1600-tallet (Nanna Damsholt).

6.3 Københavns Universitet 1621-1732 (Svend Ellehøj).

6.4 Matriklen 1662 (Karl-Erik Frandsen).

6.5 Det danske landbrugs historie 1536-1720 (Karl-Erik Frandsen).

6.6 Trolddomsprocessernes ophør i 1600-tallet (Jens Chr. V. Johansen).

6.7 De vesteuropæiske agrarencyclopædier ca. 1550-ca. 1750 (Thorkild Kjærgaard).

6.8 Tilblivelsen af den danske enevældes militærsystem (Gunner Lind).

6.9 Ændringer i verdenshandelens omfang og sammensætning 15.-18. århundrede (Niels Steensgaard).

6.10 Europæisk bevidsthed 1500-1980 (Alex Witten-dorff).

7. Nyeste tid 1800-1900-tallet

7.1 Det danske landbrugs historie 1810-1860 (Claus Bjørn).

7.2 Andelssamarbejdet historie i Danmark (Claus Bjørn).

7.3 Det kultiverede landskab. En motivmæssig behandling af de landskabsmalerier, der fokuserer på det dyrkede landskab (Axel Bolvig).

7.4 Arbejderbevægelse og velfærdsstat (Niels Finn Christiansen).

7.5 Foreningsdannelsen i Danmark og Norden til ca. 1870 (Niels Clemmensen).

7.6 Kulturhistorisk håndbog for Falster (Karl-Erik Frandsen).

7.7 Familie og gårdbrug – med særlig henblik på kvindernes stilling ca. 1870-1900 (Bodil K. Hansen).

7.8 En komparativ analyse af det italienske Democrazia Cristiana's og det danske socialdemokratis politiske linier efter 1945 (Mogens Rüdiger Hansen).

7.9 Fortsat arbejde med dansk idéhistorie 1750-1850 (Hans Vammen).

Redaktionsvirksomhed:

Esben Albrechtsen er medredaktør af Historisk Tids-

skrift, Claus Bjørn er redaktør af Fortid og Nutid, Det danske landbrugs historie (I-IV) og Studierien i Landbohistorisk Selskab, Niels Finn Christiansen er medredaktør af Årbog for Arbejderbevægelsens historie, Svend Ellehøj er hovedredaktør af Københavns Universitet 1479-1979 (I-XIV) og medredaktør af Gyldendals Danmarks Historie (I-X), Karsten Fledelius redigerer IAMHIST Newsletters samt IAMHIST's skriftrække, Kai Hørby er redaktør af Danske Magazin, Niels Lund er medredaktør af Scandinavian Journal of History, Jens Erik Skyds-gaard er medredaktør af Classica et Mediaevalia, Hans Vammen er medredaktør af Tekstudvalg til Fælleskursus Humaniora og Europæisk kultur.

Lokalhistorisk Afdeling

Forskningsoversigt:

Arbejdet med lokalhistoriens metoder og problemer har sat sig spor, dels i et bidrag til Dansk historisk Fællesforenings bog: Vejledning i lokalhistorie, om arbejdet med kilder og håndbøger, dels i diverse anmeldelser og foredrag.

Undersøgelserne af den geografiske mobilitet på Sjælland er fortsat, og en punktundersøgelse er udsendt som nr. 15 i afdelingens serie: Småtryk.

Med henblik på at udsende en bog om dansk (lav)-adel i senmiddelalder og renaissance er der foretaget en række forstudier, der bl.a. har resulteret i to afhandlinger og i mindre bidrag til Nationalmuseets værk: Danske Kalkmalerier.

Det lokalhistoriske serviceprojekt om udarbejdelse af en kulturhistorisk håndbog for Falster (se nærmere i tidligere årbøger) er fortsat i samarbejde med Karl-Erik Frandsen. Arbejdet kan snart ventes afsluttet.

I årbogen for 1984 burde være nævnt, at afdelingen udgav småtryk nr. 14, Rita Holm: Brev til Amtmanden.

Andet:

Afdelingen har forestået arrangementet (herunder tilvejebringelse af de økonomiske midler) og ledelsen af det 5. nordiske seminar i lokalhistorie. Seminaret, der blev afholdt 6.-9. august på Liselund ved Slagelse, havde som hovedemne: De folkelige bevægelser betydning for den sociale, kulturelle og politiske udvikling i det enkelte lokale samfund ca. 1860-1920, og som sidetema: Problemstillinger og prioriteringer i lokalhistorikerens arbejde i dag. Seminaret bød på 15 foredrag og 1 excursion, og der deltog 21 forskere fra Danmark, Norge, Sverige og Finland.

Redaktionsvirksomhed:

Knud Prange har deltaget i redaktionen af Personalhistorisk Tidsskrift og har redigeret afdelingens skriftserie samt serien: Heraldiske Studier.

Rejser:

Kai Hørby har opholdt sig i Rom i længere perioder i 1985. Niels Lund i Norge og England og Jens Erik Skydsgaard i Grækenland.

Foredrag i forbindelse med kongresdeltagelse og gæsteforelæsnings-

Niels Finn Christiansen ved Det europæiske Universitet i Firenze, Nanna Damsholt ved universiteterne i Göteborg og Bergen, Karsten Fledelius ved universiteterne i Uppsala, Odense, Birmingham, München, Wien, Salzburg og ved de østrigske filmdage i Wels, Karl-Erik Frandsen ved konference i Rastede og Hagen, Bodil K. Hansen ved Dansk historisk Fællesforerings årsmøde, Kai Hørby i Lund, Niels Lund ved Århus Universitet, Begnt Malcus ved 4. Skandinaviske Antikhistorikermøde, Inge Skovgaard-Petersen ved universiteterne i Lund og Odense.

Publikationer (Historisk Institut):

- Albrechtsen, E.: Historisk Tidsskrift bind 85 hæfte 1 (redaktion). København 1985, 208 s.
 -: Historisk Tidsskrift bind 84 hæfte 2 (redaktion). København 1985, 207 s.
 Bagger, H.: Reformy Petra Velikogo. Obzor iss ledovaniy. Moskva 1985, 200 s.
 Bjørn, C.: Frygten fra 1848. Bonde- og husmandsuroen på Sjælland i året 1848. Odense 1985, 155 s.
 Bjørn, C.: Vejle amts ældre Brandforsikring G/S 1835-1985. Rask Mølle (Vejle) 1985, 112 s.
 Bolvig, A., Bech, S.C.: Anden Verdenskrig i Billeder. København 1985, 190 s.
 -: Ragnvald Blix. Skandinavisk satriker i ord og streg. Søllerød 1985, 64 s.
 -: Danmarks Kirker. Ribe Amt I. Ribe domkirke. Historisk tidsskrift 1, s. 11, København 1985.
 Christiansen, N.F.: Tyske Traumer. Nyt stort værk om den tyske arbejderbevægelse undervejs. 1066. Tidsskrift for historisk forskning 2, s. 3-16, København 1985.
 -: Anmeldelse af Th. Sørensen: Social-statistiske undersøgelser over Byarbejders og landarbejders levevilkår. Indledt med en biografi over Th. Sørensen og en bibliografi ved Strange Petersen, bd. I-II. Historisk Tidsskrift Bd. 85 hefte 2, s. 396-97, København 1985.
 Clemmensen, N.: Sparekassebevægelsen i Danmark 1810-1914. København 1985, 188 s.

- Ellehøj, S.: Erik Arups sidste metodekursus. Historiske Skrifter (Festskrift til Troels Dahlerup) V, s. 16, Århus 1985.
 Frandsen, K.: En birkedommer på Amager i 1751. Tårnby 1985, 31 s.
 -: Atlas over Danmarks administrative Inddeling efter 1660 (Bind II: Tekst). København 1985, 304 s.
 -: Atlas over Danmarks administrative Inddeling efter 1660 (Bind I: Atlas). København 1985, 235 s.
 Hørby, K.: Anmeldelse af Lrs. Vissing: La formation du concept de parere chez Machiavel (Kbhvn.1984). Historisk Tidsskrift 85, s. 319-28, København 1985.
 -: Køges middelalderlige forvaltning. Køge bys historie 1288-1988, bind I: 1288-1850, Køge Kommune/Køge Museum, s. 357-75, Køge 1985.
 -: Købstaden Køges ældste historie. ???? s. 21-40, Køge 1985.
 -: Anders Sunesens liv. Anders Sunesen, stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, (ed), s. 11-25, København 1985.
 Johansen, J.C.V., Stevnsborg, H.: 16.900 retssager. Om retsarkiver, sagtypologi og procesøkonomi. Fortid og nutid XXXII, s. 100-13, København 1985.
 -: Witchcraft in Elsinore 1625-1626. Mentalities-Mentalities. An interdisciplinary journal/un journal. interdisciplinaire 3, s. 1-8, Hamilton, New Zealand 1985.
 Lind, G.: Adressbücher. Quellenkundliche Beiträge zur Wirtschafts und Sozialgeschichte Schleswig-Holsteins, Klaus Greve (ed.), s. 19-34, Kiel 1985.
 Malcus, B.: Sociala aspekter på det romerska Britannien. Romhorisont 9, s. 8-15, Stockholm 1985.
 Rüdiger, M.: Merkantilisme og historiografi. Anmeldelse af Hans Kryger Larsen: Merkantilismen i dansk historievidenskab 1890-1940, Kbh. 1983. Fortid og Nutid Bd. 32, hefte 2, s. 120-27, København 1985.
 Skovgaard-Petersen, I.: Starkad in Saxo's Gesta Danorum. History and Heroic Tale, Tore Nyberg, Iørn Piø, Preben Meulengracht Sørensen, Aage Trommer (eds.), s. 241-57, Odense 1985.
 -: Kristendommens betydning for Saxos Danmarkshistorie. Workshop Papers II from the Sixth International Saga Conference, s. 939-52, Københavns Universitet 1985.
 -: Anmeldelse af N. H. Holmquist-Larsen: Møer, skjoldmøer og krigere, København 1983. Fortid og nutid XXXII, s. 219-21, København 1985.
 -: Saxo og Anders Sunesen. Anders Sunesen, Sten Ebbesen (red.), s. 55-74, København 1985.
 -: Saxo Grammaticus. Danorum Reguns Heroumque Historia Books X-XVI.E. Christiansen, (ed.). Historisk Tidsskrift 85, s. 316-19, København 1985.
 Steensgaard, N.P.: The return cargoes of the Carrei-

- ra in the 16th and early 17th century. Indo-Portuguese History: Old Issues, New Questions, Teotonio R. de Souza (ed.), s. 13-31, New Delhi 1985.
- Asian Trade and World Economy from the 15th to 18th Centuries. Indo-Portuguese History: Old Issues, New Questions, Teotonio R. de Souza (ed.), s. 225-35, New Delhi 1985.
- The Indian Ocean Network and the Emerging World Economy c. 1500- c.1750. Comité international des sciences historiques. XVIe Congrès international des sciences historiques. Rapports I, August Nitchke (red.), s. 34-48, Stuttgart 1985.
- Uptäckternas tid, 1350-1500 (Bra Böckers Världshistoria, band 7). Högañas 1985, 272 s.
- Verdensmarked og kulturmøter, 1500-1750 (Aschehougs Verdenshistorie, bind 9). Oslo 1985, 272 s.
- Stevnsborg, H., Johansen, J.C.V.: 16.900 retssager. Om retsarkiver, sagtypologi og procesøkonomi. Fortid og Nutid 32:2, s. 100-13, København 1985.
- , Johansen, J.C.V.: Skærmen afslører historisk krimi. Forskningen og Samfundet 3, s. 21-22, København 1985.
- Stræde, T.: "Socialistmarchen" i anarkistisk og syndikalistisk udgave. Arbejderhistorie 22, s. 15-24, København 1984.
- Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung. 19. ordinære konference i Linz, 13.-17. sept. 1983. Beretning. Arbejderhistorie 22, s. 47-52, København 1984.
- Anmeldelse: Christian Tortzen: Søfolk og skibe 1939-1945, Bd. 3 (Kbh. 1983). Arbejderhistorie 23, s. 95-98, København 1984.
- Index til SYNDIKALISTEN 1909-1911. Indledning: Danmarks første erklæret syndikalistiske blad – baggrund og udvikling. Anhang: Artikel zu ausländischen und internationalen Themen in der Zeitschrift ". Københavns Universitet 1984, 65 s.
- Wittendorff, A., Kyrre, I.: Synd, nåde og klassekamp. Nogle hovedlinier i nyere reformationsforskning. Historisk Tidsskrift 1, s. 1-39, København 1985.
- Ørsted, P.: Roman imperial Economy and Romanization. København 1985, 415 s.

Publikationer (Lokalhistorisk Afdeling):

- Prange, K.: Kønskvotering på gravsten? Heraldisk Tidsskrift Bind 6, nr. 52, s. 57-64, København 1985.
- Om at finde og bruge hjælpemidler. Vejledning i lokalhistorie. Fra plan til bog, Verner Bruhn, Knud Prange, Eric Mourier, s. 74-124, København 1985.
- Anmeldelse af: Jørn Sandnes: Handbok i lokalhistorie. Historisk Tidsskrift Bd. 85, h. 1, s. 165-67, København 1985.

- Det forsvundne epitafium. Adelens nye billeder. Gådefuld heraldik. Fire adelige våbener. Danske kalkmalerier. Gotik 1375-1475, Ulla Haastrup, Robert Egevang (red.), ca. 8 s., København 1985.
- Anmeldelse af: Folketællingen for Torslev sogn, Dronninglund herred, Register over Svendborgs indbyggere 1893, 1-4 og Svendborgs indbyggere 1903, 1-4. Personalhistorisk Tidsskrift 1985:1, s. 94-95, København 1985.
- Svenskekrig – stilstand – opgang. Reflexioner over befolkningsudviklingen i sjællandske købstæder ca. 1650 til ca. 1850. Københavns Universitet 1985, 17 s.
- Historien bag et spørgsmålstegn – eller den utro fru Mette. Festskrift til Troels Dahlerup, Aage Andersen, Per Ingesman, Erik Ulsig (red.), s. 165-76, Aarhus 1985.

Benito Scocozza

2. Institut for Samtidshistorie

Historie:

Studiet af samtidshistorie blev i Danmark institutionaliseret med oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1927. Initiativet skyldtes især P. Munch og støttedes af bl.a. Niels Neergaard, to ledende politikere, der tillige var blandt de mest fremtrædende samtidshistorikere. En grundlæggende tanke var at forene og formalisere samarbejdet mellem historikere og økonomer og at fremme de spæde tendenser til andre mere generaliserende og teoretiske samfundsvidenskaber. Emneområderne blev dels den historiske og samfundsvidenskabelige beskrivelse af det danske samfund i de sidste 100 år, dels den internationale politik.

Instituttet var ikke et egentligt universitetsinstitut, men var tilknyttet Københavns Universitet og ledes i et samarbejde mellem historikere og økonomer. En konsekvent tværvenskabelig integration forblev imidlertid snarere et mål end en realitet, og med den almindelige tendens til institutdannelse på universitetet i 1950'erne og væksten i studenter- og lærertal i fagene blev en nedlæggelse af instituttet naturlig. Aktiverne overførtes til Økonomisk Institut, Historisk Institut og et nyoprettet Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i 1958-59.

Sidstnævnte institut skulle søge – mindre afhængig af det øgede undervisningspres i de store fag, historie og økonomi – at videreføre den tværfaglige tradition under ledelse af Sven Henningsen, fra 1953 universitetets første professor i Samtidshistorie og Samfunds-kundskab. Fra instituttet udgik imidlertid initiativet til oprettelsen af det nye fag, Samfunds-fag, hvilket medførte, at instituttet fra 1965 blev den organisato-

riske ramme for forskning og undervisning i såvel dette fag som den samtidshistoriske del af historiefaget.

Med den stærke vækst i samfundsfag i slutningen af 1960'erne lagdes vægten i stigende grad på de teoretiske og generaliserende aspekter af samfundsvidenskaberne og dette påvirkede også instituttets historikere. I samme periode blev samtidshistoriske emner i stort omfang forskningsområde for talrige nye institutter og forskningsmiljøer i og udenfor universitetet, således at de egentlige samtidshistorikere kun blev én blandt mange grupper. Deres hovedinteresse rettede sig i disse år mod den politiske historie, ikke mindst indenfor den internationale politik i det 20. århundrede.

Universitetets nye styrelsesordning i begyndelsen af 1970'erne antoges at skabe så store formelle vanskeligheder for institutter der dækkede flere fag, at det blev besluttet at dele instituttet i 1971 i et større Institut for Samfundsfag og et mindre Institut for Samtidshistorie. De nye institutter opretholdt dog et fælles bibliotek – hvis grundstamme var overtaget fra det gamle Institut for Historie og Samfundsökonomi – ligesom de forblev i Rosenborggade 15, hvortil de var flyttet fra Skt. Pedersstræde i 1966.

Først med de humanistiske institutters udflytning til Njalsgade (for Histories vedkommende i 1979) og med Samfundsfags overflytning til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, ophævedes endeligt den tværfaglige grundtanke formelle rammer, efter at have været søgt opretholdt i over 50 år.

Efter udflytningen til Amager er Institut for Samtidshistorie til gengæld indgået i et nærmere samarbejde med de to søsterinstitutter i faget Historie, Institut for Økonomisk Historie og Historisk Institut, idet dog forbindelsen til Samfundsfag er opretholdt på enkelte punkter, eksempelvis i det fælles valgforskningsprojekt. Med lidt optimisme kan man måske hævde, at tværfagligheden ikke længere behøver institutionelle rammer, men kan trives i de enkelte medarbejders interesser. For samtidshistorikerne gælder, at de i de senere år har lagt øget vægt på teoretiske og historiografiske emner, og at den sociale og økonomiske historie nu indtager en større plads ved siden af den politiske.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Carl-Axel Gemzell.

Lektorer: Carsten Due-Nielsen, Inga Floto, Hans Kirchhoff, Karl Christian Lammers, Henrik Sandø Nissen, Torben Worre.

Kandidatstipendiat: Signild Vallgård.

Forskningsrådsstipendiater: Hans Uwe Petersen, Therkel Stræde.

Ekstern lektor: Michael Wolfe.

TAP: Antal årsværk: 1.

Overassistent Inge Wallin.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed dækker et vidt spektrum af samtidshistorien. Den behandler emner inden for historieteori, historiografi, økonomisk, social, politisk historie, idéhistorie m.m.

1. Dansk historie:

En række medarbejdere beskæftiger sig med emner inden for dansk historie: Alliancelinien i dansk udenrigspolitik 1900-48 (Carsten Due-Nielsen). Den udenrigspolitiske beslutningsproces (Carsten Due-Nielsen). Borgerskabets politik over for arbejderbevægelsen 1918-40 (K. C. Lammers). En biografi over Thomas Døssing (H. Kirchhoff). Danskernes holdning til EF (T. Worre). Dansk vælgeradfærd (T. Worre). Den somatiske sygehussektors udvikling i Danmark 1930-85 (S. Vallgård). Tyske flygtninges eksil i Danmark i 1930'erne (H. U. Petersen). Danske arbejdere i Tyskland 1938-45 (T. Stræde). To medarbejdere arbejder på større almene fremstillinger af dansk samtidshistorie. Henrik Nissen skriver et bind til Gyldendals Danmarkshistorie om perioden 1930-45, og Hans Kirchhoff arbejder på en fremstilling af besættelsestidens historie.

2. Udenlandske emner

Udenlandske emner tages op i følgende projekter: Velfærdsstatens udvikling i England med særligt henblik på forbindelsen mellem videnskab og velfærdsstat (C.-A. Gemzell). SPD over for fascisme og nazisme (K. C. Lammers). Demokrati- og diktaturdiskussionen i SPD (K. C. Lammers). Fascismens historie i Italien og Tyskland 1919-45 (K. C. Lammers). Det nye Tyskland 1945-85 (K. C. Lammers).

3. Historieforskningens historie

Inga Floto fortsætter sit projekt om historieforskningens historie. Resultaterne af projektets første del blev offentliggjort i 1985.

Andet:

Hans Kirchhoff har som led i åbent universitet afholdt kursus om besættelsestiden i Haslev.

Udgivervirksomhed:

Karl Christian Lammers er medlem af redaktionen for Den jyske Historiker, Hans Kirchhoff for Historisk Tidsskrift og Inga Floto for American Studies in Scandinavia.

Inga Floto er formand for Selskabet for Udgivelse af Kilder til Danmarks Historie.

Rejser:

Hans Kirchhoff foretog i august en arkivrejse til Washington. Henrik Nissen deltog i maj i et seminar om Landeskunde for skandinaver i Wien. Therkel Stræde holdt gæsteforelæsning om danske fremmedarbejdere i Tyskland under krigen ved Teknisches Universität i Berlin i november og fremlagde to papers om samme emne på kongres i Carpi i Italien i oktober. Torben Worre har på European Consortium for Political Researchs kongres i Barcelona i april forelagt et paper om Europavalget i Danmark. Karl Christian Lammers holdt foredrag om afnazificering på et historikerseminar i Kollund.

Publikationer:

Due-Nielsen, C.: Anmeldelse af: P. Hammerich: En Danmarkskrønike. Historisk Tidsskrift Bind 85, hæfte 1, s. 149-56, København 1985.

–: Denmark and the First World War. Scandinavian Journal of History Vol. 10, No. 1, s. 1-18, Stockholm 1985.

Floto, I.: Videnskabernes historie i det 20. Årh.: Historie. Nyere og Nyeste Tid. København 1985, 269 s.

–: The Development of United States History in Denmark. Guide to the Study of United States History outside the United States. 1945-1980 vols. I-V, Lewis Hanke (ed.), s. 14-27, White Plains, New York 1985.

Gemzell, C.: Das skandinavische Modell und die Krise. Gesellschaft und Politik in Österreich nach 1945, Karl Hyldgaard Jensen, Carl-Axel Gemzell, Karl Christian Lammers, Hans Georg Rudofsky, s. 23-34, København 1985.

Hyldgaard-Jensen, K., Gemzell, C., Lammers, K.C.: Geschichte und Politik in Österreich nach 1945. Akten des Symposiums 15.-17. Oktober 1984 and der Universität Kopenhagen. København 1985, 138 s.

Kirchhoff, H.: The Danish Resistance. Europäischer Widerstand im Vergleich, Ger van Roon, s. 249-70, Berlin 1985.

–: Konsensus og konflikt i synet på besættelsestidens historie. Forsøg på et rids af forskningsdiskussionen. Historie og Samtidsorientering 1, s. 42-66, København 1985.

–: Tilpasning – protest eller modstand 1940-45. Hovedtemaer i besættelsens historie belyst ved kilder. København 1985, 148 s.

Lammers, K.C.: Magt og masser. København 1985, 219 s.

–: Magt og masser. Om styreformere i mellemkrigsti-

den. Magt og masser, Karl Christian Lammers (red.), s. 5-28, København 1985.

–: Det nationalsocialistiske regime i Tyskland 1933-1945. Magt og masser, Karl Christian Lammers (red.), s. 74-152, København 1985.

–: Historievidenskab i DDR eksemplificeret ved fascismeforskningen. Historisk Tidsskrift 84, 2, s. 217-37, København 1985.

–: Krigsbilleder og krigsvirkelighed: Soldaternes Første Verdenskrig (sammen med T. B. Olesen og N. A. Sørensen). Den Jyske Historiker 31-32, s. 75-120, Århus 1985.

–: Die deutsche und die österreichische Frage nach 1945. Gesellschaft und Politik in Karl Hyldgaard-Jensen, Carl-Axel Gemzell, Karl Christian Lammers, s. 119-129, København 1985.

Petersen, H.U.: Viel Papier aber wenig Erfolg. Dänemark und die internationale staatliche Hilfsarbeit für Flüchtlinge vor dem deutschen Faschismus (1933-1939). EXIL. Forschung Erkenntnisse. Ergebnisse nr. 2 Jahrgang 1985, s. 60-84, Maintal 1985.

–: Flygtninge fra Hitler-Tyskland. En indføring i eksilforskningen. Historisk Tidsskrift Bind 85, hæfte 2, s. 258-89, København 1985.

Stræde, T.: Anarchie und Anarchismus: Dänemark. Anarchismus, Broschüre zur Ausstellung, Barackenkino Xenix, s. 24-26, Zürich 1985.

Stræde, T., Meitz, R.: Was ist die SFAH? (Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie). Geschichtswerkstatt 7, s. 53-59, Hamburg 1985.

Stræde, T.: Anmeldelse af: Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv: Årsskrift 1984 (Kbh. 1985). Arbejderhistorie 25/okt, s. 53f, København 1985.

–, Pedersen, K.: Anarki og arbejderhistorie. Festskrift for Carl Heinrich Petersen. København 1985, 259 s.

–: Syndikalismen og kærligheden. Chr. Christensen og de danske syndikalisters seksualpolitiske virke. Anarki og arbejderhistorie. Festskrift for Carl Heinrich Petersen, Karen Pedersen, Therkel Stræde (eds.), s. 148-67, København 1985.

–, Wickert, C.: Anmeldelse: Ingrid Schupetta: Frauen und Ausländererwerbstätigkeit in Deutschland von 1939 bis 1945 (Köln 1982). Internat. Wissensch. Korrespondenz zur Geschichte der Deutschen Arbeiterbewegung Heft 2., s. 264-266, Vestberlin 1985.

–: Sex og syndikalisme. Siden Saxo 2, s. 25-30, Danmark 1985.

–: Historiefest '84. Beretning fra kongressen for historieværksteder og beslægtedeinitiativer i Vesttyskland, Østrig, Schweiz og Luxembourg, Vestberlin 31.maj-1.juni 1984. Arbejderhistorie 24, s. 28-32, Danmark 1985.

Worre, T.: Folketingsvalget 1984. Økonomi og Politik 59. årgang, nr.1, s. 25-44, Odense 1985.

3. Institut for økonomisk Historie

Historie:

Disciplinen »økonomisk historie« indførtes ved Københavns Universitet i 1960 med oprettelsen af det af Kristof Glamann beklædte professorat i økonomisk historie ved faget historie og med det i 1966 af Svend Aage Hansen beklædte professorat i Danmarks statistik og dansk økonomisk historie ved økonomistudiet.

De to professorer tog i 1967 initiativ til oprettelsen af Institut for økonomisk Historie med et direkte samarbejde mellem de to fagområder, inspireret af internationale tendenser og af de positive erfaringer fra det gamle Institut for Historie og Samfundsøkonomi, der var nedlagt i 1958. Institut for økonomisk Historie er det eneste af sin art her i landet. Hovedformålet med etableringen var, at instituttet skulle fungere som et forskningsinstitut, der desuden skulle varetage uddannelses- og undervisningsmæssige formål. En af instituttets hovedopgaver var fra etableringen udforskningen af den danske økonomiske historie i nyere og nyeste tid.

Instituttet blev fra 1967 til 1970 ledet af Kristof Glamann, hvorefter Svend Aage Hansen var forstander frem til 1972. Det var først beliggende på Bispefortov 3, København K og senere i Frederiksholms Kanal 4, København K. Som et led i ændringerne i universiteternes struktur og styrelsesforhold indførtes i 1972 de nye regler om institutters ledelse, der vanskeliggjorde tværfaglige institutters arbejdsvilkår. Institutet har siden formelt været tilknyttet Det humanistiske Fakultet, men de til instituttet tilknyttede lærere har regelmæssigt undervist i økonomisk historie på politstudiet, ligesom det forskningsmæssige samarbejde er fortsat på et uformelt plan. I foråret 1973 flyttede instituttet til Nørregade 7 C, København K og i august 1979 til nye lokaler på Københavns Universitets Amager-afdeling.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7.

Professorer: Ole Feldbæk, Niels Thomsen.

Lektorer: Ove Hornby (orlov uden løn), Ole Hyldtoft, Ole Justesen, Carl-Axel Nilsson, Erik Helmer Pedersen.

Eksterne lektorer: Jørn Hansen, Niels Kastfelt, Anders Monrad Møller, Irene Nørlund.

Undervisningsassistenter: Michael Bang.

Kandidatstipendiater: Finn Waage Borgen, Per Bro, Jens Christensen, Leif Laursen, Peter Bøegh Nielsen.

Fonds- og forskningsråds aflønnede stipendiater: Carl Erik Andresen, Bent Blüdnikow, Preben Etwil, Benedicte Hjejle, Hans Kryger Larsen, Jette Søllinge, Leon Dalgas Jensen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Overassistent Birgit Kragh (udlånt til Center for Afrikastudier med 0,4 årsværk), assistent Lis Lachtane.

Forskningsvirksomhed:

Den forskning, der drives fra Institut for økonomisk Historie, samler sig om den økonomisk-historiske udvikling fra det 17. til det 20. århundrede. Ud over den forskning, som udføres af instituttets egne medarbejdere, er instituttet involveret i en række forskningsaktiviteter inden for samme emne. I sin oprindelse var instituttet tænkt som en tværfaglig organisation, sammensat af medarbejdere under fagene historie og økonomi. Selv om det af mange grunde ikke har været muligt at videreføre dette samarbejde, har instituttet stadig kontakt med Økonomisk Institut ved Københavns Universitet, ligesom én af dets medarbejdere lægger en del af sin undervisning under faget økonomi. Udover selve forskningsarbejdet har instituttet i de senere år lagt stedse stigende vægt på forskningsformidlingen. Det er sket ud fra den tankegang, at forskningsresultaterne i en så almen disciplin som økonomisk historie bør formidles til så stor en kreds som vel muligt og det så hurtigt som muligt. Det giver for det første instituttet en bredere kontakthoved, og for det andet kommer der en dialog igang, som er betydningsfuld for forskningens videreførelse. Gennem deltagelse i internationale aktiviteter viderefører medarbejderne den værdifulde tradition, som især professor Kristof Glamann var med til at grundlægge, og som betyder, at instituttet nu har et netværk af kontakter til tilsvarende forskningsmiljøer rundt om i verden.

Med disse betragtninger er også angivet den ramme, under hvilken man må anskue medarbejdernes forskning. På den anden side må det også erindres, at medarbejderne i deres projektvalg også er styret af andre overvejelser end de rent institutionelle. Forhold som forskningstraditioner, særlige interesser og undervisningsmæssige forpligtelser spiller en stor rolle i valget af forskningsopgaver.

På et enkelt område arbejdes der dog inden for en større projektramme. Det drejer sig om projektet »Dansk industrihistorie 1870-1980«, som finansieres af Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet. I tilslutning til dette arbejde har flere medarbejdere været beskæftiget med spørgsmålet om industrialiseringens sociale følger. Her arbejdes der i høj grad på tværs af faggrænser, og desuden medinddrages medarbejdere fra andre forskningsinstitutioner, ikke mindst Nationalmuseet.

I det hele taget må man sige, at instituttets medarbejdere i stigende grad søger ind i et tæt samarbejde med tilsvarende institutioner af ældre og nyere dato. Flere medarbejdere har været involveret i de nye centre for henholdsvis Afrika- og Øst- og Sydøstasienstu-

diet og i arbejdskredse for migrationshistoriens enkelte forskningsområder. Det er en udvikling, der vil fortsætte de kommende år.

1. Landbrug

1.1 Jens Christensen har indledt sit projekt om »Bondeøkonomiens udvikling i Danmark ca. 1840-1900«. Ud fra en række bonde dagbøger og regnskaber analyseres her de enkelte oplysninger om landbrugsarbejdets tilrettelæggelse, produktionens omfang og sammensætning samt forhold vedrørende køb og salg. De fremlagte resultater sættes da ind i en bredere ramme, idet udviklingen i de pågældende sogne analyseres på basis af det overleverede registreringsmateriale i skøde- og panteprotokoller, areal- og kreaturtællinger m.v.

1.2 Ole Feldbæk har på et nordisk seminar om Centralmagt og lokalsamfund i Norden i 1700-tallet i Kungälv 13-15/5 1985 fremlagt et paper om »Danske bønder som pressionsgruppe«.

1.3 De danske slagteriers branchemæssige historie er et forskningsområde, Erik Helmer Pedersen netop har taget op. I anledning af andelsslakteriernes 100-års jubilæum i 1987 skal Erik Helmer Pedersen redigere en bog, som dels skildrer det første andelssvine-slakteri Horsens' oprettelse og virksomhed op til 1. verdenskrig dels branchens samlede historie i vor tid. Endvidere har Erik Helmer Pedersen under Den tyske Geografidag i Berlin september-oktober 1985 den 26. oktober fremlagt et paper om »Die ländliche Neusiedlung in Dänemark 1880-1980«.

2. Industri

2.1 I det tidligere nævnte projekt »Dansk industrihistorie 1870-1980« deltager følgende medarbejdere: Preben Etwil, Leon Dalgas Jensen, Hans Kryger Larsen, Peter Bøegh Nielsen, Carl-Axel Nilsson og Niels Thomsen. Projektets faste sekretær har været Hans Kryger Larsen, der sammen med Niels Thomsen har redigeret en pjece om arbejdets mål og metoder. Sammen med Carl-Axel Nilsson har Hans Kryger Larsen undersøgt en række forhold vedrørende produktion og forbrug af varer som fodtøj, elhus-holdningsmaskiner og radio/TV. Resultaterne herfra tænkes at indgå i en fremstilling af industriens historie i nævnte tidsrum. Preben Etwil har indledt en undersøgelse af produkt-procesudviklingen inden for udvalgte brancher inden for dansk industri. Det langsigtede mål vil her være at belyse samspillet mellem industriens produktudvikling og den anvendte produktionsteknik. Hvorledes påvirkede Marshall-planen dansk økonomisk politik i perioden 1948-53, og da især den industrielle udvikling, lyder hoved-

spørgsmålet bag Leon Dalgas Jensens undersøgelse af Marshall-hjælpen til Danmark.

2.2 Ole Hyldtoft har fortsat sine industrihistoriske undersøgelser, og resultaterne heraf er bl.a. udmøntet i en række foredrag over dansk, især københavnsk industriudvikling i det 19.-20. århundrede. Desuden har han deltaget i ovennævnte industrihistoriske projekt og hér påbegyndt undersøgelser (sammen med Hans Kryger Larsen) over »Teknologiske forandringer i dansk industri 1870-1980«. »Sundhed og levevilkår i Danmark i det 19. århundrede« er overskriften på et nyt projekt, Ole Hyldtoft vil tage op på basis af en allerede foretaget gennemgang af de indsendte medicinalberetninger for årene 1890-1914.

2.3 Som led i det industrihistoriske projekt har Peter Bøegh Nielsen iværksat en undersøgelse af industriens finansielle struktur og den investerede kapital oprindelse 1920-39. Hovedspørgsmålene er for det første, hvorfra industrien fik den nødvendige kapital, og for det andet, hvorledes konjunktursvingningerne i Mellemkrigstiden påvirkede kapitalforsyningen. Som materiale bruges en række regnskaber fra udvalgte aktieselskaber.

2.4 Niels Thomsen arbejder på en bog om erhvervslovgivning og andre rammer af økonomisk-politisk natur omkring dansk industris udvikling 1870-1970. Dette arbejde indgår som et led i projektet om industriens historie 1870-1980.

3. Industrialiseringens sociale følger

Leif Møller Laursen har i samarbejde med Lise Skjødt-Pedersen videreført et projekt om »Butiks- og kontorfunktionærernes arbejde, levevilkår og organisering 1900-50«. Projektet er nu blevet udvidet til at omfatte hele landet og ikke blot København. Desuden er der i samarbejde med Nationalmuseet iværksat en større indsamling af erindringsmateriale fra handels- og kontorfunktionærer.

4. Handel, transport og pengevesen

4.1 Ole Feldbæk har afsluttet projektet omkring »Danske handelskompagnier 1616-1843. Oktrojer og ledelsesregler«. Trykkart manuskript til en større publikation herom er indleveret til Kildeskriftsselskabet.

4.2 Per Bro har arbejdet videre med sit projekt med titlen »Harald Plums rolle i og betydning for det danske samfunds og erhvervslivets udvikling, og især for Landmandsbankens stilling i 1922«. Han har koncentreret sig om at analysere de mange oplysninger, der tilsammen giver et facetteret billede af Harald

Plums rolle som dansk virksomhedsgrundlægger i moderne, international stil.

5. Økonomisk politik, politisk adfærd m.v.

5.1 Ole Feldbæk arbejder på et større værk om Danmark 1700-1800, der skal fremkomme som bind 9 i Politiken/Gyldendals Danmarkshistorie, red. rigsantikvar Olaf Olsen. Endvidere har han ved European Science Foundation: Colloquium om »The Impact of the French Revolution on the Awakening of Modern Nationalism in Europe«, Paris 27.-29. november 1985 fremlagt et paper over »Danish Nationalism and the French Revolution«.

5.2 »De danske aviser fra 1634 til 1984« er titlen på et projekt, som er indledt af Jette D. Søllinge og Niels Thomsen. Målet er at tilvejebringe et opslags- og oversigtsværk om dansk dagspresse i ovennævnte tidsrum. Materialet tænkes udgivet i en registrant på tre bind med årstallene 1848 og 1917 som skillelinjer. Statens humanistiske Forskningsråd og Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd finansierer sammen med Dagspressens Fond projektet.

5.3 Desuden har Niels Thomsen udarbejdet et bidrag til Københavns Universitets historie. Det omfatter universitetets almindelige forhold 1936-1968 og vil resultere i en publikation på ca. 250 sider.

6. Oversøiske emner

6.1 Benedicte Hjejle har færdiggjort to større artikler. Den ene publiceres i en bog om den tredje verden under overskriften »Social Stratification in a Rice-Irrigated Economy. South Vizagapatam, 1870-1905«. Den anden hedder »Rural Society in South India: Economic and Social Stratification in Historical Perspective« og vil blive publiceret i Scandinavian Historical Review sammen med andre bidrag fra historikermødet i Odense august 1984.

6.2 Ole Justesen, som i øvrigt er udlånt til Center for Afrikastudier, har forberedt og arbejdet på et projekt vedrørende oversættelse af danske kilder på engelsk til Ghanas historie i det 17. og 18. århundrede. Projektet har nu modtaget midler fra Statens humanistiske Forskningsråd og Carlsbergfondet til start pr. 1. januar 1986.

6.3 Irene Nørlund har arbejdet videre med sit projekt om »Tekstilindustrien i Vietnam 1880-1980«. Her analyserer hun tekstilindustriens placering i dens tre hovedformer: hjemmeindustri, håndværk og fabriksfremstilling i hver af de tre faser i udviklingen: den koloniale, den post-koloniale i det sydlige Vietnam og den socialistiske overgangsperiode i det

nordlige Vietnam. Hovedvægten ligger dog på kolonitiden, og her konfronteres udviklingen på nationalt og regionalt niveau med Tonkindeltaet i det nordlige Vietnam som det centrale analysefelt. Desuden har Irene Nørlund i samarbejde med Kjeld-Erik Brødsgaard udarbejdet en oversigt over Øst- og Sydøstasiens økonomiske og politiske udvikling i moderne tid. På en konference om det sydøstasiatiske agrarsamfund i omvæltning fremlagde Irene Nørlund et paper om »Samspil mellem håndværk og industri i Nam Dinh – Tekstilproduktionen i en vietnamesisk provins 1900-1945. Diskussion af metode og materiale«.

6.4 »De danske pionerer i den oversøiske verden 1850-1985« er overskriften til et projekt, Erik Helmer Pedersen netop har afsluttet i fortsættelse af sine studier over udvandringen til Amerika. Bogen om pionererne vil udkomme foråret 1986.

Udgivervirksomhed m.v.:

Bent Blüdnikow er redaktør af tidsskriftet »Siden Saxo«. Ole Feldbæk er dansk redaktør af »Scandinavian Journal of History«. Ole Hyldtoft er medredaktør af tidsskriftet »Fabrik og Bolig«. Anders Monrad Møller er medlem af redaktionen af »Maritim Kontakt«, udgivet af Kontaktudvalget for dansk maritim historie og samfundsforskning, og redaktør af »Zise«, Toldhistorisk Tidsskrift udgivet af Toldhistorisk Selskab.

Andet:

Inden for universitetet har Ole Justesen deltaget i administration og undervisning ved forsøgsordningen for Afrikaområdestudiet på Center for Afrikastudier. Ole Hyldtoft og Irene Nørlund har deltaget i arbejdet for oprettelsen af et center for Øst- og Sydøstasien.

Rejser:

Irene Nørlund har været på forskningsophold i Frankrig i juni og juli måned 1985. Niels Thomsen har været på studieophold i Oxford (Nuffield College) fra 1. februar til 10. november 1985.

Publikationer:

Blüdnikow, B.: Tyske svende. Siden Saxo 4, s. 6, København 1985.

Christensen, J.: Landbostatistik-Håndbog i dansk landbohistorisk statistik 1830-1900. København 1985, 281 s.

Feldbæk, O.: Tranquebar. Når sandt skal siges. Festskrift til Kamma Struwe, Jaques Blum, Poul Lassen (red.), s. 42-49, København 1985.

- : Slaget på Reden. København 1985, 282 s.
- Hornby, O.: The Danish Shipping Industry, 1866-1939: Structure and Strategy. Business History of Shipping, Strategy and Structure, Tsunehiko Yui, Keiichiro Nakagawa, s. 27, Tokyo 1985.
- : Nordeuropa. Dänemark, Norwegen und Schweden 1850-1914. Handbuch der europäischen Wirtschafts- und Sozialgeschichte. Band 5, Wolfram Fischer, s. 51, Stuttgart 1985.
- : The Danish and Swedish Archives. Research Guide to Central America and the Caribbean, Kenneth G. Grieb (ed.), s. 3, Madison, Wisconsin 1985.
- Hyltdoft, O.: Arbeiterwohnungen in Kopenhagen 1840-1914. Homo Habitans 1985, s. 199-221, Münster 1985.
- : Om industrialisering. Siden Saxo 11-14, s. 4, København 1985.
- Laursen, L.M., Skjøt-Pedersen, L.: I butik og kontor 1900-1950. København 1985, 31 s.
- Nørlund, I.: Kapitalismens udvikling i den 3. verden. Historisk Tidsskrift bd. 85, 1, s. 67-109, København 1985.
- : Vietnam søger nye veje. Vietnam 2, s. 5-12, København 1985.
- Pedersen, E.H.: Drømmen om Amerika. København 1985, 320 s.

Erik Helmer Pedersen

Samfunds- og kulturhistorisk orienterede fag

1. Carsten Niebuhr Institutet

Historie:

Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidskulturer oprettedes den 1.9.1982 ved en sammenlægning af Ægyptologisk Institut, Assyriologisk Institut og faget nærorientalsk arkæologi. Denne sammenlægning begrundedes i ønsket om at udvikle samarbejdet mellem fag der fra forskellige udgangspunkter arbejder med kildemateriale fra et fælles område: oldtidskulturerne i den nære Orient. Ægyptologi og assyriologi har begge eksisteret ved Københavns Universitet i mere end 50 år. Fagene fik eksamensordninger i 1926. Assyriologisk laboratorium havde oprindeligt til huse i St. Peder Stræde 19. Ægyptologisk laboratorium havde i en årrække lokaler i kælderen under universitetets hovedbygning på Frue Plads. Begge disse institutter flyttedes til Kejsergade 2 i 1959 som et led i samlingen af universitetets orientalistiske institutter i et enkelt hus. Faget nærorientalsk Arkæologi oprettedes med selvstændig eksamensordning i 1968 ved Institut for klassisk og nærorientalsk Arkæologi og havde følgelig til huse på Vandkunsten 5 inden overflytningen til Carsten Niebuhr Institutet i september 1982.

Institutet er derfor i sin struktur en tværfaglig konstruktion og dækker flere forskningsområder.

Ægyptologisk afdeling varetager udforskningen af det førislamiske Ægyptens sprog og kultur med hovedvægt på den førkristne tid. Nærorientalsk arkæologisk afdeling beskæftiger sig med arkæologien i hele det nærorientalske område fra forhistorisk tid til Senantikken. Assyriologisk afdeling varetager udforskningen af Mesopotamiens, Levantens og Anatoliens historie og kultur i den førhellenistiske oldtid og af det sumeriske og det akkadiske sprog. Afrikansk afdeling beskæftiger sig med forskning i berbersprog og nordvestafrikansk kultur, lejlighedsvis også arabisk folke-mål (Kairo-dialekt, marokkansk arabisk); hovedvægten ligger på tuaregisk (berbersprog i Niger, Mali m.v.).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8,4.

Professor: Jørgen Læssøe.

Lektorer: Paul John Frandsen, Mogens Trolle Larsen, Evelyn Oldenburg, Karl-G. Prasse, Aage Westenholtz, Eva Richter Ærøe.

Kandidatstipendiater: Katarzyna Grosz, Ingolf Thuesen.

Seniorstipendiat: Marie-Louise Thomsen.

Ekstern lektor: Michal Artzy.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Lis Skærbo, Anne Zeeberg.

Forskningsvirksomhed:

1. Afrikansk afdeling

1.1 Overleverede tuaregiske digte og folkeeventyr i Ayr-dialekt (berberisk og Niger).

En samling mundtligt overleverede digte (fra 1875-1975) og folkeeventyr revideres og klargøres til udgivelse med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd. Samlingen er på ca. 400 sider, indsamlet og stillet til rådighed af folkeskolelærer Ghabdouane Mohamed, Arlit, Niger. Samlingen forsynes med en analyse af den tuaregiske metrik og en indholdsanalyse – og oversættes til fransk, der er regeringssprog i Niger (Karl-G. Prasse).

1.2 Ægyptisk-arabisk begynderbog (Kairo-dialekt). Et manuskript til en begynderbog klargøres til tryk i 4 hæfter à 40 sider, efter revision med hjælp fra herboende ægyptiske informanter. Værket består af en selvstændig tekst med illustrationer og grammatiske noter (Karl-G. Prasse).

2. Assyriologisk afdeling

2.1 *The Shemshara Archives*

Kileskrifttekster udgravet i iraqisk Kurdistan i 1957 og 1958, dels af en dansk, dels af en iraqisk arkæologisk ekspedition. Teksterne stammer fra det 18. årh. f.Kr. og består af breve og administrative tekster udvekslet mellem den assyriske centraladministration og hurritiske lokalstyrer i Zagros-provinserne. Tekstudgave i to bind med oversættelse, kommentar, stednavneregister, personnavneregister, komplet glossar, etc., er trykfærdig (Jørgen Læssøe).

2.2 *Hama-tekster*

Bidrag i form af behandling af et større antal kileskrifttekster fra Hama (Syrien) til et af professor P. J. Riis redigeret værk HAMA. Af HAMA II 2 foreligger 5 arkæologiske kapitler tryklare med tilhørende billedmateriale; de 3 resterende ventes færdige til foråret 1986. Indskriftmaterialet behandles af professorerne E. Hammershaimb, B. Otzen og Jørgen Læssøe og kan ventes at foreligge færdigt til redaktionen i januar eller februar 1986 (Jørgen Læssøe).

2.3 *Tekster fra Nippur*

Teksterne stammer fra de amerikanske udgravninger af Nippur i 1889-90. De kan dateres til det 3. årtusind f.Kr. og vedrører lokale administrative forhold samt

bygningen af Enlil's tempel, den centrale helligdom for hele Babylonien. Projektet har været igang siden 1970. Foreløbig er to bind tekster udgivet, begge i 1975; et tredje er lige afsendt til trykning i 1986; det fjerde og sidste er endnu under forberedelse. Undersøgelsen af Nippurs arkæologi har først og fremmest til formål at oplyse teksternes fundomstændigheder; men de vil med tiden kunne udgøre en selvstændig publikation (Aage Westenholz).

2.4 Udgivelse af de oldassyriske breve

Dette projekt, der har været under forberedelse siden 1968, har foreløbig resulteret i opbygningen af et næsten komplet kartoteksystem over samtlige oldassyriske tekster, omfattende op imod 100.000 kort. Behandlingen i form af oversættelser til engelsk og udfærdigelse af kommentarer er påbegyndt. Arbejdet foregår i samarbejde med professor K. R. Veenhof, Leiden (Mogens Trolle Larsen).

2.5 Udgivelse af oldassyriske tekster i Metropolitan Museum of Art i New York

Oversættelses- og kommenteringsarbejdet er næsten afsluttet og værket omfattende alle kileskrifttekster i museet forventes at udkomme i begyndelsen af 1986 (Mogens Trolle Larsen).

2.6 Tekster fra Nuzi

Nuzi Publication Project går ud på at offentliggøre samtlige de kileskrifttavler fra Nuzi der nu befinder sig ved Harvard Semitic Museum. I projektet deltager forskere fra en række lande. Der arbejdes også med at udgive Nuzi-tekster som i dag tilhører The Oriental Institute of the University of Chicago (Katarzyna Grosz).

2.7 Gilgamesh

Der arbejdes med en oversættelse af det babylonske Gilgamesh-epos til dansk (Aage Westenholz i samarbejde med Ulla Koch).

2.8 Skrift og samfund i Mesopotamien

I tilknytning til projektet Skrift og Samfund under SHF og ved Center for sammenlignende Kulturforskning studeres udviklingen i skriften og dennes brug i det mesopotamiske kulturområde. Der er skrevet tre artikler om emnet (alle i trykken) og der har været arrangeret en international konference om emnet i november 1985 (Mogens Trolle Larsen).

2.9 Magiske ritualer i Mesopotamien

Analysen af de mesopotamiske besværgelsesritualer er stort set afsluttet, og udgivelsen af dens resultater forberedes. Desuden arbejdes der med en undersøgelse af den mesopotamiske magis historie i tiden efter år 500 f.Kr. Græske og latinske forfatters værker fra dette tidspunkt og indtil ca. 500 e.Kr. gennemgås med henblik på en analyse af deres opfattelse af den assyriske og babylonske kulturs frembringelser især indenfor magien. Herigennem søges spørgsmålet besvaret, hvorvidt eller i hvilket omfang den gamle mesopotamiske viden og teknik er blevet overleveret og eventuelt spredt uden for Mesopotamien i det ovennævnte tidsrum (Marie-Louise Thomsen).

2.10 Kvinder i Nuzi

Kandidatstipendie-projekt vedrørende kvindens stilling i Nuzi, et hurritisk-akkadisk samfund fra midten af det 2. årtusinde f.Kr. (Katarzyna Grosz).

2.11 Et familiearkiv

Der forberedes en bog med titlen »The Archive of the Family of Wullu from Al ilani«. På grundlag af studiet af 109 dokumenter, der repræsenterer en bestemt families arkiver gennem en periode, der dækkes af 4 generationer, forberedes en analyse af en families sociale og økonomiske aktiviteter, slægtskabssystemet og dets sammenhæng med ejendomsforhold til jord, arv, adoption, ægteskab o.s.v. (Katarzyna Grosz).

3. Nærorientalsk afdeling

3.1 Tell Sukas i Nordsyrien

Udgravningerne på Tell Sukas omfattede bl.a. en sondage, som gav fund fra de ældre perioder af byhøjens historie. Projektet består i behandling af nogle af disse fund, nemlig arkitekturrester, keramik og andre småfund fra chalkolitisk periode og tidlig bronzælder. Desuden forsøges det at sætte disse fund i relation til fund fra andre udgravninger i samme område (Evelyn Oldenburg).

3.2 Diffusionsmekanismer bag Ubaid-keramik traditioner i Den Nære Orient

Projektet omfatter en systematisk analyse af Ubaid-keramik fra Hama og Amuq-sletten i Syrien, d.v.s. perifere forekomster af Ubaid-traditionen, hvis kærneområder ligger i Mesopotamien. Gennem studier af diffusionsmekanismer bag de keramiske traditions-spredninger, er det håbet at nå til en mere nuanceret beskrivelse af de samfundsmæssige strukturer, som danner baggrund for den tidlige by- og statsdannelse

i Den Nære Orient. Arbejdet har omfattet fortsatte undersøgelser af Ubaid-keramikens spredning til Syrien i 5. årtusind. Omkring 1000 eksempler på den relevante keramik er beskrevet ved 98 variable og indlæst i en SPSS-systemfil på RECKU. Ud fra denne kan keramikken grupperes og klassificeres, og de respektive udviklinger i traditioner følges i tid og rum (Ingolf Thuesen).

3.3 Tell Akko Udgravningen

Den 11. udgravningssæson på Tell Akko foregik som tidligere under ledelse af M. Dothan og M. Artzy assisteret af studerende fra Carsten Niebuhr Institutet. Udgravningens hensigt var dels at fortsætte med arbejdet på at afdække befæstningsanlægget og dels at bidrage til ny viden om oldtidens metallurgi. Især på sidstnævnte område nåedes betydningsfulde resultater, mens problemet omkring byens befæstninger endnu må siges at være uløst (Michal Artzy).

3.4 Tell Naami Survey og Udgravning

Tell Naami projektets 1. sæson havde primært til hensigt at gøre det forberedende arbejde. Området blev recognosceret og tell'en opmålt, ligesom de første prøvegravninger blev foretaget. Resultaterne af dette arbejde lover godt for projektets fremtidige muligheder (Michal Artzy).

4. Ægyptologisk afdeling

4.1 Papyrus-samlingen

Institutet er i besiddelse af en stor samling af hieroglyfiske, hieratiske, demotiske, koptiske og græske papyri af hvilke kun meget få er offentliggjorte. Nuværende og tidligere ansatte ved instituttet samt forskere fra andre lande arbejder på at offentliggøre teksterne. I samlingen findes en meget smuk og velbevaret dødebog, af hvilken en tekstudgave er under udarbejdelse (Eva Richter Ærøe).

4.2 Tabu-forestillinger

Projektet går ud på dels at undersøge hvad ægypterne mener når de henregner personer, genstande, handlinger til en enkelt kategori der siges at være BWT (= ? tabu), dels en undersøgelse af tabuforestillinger på et komparativt grundlag (Paul John Frandsen).

Gæster:

Professor Lou D. Levine, The Royal Ontario Museum, Toronto, har været visiting professor ved instituttet i tiden april-juni. Under sit ophold, der blev

muliggjort takket være en bevilling fra Statens humanistiske Forskningsråd, holdt han 6 ugl. timers undervisning over emnerne »Wanderings in the Zagros« og »The Rise of the State in Greater Mesopotamia«.

Rejser og gæsteforelæsninger:

Paul John Frandsen har efter indbydelse givet en række gæsteforelæsninger ved Uppsala Universitetet i april måned; og har i august holdt et foredrag på The 4. International Congress of Egyptology i München.

Redaktionsvirksomhed:

Mogens Trolle Larsen er medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet »History and Anthropology«, der udgives i Paris og New York.

Publikationer:

- Frandsen, P.J.: Tabu. Lexikon der Ägyptologie, Band 6, fasc. 1, Wolfgang Helck, Wolfhart Westendorf (eds.), s. 135-42, Wiesbaden 1985.
- : Tell Mardikh. Lexikon der Ägyptologie, Band 6, Fasc.3, Wolfgang Helck, Wolfhart Westendorf (eds.), s. 348-51, Wiesbaden 1985.
- : Anmeldelse af E. Edel, Hieroglyphische Inschriften des Alten Reiches, Westdeutscher Verlag, Opladen 1981, = Abhandlungen der Rheinisch-Westfälischen Akademie der Wissenschaften, Band 67. Acta Orientalia 46, s. 168-71, København 1985.
- Larsen, M.T.: Skrift og Samfund. Humaniora 6, Statens humanistiske forskningsråd, s. 122-28, København 1985.
- Læssøe, J.: Shikshabbum: An Elusive City. Orentalia Vol. 54, Fasc. 1-2, s. 182-88, Rom 1985.
- Oldenburg, E.: Ante-templer i Ægypten. Mellem Nilen og Tigris, Paul John Frandsen, Jørgen Læssøe, s. 8, Københavns Universitet 1984.
- Prasse, K.: Anmeldelse af: Tadeusz Lewicki: Etudes maghrébines et soudanaises II Prace orientalistyczne XVII. Varsovie 1983, 99 pp. Acta Orientalia XLVI, s. 192-94, København 1985.
- Prasse, K., ag-Sidiyan, E.a.: Tableaux morphologiques, dialecte touareg de l'adjar du Mali (berbère) – Tessaten en-tmawiten, tamashaq, Adagh, Mali. Københavns Universitet 1985, 62 s.
- : Anmeldelse af: James Bynon (ed): Current Progress in Afro-Asiatic Linguistics, Papers of the Third International Hamito-Semitic Congress. Acta Orientalia, s. 187, København 1985.
- : Anmeldelse af: Charles de Foucauld et A. de Calessanti-Motylnski: Textes touaregs en prose – édition critique avec traduction par Salem Chaker

- Hélène Claudot, Marceau Gast. pp. Acta-Orientalia XLVI, s. 185-87, København 1985.
- Anmeldelse af: Mouloud Mammeri: L'ahellil du Gourara, Publications du Centre d'études et de recherches Amazigh no 1 Paris 1984.446 pp. Acta Orientalia XLVI, s. 181-83, København 1985.
- Anmeldelse af: J. Delheure: Agraw n-yiwalen tumzabt-tfransit dictionnaire mozabite-français Etudes ethno-linguistiques Maghreb-Sahara 2. Paris 1984, XXVI+321 pp. Acta Orientalia XLVI, s. 183-84, København 1985.
- Anmeldelse af: Ernst Hammerschmidt u. Veronika Six: Äthiopische Handschriften I: Die Handschriften der Staatsbibliothek Preussischer Kulturbesitz-Verzeichnis....., Band XX4. Wiesbaden 1983, 325 ss. Acta Orientalia XLVI, s. 172, København 1985.
- Les principaux problèmes de l'orthographe touarègue, Mémoire pour la Réunion d'harmonisation de l'orthographe touarègue. Rapport général de la Réunion d'harmonisation de l'orthographe touarègue (Bamako 4-9 juin 1984), Kulturministeriet, Mali, s. 45, Bamako, Mali 1984.
- Anmeldelse af: J.-M. Dallet: Dictionnaire Kabyle-Français. Parler des At-Mangellat. Paris 1982, XXXIX + 1052. pp. Acta Orientalia XLV, s. 168-72, København 1984.
- Westenholz, C.F.A.: The Sargonic Period. Circulation of Goods in Non-Palatial Context in the Ancient Near East (Incunabula Graeca, Vol. 82), A. Archi, s. 16-30, Rom 1985.
- An Essay on the 'Lexical' Texts of the Third Millennium. Orientalia 54, s. 294-98, Rom 1985.
- Oelsner, J.: Zu den Weihplattenfragmenten der Hilprecht-Sammlung Jena. Altorientalische Forschungen 10, s. 7, Berlin, DDR 1984.
- Westenholz, J.G.: Die Prinzessin Tutanapsu. Altorientalische Forschungen 10, s. 2, Berlin, DDR 1984.
- Review of B. R. Forster, Umma in the Sargonic Period. Archiv für Orientforschung 31, s. 6, Wien 1984.

Paul John Frandsen

2. Institut for Eskimologi

Historie:

I 1920 blev der oprettet en lærestol i »Grønlandsk (eskimoisk) sprog og kultur«, og William Thalbitzer blev udnævnt til docent. I 1926 blev han professor extraordinarius. Professoratet blev først omdannet til et ordinært professorat i 1951. Siden 1983 har professoratet været ubesat.

I de første mange år var der opstillet et meget lille udvalg af relevant litteratur på universitetets filologiske læsesal. I 1950'erne og 60'erne havde faget nær tilknytning til Nationalmuseet, og undervisningen var henlagt til Etnografisk Samlings øvelsessal.

Faget fik først egne lokaler og dermed eget bibliotek, da Institut for Eskimologi blev oprettet i 1967. Et meget lille og et lidt større lokale i Købmagergade 52 udgjorde de første år de fysiske rammer. Det første var på skift kontor for lærere og stipendiater, mens det andet fungerede som en kombination af bibliotek, undervisningslokale, læsesal, kontorplads for den deltidsansatte sekretær og frokoststue.

I 1970 flyttede instituttet til Købmagergade 19, men allerede i 1974 måtte instituttet igen flytte – denne gang til Nørregade 20. I 1980 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i Fiolstræde 10 sammen med IWGIA (International Workgroup for Indigenous Affairs).

Efter oprettelsen af instituttet er det i de forløbne år lykkedes at opbygge et særdeles godt bibliotek, der indeholder meget materiale, som ikke findes andre steder i Danmark.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: Jens Dahl, Michael Fortescue, Inge Kleivan.

Seniorstipendiat: Hans Christian Gulløv.

Eksterne lektorer: Christian Berthelsen, Birgitte Sonne.

Undervisningsassistent: Birgitte Hertling.

Fondslønnet stipendiat: Jens Brøsted.

TAP: Antal årsværk: 0,7.

Henriette Åbo Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter sproglige, kulturelle og samfundsvidenskabelige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuit-områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

I lighed med andre indfødte folk stræber alle inuit efter kulturel og politisk selvbestemmelse. De historiske, kulturelle og nationalstatslige rammer herfor er underkastet, hvilket har medført, at den komparative eskimologiske forskning rækker videre end til kun at omfatte inuit-folkene. Institut for Eskimologi har her en naturlig samarbejdspartner i IWGIA.

IWGIA er en international videnskabelig og humanitær organisation, oprettet i 1968. IWGIA's vigtigste opgave er at dokumentere de forhold, som verdens indfødte folk lever under. Gennem udgivelse af engelsksprogede Documents og Newsletters beskrives

og analyseres de indfødte folks aktuelle situation. En del af IWGIA's publikationer udgives tillige på spansk. I 1985 udkom 6 videnskabelige rapporter samt 8 Newsletters.

De sidste årtiers økonomiske og politiske udvikling i det arktiske område har medført et øget behov for eskimologisk forskning i bred forstand, og dermed et forsknings- og informationsmæssigt pres på medarbejderne ved instituttet, som er det eneste tværfaglige institut i Danmark med speciale i det arktiske område. Institutet modtager mange henvendelser, også fra udlandet, fra folk, som ønsker oplysninger om vidt forskellige emner vedrørende Grønland og inuit i de andre arktiske områder. Institutets bibliotek giver enestående muligheder for tværregionale og tværfaglige studier.

Institut for Eskimologi lægger vægt på at skabe et forskningsmiljø, som udvikler sig i takt med ændringerne i det grønlandske og i de øvrige inuit samfund. En stor del af instituttets forskningsvirksomhed har et anvendt perspektiv. Det forhold, at det grønlandske samfund erhverver en stadig større beslutningskompetence, har snarere øget end mindsket behovet for eskimologisk forskning i Danmark. Institutets medarbejdere lægger en stor arbejdsindsats i bearbejdning og formidling af forskningsinformationer.

1. Studier i Vestgrønlands Thulekultur 1300-1800. Afslutning af et tværfagligt projekt, hvori indgår studier i arkæologi, historie og overleveret sagnmateriale (Hans Christian Gulløv).

2. Toornaarsuk. Den grønlandske Djævels skiftende skikkelser. Toornaarsuk, en betegnelse for en særlig hjælpeånd i grønlandernes før-kristne religion, blev af de første missionærer identificeret med Djævelen. Hermed fik toornaarsuk en central placering i udforskningen af inuits præ-koloniale religioner. – Projektet, der tager udgangspunkt i denne forskning, har som sit endelige mål at bringe klarhed over det temmelig kaotiske billede, som 200 års publikationer om »eskimoisk religion« tegner. Skiftende teorier om primitiv religion og upåagtede påvirkninger fra kolonihandel og mission præger såvel fremstillingerne som selve kildernes oplysninger. Til disse kilder hører bl.a. endnu upublicerede optegnelser fra Knud Rasmussens 5. Thuleekspedition, der indtil for nylig kun vanskeligt har kunnet vurderes i deres rette historiske sammenhæng. Nyudgivne studier i Alaskas tidligste kolonihistorie har omsider afhjulpet denne mangel, og derfor fordret en gennemgribende omskrivning af manuskriptet: »Maskefester og dagligdag på Nuni-vak« (Birgitte Sonne).

3. Analyse af varianter om »Havkvinden«, der viser kraftige påvirkninger fra kolonihandel og mission i årtierne omkring år 1900 (Birgitte Sonne).

4. Salmedigtning i Grønland. En historisk beskrivelse samt påvisning af, hvordan de enkelte salmer har ændret sig gennem tiderne. Projektet bygger på en gennemgang af de ældste trykte grønlandske salmer (1742) og de skiftende grønlandske salmebøger til gudstjenestebrug fra 1761-1971. Derudover er også andre trykte salmer – såvel originale som oversættelser – inddraget (Christian Berthelsen).

5. Ordstillingsprincipper i nyere og ældre inuit tekster (inkl. grønlandske). En statistisk/historisk redegørelse for afvigelser fra den neutrale subjekt-objekt-verbumb rækkefølge i de forskellige inuit dialekter (Michael Fortescue).

6. Vind- og retningsbegreber i de eskimoiske sprog. En undersøgelse af disse termer fra bygd til bygd og deres relation til de arktiske kysters geografiske beskaffenhed (Michael Fortescue).

7. En undersøgelse af i-dialektfænomenets oprindelse i Grønland, med særligt henblik på Upernavik dialekten (Michael Fortescue).

8. Et »pilot study« af et to-årigt barns tilegnelse af grønlandsk morfologi (Michael Fortescue).

9. Det dansk-grønlandske retsforhold, vurderet i et komparativt nordisk og internationalt perspektiv. Arbejdet indgår i et fællesnordisk forskningsprojekt: »Urfolksret i nordisk retsteori og praksis« (Jens Brøsted).

10. Som et større led i det nordiske projekt er der for Grønland gennemført en undersøgelse af retsforholdene mellem (de amerikanske) forsvarsanlæg i Grønland og lokalbefolkningens retsstilling og brugsformer. Specielt er omstændighederne omkring anlæggelsen af Thule Air Base, Thules flytning og befolkningens erstatningskrav blevet undersøgt. Sidstnævnte undersøgelse er gennemført i et samarbejde med stud.mag. Mads Fægteborg og Avangersuup kommunia (Thule kommune) (Jens Brøsted).

11. Det internationale samarbejde omkring udviklingen af folkeretlige standarder for urbefolkningers retsstilling, specielt i FN og ILO, følges bl.a. i et samarbejde med Inuit Circumpolar Conference (Jens Brøsted).

12. Bibliografisk arbejde om Østgrønland. Projektet omfatter dels en bibliografi, dels en række tematiske oversigter. Det centrale i arbejdet er litteraturen om østgrønlanderne i fortid og nutid, men der medtages også litteratur om ekspeditioner, danske og norske fangstmænd, Danmarks og Norges forhold i forbindelse med Østgrønland, minedrift, baser o.a. (Inge Kleivan).

13. Lønarbejde og subsistens. Forholdet mellem lønarbejde og subsistens i en grønlandsk bygd (Jens Dahl).

14. Det grønlandske Hjemmestyre, dets historiske baggrund og samfundsmæssige forudsætninger (Jens Dahl).

15. Etniske relationer. Komparativ analyse med materiale fra det arktiske område samt Tanzania (Jens Dahl).

Redaktionsvirksomhed o.l.:

Christian Berthelsen er medlem af oversættelsesudvalget vedrørende nyoversættelsen af Det Gamle Testamente til grønlandsk.

Jens Dahl er medredaktør af tidsskriftet »Stofskifte – tidsskrift for antropologi«.

Michael Fortescue er medlem af Acta Linguistica Hafniensis' redaktionskomité.

Hans Christian Gulløv er medredaktør af tidsskriftet »Grønland« og har været temarektør af »Arctic Anthropology«, vol. 22.

Inge Kleivan er redaktør af »Meddelelser om Grønland«, serien Man and Society (sprog-kultur-historie), samt medlem af redaktionskomitéen for Études/Inuit/Studies, Canada.

Jens Brøsted, Jens Dahl, Hans Christian Gulløv og Inge Kleivan har sammen med repræsentanter for IWGIA redigeret bogen »Native power. The Quest for Autonomy and Nationhood«, Universitetsforlaget i Oslo, 1985. Bogen er tilegnet Helge Kleivan, som ved sin død i 1983 var lektor ved Institut for Eskimologi og en af de drivende kræfter i IWGIA's arbejde.

Andet:

I lighed med tidligere år har instituttets medarbejdere i årets løb besvaret et stort antal henvendelser fra offentligheden vedrørende spørgsmål af kulturel og samfundsmæssig art, især hvad angår Grønland.

Jens Dahl er Institut for Eskimologis repræsentant i udvalget vedrørende Grønlandsforskning under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Under dennes orlov i 1985-86 er Inge Kleivan indtrådt.

Hans Christian Gulløv er medlem af Det grønlandske Selskabs bestyrelse.

Inge Kleivan er udpeget af Grønlandsministeren til medlem af Folketingets Grønlandsfond.

Birgitte Sonne er Institut for Eskimologis repræsentant i Arktisk Instituts repræsentantskab.

Rejser:

Jens Brøsted har deltaget i et projektmøde for det nordiske, urfolksretlige forskningsprojekt, Örsö ved

Stockholm, og som observatør ved FN's menneskerettighedskommissions Arbejdsgruppe vedrørende Indfødte Folk, Geneve. Han har endvidere bidraget som foredragsholder ved seminaret »The Small Nations of the North in International and Constitutional Law«, på Sámi Instituhtta, Kautokeino, af forslagene i det norske sameretsudvalgs 1. delindstilling i en komparativ ramme. Endelig har Jens Brøsted, som medlem af en arbejdsgruppe nedsat af Avannersuup kommunia, været i Qaanaaq, Grønland, i forbindelse med kommunalbestyrelsens sidste årlige møde i september.

Jens Dahl har været på feltarbejde i Tanzania, juni-december.

Michael Fortescue har forelæst om barnets tilegnelse af grønlandsk morfologi i »Workshop on Language Universals and Language Acquisition« ved Max Planck Institut, Nijmegen, Holland.

Hans Christian Gulløv har været gæstelærer ved Iilismatusarfik/Inuit Institut, Nuuk, Grønland.

Birgitte Sonne har forelæst om inuit myter ved Scandinavische Institut og Arctisch Centrum, Groningen, Holland.

Gæster:

Carolyn J. Jenkins, University of Chicago, har opholdt sig på instituttet for at foretage lingvistiske studier af vestgrønlandsk. Endvidere har to hollandske forskere med tilknytning til Arctisch Centrum, Groningen, Holland, foretaget studier på Institut for Eskimologi: Erik Lanting i Grønlands historie og Guusje Wildschut i kvindens stilling i Grønland.

Publikationer:

Brøsted, J., Fægteborg, M.: Thule – Fangerfolk og Militæranlæg. En retlig – historisk undersøgelse af Thule basens anlæggelse, Thules flytning og befolkningens erstatningskrav. København 1985, 213 s.

–: Territorial Rights in Greenland. Legal basis – view points and considerations. Nordisk Tidsskrift for International Ret/Acta Scandinavica juris gentium Vol. 54, Fasc. 1-2, s. 43-51, København 1985.

–: Urbefolkninger og folkenes selvbestemmelsesret. Utvalg av foredrag fra Iwgia-seminar om urbefolkningers politiske og rettslige situation på Nordkallotten. København, 2.-3. november 1984, Iwgia (red.), 12 pp, Oslo 1985.

–, Fægteborg, M.: Expulsion of the Great People. When U.S. Air Force Came to Thule. An Analysis of Colonial Myth and Actual Incidents. Native Power – The Quest for Autonomy and Nationhood of Indigenous Peoples, Jens Brøsted, Jens Dahl, Andrew Gray, Hans Christian Gulløv, Georg Henriksen, J. Brochner Jørgensen, Inge Kleivan (eds.), s.

- 213-38, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø 1985.
- Grønlandske territoriale rettigheder. Tidsskriftet Grønland 8, s. 201-15, København 1985.
 - , Fægteborg, M.: Minister-skroner og kendsgerninger. Et svar på grønlandsminister Tom Høyems anmeldelse af "Thule – fangerfolk og militæranlæg": Blev fangerfolket i Thule nu flyttet ved tvang? Berlingske Tidende 18. juli 85, s. 4, København 1985.
 - , Fægteborg, M.: Thule-sagen og historieforfalskning. Kommentar. Information 19. juli 85, København 1985.
 - , Fægteborg, M.: Tør man mon takke ministeren? Duplik til grønlandsminister Tom Høyem. Berlingske Tidende 3. august 85, s. 4, København 1985.
 - : Verdenspremiere i Qaanaaq. (Orig. titel: "At følge i forfædrenes spor". Til verdenspremiere på filmen INUGHUIT i forsamlingshuset i Qaanaaq). Politiken 6. oktober 85, s. 4, København 1985.
 - : Greenland Between Might and Right. Alaska Native News Magazine Vol. 3, No. 5, s. 40-43, Anchorage, Alaska 1985.
 - Dahl, J.: Grønland i dag. Udkig 1, s. 20-24, København 1985.
 - : Inuvialuit aftalen. Grønland 9, s. 225-41, København 1985.
 - : Mining and Local Communities. Études/Inuit Studies Vol. 8, No. 2, s. 145-57, Quebec 1985.
 - : New Political Structure and Old Non-Fixed Structural Politics in Greenland. Native Power, Brøsted, Dahl, Gray, Gulløv, Henriksen, Jørgensen, Kleivan, s. 172-87, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø 1985.
 - Fortescue, M.: The degree of interrelatedness between Inuit dialects as reflected by percentages of shared affixes. International Journal of American Linguistics 51, 2, s. 188-21, Chicago 1985.
 - : Anaphoric Agreement in Aleut. Predicates and Terms in Functional Grammar, A. M. Bolkestein et al., s. 105-26, Dordrecht, Holland & Cinnaminson, USA 1985.
 - : The origin of the i-dialect phenomenon in Greenland. Etudes/Inuit/Studies 8, Nr. 2, s. 91-98, Quebec 1985.
 - Gulløv, H.C., Meldgaard, J.: Samtiden (og) Fundet. Qilakitsaq. De grønlandske mumier fra 1400-tallet., Jens Peter Hart Hansen, Jørgen Meldgaard, Jørgen Nordqvist, s. 44, København, Nuuk 1985.
 - , Meldgaard, J.: Taamanikkut Naligisaq (&) Nassaarneq. Qilakitsormiut 1400-kkunneersut. Qilakitsormiut 1400-kkunneersut, Jens Peter Hart Hansen, Jørgen Meldgaard, Jørgen Nordqvist, s. 46, Nuuk, København 1985.
 - : Native History and the White Man – a Case from Greenland. Native Power. The Quest for Autonomy and Nationhood of Indigenous Peoples, Jens Brøsted, Jens Dahl, Andrew Gray, Hans Christian Gulløv, Georg Henriksen, Jørgen B. Jørgensen, Inge Kleivan, s. 12, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø 1985.
 - : Whales, Whalers, And Eskimos: The Impact of European Whaling on the Demography and Economy of Eskimo Society in West Greenland. Cultures in Contact. The European Impact on Native Cultural Institutions in Eastern North America, A.D. 1000-1800, William W. Fitzhugh (ed.), s. 71-96, Washington, London 1985.
 - Kleivan, I., Sonne, B.: Eskimos. Greenland and Canada. Iconography of Religions VIII, 2. Leiden 1985, 43 s.
 - : Herrnhutit imalūnit qatángutigíngniat. (Herrnhuterne eller brødremenigheden i Grønland 1733-1900. 1983.) Oversat af Thomas Efraimsen. Kalåleq 7, s. 6-8 og 8, Nuuk Godthåb 1985.
 - : Debat og Sprogbrug i forbindelse med dobbelte (danske og grønlandske) stednavne i Grønland. Stednavne i brug. Festskrift udgivet i anledning af Stednavneudvalgets 75 års jubilæum, Bent Jørgensen, s. 140-61, København 1985.
 - : Helge Kleivan – Selected Bibliography. Native Power. The Quest for Autonomy and Nationhood of Indigenous Peoples. Dedicated to Helge Kleivan 18.10 1924 – 29.11 1983, Jens Brøsted, Jens Dahl, Andrew Gray, Hans Christian Gulløv, Georg Henriksen, Jørgen Brøchner Jørgensen, Inge Kleivan, s. 342-48, Bergen, Oslo, Stavanger, Tromsø 1985.
 - Sonne, B.: Toornaarsuks forvandlinger. CHAOS Særnummer religionssociologiske perspekt, s. 117-36, Københavns Universitet 1985.
 - : Blodhævnens ideologi og virkelighed i Grønland før og under missionens påvirkninger. CHAOS Nr. 3, s. 51-64, Københavns Universitet 1984.
- Inge Kleivan*

3. Institut for europæisk Folkelivsforskning

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1960. Indtil maj 1968 havde det til huse i Nationalmuseets bygninger i Brede, hvorefter det flyttede til den nuværende adresse på Brede Allé 69.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,5.

Professor: Bjarne Stoklund.

Lektorer: Poul Balle-Petersen, Palle Ove Christiansen, Thomas Højrup.

Kandidatstipendiat: Mikael Andersen.

Eksterne lektorer: Margaretha Balle-Petersen, Annette Vasström.

TAP: Antal årsværk: 1.

Annette Jepsen, Elly Sandgren.

Forskningsvirksomhed:

Etnologiens forskningsområde er dagliglivet såvel i nutidige som i historiske samfund. Det er etnologens opgave at beskrive og analysere hverdagslivets former, som de tegner sig i samspillet mellem mennesker, i de ting de omgiver sig med og i deres forestillinger om, hvad der er rigtigt og forkert, godt og ondt, smukt og grimt. Etnologen må søge at forstå karakteren af disse former, dechiffrere den kode, som de udgør. Han må analysere, hvorledes kulturelle og sociale forskelle etableres og kommunikeres og søge at forklare, hvorfor de kulturelle mønstre viser så store variationer i tid og rum.

Vi bruger ofte i vor hverdag begreber som livsform og kultur til at referere til de komplekse helheder, som mønstrene i den menneskelige hverdag udgør. Disse begreber har ofte været brugt nærmest som deskriptive samlebegreber, hvilket må ses i sammenhæng med, at faget længe har haft en overvejende beskrivende og dokumenterende karakter. I de seneste år er der imidlertid for alvor kommet gang i en systematisk udvikling af en etnologisk metodik, som søger at præcisere begreber som livsform, ideologi og kultur og gøre dem operationaliserbare.

1. Centralt i instituttets forskningsvirksomhed i disse år står netop sådanne bestræbelser for at udvikle det teoretiske livsformsbegreb. Thomas Højrup har i 1985 arbejdet videre med studiet af livsformer og deres eksistensvilkår og derved bidraget til arbejdet med at forene struktur- og transformationsanalyserne i etnologien.

2. Med udgangspunkt i empiriske etnologiske feltstudier har Th. Højrup søgt at udarbejde et katalog af forskellige samfundsformationstyper med henblik på at studere livsformer i et dybt historisk perspektiv.

3. I den forbindelse er Th. Højrup indgået i et samarbejde med lektor Anders Boserup, Sociologisk Institut, om afholdelsen af et fortløbende forskningsseminar om strukturel dialektik.

4. Palle Christiansen har arbejdet videre med et projekt, som har optaget ham i flere år: »Fortiden i nutiden. Struktur og kultur i et dansk godsområde 1750-1980«; nærmere bestemt med udgangspunkt i godset Giesegård på Midtjylland.

5. Palle Christiansen har i 1985 udarbejdet afsnittet: »Hvorfor historie? Kritik, form og struktur«, hvori han beskæftiger sig med det teoretiske problem om struktur og form i forhold til historisk forandring, og afsnittet: »Giesegård i europæisk perspektiv«, hvori han fokuserer på, hvad et gods i strukturel forstand egentlig er, samt forsøger at placere Giesegård i den europæiske arbejdsdeling og varecirkulation i 1600- og 1700-tallet.

6. Endelig er Palle Christiansen i efteråret begyndt på en systematisk rekonstruktion af livet i landsbyerne og på godserne i sidste halvdel af 1700-tallet.

7. Bjarne Stoklund har i det forløbne kalenderår navnlig koncentreret sin forskningsaktivitet om to af de igangværende projekter:

7.1 Studierne over kultur og samfund på Læsø er videreført med en analyse af kontinuitet og forandring i tidsrummet o. 1200-1900. Øens historie lader sig opdele i tre hovedperioder, hver karakteriseret af et dominerende hovederhverv og adskilt af omstillingsfaser, som ofte har karakter af demografiske og økonomiske kriser. En undersøgelse af vigtigere sider af øens sociokulturelle system tværs gennem disse radikale økologisk-økonomiske ændringer viser en meget høj grad af permanens, men samtidig synes systemets reproduktion at indebære en gradvis ændring, som kun tildels lader sig forklare som tilpasning til ændrede vilkår. Nogle hovedtræk af undersøgelsens resultater blev fremlagt på en konference i Moskva i oktober og er under publicering i *Ethnologia Europaea* med titlen »Economy, Work and Social Roles in the Danish Island of Læsø o. 1200-1900«.

7.2 Studierne over de regionale variationer i den førindustrielle bondekultur i Danmark har været koncentreret om hedebondens udnyttelsesmønstre. I august 1985 afholdtes et tværfagligt symposium på Hjerl Hede om det klassiske hedebrug og den betydning, som dette brugs mønster har haft for udformningen af de danske hedelandskaber. På symposiet bidrog Bjarne Stoklund med et foredrag om hedebondens gødningsbrug, som nu er under omarbejdelse med henblik på publicering i tidsskriftet »Norveg«.

8. Poul Balle-Petersen har fortsat sine studier over arbejderklassens livsformer før og nu med særlig henblik på arbejdererindringer.

9.1 Mikael Andersen har arbejdet videre på sit projekt: Danskproducerede trivialbilleder til vægudsmykning. I løbet af foråret afsluttedes indsamlingen til et komplet katalog over de billeder til vægudsmykning, der er danskproducerede og distribuerede via de sædvanlige forlagskanaler. Da der ikke er skelet til

teknik er også fotografier distribueret gennem forlagsboghandelen medtaget.

9.2 For at øge katalogets anvendelighed for forskningen er endvidere medtaget følgende kategorier af billeder ikke primært beregnet til vægudsmykning: Topografiske billedværker, historisk/antikvariske billedværker samt billedværker med persongengivelser. Også landkort er medtaget.

9.3 I forbindelse med denne materialeindsamling er der også tilvejebragt oplysninger om brancheforhold af produktionsmæssig, handelsmæssig og ophavsretlig art, herunder om afhængigheden af det udenlandske, især tyske, billedmarked.

9.4 I løbet af efteråret har M. Andersen undersøgt, hvorledes billederne distribueredes gennem forskellige kanaler: kunsthandlere, boghandlere, glarmestre, landsnedkere og omvarende handlende. I denne undersøgelse er vægten lagt på at ansue billederne som led i et større sortiment af genstande, der enten afspejler køberens bredere møbleringsbehov (overvejende på landet hvor afsætningskanalerne er få), eller afspejler den øvrige produktion eller resten af varelageret hos producenten eller grossisten (især i byerne).

10.1 Margaretha Balle-Petersen har fortsat sine studier over de gennemgribende ændringer i livsform og kultur fra midten af forrige århundrede, som navnlig er koncentreret omkring hendes projekt: »De danske forsamlingshuses baggrund, etablering og funktion i lokalsamfundet. En undersøgelse af social organisation og kulturel forandring 1870-1980«.

10.2 Projektet behandler samværs- og samarbejdsformernes forandring og stabilitet i landbosamfundet igennem »andelstidens« organisatoriske blomstringsperiode til nutidens funktionstømte landsby-samfund, hvor forsamlingshusene imidlertid har vist sig at være forbavsende livskraftige lokale institutioner. Et af undersøgelsens hovedtemaer er konflikten mellem nabofællesskab og menings- og interessefællesskab.

10.3 Projektet vil blive publiceret i bogen »Oprør og tradition. En bog om forsamlingshusenes historie i Danmark«.

11. Annette Vasström har i samarbejde med Orlogsmuseet afsluttet projektet: »Arbejdet som tjenestek«. Projektet er blevet publiceret i værket: Holmens By. Nyboder og dets beboere – især i nyere tid. Orlogsmuseets skrifterække nr. 1. Odense 1985.

Andet:

Instituttets medarbejdere har gjort en kraftig indsats for at formidle deres forskningsresultater dels til kolleger inden for de højere læreanstalter, dels til et bredere publikum uden for universitetets og fagfællers snævrere kredse.

Bjarne Stoklund arrangerede 28/8-30/8 et tværfagligt symposium om: Hedebruget – brugen af heden, på frilandsmuseet Hjerl Hede og bidrog dér med et indlæg om hedebondens gødningsbrug.

Palle Christiansen og Thomas Højrup forelæste begge ved et efteruddannelseskursus for museumsfolk på Gl. Holtegård med titlen: Tendenser og problemstillinger i nyere etnologisk arbejde og forskning.

Thomas Højrup har endvidere holdt foredrag flere steder fortrinsvis om livsformsbegrebet, f.eks. på Etnofolkloristisk Institut ved universitetet i Bergen, Sydjydsk Universitetscenter, Roskilde Universitetscenter, Nordplan i Stockholm, Statens Byggeforskningsinstitut, Nationalmuseet og i VS-forum.

Endvidere har han deltaget i en radioudsendelse om »Den levende fjord«.

Margaretha Balle-Petersen har holdt gæsteforelæsningsforelæsninger om folkelige bevægelser, dels på andre universitetsinstitutter i Danmark og Sverige, dels på en række højskoler, friskoler og i foredragsforeninger.

Annette Vasström har ligeledes holdt foredrag dels om sit Nyboderprojekt, dels om etnologi i almindelighed såvel på Lærerhøjskolen som andre steder.

Meget af det førnævnte er ikke blot formidling, men kan også opfattes som fagligt udviklingsarbejde.

Dette gælder instituttets medarbejders medvirken i det tværfaglige arbejde, dels inden for fakultetets rammer, som f.eks. Center for Arbejderkultur, Center for sammenlignende Kulturforskning, Nordiske studier, Udvalget for minoritets- og udvandrersforhold, arbejdsgruppen for indtægtsdækket virksomhed, dels udenfor som f.eks. Styringsgruppen for Kirkesociologisk Projekt.

Udgivervirksomhed:

Bjarne Stoklund blev i 1984 valgt som hovedredaktør af det internationale tidsskrift *Ethnologia Europaea*. *Journal of European Ethnology*, som fra 1984 udsendes fra Institut for europæisk Folkelivsforskning. Vi håber, at overflytningen af dette tidsskrift til Københavns Universitet vil virke stimulerende på dansk etnologisk forskning og betyde en udbygning af fagets internationale kontakter.

Palle Christiansen er fortsat medredaktør af tidsskriftet *Fortid og Nutid*. Margaretha Balle-Petersen er medredaktør af det landbohistoriske tidsskrift *Bol og By*, og Mikael Andersen er hovedredaktør for *Håndværkshistorisk Tidsskrift*.

Rejser:

Bjarne Stoklund besøgte fra 30/9 til 9/10 Moskva og Leningrad, inviteret af det sovjetiske videnskabernes akademi, og holdt i forbindelse hermed ved et arbejdsmøde, arrangeret af SIEF og Ethnologia Europaea, i Moskva en forelæsning om: Continuity and Change in a Danish Island Community o. 1200-1900.

Thomas Højrup arrangerede sammen med professor Gunnar Olsson en temadag på Nordplan i Stockholm med titlen: »Ideologi og livsform« og holdt i den forbindelse en forelæsning: Statssamfund og livsformer – lydighed, modsætninger og modstand. Han har også ved universitetet i Bergen holdt foredrag om livsformsbegrebet.

Publikationer:

Christiansen, P.O.: Gårdens Reproduktion. Om Peasant/farmer-debatten og danske landbofamilier. København 1985, 42 s. ♪

Stoklund, B.: Kove, Svale og Skot. Uds kudshuse i Vestnorge, i Nordjylland og på Færøerne. By og Bygd. Norsk Folkemuseums Årbok 1983-84 Bind XXX, s. 215-30, Oslo 1985.

–: Brugen af dagbøger hos den danske landbefolkning i 1800-årene. De Nordiske Skriftspråkernes Utvikling på 1800-tallet 2. Behovet for og bruken av skrift i 1800-tallets forvaltning, næringsliv og privatkommunikasjon, Nordisk Språksekretariats Rapporter 6, s. 62-79, Oslo 1985.

–: Det er et sælsomt syn at se deres pløjning – Jorddyrkning på Læsø før ca. 1850. Bønder og Fiskere. Festskrift til Holger Rasmussen. Folkelivsstudier 9, Birte Friis, s. 101-15, København 1985.

–: Dn parasztok a modernizálódás útján: naplók és fóljegyztések a XVIII, század végéról és a XIX. század elejérol, a földreform idejéböl. Ethnographia XCV (1984), s. 444-48, Budapest 1985.

4. Institut for Folkemindevidenskab*Historie:*

Instituttet blev oprettet i 1967 som ramme om den i 1961 indførte undervisning i folkemindevidenskab, som indtil da ikke havde haft tilknytning til noget institut. Ved oprettelsen fik instituttet lokaler i Købmagergade 46. Det flyttede i 1969 til Torvegade 47 og i 1979 til Njalsgade 76.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Lektorer: Karsten Biering, Michael Chesnutt, Bengt Holbek, Birgitte Rørbye, Michèle Simonsen.

Kandidatstipendiat: Flemming Hemmersam.

TAP: Antal årsværk: 1.

Karin Thomsen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsfeltet er folketradition, d.v.s. kulturytringer overleveret i ikke-skriftlig form. De kan tage form af fortælling, sang, musik, skikke, ritualer, erindringer m.v. Ud over selve kulturytringerne studeres deres sociale og historiske baggrund, deres funktion, form o.s.v. Selv om feltet i bred forstand er fælles, udføres for tiden ikke fælles projekter. Rapporten baseres på medarbejdernes individuelle projekter. Det skal bemærkes at én medarbejder (Chesnutt) hele året og en anden (Biering) det halve år har været heltidsengageret i administrative opgaver.

1. Erindringer

Brugen af erindringer som forskningsmateriale er stigende både i folkemindevidenskaben og i en række andre fag. Der afholdes kurser og skrives studenteropgaver på grundlag af erindringer, og de indgår som grundlag i adskillige projekter, nemlig:

1.1 Teglværksprojektet ved Flensborg Fjord

Det omfattende indsamlede arbejdererindringsmateriale (lydbåndinterviews, fotos og videoptagelser) fra projektets første år (1981-84) er systematisk registreret, ordret afskrevet og delvis nyordnet. Arbejdet har fundet sted i samarbejde med Museet på Sønderborg Slot. En del af materialet er under bearbejdelse med henblik på en publikation med ledsagende kassettebånd, der planlægges udgivet i 1986 i samarbejde med Institut for Grænseregionsforskning, Aabenraa (Biering).

1.2 Kvinnfolk

Financeret af Nordic Institute of Folklore, Åbo. Fællesnordisk forskningsprojekt. En kvindefolkloristisk studiebog ventes trykt i 1986. Rørbye og en gruppe studerende har bidraget med en studie af kvindeerindringer, »Erfaringsmøder« (Rørbye).

1.3 Nobles, mélayers, domestiques

Fortsat bearbejdelse af lydbåndoptagelser fra sommeren 1984 i Frankrig om forholdet mellem herre-

mænd, fæstebønder og forvaltere og om intern immigration mellem verdenskrigene (Simonsen).

1.4 Arbejdererindringer

Indsamling i en kreds af LO pensionister og efterlønsmodtagere ved månedlige møder. Der søges nu økonomisk støtte fra de fagforbund, deltagerne kommer fra, med henblik på renskrivning og senere publikation (Hemmersam).

2. Folkedigtning

2.1 Eventyr

Efter afslutning af manuskriptet »Interpretation of Fairy Tales«, der har gennemgået en sproglig revision og er trykket, er arbejdet fortsat med forberedelser til en lærebog med titlen »Folktale«, der udsendes i USA. Der tilsigtes en elementær genrebeskrivelse (Holbek).

2.2 Bogen »Le conte populaire français« (Paris 1981) er revideret og ajourført med henblik dels på en ny udgave i 1986, dels på en dansk oversættelse udkommet 1985 (Simonsen).

2.3 Senmiddelengelsk spillemandsdigtning

Et tidligere indberettet projekt er genoptaget ultimo 1985. En præliminær delpublicering kan forventes i 1986/87 (Chesnutt).

2.4 Varulven i dansk folketradition

Et foredrag holdt ved en kongres i Normandiet er udvidet til en artikel. Forsøg på anvendelse af den Greimas-inspirerede semantiske analyse på ritualer såvel som på fortællinger (Simonsen).

3. Arbejderfolklore

3.1 Etnologisk og folkloristisk forskning i arbejderbeskrivelser og arbejderfolklore fra 1920 til i dag

Projektets første fase koncentrerer om litteratursøgning og oparbejdelse af kontaktnet. Herunder deltagelse i Arbeitstagung der Kommission »Arbeiterkultur« der Deutschen Gesellschaft für Volkskunde (Marburg) og besøg ved Humboldt-Universität og Akademie der Wissenschaften (Berlin, DDR). Endvidere oprettelse, støttet af Nordic Institute of Folklore, Åbo, af Nordisk Arbejderkulturgruppe (NAK) med dansk, norsk, svensk og finsk deltagelse (Hemmersam).

4. Etnomedicin

4.1 Danske sundhedsbevægelser i nyere tid

Opmærksomheden samler sig om tre perioder. De to første, tiårene omkring 1800 og slutningen af 1800-tallet, er i 1985 i stadig højere grad blevet set i relation til forholdene i de seneste 20 år samt til de fremtidsperspektiver, som udviklingen rejser. Vægten er således blevet forskudt hen mod den nutidige problematik (Rørbye).

4.2 Det daglige livets estetik

Financieret af NOS-H. Nordisk forskningsprojekt, hvoraf den danske del vedrører kreativitet og æstetik i bred forstand i forbindelse med den etnomedicinske folkekultur (Rørbye).

Redaktionsvirksomhed:

Holbek er medredaktør af »Folk og Kultur«, Årbog for dansk Etnologi og Folkemindevidenskab, samt af »Arv«, Scandinavian Journal of Folklore.

Rejser:

Holbek underviste i forårssemestret ved University of California, Berkeley, under Scandinavian Department og Folklore Programme og besøgte endvidere University of California, Los Angeles, University of Washington, Seattle, Indiana University, Bloomington, samt University of Pennsylvania, Philadelphia med forelæsninger over emnerne »Interpretation of Fairy Tales« samt »Folklore and Nationalism«.

Chesnutt besøgte i november USA på studierejse vedr. international udveksling m.v.

Hemmersam forelæste i Berlin i november/december over (1) kulturalanalyse, (2) arbejderfolklore, (3) arbejderkulturforskning i Norden.

Simonsen forelæste i marts i Bretagne over Mundtlig tradition og national ideologi og i september ved Colloque de Creully over Varulven i dansk folketradition.

Rørbye har forelæst over Folkekultur og alternativ behandling ved Farmaceutisk Højskole, Århus Sygeplejehøjskole og Bispebjerg Sygeplejeskole.

Publikationer:

Biering, K.: »Polske« gæstearbejdere, der blev bofaste i Sønderjylland. Om de tilrejsende sæsonarbejdere ved teglværkerne. Nordslesvigske Museer. Årbog for museerne i Sønderjyllands amt 12, s. 142-48, Tønder 1985.

—: Egnsspil som arbejdsmark for Institut for Folke-

- mindevidenskab. Unifol Årsberetning 1982-84 s. 19-22, København 1985.
- Dollerup, C., Holbek, B., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Ontological Status, The Formative Elements, The "Filters" and Existences of Folktales. A Discussion. Fabula 25, s. 241-65, Berlin, New York 1985.
- Hemmersam, F.: Anmeldelse af: Henning Grelle: Under de røde faner. En historie om arbejderbevægelsen. Udgivet i anledning af arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv 75 års jubilæum 12. juni 1984. Fremad/ABA 1984. Fortid og Nutid Vol. XXXII, s. 229-34, Odense 1985.
- : Anmeldelse af: Socialhistorie og samfundsforandring. Redaktion: Sidsel Eriksen, Per Ingemann, Mogens Melchiorsen og John Pedersen, Forlaget Historia, Aarhus 1984. Arbejderhistorie 25, s. 81-83, København 1985.
- : Anmeldelse af: Arbetet sätter gränser. En forskningsrapport om arbetsliv och kulturarbete. Sven B. Ek, Gösta Arvastson, Eva-Maria Danvind, Bernd Hofmaier och Gunnar Eklöv. Ethnologia Scandinavica Årgang 1985, s. 178-80, Lund 1985.
- Holbek, B.: The Many Abodes of Fata Morgana or the Quest for Meaning in Fairy Tales. Journal of Folklore Research 22, s. 19-28, Bloomington 1985.
- : Laurits Bødker (1915-1982). Fabula 26, s. 127-32, Berlin, New York 1985.
- : Unifol. Årsberetning 1982-1984. København 1985, 39 s.
- : Parallelen zur Rattenfängersage in der dänischen Volksüberlieferung. Geschichten und Geschichte. Erzählforschertagung in Hameln Oktober 1984, Norbert Humberg, s. 129-34, Hildesheim 1985.
- Simonsen, M.: Do Fairy Tales Make Sense? Journal of Folklore Research Vol. 22, No. 1, s. 29-36, Bloomington, USA 1985.
- : Hekse, Trolde og Bondeknoide. Hvad ved vi om folkeeventyr? København 1985, 146 s.

Bengt Holbek

5. Forhistorisk-arkæologisk Institut

Historie:

Forhistorisk-arkæologisk Institut er grundlagt i 1947, da Nationalmuseet stillede et større lokale til rådighed for bibliotek og undervisning, hvilket af fakultetet i 1949 blev godkendt som »Universitetets forhistoriske læsesal«. (Fagets professor havde allerede før 1947 kontor på Nationalmuseet).

I 1955 fik instituttet nye lokaler af Nationalmuseet, tre kontorer m.v. i forbygningen Frederiksholms Kanal 12. Forholdene blev dog hurtigt ganske utilstræk-

kelige med det stærkt stigende studentertal og ansættelse af nye videnskabelige medarbejdere, og da museet samtidig havde brug for mere plads, erhvervede universitetet i 1969 den nærliggende ejendom Vandkunsten 5 til de arkæologiske fag. Overflytningen kunne kun ske gradvis, men i 1976 var Forhistorisk-arkæologisk Institut endeligt etableret i de nuværende lokaler. Ved denne løsning kunne det nære forhold til Nationalmuseet bevares.

Samarbejdet med Nationalmuseet er afgørende for instituttets virksomhed, idet museets samlinger, arkiver, biblioteker og laboratorier er nødvendige for al arkæologisk forskning i landet.

I dag huser instituttet foruden kontorer, bibliotek samt læse- og studierum for de studerende o.a. tegnerum, computer-rum (fælles med klassisk arkæologi), laboratorium og i kælderen et større magasinareal til fund under behandling (før afgivelsen til museerne). Institutet er desuden i besiddelse af en enestående samling flintprøver, arkæologiske eksperimenter (især i flint) samt oldsager, kopier m.v. Eksperimenter og flintstudier foretages i den såkaldte »Flintkælder«, et lille særskilt laboratorium. På instituttet udføres også undersøgelser af oldtidstekstiler. Institutet yder endelig husly og faciliteter til studenternes forening og til foreningen af yngre magistre, begge med en udstrakt faglig virksomhed, foredrag m.v. Blandt årets aktiviteter skal især nævnes omflytninger og nyindretninger i Vandkunsten 5 samt en række arrangementer i forbindelse med prof. C.J. Beckers afgang, hvori hele det danske arkæologiske miljø deltog.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4.

Lektorer: Klaus Ebbesen, Ulla Lund Hansen, Erik Brinch Petersen, Klavs Randsborg. (Professor C.J. Becker afgik pr. 30/9).

Seniorstipendiat: Lise Bender Jørgensen.

Kandidatstipendiat: Leif Chr. Nielsen.

TAP: Antal årsværk: 1.

Undervisningsassistenter: 2.

Til instituttet er desuden knyttet forskere i bebyggelsesforskning, oldtidstekstiler og flintteknologi m.v. Disse personer optræder i begrænset omfang som gæstelærere.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets primære forskningsområde er kultur- og samfundsudviklingen i Nordeuropa i perioden fra ca. 12.000 f.Kr. til det 11. århundrede e.Kr. (Den primære undervisningsopgave er at uddanne arkæologer, der skal fungere ved landets museer m.v.). Dansk og nordeuropæisk arkæologi kan imidlertid kun forstås

på en større, især europæisk baggrund. Den forhistoriske-arkæologiske forskningstradition, der på en række felter er blevet den almene arkæologis, har også et nært samarbejde med andre arkæologiske forskningstraditioner (som den klassiske-mediterrane) og med de øvrige samfunds- og historievidenskaber. Men det må stærkt betones, at studiet af materiel kultur er en selvstændig videnskab med et kildemateriale udbredt overalt i tid og rum, så længe mennesket har eksisteret. Af særlig betydning er derfor arkæologiens kontakt med naturvidenskaben, især geo- og bio-disciplinerne. Instituttet har traditionelt haft nære forbindelser med det internationale forskningsmiljø, en linie det er lykkedes at opretholde, men på grund af nedskæringerne måske knap nok at udbygge i de seneste år.

Forskningsfeltet er så stort, at instituttet ofte kun har mulighed for at gøre en indsats i samarbejde med andre institutioner og fagfolk. Især må det nære forhold til Nationalmuseet og til andre danske institutioner fremhæves, men der arbejdes også snævert sammen med museer og universitetsinstitutter i Europa og andre steder i verden, især U.S.A. Af disse grunde er det naturligt, at de enkelte medarbejders forskningsfelter ligger spredt. En samlet institutforskning (f.eks. udgravninger) er der ganske enkelt ikke økonomisk mulighed for, men alligevel har det, bl.a. gennem det nævnte samarbejde, været muligt at holde et rimeligt højt forskningsniveau. Ressourcemæssigt er det især et problem for instituttet, at bearbejdning og præsentation af arkæologisk kildemateriale (bl.a. gennem tegning) er stærkt belastende.

Instituttet er repræsenteret i alle styrende råd (Det arkæologiske Nævn, Fortidsminderådet, Fællesudvalget for Centralregistering, m.v.) for dansk arkæologi samt i flere internationale komitéer og yder en meget betydelig ulønnet servicevirksomhed, især overfor Nationalmuseet og andre danske museer (udgravninger, komitéarbejde, foredrag etc.). To af instituttets medarbejdere er desuden knyttet til Forskningsrådets projekt »Stamme – Stat«. Det kan endelig nævnes, at instituttets medarbejdere alle er engageret i populærvidenskabelig formidling gennem de skrevne eller visuelle medier.

1. Landsbysamfund i dansk bronze- og jernalder, belyst ved omfattende udgravninger i Vest- og Midtjylland

I 1969-76 blev under Statens humanistiske Forskningsråd og under ledelse af undertegnede nedsat »Det arkæologiske Bopladsudvalg«, der iværksatte en række initiativer. Ved anvendelse af moderne udgravningsmetoder blev forhistoriske boligformer og samfundsstrukturer belyst på en ny måde, bl.a. ved at afdække hele landsbyer. Flere udgravninger er allerede publiceret i foreløbig eller endelig form, og der arbejdes, bl.a. af undertegnede, fortsat med bearbej-

delse af det meget omfattende fundstof fra bronze- og jernalder. Museumsinspektør Steen Hvass, Vejle (tidl. ansat ved instituttet), har i 1985 udsendt den endelige publikation af en landsby fra tidlig jernalder ved Hodde i Vestjylland i instituttets monografiserie »Arkæologiske Studier« (C.J. Becker).

2. Danske udmøntninger i sen vikingetid (ca. 1020-ca. 1050)

Der arbejdes med forsøg på at belyse dansk mønthis-torie fra nævnte tidsrum med anvendelse af nyere metoder inden for international numismatisk forskning. Takket være studiet af de enkelte møntstempler er der med hensyn til udmøntningen i Lund – den vigtigste danske møntsmedie på den tid – opnået vigtige resultater for de mange mønter, som kongerne Hardeknud, Magnus den Gode og Svend Estridsen lod præge. De enkelte mønttyper er blevet ordnet og dateret, således at mønterne er blevet en selvstændig og værdifuld kilde til tidens politiske og økonomiske historie. Senest er studierne blevet udvidet til også at omfatte de samtidige møntprägninger i Odense og Hedeby. Disse studier, der især gælder den tid, da Magnus var dansk konge (1042-1047), er ved at blive afsluttet (C.J. Becker).

3. Undersøgelser over den neolitiske tragtbægerkultur i Nord-europa, dvs. den ældste nordiske bondekultur fra ca. 4000-2700 f.Kr.

Projektet omfatter primærforskning over alle fundkategorier (bopladser, grave, dysser, jættestuer, og enkelte jordgrave samt offerfund). Også skeletmaterialet samt det zoologiske materiale fra stenalderen er inddraget. Der sigtes mod en almindelig kulturhistorisk skildring af samfundsforholdene, så vidt de kan belyses med et arkæologisk materiale og med bidrag fra en række naturvidenskaber. I årets løb er udsendt en række mindre artikler, ligesom manuskriptet til flere er afsluttet. Et par bog-manuskripter er endvidere under udarbejdelse (Klaus Ebbesen).

4. Yngre neolitik tid i Danmark

Tidligere troede man, at de forskellige arkæologiske komplekser repræsenterede folkestammer, som havde levet side om side i Danmarks stenalder. Naturvidenskabelige dateringer samt nye arkæologiske fund har imidlertid vist, at de i stedet repræsenterer forskellige kronologiske stadier i det danske samfunds udvikling. Navnlig udviklingen i det 3. årtusind f.v.t. må som følge heraf nyvurderes. Projektets formål er ved anvendelse af en evolutionistisk tolkningsmodel og på grundlag af omfattende kildestudier at beskrive samfundets struktur og udvikling i yngre neolitik tid eller enkeltgravstid (ca. 2700-1900 f.Kr.). En enkelt artikel er udsendt i årets løb og et større manuskript

er under udarbejdelse. Deltagelse i et symposium i Vejle arrangeret delvis på initiativ af undertegnede som led i ovennævnte forskningsprojekt. Der deltog 46 forskere fra Danmark og Sverige, og mødet sluttede med vedtagelse af et dansk-svensk forskningsprojekt til udforskning af enkeltgravtidens bopladser og huse. Styringsgruppen ledes af undertegnede (Klaus Ebbesen).

5. Skeletfund fra moser

I museer og samlinger findes et stort antal menneskefund fra de danske moser. Hovedparten er fremkommet under 2. verdenskrig, men først udviklingen af Kulstof-14-dateringsmetoden har gjort det muligt at datere fundene. Skeletterne tilhører alle dele af oldtid og historisk tid. Moselignende er den kendeste repræsentant for gruppen. I et antropologisk-arkæologisk samarbejde med Pia Bennike analyseres dette materiale til belysning af menneske- og samfundsudvikling i Danmarks oldtid. En enkelt artikel er udsendt i årets løb og flere er under udarbejdelse (Klaus Ebbesen).

6. Romersk jernalder i Norden (ca. Kr.f. til ca. 400 e.Kr.f.)

Projektet, der vedrørte romersk jernalders kontinentale og internordiske forbindelser af social-økonomisk karakter baseret primært på analyser af de i de nordiske lande forekommende romerske genstande, er afsluttet og foreligger som færdigt manuskript (Ulla Lund Hansen).

7. Yngre romersk jernalder i Danmark (ca. 160 e.Kr. til ca. 400 e.Kr. f.)

Der foretages en bearbejdning med publikation for øje af de såvel i ældre tid (1829-1954) som de fra 1977 og fremefter udgravede grave i Himlingøje på Østsjælland. En studierejse til Italien er gennemført. Der arbejdes på en publikation af gravene og disses særdeles rige udstyr. Gravudstyret består både af fremragende hjemlige smykker m.v. og af romerske importvarer af høj kvalitet. Der foretages en vurdering af gravene på såvel lokalt som internationalt plan for at forklare denne specielt rige befolkningsgruppes betydning for de interne udviklingssystemer og udenlandskontakterne.

Lokaliteten analyseres som den første danske romertidsgravplads i et videre perspektiv, idet der er etableret et samarbejde med pedologer fra Geologisk Institut, Århus Universitet, med det formål at rekonstruere romertidslandskabet omkring Himlingøje.

Endvidere deltager i samarbejdet en pollenanalytiker og en zoolog fra Københavns Universitet; der foretages frøbestemmelser til hjælp for de pollenanalytiske resultater, ligesom der foretages C 14 analyser

ved Nationalmuseets C 14 laboratorium og antropologiske undersøgelser af skeletterne ved antropologisk laboratorium ved Københavns Universitet.

De naturvidenskabelige discipliners deltagelse sigter mod en optimal udnyttelse af alle fremdragne spor i grave og landskabet omkring dem. Jernalderens mennesker og dyr beskrives og sættes i relation til andre jernalderpopulationer.

Menneskets udnyttelse af landskabet, dets udseende, bevoksning m.v. analyseres dels på basis af de under gravhøjene bevarede jernalderjordoverflader dels ved profiler og boringer i området omkring Himlingøje (Ulla Lund Hansen).

8. Vedbækprojektet

Ud fra nye udgravninger for Nationalmuseet og Søllerød Museum og gennem behandling af tidligere fremgravet materiale studeres en jægerbefolknings tilværelse omkring en nordsjællandsk fjord gennem Atlantisk tid (ca. 5500-ca. 3000 f.Kr.). I et stort anlagt tværvideenskabeligt samarbejde (med Nationalmuseet, Zoologisk Museum og Antropologisk Laboratorium) undersøges bopladserne for at belyse jægerbefolkningens tilpasning til skiftende naturmiljøer og for at fastslå bopladsernes karakter og varighed.

I 1985 blev der i baghaven til Stationsvej 19 foretaget en prøveundersøgelse ledet af stud. mag. Johan Sobotta. Mag.art. Helle Juel Jensen, Århus Universitet har igennem et halvt år fortsat sine slidsporsundersøgelser af flinten fra Vænget Nord bopladsen (som stipendiat betalt af Statens humanistiske Forskningsråd). Mag. art. Eva Koch Nielsen har færdiggjort et stort antal oldsagstegninger til publikation, mens stud. mag.erne Keld Hansen og Benny Staal sammen med Erik Brinch Petersen har bearbejdet flere genstandsgrupper fra de tidligere års udgravninger. Endelig har Vedbækprojektets medarbejdere deltaget i et 3 dages gravpladssymposium i Ystad, Sverige sammen med Skateholmsprojektets deltagere fra Lunds Universitet (Erik Brinch Petersen).

9. Samfundsudviklingen i Europa og Middelhavsområdet i det første årtusind e.Kr.

Gennem studiet af især arkæologiske kilder søges de basale, først og fremmest økonomiske forhold belyst i denne periode, der omfatter afslutningen af de antikke samfund, begyndelsen af den moderne vesteuropæiske udvikling, og integrationen af det »barbariske« Europa, bl.a. Norden, i en international økonomisk og samfundsmæssig sammenhæng. Det arkæologiske materiale er særligt velegnet til at dokumentere landbrugs og bosættelsesudviklingen (både på land og i by) og til at aftegne vareproduktion og -distribution. Andre arkæologiske kildegrupper, grave, monumentalarkitektur m.v., åbner for en videre dis-

kussion dels af spørgsmål som værdi-investering eller »forbrug«, dels af samfundsstrukturens og ideologiens forandring i den nævnte centrale periode. Det er hensigten af denne vej at belyse nogle af de »store« temaer i den sene førhistorie og tidlige historie. Projektet har givet anledning til udpræget tværfagligt arbejde indenfor så forskellige områder som klimatologi, botanik, zoologi, kulturgeografi, numismatik, historie, socialantropologi m.v. og ikke mindst til integration af metoder og resultater fra såvel klassisk som såkaldt forhistorisk arkæologi.

I det forløbne år er der foretaget studierejser til Sverige, England, Tyskland og Italien, udarbejdet ca. fire manuskripter, afholdt en konference (i Bradford, England) samt arbejdet videre på en monografi om emnet. Endelig kan det nævnes, at der i samarbejde med Accademia di Danimarca, Rom i januar 1987 afholdes et internationalt seminar om »Det første Årtusind«. I samme år er planlagt deltagelse i udgravningsvirksomhed i Italien med studenter fra instituttet (Klavs Randsborg).

10. Regionalundersøgelse i mindre område på Østfyn (Gudme)

Gudme-området er i det første årtusind e.Kr. et høvdinge- og handelsknudepunkt i Sydsandinavien og har givet et overraskende stort og rigt arkæologisk fundmateriale. Samtidig er det en af de tidligst udforskede egne af Danmark med verdens første »regionalundersøgelse«, hvilket åbner interessante forskningsmæssige perspektiver. Arbejdet har i det forløbne år ligget næsten stille. (Jvf. dog ovennævnte projekt) (Klavs Randsborg).

11. Undersøgelser over gravrter i Vikingetiden og især Bronzealderen i Sydsandinavien specielt med henblik på astronomiske forhold

Dette vanskelige emne kan tilsyneladende belyses med udgangspunkt i de heldige tilfælde, hvor gravlæggelsernes årstid er bestemt. Undersøgelsen har vide perspektiver for forståelsen af oldtidens verdenssyn og samfundsstruktur. Et større manuskript er under udarbejdelse i samarbejde med Claus Nybo (Klavs Randsborg).

12. Projekt Nordeuropæiske Oldtidstekstiler

Efter at et større indsamlingsarbejde var blevet afsluttet i 1984, er der i 1985 arbejdet på en afhandling over nordeuropæiske oldtidstekstiler. Kataloget er færdiggjort, og teksten til selve afhandlingen er under udarbejdelse. Derudover er udarbejdet en foreløbig beretning om projektet i form af en oversigtsartikel til tidsskriftet »Studien zur Sachsenforschung«.

En tidligere udarbejdet afhandling om skandinavi-

ske oldtidstekstiler er i 1985 blevet endeligt afpuddet og sendt til trykning; den forventes at udkomme i begyndelsen af 1986. Derudover er flere tekstilfund fra en række danske museer blevet analyseret, og rapporter derover udarbejdet. Dette gælder en gravplads fra yngre romertid/ældre germanertid fra Hjemsted, udgravet af Haderslev Museum, hvorover en afhandling vil foreligge i februar 1986 med et appendix om tekstilfundene; et vikingetids gravfund fra Skringstrup, undersøgt af Viborg Stiftsmuseum. Som et led i studierne over nordeuropæiske oldtidstekstiler er en række prøver fra udvalgte danske og norske tekstilfund blevet undersøgt af Penelope Walton, York, med henblik på bestemmelse af uldtype og farvestoffer. En rapport over dette analysearbejde er under udarbejdelse og vil indgå som et led i afhandlingen om nordeuropæiske oldtidstekstiler (Lise Bender Jørgensen).

13. Vikingetidens bebyggelse i Danmark

Udgravningen af en stormandsgård fra 10. årh. ved Omme i Vestjylland fortsatte i foråret 1985 i samarbejde med Nationalmuseet og med særlig støtte fra Novo's fond. Den resulterede i fremkomsten af et nyt betydningsfuldt anlæg med kultisk-religiøse funktioner til den henvend 90.000 m² store gård. Sideløbende hermed har forstkandidat Kent Havemann med bevilling fra Novo's fond og Lodbergs legat arbejdet på at få dendrokronologisk dateret de store mængder egetømmer, der gennem årene er blevet hjembragt fra pladsen. Herved er fremkommet mange interessante dateringer, der bl.a. viser, at stormandsgårdens blomstringstid lå i årene mellem 950 og 990 eller med andre ord i rigssamlingstiden under Harald Blåtand. Såvel udgravningerne som de dendrokronologiske dateringer viser også, at stormandsgården blev afløst af en hovedgård med omliggende mindre bøndergårde. Et manuskript om resultaterne til og med 1985 inklusive de dendrokronologiske dateringer er under udarbejdelse. Gennemgangen af samtlige fund fra bopladser, bl.a. det meget store i Vorbasse, grave, moser, vadesteder etc. med henblik på den igangværende analyse af samfundsforsholdene, økonomiske som sociale, i vikingetiden samt disses forandring i overgangstiden mellem vikingetid og middelalder er blevet afsluttet for Jyllands, Sjællands og Bornholms vedkommende. Herved er det yderligere blevet understreget, at bopladsernes strukturer ændres markant ved overgangen mellem vikingetid og middelalder. Samtidig sker en omfattende bebyggelsesekspansion med kolonisation og opdyrkning af de indtil da øde eller kun svagt bebyggede egne af Nordøst- og Østjylland samt på Øerne. Ekspansionen ledsages af mange byers fremvækst. I relation til dette projekt er gennemført en detailanalyse af Ribe-områdets, herunder særlig marskens, bebyggelsesmæssige udvik-

ling gennem yngre jernalder og vikingetid. Herved er fremkommet en på flere punkter afgørende ny viden om forholdet mellem bebyggelsen og marskens dannelse, såvel som det er blevet understreget, at området i slutningen af yngre jernalder skiller sig ud fra det øvrige Danmark ved at have mange frisiske elementer. Landsdelen udgjorde reelt den nordlige del af et større sammenhængende frisisk kulturområde langs Vadehavet. Katalogdelen til denne detailundersøgelse er under trykning, mens hovedteksten er under færdiggørelse. (Leif Chr. Nielsen).

Redaktionsvirksomhed:

En meget betydelig del af dansk arkæologisk redaktionsvirksomhed er knyttet til instituttet.

C. J. Becker er dansk redaktør af »Hoops Reallexicon der germanischen Alteftumskunde«, medredaktør af »Acta Archaeologica« og har i instituttets monografiserie »Arkæologiske Studier« redigeret Vol. VII, udkommet 1985.

Ulla Lund Hansen er redaktør af Oldskriftselskabets tidsskrift »Årbøger for nordisk oldkyndighed og historie« og »Nordiske fortidsminder«, samt nordisk redaktør af »Studien zur Sachsen-Forschung« (Hannover).

Klavs Randsborg er hovedredaktør af det fællesnordiske, fremmedsprogede tidsskrift »Acta Archaeologica« samt dansk redaktør af det internationale samleværk »Inventaria Archaeologica«.

Gæster:

Broder Berg, Berlin har siden 1/9 opholdt sig ved instituttet som statsstipendiat.

Publikationer:

Becker, C.J.: Lund – Odense – Lund. Numismatiske bidrag til Danmarks Historie i 1040'erne. Hikuin 11, s. 175-82, Højbjerg (Århus) 1985.

–: Danske fund af istids-menneskets redska ber i Nationalmuseet. De ældste fund, P. O. Nielsen, C. J. Becker, s. 7-10, København 1985.

–: Comments on Transition to Farming in Northern Europe: The Danish perspective. Norwegian Archaeological Review Vol. 18, s. 124-26, Oslo 1985.

–: Archaeological Retrospect, 8. Antiquity 59, s. 174-82, Cambridge 1985.

Bennike, P., Ebbesen, K.: Stenstrupmanden. Fra Holbæk Amt. Årbog for Historisk Samfund for Holbæk Amt 1985, s. 28-40, Holbæk 1985.

Ebbesen, K.: Jernsteknologiens lange vej hertil. Metal 3, s. 8-9, København 1985.

Ebbesen, K.: Stridsøksetid. Stof 43, s. 27-28, København 1985.

–, Bennike, P.: Stenstrupmanden. Fra Holbæk Amt 1985, s. 28-39, Holbæk 1985.

Ebbesen, K.H.: Stenåldersbondens religiøse seder. Populær Arkeologi 3, s. 4-8, Lund 1985.

–: Nordjydske grarkister med indgang. Bøstrup-kisterne. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1983, s. 5-65, København 1985.

–: Menneskeoffer. Skalk 3, s. 8-10, Århus 1985.

–: Dansk Smykkemode – for fire tusind år siden. Guldmedebladet 3, s. 84-86, København 1985.

–: Gas-projektet gav mange oldtidsfund. Fagbladet 6, s. 8-11, København 1985.

Hansen, U.L.: Anmeldelse af: John Hines, The Scandinavian Character of Anglian England in the Pre-Viking Period. BAR 124. Oxford 1984. Fornvænningen 80, s. 217-22, Stockholm 1985.

Jørgensen, L.B.: Frisisk klæde. Skalk 4, s. 27-30, Højbjerg 1985.

–, Nielsen, J.N., Munksgaard, E., Fabech, E.: En rig germanertidsgrav fra Sejlflod, Nordjylland. Årsbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1983, s. 66-122, København 1985.

–, Andersen, S.H.: Gamle klude. Skalk 1, s. 8-10, Højbjerg 1985.

–: North European Textile Production and Trade in the 1st Millennium AD – a Research Project. Journal of Danish Archaeology Vol. 3, 1984, s. 124-34, Odense 1985.

Nielsen, L.C.: Nogle Grave Fra yngre geimansk jernalder og vikingetid i Sydvestjylland. Mark og Montre 1984, s. 11, Esbjerg 19 85.

Randsborg, K.: Subsistence and Settlement in Northern Temperate Europe in the First Millennium A.D. Beyond Domestication in Prehistoric Europe: Investigations in Subsistence Archaeology and Social Complexity, Graeme Barker, Clive Gamble (eds.), s. 233, London, New York 1985.

–: Comments from Copenhagen. American Antiquity 50 (delbind 2), s. 445-47, Washington D. C. 1985.

–: Early Towns of Europe (Review of P. S.Wells: Farms, Villages, and Cities, New York 1984). Science Vol. 228, 4700, s. 2, Washington 1985.

Klavs Randsborg

6. Institut for klassisk Arkæologi

Historie:

Instituttet blev grundlagt 1890 (på professor J. L. Usings initiativ) som »Universitetets arkæologiske Apparat« i Universitetsannex D. Efter opførelsen af Studiegården i 1916 overførtes det til 2 selvstændige lokaler i denne bygning og betegnede som »Arkæologisk Studiesal«, indtil det i 1918 flyttedes til

lokaler i Nationalmuseet med tilknytning til Antiksamlingen, idet de to institutioners biblioteker forenedes. Samtidig blev det officielle navn »Universitetets arkæologiske Laboratorium«. I 1963 ændredes navnet i overensstemmelse med arbejdsområdet til »Universitetets Institut for klassisk og nærorientalsk Arkæologi«. I 1975 flyttede instituttet til egne lokaler i universitetets bygning, Vandkunsten 5. Samtidig udskiltes instituttets bibliotek fra Antiksamlingen. I slutningen af 1982 blev det ene af instituttets 2 fag, nærorientalsk arkæologi, udskilt og lagt sammen med de to filologiske fag, assyriologi og ægyptologi, til et nyt institut. Nærværende institut hedder herefter »Institut for klassisk Arkæologi«.

Professor i græsk og latinsk filologi og arkæologi J. L. Ussing blev forstander for Universitetets arkæologiske Apparat ved oprettelsen i 1890. Indtil 1956 blev fagets professorer benævnt professor i arkæologi, siden professor i klassisk arkæologi.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3.

Lektorer: J. L. Lavrsen, indtil 1.9.1985, I. Strøm.

Lektorvikar: Jan Zahle 1.8-31.12.

Kandidatstipendiat: N. Westergård-Nielsen.

Eksterne lektorer: E. Poulsen, L. W. Sørensen.

Undervisningsassistenter: M. Bendtsen, S. O. Jensen, B. Küllerich, J. Lund, E. Poulsen, M. Markussen, A. M. Nielsen, H. Nielsen, M. Nielsen.

Forskningsstipendiater: 2

TAP: Antal årsværk: 1,5.

I. M. Bortolotti, P. T. Christensen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er Middelhavslandenes arkæologi fra forhistorisk tid til senantik, samt arkæologi i de øvrige områder, som beherskes af græsk-hellenistisk eller romersk kultur.

1. Ingrid Strøm arbejder fortsat med publikationen af udgravningerne på den etruskiske beboelseshøj Monte Becco i Mellemitalien, samt indsamler materiale til arbejde om den tidlige græske byudvikling, specielt i Argolis. Corpus Speculorum Etruscorum, Danmark, Fasc. 2 er under udarbejdelse ved museumsinspektør Torben Melander, tegner P.C. Christensen har færdigtegnet alle publikationens etruskiske spejle.

2. Nanna Westergård-Nielsen har arbejdet på en undersøgelse af Makedoniens handelsmæssige og politiske rolle i det hellenistiske Middelhavsområde, samt på en publicering af keramikken fra Lyson og Kallikles' grav, Lefkadia i Centralmakedonien. Resultater-

ne foreligger nu i manuskript, der skal udkomme i forbindelse med Stella Grobel Millers publikation af graven.

3. Jan Zahle har fortsat arbejdet på sin del af bogen: *The Lycians. A Study of Lycian History and Civilization to the Conquest of Alexander the Great*, som han skriver med professor T.R. Bryce, Armidale, Australien.

4. Erik Poulsen arbejder med gravfundene i AO, AG, CL i Karthago samt keramikdepotet i CO.

Jane Fejfer har arbejdet med katalog over Ince Blundell Hall's samling af romerske kvindeportrætter i Liverpool Museum.

Andet:

Et samarbejde med Istituto Universitario Orientale di Napoli samt Soprintendenza di Salerno om udgravning af den syditalienske by Pontecagnano i Campanien er indledt i august, hvor I. Strøm samt 4 af instituttets studerende har arbejdet i 3 uger på Pontecagnano Museum med henblik på publikation af tidligere udgravningsmateriale.

Redaktionsvirksomhed:

Ingrid Strøm er redaktør for den danske afdeling af Comitato Scientifico Internazionale per il Corpus degli Specchi Etruschi.

Jan Zahle er sammen med Nanna Westergård-Nielsen redaktør af artikelsamlingen: *Klassisk arkæologiske studier*, som vil udkomme ca. november 1986.

Rejser:

Ingrid Strøm har holdt 2 gæsteforelæsnings på Queensland University, Santa Lucia, Australien. Ingrid Strøm har deltaget i 1st Australian Congress of Classical Archeology, Sydney, Australien med foredraget: *Relations Etruria - Campania around 700 B.C.*

Publikationer:

Strøm, I.: *The So-called Altar above the Shaft Grave IV at Mycenae*. Acta Archaeologica Vol. 54 - 1983, s. 141-46, København 1985.

-: *Aspetti delle aristocrazie fra VIII e VII sec. A.C. problemi riguardanti l'influsso dei paesi mediterranei sulla formazione delle città etrusche e il ruolo delle aristocrazie*. OPUS. International Journal for Social & Economic History of Antiquity Vol. III, s. 355-65, Rom 1984.

Ingrid Strøm

7. Institut for Religionshistorie

Historie:

Institut for Religionshistorie består af fire afdelinger, nemlig Religionshistorie, Kristendomskundskab, Religionssociologi samt Indianske sprog og kulturer.

Instituttet er i sin nuværende form opstået ved en sammenlægning pr. 1. oktober 1982 af det hidtidige Institut for Religionshistorie (med afdelingerne Religionshistorie og Kristendomskundskab), med Institut for Religionssociologi med Indianske sprog og kulturer.

Det oprindelige Institut for Religionshistorie (da uden Kristendomskundskab) blev oprettet i 1969 i første omgang uden lokaler, men fra 1970 med to små lokaler i Skindergade 15. I september 1971 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i Købmagergade 44-46, hvor forholdene må karakteriseres som værende udmærkede.

Faget kristendomskundskab var i en lang årrække administreret af Det teologiske Fakultet, og fagets lærere havde indtil begyndelsen af 1970'erne sæde i det teologiske institutråd. Lærerne havde da også kontorer under de teologiske institutter i Købmagergade 44-46. I december 1973 blev faget, efter at et ønske om selvstændigt institut var blevet nedstemt i konsistorium, placeret som en afdeling under Institut for Religionshistorie.

Institut for Religionssociologi med Indianske sprog og kulturer blev oprettet i 1972. I de første år havde det til huse som gæst hos Institut for iransk Filologi, men fra 1975 fik det egne lokaler på hjørnet af Niels Hemmingsensgade og Skindergade. Allerede samme år flyttedes (p.g.a. sammenstyrtningsfare) til Skindergade 3 indtil instituttet i 1979 flyttede til St. Kannikestræde 11, hvor det endnu har til huse.

Ved oprettelsen af det nye Institut for Religionshistorie skete der ingen lokalemæssige ændringer.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Professor: Arild Hvidtfeldt.

Lektorer: Carsten Breengaard, Una Canger, Vagn Duekilde, Jørgen Skafte Jensen, Lars Kruse-Blinkenberg, Paul Müller, Tove Tybjerg.

Adjunkt: Margit Warburg.

Stipendiater: Erik Sand, Merethe Sundby-Sørensen, Hanne Trautner-Kromann.

TAP: Antal årsværk: 1,6.

Birgit Danielsen, Stina Nicolaisen, Jette Nilsson.

Lokaleforhold:

Instituttet er fortsat placeret på to forskellige adres-

ser, idet afdelingerne for Religionshistorie og Kristendomskundskab har til huse i Købmagergade 44-46, mens afdelingerne for Religionsociologi og Indianske sprog og kulturer bebor St. Kannikestræde 11.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets fire afdelinger dækker tilsammen et bredt kulturhistorisk felt, primært af religionsvidenskabelig karakter, men også omfattende sprogvidenskabelige aspekter.

Foranlediget af den nye Humanistbekendtgørelse (af 15. maj 1985), som har krævet udarbejdelse af en ny grunduddannelse fælles for de tre religionsfag, har året 1985 været præget af diskussioner omkring fagernes indhold, omkring det de er fælles om og om deres grundlæggende forskelligheder.

Udadtil har instituttets stab deltaget i forskellige aktiviteter: Tove Tybjerg og Margit Warburg har arbejdet i fakultetets udvalg vedrørende minoritets- og indvandrerforhold. Tove Tybjerg og adjunkt, mag. art. Tim Jensen har arrangeret symposiet »Døden: ritualer og forestillinger«. Endelig har Margit Warburg deltaget i etableringen af et Forum for jødisk forskning, knyttet til Institut for Orientalisk filologi, og i oprettelsen af et fond samt et repræsentantskab for et kommende dansk-jødisk museum, hvori hun sidder som en af universitetets repræsentanter.

1. Religionshistorie

1.1 Vagn Duekilde har foretaget studier i nordisk mytologi og har i første række undersøgt fortællingerne om erhvervelsen af livsdriften/visdomsdriften. Målet er at forsøge en tolkning af dette tema og en vurdering af dets betydning for kulten.

1.2 Erik Sand har videreført sit projekt, Omkring pilgrimsfærden til guden Vithoba i Pandharpur, Indien. I forbindelse hermed har han på et 3-måneders feltophold indsamlet materiale i Pandharpur og under pilgrimsfærden til belysning af pilgrimmenes religiøse adfærd samt de kultiske forhold i Pandharpur. Han har endvidere færdigbearbejdet en første udgave af sanskrit-teksten pandurangamahatmya på basis af ni forskellige manuskripter.

1.3 Jørgen Podemann Sørensen har påbegyndt et projekt om religiøs kundskab i det faraoniske og det hellenistiske Ægypten. En undersøgelse af den ægyptiske kultreligions og ægyptiske gnostiske miljøers brug af temaet »religiøs kundskab« med henblik på en beskrivelse af mødet mellem traditionel ægyptisk religion og hellenistiske gnostiske religionsformer.

2. *Kristendomskundskab*

2.1 Carsten Breengaard har foretaget en kristendoms-historisk undersøgelse af kristenfølgelser i Romerriget i perioden 60-110 e.K.f.

2.2 Lars Kruse-Blinkenberg har beskæftiget sig med 1) Undersøgelser over dansk bibelsprog i det 17. århundrede og dets betydning for de følgende århundreders bibelsprog, 2) Undersøgelser over sprogbrugen i den af A. A. Wolff udgivne dansk-jødiske bønnebog med særligt henblik på oversættelsen af visse hebraiske ord heri sammenholdt med oversættelsen af samme ord i protestantiske, danske tekster.

2.3 Paul Müller har fortsat sine studier i Søren Kierkegaards æstetiske, etiske og etisk-religiøse tænkning.

3. *Religionssociologi*

3.1 Arild Hvidtfeldt har forsket inden for hellenistiske religioner og oldnordisk religion.

3.2 Merethe Sundby-Sørensen har arbejdet med en række nært sammenhængende studier: hun har fortsat sit studium af den rituelle årscyklus i en mexicansk landsby med særlig vægt på udvalgte acculturationstræk; har videreført sine kildekritiske studier af Sahaguns manuskripter fra tiden kort efter den spanske erobring til en nyvurdering af den mexicanske nationalhelgen Tonantzin/Virgen de Guadalupe forbindelse til præcolumbiansk kult; har foretaget analyser af sit indsamlede materiale af mexicanske kilder fra 1500-tallet; og har afsluttet en undersøgelse af nyere samfundsmæssige værdier og rituelle elementers indpasning i den traditionelle kultur. Derudover har hun indledt arbejdet med en undersøgelse af de danske medlemmer af Scientology. Det drejer sig om en spørgeskemaundersøgelse af 500 medlemmers sociale, uddannelsesmæssige og religiøse baggrund.

3.3 Hanne Trautner-Kromann har fortsat sit studium af jødisk polemik mod kristendommen i Frankrig og Spanien fra 1100 til 1500; hun har afsluttet undersøgelsen og oversættelsen af 30 hebraiske kildekrifter, resultaterne af hvilket hun sætter i relation til jødernes religiøse, økonomiske og sociale status i den kristne omverden.

3.4 Tove Tybjerg har beskæftiget sig med de amerikanske nordvestkyst-indianeres kulturer; hendes forskning har her været koncentreret om kulddrama og hemmelige selskaber.

3.5 Margit Warbrug's overordnede forskningsområde har været religiøse minoriteter; hun har koncentreret sig om:

1) Bahá'í – hvor hun har afsluttet bearbejdelse af en tekstsamling om bahá'íernes forhold i Iran i dag; har behandlet de tidligere bábíers talsymbolik; og har fortsat bearbejdningen af et tidligere indsamlet materiale om de danske bahá'ier. 2) Jøder i Østeuropa – hvor hun sammen med cand.mag. Hellen Krag, Slavisk Institut, har redigeret en antologi om emnet. Endvidere har hun arbejdet med nogle af religionsforskningens centrale teorier og metoder med udgangspunkt i William Robertson Smith.

4. *Indianske sprog og kulturer*

4.1 Una Canger har fortsat sin undersøgelse af et moderne aztekisk dialektområde fra et socio-lingvistisk synspunkt med det formål at placere det i en større historisk sammenhæng; endvidere har hun arbejdet med problemer omkring ortografi, tekststudier og ordbogsarbejde for klassisk aztekisk.

Udgivervirksomhed:

I samarbejde med Religionshistorisk Forening udgiver instituttet Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier, i hvis redaktion Tove Tybjerg, Jørgen Podemann Sørensen, Margit Warbrug og Tim Jensen har sæde.

Carsten Breengaard er redaktør af Kirkehistoriske Samlinger, udgivet af Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. Una Canger er medlem af Evidential Board for Nordic Journal of Linguistics. Arild Hvidtfeldt er medlem af redaktionskomiteen »Temenos«. Jørgen Podemann Sørensen er redaktør af »Skriftløse folks religioner. Traditioner og dokumenter«. Gads Forlag.

Kongresdeltagelse efter indbydelse:

Carsten Breengaard har holdt foredrag på Knud d. Hellige-Symposiet. Lunds Universitet.

Merethe Sundby-Sørensen har medvirket ved Antropologforeningens seminar om Døden: Imaginær, symbolsk, reel. København. Har medvirket ved Danidas orienteringskurser for specialister på Hornbækhus.

Hanne Trautner-Kromann har holdt foredrag om Jødisk polemik i Nordfrankrig og Sydfrankrig fra 1100-1300 på »Tredje nordiske kongres i Judaistik«. Åbo.

Tove Tybjerg har holdt foredrag om »Sociology of Religion – An Example from the Northwest Coast Indians« i Gemeinsame Tagung der deutschen Gesellschaft für Völkerkunde, der Österreichischen Ethnologischen Gesellschaft und der Anthropologischen Gesellschaft in Wien. Lübeck.

Publikationer:

- Andersen, P.B.: Hinduismen. Religionshåndbogen, Peter Boile Nielsen(red.), s. 51-69, København 1985.
- : Fra mytologi til religionshistorie. Hans Sophus Vodskov. Religionssociologiske perspektiver, Tove Tybjerg (red.), s. 45-59, København 1985.
- Breengaard, C.: Kunsthistoriens bidrag efterlyses stadig. Dansk Teologisk Tidsskrift 48 årg., s. 267-72, København 1985.
- : Om kirkehistorie: From eller Funktion? Fønix 3, s. 176-88, København 1985.
- Canger, U., Dakin, K.: An Inconspicuous Basic Split in Nahuatl. International Journal of American Linguistics 51, 4, s. 358-61, USA 1985.
- Sundby-Sørensen, M.: Mexikanske krigerkvinder. Chaos. Dansk tidsskrift for Religionshistoriske studier Særnummer, s. 40-55, København 1985.
- Sundby-Sørensen, M.: J. P. Jacobsen og den Ny Verden. Religionssociologiske perspektiver (særnummer af Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier), Tove Tybjerg (red.), s. 61-74, København 1985.
- : Den lange død i Mexico. Stofskifte. Tidsskrift for Antropologi 11, s. 20, København 1984.
- Trautner-Kromann, H.: Sources of Jewish Polemics against Christianity in the Late Middle Ages. Temenos. Studies in Comparative Religion Vol. 20, s. 52-65, Helsingfors 1984.
- Tybjerg, T.: Religion og drama. Religionssociologiske perspektiver (Særnummer af Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier), Tove Tybjerg (udg.), s. 75-92, København 1985.
- : Tlokwali, et kultdrama hos makah-indianerne. Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier 2, s. 47-73, København 1983.
- Warburg, M.: Religiøse emner (religionssociologi og religiøse minoriteter). Religion – ide og debat. Eksempler på undervisningsforløb, Religionslærerforeningen for Gymnasieskolerne og HF, s. 4 (upag.), København 1985.
- : Iranske dokumenter. Forfølgelsen af bahá'íerne i Iran. København 1985, 150 s.
- : Minoritets – og Indvandrerforhold: Et nyt studium på Københavns Universitet. Integration. Temarapport 2, s. 61-69, Københavns Universitet 1985.
- , Krag, H.: Judar i Ashkenaz. Judisk Křonika 6, s. 8-9, Stockholm 1985.
- : Talsymbolik og 19-tallet i Bábí og Bahá'í-religionen. Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier 4, s. 71-81, Københavns Universitet 1985.
- , Warmind, M.L.: Arild Hvidtfeldt-bibliografi. Religionssociologiske perspektiver. Særnummer af Chaos Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier, Tove Tybjerg (red.), s. 137-45, København 1985.
- : Robertson Smith – Fixpunkt og innovator i religionssociologien. Religionssociologiske perspektiver. Særnummer af Chaos. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier, Tove Tybjerg (red.), s. 9-34, København 1985.

Una Canger

Kunstfag m.v.

1. Institut for Filmvidenskab

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Lektorer: M. Engberg, M. Drouzy, F. Henriksen, P. Schepele, K. Schmidt.

Forskningsstipendiater: L. Nordin, P. Schantz Lauridsen.

Eksterne lektorer: L. Højbjerg, V. Holm Jensen, C. Nørrested.

Undervisningsassistenter: C. Alsted, S. Bille, S. Harvig, I. Thomsen.

TAP: Antal årsværk: 1.

H. E. Berentsen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed drejer sig om film, tv og video, idet hovedvægten ligger på historiske, sociologiske og æstetiske emner indenfor film og tv.

1. Dansk Film

I det forløbne år har der især været forsket i dansk film, hvilket bl.a. kommer til udtryk i:

1.1 Et temanummer af instituttets publikation Sekvens, hvor værkanalytiske, biografhistoriske, kritik- og teoriehistoriske samt aktuelle kultursociologiske aspekter af emnet behandles.

1.2 I forlængelse heraf forskes der videre i danske filmforhold, specielt den danske filmbranches udvikling siden 1972 (Frank Henriksen) – et projekt der udføres i samarbejde med Filmbranchens Samarbejds- og Ideudvalg.

1.3 I dansk stumfilmhistorie i perioden 1915-30 (Marguerite Engberg)

1.4 Dansk filmkritiks udvikling (Lene Nordin).

1.5 Fortsatte studier i Carl Th. Dreyers liv og værk (Martin Drouzy).

2. Dansk TV

2.1 Dansk tv udforskes blandt andet med henblik på udarbejdelsen af et registrantværk om fiktionsudsendelser i dansk tv i 60'erne (Kaare Schmidt).

2.2 En redegørelse for seerundersøgelsernes metodik (Frank Henriksen).

3. International film og TV

3.1 Indenfor den internationale film- og tv-historie område forskes der i relationerne mellem italiensk og dansk film (Margurite Engberg).

3.2 Tematiske tendenser i moderne amerikansk film og tv, herunder specielt i Steven Spielbergs produktion (Peter Schepele, Kaare Schmidt).

4. Teoretisk æstetik

4.1 Inden for den teoretiske æstetik undersøges narratologiske problemer i relation til semiologien (Palle Schantz Lauridsen) og i relation til filmsprogets historiske udvikling (Peter Schepele).

4.2 Endelig arbejdes der på en undersøgelse af forholdet mellem værkanalysens og institutionsanalysernes metoder.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver skriftserien Sekvens, redigeret af Kaare Schmidt. Margurite Engberg er medredaktør af Journal of Film, Radio, and Television, Oxford.

Rejser:

Martin Drouzy har gæsteforelæst på Det franske Filmmuseum, Paris og på Filminstituttet i Oslo.

Publikationer:

Drouzy, M.: Vredens Dag for dansk Film? Om dansk Film, Kaare Schmidt, Christian Alsted (red.), s. 97-114, Københavns Universitet 1985.

Drouzy, M.M.: Jeanne D'arc livrée Aux Bourreaux. Cinématographe 111, s. 62-67, Paris 1985.

Engberg, M.: Historien om den genfundne "Jeanne d'Arc". Kosmorama 171, s. 4, København 1985. – Om dansk film. Sekvens 1985, s. 12, Institut for Filmvidenskab KU 1985.

Henriksen, F., Schmidt, B.K.: Danish Screen Communication, Before and After. Inter Media 13/4-5, s. 69-73, London 1985.

– A New Model of the Duplication of Television Viewing: A Behaviorist Approach. Journal of Broadcasting & Electronic Media 29, 2, s. 135-45, Washington D. C 1985.

– Lidt om branchedredningen. Biografnyt 2, s. 34-37, København 1985.

– Lidt om Filmbranchens udvikling. Rapport om filmbranchens seminar på hotel Trouville i Hornbæk 30 november til 1 december 1984, Niels Gerwig, H. Wilhelm-Hansen, s. 22-31, København 1985.

- : Video – mellem biograf og tv. Video – Revy Februar, s. 8, Hellerup 1985.
- : Schmidt, B.K.: Danish Screen Communication. Before and After. Inter Media Vol. 13, No. 4-5, s. 69-73, London 1985.
- : Anmeldelse af Thomas Mathiesen: Seer-samfundet. Om Medier og kontrol i det moderne samfund, SOCPOL, 1985. Sociolog-Nyt 96, s. 35-36, København 1985.
- : Danske B-film 1972-1983. Sekvens 1985. Filmvidenskabelig årbog. Om dansk film, Kaare Schmidt, Christian Alstedn (red.), s. 127-37, Københavns Universitet 1985.
- Jørgensen, J.C., Nordin, L.: Christian Kampmann: Om at være sig selv. Et udvalg. Skovs Trykkeri, Varde 1985, 132 s.
- Schepelern, P.: Midler og mål. Dansk filmteori fra Gad til Dreyer. Sekvens 1985, s. 56-79, København 1985.
- : Den store film (Orson Welles' Citizen Kane). Tusind Øjne 77, s. 3-4, København 1985.
- Schmidt, B.K., Henriksen, F.: Danish screen communication, before and after. Intermedia Vol. 13, No. 4-5, s. 69-73, London 1985.
- Schmidt, K., Nørrested, C.: Har dansk film en fremtid? Sekvens: Om dansk film, Kaare Schmidt, Christian Alsted, s. 153-93, Københavns Universitet 1985.
- : Alsted, C.: Sekvens: Om dansk film. Københavns Universitet 1985, 198 s.
- : Ungdomsfilm for viderekomne. Kosmorama 174, s. 186-89, København 1985.
- : Ødipus i en tidsmaskine. Kosmorama 174, s. 184-86, København 1985.
- : Hollywood og jagten på den forsvundne succesopskrift. Kosmorama 173, s. 161-75, København 1985.
- : Mennesket og myten. Kosmorama 172, s. 95-97, København 1985.
- : Krigens Æstetik. Kosmorama 171, s. 9-13, København 1985.
- : Coppolas trettende symponi: Warner Brothers vender tilbage. Kosmorama 172, s. 64-68, København 1985.
- : Television & Video in Denmark. International Tv & Video Guide 1986, Richard Paterson (ed.), s. 84-91, London/New York 1985.

Peter Schepelern

2. Institut for Kunsthistorie

Historie:

Universitetets kunsthistoriske laboratorium blev oprettet 1935 af Christian Elling. Det fik lokaler i en fløj af det gamle Frederiks Hospital, ud mod Amaliegade. Fra 1949 havde laboratoriet egne lokaler i en sidebygning til Chirurgisk Akademi i Bredgade 62. Laboratoriet ændrede navn til Institut for Kunsthistorie og fik som følge af voksende studentertilgang nye lokaler i Grønningen 1.

Dette blev på grund af lejeforholdene en midlertidig løsning, og efter et par år flyttede instituttet til Esplanaden 34, som har været instituttets faste adresse siden 1975. Inden for de kommende par år flytter instituttet sammen med andre institutter fra den indre by til KUA.

Stab:

VIP: Antal årsværdi: 5.

Professor: Teddy Brunius.

Lektorer: Øystein Hjort, Hannemarie Ragn Jensen, Marianne Marcussen.

Forskeradjunkt: Søren Kaspersen.

Kandidatstipendiat: Mikael Andersen.

Eksterne lektorer: 6. Undervisningsassistenter: 20.

TAP: Antal årsværk: 2.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forskning spreder sig over det meste af den vesteuropæiske kunsts historie, fra antikken til i dag, som er instituttets centrale forskningsområde.

1. Senantik til middelalder

1.1 Portalsymbolikken i oldkristen og tidligbyzantinsk tid, forholdet mellem billede og teologi i den tidlige middelalder, en undersøgelse af mosaikken i San Clemente i Rom (så godt som afsluttet), aspekter af portalsymbolikken i forbindelse med nogle jyske romanske granitportaler (Hjort).

1.2 En ikonologisk analyse af Majestas Domini-motivet i Norden i 12. og 13. årh. med hovedvægten på de politisk-teologiske aspekter, fortsatte studier inden for forskningsprojektet »Birgittinsk kunst i Norden« for tiden koncentreret om spørgsmålet om de gammeltestamentlige serier og deres betydning set på europæisk baggrund, studier i Genesis-serien på biskop Bernwards bronzedøre i Hildesheim, studier i senmiddelalderlig kunst vedr. opfattelsen af kirkebygningen som en paradishave, motiver som »Maria i

haven« og de dertil knyttede forhåbninger om reformering og genfødsel på det individuelle og samfundsmæssige plan (Kaspersen).

2. *Renæssancen og nyere tid*

2.1 Maleren Honthorst's opgaver for Christian IV, en undersøgelse i tilknytning til Christian IV-jubilæet 1988, Gruppeportræt af nogle florentinske humanister – et bidrag til en publikation udg. af Forum for Renæssancestudier, som søger at belyse nogle karakteristiske aspekter af begrebet »renæssance«, Vitruvception: en undersøgelse i forbindelse med planlægningen af et 14-dages forskerseminar ved Det danske Akademi i Rom (Ragn Jensen).

2.2 »Excelsior«, en studie af stigers og trappers symbolik og en skildring af arkitektur i forbindelse med dem og den ændring, elevatoren medfører i arkitekturen; Skulptur: en serie undersøgelser af skulpturers funktion, postamenter og placering, den liggende Venus, Middelalderens rytterstatuer, Henrik Løves løve, Michelangelos ufuldendte, Falcones bronzerytter, Carl Milles og ligevægten, konstruktivismens brud med klassiske kompositionsregler (Brunius).

2.3 Københavns Universitets hovedbygning, en publikation (under redaktion og med bidrag af Ragn Jensen) under udarbejdelse omfatter gennemgang af bygningshistorien, udsmykningernes placering inden for monumentalmaleriet og deres konserveringshistorie.

3. *Æstetik, videnskabsteori m.m.*

3.1 Brunius har færdigredigeret *Estetik för och nu*, en præsentation af æstetikens historie og aktuelle forskningsopgaver, og er ved at samle en serie artikler om klassiske problemer i kunsthistorien, Venus-målene, djævelens første tilsynkomst i den kristne kunst, datering af Book of Kells m.fl.

3.2 Marcussen har i løbet af året gennemarbejdet nogle teoretiske aspekter af moderne billedbeskrivelse (under udgivelse) og undersøgt sammenhængen mellem psykologi og kunstteori i Danmark omkring århundredskiftet (under udgivelse). Hun har foretaget studier i ældre og nyere kunsthistorisk historiografi med henblik på at skrive en metodelære, især med forklaring af de betydningsfulde teorier og metoder i kunsthistorien fra sidste og dette århundrede. I samarbejde med lektor Thyge Winther Jensen arbejder Ragn Jensen på en præsentation af dansk kunstpædagogik, ved Kunstakademiet, ved universiteterne, museerne og andre institutioner som formidler billedkunst. Arbejdet er tilrettelagt som en indkreds-

ning af emnet samt en belysning af forholdet mellem teori og praksis i historiske og aktuelle sammenhænge.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver HAFNIA, Copenhagen Papers in the History of Art under redaktion af Øystein Hjort og Marianne Marcussen; bind 10 er under udgivelse.

Brunius er medlem af redaktionen af *The Journal of Aesthetics and Art Criticism* og har medvirket, som redaktør og medarbejder, ved udgivelsen af skriftet *Filosofi og specialvetenskap*.

Kaspersen er medredaktør af *Argos*, et tidsskrift for kunstvidenskab, hvis første nummer udkom i 1985, og af en publikation fra det 9. nordiske symposium for ikonografi med emnet: Kvindebilleder – Eva, Maria og andre kvindefremstillinger i ældre nordisk kunst. Endvidere er han medlem af en nordisk redaktionskomité for *Enciclopedia dell'arte medioevale* og billedredaktør til bind 2 af Niels Skyum-Nielsens *Danmarkshistorie*.

Brunius er medlem af styrelsen for den internationale organisation for kunsthistorikere, CIHA, og af Braunschweigs videnskabelige selskab. Hjort er rådsvalgt medlem af Akademiet og medlem af dets Udvalg for Kunstformidling. Kaspersen er formand for Foreningen af kunsthistorikere i Danmark. Marcussen er medlem af styrelsen af NORDIK, Nordisk komité for kunsthistorie og af styrelsen af Nordisk Selskab for Æstetik. Ragn Jensen er medlem af Samråd for formning og af en arbejdsgruppe omkring de musisk-æstetiske fag.

Rejser:

Brunius har deltaget i møder og konferencer i London og Braunschweig i efteråret samt foretaget rejser til Leningrad og Budapest. Hjort og Kaspersen deltog i oktober med foredrag i et nordisk symposium om romanske stenarbejder på Hald Hovedgård; sidstnævnte deltog endvidere med foredrag i en kongres i Braunschweig om Helmarshausen og Henrik Løves evangelier, afsluttet med et studieophold i Hannover. Hjort har under et ophold i Italien studeret middelalderlige mosaikker i Venedig, Rom og Salerno. Marcussen deltog med foredrag i et symposium om kritik og billedanalyse i Uppsala i maj og afholdt sammen med Ragn Jensen et kursus i udstillingsformidling på Nationalmuseet i efteråret.

Publikationer:

Hjort, Ø.: Myndir Tryggva Ólafssonar. Forord til: Tryggvi *xOlafsson Málari/Painter, Listasafn ASI, upag., Reykjavik 1985.

- : P & D, Post-Graffiti, Kulturell kannibalisme mm. Amerikansk 80-tal, Liljevalchs Konsthall, s. 16-37, Stockholm 1985.
- : Die aktuelle Kunstszene in Dänemark. Dänische Skulptur im 20. Jahrhundert, Wilhelm-Lehmbruck-Museum, s. 13-15, Duisburg 1985.
- Kaspersen, S.: 8 oplag om dansk gotisk vægmaleri – med forskellige titler. Danske kalkmalerier – Gotik 1375-1475, Ulla Haastrup, Robert Egevang (red.), 16 s., København 1985.
- : Muren om Israels hus – kritiske bemærkninger og betragtninger i anledning af en disputats. Dansk Teologisk Tidsskrift 48, s. 199-212, København 1985.
- : Über Spätmittelalterliche Genesis-Serien in der Kirchenmalerei der nordischen Länder – Eine politisch-theologische Skizze. Bild och Bruk (symposiepublikation) – Taidehistoriallisia tutkimuksia – konsthistoriska studier, 8, Tove Riska (red.), s. 115-41, Helsingfors 1985.
- : Kunst og bevidsthedsformer på Anders Sunesens tid. Anders Sunesen – Stormand, Teolog, Administrator, Digter, Sten Ebbesen (red.), s. 43-54, København 1985.
- : Det kirkelige samfund. Dansk Litteraturhistorie, I, Søren Kaspersen, Sigurd Kværndrup, Lars Lönnroth, Thorkil Damsgaard Olsen, s. 547-606, København 1984.

Øystein Hjort

3. Institut for Litteraturvidenskab

Historie:

Institut for Litteraturvidenskab blev oprettet som sådant i 1967, men dets historie går tilbage til den lærestol i Æstetik, der oprettedes i 1788, men som først i 1790 blev besat med Knud Lyne Rahbek, og ikke, som nogle havde håbet, med Jens Baggesen. Lidt inde i det 19. århundrede blev Adam Oehlenschläger professor i faget og ved dets midte overtog Carsten Hauch lærestolen, der så ved århundredets slutning, efter berømte stridigheder, i 1892 gik til Julius Paludan, og ikke til Georg Brandes. I 1918 overtog Valdemar Vedel professoratet i faget, der samtidig omdøbtes til Almindelig Litteraturvidenskab, og Vedel afløstes i 1933 af Paul V. Rubow. Mens Hans Sørensen var professor, fra 1966 til 1976, blev faget til det nuværende institut, fik tilknyttet flere lærere og forkortede navnet til Litteraturvidenskab. I 1979 tiltrådte Peter Madsen som professor.

Instituttet havde oprindeligt til huse i Købmagergade 44, flyttede derfra til Metro-annekset og siden

til Dyrkøb. I midten af 70'erne flyttede instituttet som et af de første til Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13,5.

Professor: Peter Madsen.

Lektorer: Jan Ulrik Dyrkjøb, Jørgen Egebak, Morten Giersing (orlov), Torben Kragh Grodal, Uffe Hansen, Peter Larsen, Ralf Pittelkow, Lars Peter Rømhild, Marie-Louise Svane.

Adjunkter: Michael Bruun Andersen, Martin Zerlang.

Seniorstipendiat: Lise Busk-Jensen.

Kandidatstipendiater: Niels Gunder Hansen, Flemming Mortensen, Lis Møller, Jens Toft.

Eksterne lektorer: Peter Allingham, Svend Bøggild Jensen.

Undervisningsassistenter: Anne Hjort, Jan Kristensen, Flemming S. Sørensen.

TAP: Antal årsværk: 1,4.

Charlotte Bender, Peder Ellebjerg, Sanne Hansen, Anne-Mette Møller, Henrik Palle Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Affattelsen af en ny dansk litteraturhistorie har også i 1985 været et centralt forskningsprojekt ved instituttet. Dette arbejde, der udgives under titlen Dansk Litteraturhistorie, er et fællesprojekt for medarbejdere ved en række universitetsinstitutter. Med udgangen af 1985 er samtlige 9 bind af litteraturhistorien udkommet og værket dermed afsluttet.

På det litteraturvidenskabelige felt arbejdes der for tiden i øvrigt med emner inden for dansk kritikhistorie, genreforskning, psykoanalytisk tekstteori og tekstanalyse, feministisk litteraturkritik og amerikansk dekonstruktivistisk litteraturforskning. Endvidere er særstudier i Goethes og Wordsworths forfatterskaber under udarbejdelse.

På massekommunikationsområdet videreføres den igangværende forskning i de nye mediers udvikling. Der er gennemført en række enkeltanalyser af konkrete medietyper og -produkter, som bidrager til at kaste lys over den aktuelle mediesituation i ind- og udland. I et par nye projekter udvides den teoretiske overvejelse af receptionsforholdene omkring film, TV og videomedierne.

Endelig har instituttets mentalitetshistoriske forskning dannet et selvstændigt felt. Her arbejdes der p.t. med kritisk analyse og klassiske og nyere kulturteorier.

1. Litteraturhistorie

1.1 I forbindelse med værket Dansk Litteraturhisto-

rie har Lise Busk-Jensen, Torben Grodal og Martin Zerlang afsluttet deres bidrag om perioden 1850-1900 (bind 6).

1.2 Lise Busk-Jensen har skrevet om periodens kvindeflitteratur.

1.3 Jørgen Egebak viderefører sine Goethe-studier med henblik på at klarlægge forholdet mellem biografiske og idehistoriske momenter i Goethes kritik af den nyklassicistiske æstetik. I tilknytning til dette arbejde har han endvidere gennemført en analyse af sandhedsbegrebet i dansk litteratur i slutningen af det 19. årh. samt af den tidlige danske Nietzsche-diskussion.

1.4 Uffe Hansen arbejder på en undersøgelse af personlighedspsykologiske forandringer i skønlitterære problemstillinger i tidsrummet 1880-1920. Arbejdet inddrager foreløbig forfatterne Kafka og Fontane samt hypnotisøren Carl Hansen.

2. Litteraturteori, kritikhistorie

2.1 Lars Peter Rømhild viderefører sine studier i de narrative genrer og arbejder endvidere med dansk kritikhistorie efter Brandes, særlig Valdemar Vedel.

2.2 Jan Ulrik Dyrkjøb beskæftiger sig med forholdet mellem myteteori og litteraturkritik og arbejder i tilknytning hertil med romancen som del af en kristen tradition og med K. E. Løgstrups æstetikopfattelse.

2.3 Lis Møllers forskningsprojekt Freud og Wordsworth sigter mod en diskussion af den psykoanalytiske litteraturtolknings rækkevidde. Diskussionen perspektiveres i retning af amerikansk dekonstruktivistisk romantikforskning og dennes beskæftigelse med teksternes retoriske dimension.

2.4 Marie-Louise Svane undersøger kreative processer hos en række kvindelige kunstnere (Elisabeth Jerichau-Baumann, Paula Modersohn-Becher og Käthe Kollwitz) og søger på baggrund af »écriture féminine«-teori og psykoanalytisk kreativitetsteori at vise, hvordan køn og historie indgår i kvinders billedmæssige og litterære udtryksformer.

3. Massekommunikationsforskning

3.1 Ralf Pittelkow arbejder med projektet TV-Avisen, hvori indgår undersøgelser af TV-Avisens arbejdsproces, TV-Avisen som produkt og seernes tilfældighed af TV-Avisen. Undersøgelsen omfatter et større interviewmateriale, som analyseres i samspil med indholdsanalyser af TV-Avisen.

3.2 Flemming Mortensen har afsluttet en markeds- og publikumsanalyse af den vesttyske magasinpresse, samt færdiggjort to analyser af henholdsvis nyhedsmagasinet Der Spiegel og det illustrerede ugemagasin Stern.

3.3 Jens Toft arbejder med en sammenlignende analyse af filmsprog og TV-sprog. Der undersøges sammenhænge mellem billedmediernes udsigelsespositioner og tilskuernes driftsmæssige investeringer i de sette billeder.

3.4 Michael Bruun Andersen har påbegyndt et projekt om underholdning i TV.

3.5 Peter Larsen arbejder med psykologiske aspekter af modtagersituationen omkring film og TV samt med fremstillingsformer i musik- og rockvideo.

4. Mentalitetshistorie

4.1 Centrum for Niels Gunder Hansens projekt er Georg Simmels kulturteori og hans analyse af »det moderne«. Med dette udgangspunkt undersøges forbindelsen mellem den klassiske sociologi og den nyere mentalitetshistorie.

4.2 Martin Zerlang forsker i den kultur- og mentalitetshistoriske baggrund for kultur- og mentalitetshistoriens emner, prioriteringer og vurderinger.

Andet:

Instituttets videnskabelige medarbejdere har i årets løb udfoldet en omfattende udadvendt virksomhed i form af gæsteforelæsninger ved universiteter i ind- og udland, deltagelse i videnskabelige seminarer, virksomhed i videnskabelige sammenslutninger, medvirken ved efteruddannelseskurser, anmeldervirksomhed og foredrag i forskellige sammenhænge.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver serien Skriftrække fra Institut for Litteraturvidenskab (SIL). Redaktionen varetages af Jan Ulrik Dyrkjøb.

Desuden er Lise Busk-Jensen, Torben Grodal, Peter Larsen, Marie-Louise Svane og Martin Zerlang medlemmer af redaktionen af tidsskriftet Kultur og Klasse. I redaktionsgruppen for Dansk Litteraturhistorie deltager Torben Grodal, Peter Larsen, Peter Madsen, Marie-Louise Svane og Martin Zerlang.

Rejser:

Niels Gunder Hansen har i perioden februar-maj 85 opholdt sig ved École des Hautes Études en Sciences Sociales og Collège de France, Paris.

Flemming Mortensen har i maj 85 foretaget en forskningsrejse til medieforskningsinstitutterne ved universiteterne i Münster, Dortmund, München og Berlin.

Lis Møller har i efteråret 85 været på forskningsophold ved Department of Comparative Literature, Yale University, Connecticut, USA.

Publikationer:

Busk-Jensen, L.: Kvindesamfundets organisering. Dansk litteraturhistorie bd. 6, Lise Busk-Jensen, et al., s. 199-205, København 1985.

—: Intimsfærekulturen. Dansk litteraturhistorie bd. 6, Lise Busk-Jensen, et al., s. 117-42, København 1985.

—: Udviklingslinier i kvindelitteraturen. Dansk Noter 2, s. 61-66, København 1985.

—: Kvinden, Kvinder, Kvindelighed-overvejelser over kvindeforskningens grundbegreber. Psyke & Logos 1, s. 7-24, København 1985.

—: Kvindeforskningen i vadedstedet. Bidrag til en påtrængende videnskabsteoretisk diskussion. Kvindespor i videnskaben, Mette Bryld, Nina Lykke, s. 31-71, Odense 1985.

—: Kvinders former og romanens intime liv. Kvinders former, Inge Bruland, Lise Busk-Jensen, Tania Ørum, s. 6-9, 160-64, København 1985.

—: Moderkærlighed. En kilde til kvindelig kreativitet. Kultur & Klasse 50, s. 112-26, København 1985.

Egebak, J.: Das Wagnis der Liebe und der Strenge. Bengt Algot Sørensen: Herrschaft und Zärtlichkeit. Der Patriarchalismus und das Drama in 18. Jahrhundert. Text & Kontext 13. 1, s. 206-12, København, München 1985.

Egebak, J.: The Early Discussion of Nietzsche in Denmark. Scandinavica Vol. 24, No. 2, s. 143-59, Norwich 1985.

—: Changes in the Concept of Truth in Danish Literature during the last Part of the 19th Century. Scandinavica Vol. 24, No. 1, s. 5-15, Norwich 1985.

Grodal, T.K.: Dansk litteraturhistorie 6 (udv afsnit). Dansk litteraturhistorie 6 Dannelse folkelighed individualisme 1848-1901, Lise Busk-Jensen, Per Dahl, Anker Gemzøe, Torben Kragh Grodal, Jørgen Holmgård, Martin Zeman, s. 618, Viborg 1985.

Hansen, U.: Strindberg und die Dynamische Psychiatrie der 80er Jahre. Überlegungen zur frühen deutschen Strindbergrezeption. Text & Kontext Sonderreihe, Bd. 20, s. 23, København/München 1985.

Larsen, P.: Erindringsbilleder. Fra det indre filmmuseum. Kultur & Klasse 50, s. 8-23, København 1985.

—: Bildretorik och reklam. Uppslagsbok i Bildanalys.

Teorier, Metoder, Begrepp, P. Cornell m. fl., s. 57-60, Stockholm 1985.

—: Fra Los Angeles til Valby. International og dansk TV-fiktion. Analyse af TV. Mediet og dets modtagere, Ralf Pittelkow (red.), s. 11-34, København 1985.

—, Andersen, M.B., m.fl. : Dansk Litteraturhistorie 8 – Velfærdsstat og kulturkritik. København 1985, 670 s.

—: Den restløse praksis – Barthes og musikken. Musikæstetik, Arno V. Nielsen, Kristian Berg Nielsen, s. 141-50, Ålborg 1985.

Madsen, P.: Indledning. Første del: Den kolde krig 1945-56. Dansk litteraturhistorie, Bd. 8, M. Bruun Andersen m.fl, s. 155, København 1985.

Pittelkow, R.: Seernes TV-Avis. Analyser af TV, R. Pittelkow, s. 65-100, København 1985.

Svane, M.: Dansk litteraturhistorie. Dansk litteraturhistorie bd. 5, Steffen Auring, Søren Baggesen, Finn Hauberg Mortensen, Søren Petersen, et al., s. 264-288, København 1985.

—: Dansk litteraturhistorie. Dansk litteraturhistorie bd. 5, Steffen Auring, Søren Baggesen, Finn Hauberg Mortensen, Søren Petersen, et al., s. 442-482, København 1985.

—: Krop og bevidsthed i den skabende proces. HUG 44, s. 14-21, København 1985.

—: Moderkroppen tegner sig. Analyse af nogle af Elisabeth Jerichau-Baumanns tegninger. Kultur og klasse 50, s. 52-66, København 1985.

Zerlang, M.: Selvbioografien biograferet in: Bogens Verden. Bogens Verden 4 årg. 67, s. 70, Danmarks Biblioteksforening Nakskov 1985.

—: Ernst Bloch als Erzähler über Allegorie, Melancholie und Utopie in den Spuren in: Heinz Ludwig Arnold (udg) : Text+Kritik Sonderband München. Text+Kritik Sonderband Ernst Bloch, Heinz Ludwig Arnold, Thomas Bremer, s. 320, München 1985.

—: Historien og de gode historier. Kultur & Klasse 50, s. 128, Viborg 1985.

—: Dansk litteraturhistorie 6 (udv afsnit). Dansk litteraturhistorie 6. Dannelse folkelighed individualisme 1848-1901, Lise Busk-Jensen, Per Dahl, Anker Gemzøe, Torben Kragh Grodal, Jørgen Holmgård, Martin Zerlang, s. 618, Viborg 1985.

—: Dansk litteraturhistorie 5 (udv afsnit). Dansk litteraturhistorie bd.5, Borgerlig enhedskultur 1807-48, Steffen Auring, Søren Baggesen, Finn Hauberg Mortensen, Søren Petersen m. fl, s. 592, Viborg 1984.

Marie-Louise Svane

4. Musikvidenskabeligt Institut

Historie:

Selvom der har været afholdt musikhistoriske forelæsninger ved Københavns Universitet siden 1896, blev en egentlig eksamensordning i faget musik (»Sang«, som det kaldtes) først indført i 1924. Et selvstændigt institut med egne undervisningslokaler, bibliotek og kontor blev i 1935 indrettet i loftsetagen over Kunstindustrimuseet i Amaliegade.

Her havde instituttet til huse indtil 1969. Efter en hektisk overgangsperiode på seks forskellige adresser i den indre by rykkede man i 1973 ind i eget hus i den gamle frimurerloge i Klerkegade 2.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 21,5.

Professorer: J. Bergsagel, H. Glahn, J. Maegaard.
Lektorer: J. Brincker, N. Brincker, V. Brincker, I. Bruland, C. E. Hatting, S. Høgel, N. M. Jensen, B. Kallenbach, G. Krabbe, N. Krabbe, J. W. Madsen, G. Rischel, E. Schouenborg, T. Schousboe, R. Teglbjærg, M. Topp, B. Trærup, E. Wiedemann.
Kandidatstipendiat: Hanne Tofte Jespersen.
Undervisningsassistenter: E. Brodersen, A. Christensen, B. Christensen, A. Christoffersen, B. Colding-Jørgensen, E. Dabrowska, H. Graugaard, A. Gørtz, I. F. Hansen, T. W. Larsen, A. M. Nielsen, H. C. Nielsen, A. Nobbio, J. Rohard, A. Rosing-Schow, E. Skjoldan, J. G. Sørensen, B. Thanning, V. Warlev, T. Westenholz.

TAP: Antal årsværk: 3.

K. Binnè, O. G. Hansen, L. Nielsen.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsvirksomhed er bestemt af, at faget indeholder både videnskabelige og kunstnerisk/håndværksmæssige elementer. Dette giver forskningsvirksomheden såvel en traditionel historisk og teoretisk del som en mere eksperimenterende, der sigter på den praktiske musikudøvelse. Hertil kommer pædagogiske og fagdidaktiske emner.

Selvom kompositionsmusikken stadig – af historiske grunde – er den dominerende, spiller dog også den rytmiske musik en væsentlig rolle.

Hvad selve behandlingen af stoffet angår spænder tilgangen fra en ren stil-, genre- og personalhistorisk metode, over socialhistoriske og sociologiske, til kommunikationsorienterede undersøgelser. Nedenstående redegørelse for de enkelte medarbejders forskningsområder er opdelt i disciplinerne musikhistorie, etnomusikologi, musikteori og -pædagogik, samt tale og sang.

1. Musikhistorie, Danmark

Instituttet har altid betragtet arbejdet med dansk musik og musikhistorie som en af sine vigtigste opgaver. Afholdelsen af den internationale Heinrich Schütz konference i København i november 1985 samt instituttets engagement i Christian IV året 1988 (jfr. nedenfor under »Anden virksomhed«) har medført en intensiveret forskning i dansk musik og musikliv specielt fra anden halvdel af det 16. århundrede (J. Bergsagel, H. Glahn, N. M. Jensen, C. E. Hatting, N. Krabbe, T. Schousboe) bl.a. med henblik på udgivelse, grammofonindspilning og opførelse af musik fra Christian IV's hof og samtid.

Arbejdet med en række udgivelser af ældre og nyere dansk musik er fortsat fra sidste år: Håndskrift A.M.76⁸ i Det kongelige Bibliotek med flerstemmig musik fra middelalderen (J. Bergsagel, N. M. Jensen); håndskrift i Kiel med den danske Officium Sancti Kanuti ducis (J. Bergsagel); Peter Heises enstemmige sange med klaver i 4 bind, hvoraf de to første står foran deres udgivelse (med støtte fra Carlsbergfondet; N. M. Jensen); forberedelse af en kritisk, revideret udgave af Carl Niensens værker (T. Schousboe).

Iøvrigt omfatter arbejdet med dansk musikhistorie følgende emneområder: Niels Jespersens Graduale fra 1573 med henblik på genudgivelse (H. Glahn); Carl Nielsen og hans musik (T. Schousboe); I. M. Jarnovic's og K. Szymanowskis relationer til dansk musikliv (B. Trærup); Postmodernismen i nordisk musik (J. Brincker); kirkesangens fornyelse efter ca. 1950 med særlig henblik på den rytmiske kirkemusiks anvendelse i fremtidens gudstjeneste (S. Høgel); studier i ældre dansk jazzhistorie (E. Wiedemann).

2. Musikhistorie, Europa og USA

Manuskript-fragment med fransk 1200-tals musik i Det kongelige Bibliotek (J. Bergsagel).

Monografi om musikteoretikeren fra 1400-tallet, J. Tinctoris (J. Bergsagel).

Musikkens funktion i det elisabethanske drama i England (G. Krabbe).

Studier over 1600-tallets italienske instrumental-musik med henblik på færdiggørelsen af en afhandling om emnet (N. M. Jensen).

Händels Messias (M. Topp).

Eventuelt kønsbestemte musikalske udtryksformer hos kvindelige komponister i det 20. århundrede (I. Bruland).

Forholdet mellem materiale og sprog i forbindelse med stilskiftet i europæisk kunstmusik o. 1970 (J. Brincker).

Forarbejde til en registrant over Duke Ellingtons kompositioner (E. Wiedemann).

Komposition af »Sinfonietta for strygeorkester« (J. Maegaard).

3. Musikteori og musikpædagogik

Inden for dette felt arbejdes dels med en egentlig udforskning af det musikalske materiale, dels med problemer vedrørende formidling af viden om musikens kunstneriske, håndværksmæssige og samfundsmæssige sider.

Til førstnævnte type hører arbejdet med den beethoveniske formverden (G. Rischel).

Udarbejdelse af manuskript til en lærebog i jazzimprovisation (J. W. Madsen) og undersøgelser omkring faget auditiv analyse (G. Krabbe) henhører under den anden kategori.

Hertil skal føjes et fagdidaktisk projekt omkring læreprocesser og lærerroller i gymnasiets musikfag (H. Tofte Jespersen).

4. Etnomuskologi

Birthe Trærup har fortsat sine studier i specielt østeuropæisk folkemusik omkring emner indenfor albansk, tyrkisk og jugoslavisk musik.

5. Tale og sang

Fagets kunstneriske side varetages i alt væsentligt af sang- og klaverlærerne, hvoraf kun sanglærerne i kraft af deres ansættelse har forpligtelser, der rækker ud over det rent undervisningsmæssige. Disse omfatter dels egen kunstnerisk perfektionering, dels forskning inden for fortolkningsmæssige og formidlingsmæssige sider af faget. Hertil kommer studier i stemmens funktion og muligheder.

Andet:

Instituttet giver husly for Arkiv for dansk Jazzhistorie, der under ledelse af Erik Wiedemann er dokumentationscentral for specielt ældre dansk jazzhistorie. Her findes et betydeligt antal musikoptagelser, diskografier, båndinterviews, scrapbøger, fotos samt artikler, bøger og noder vedrørende dansk jazz med hovedvægten på perioden før 1950.

Endvidere har Dansk dansehistorisk Arkiv adresse på instituttet. Arkivet er i færd med at opbygge en samling af noder, bøger og andet materiale til belysning af dansk dansehistorie. Arkivet ledes af mag.art. Henning Urup.

På opfordring af »Fonden Christian IV året 1988« har instituttet stillet sig i spidsen for fondens musikudvalg, der har til opgave at iværksætte og koordinere musikaktiviteter i forbindelse med 400-års fejringen af Christian IV's tronbestigelse i 1988. Dette arbejde omfatter nodeudgivelser, pladeoptagelser samt en musikfestival i forsommeren 1988 – alt sammen med musik, som på en eller anden måde har tilknytning til Christian IV. Instituttet er i dette arbejde repræsenteret ved Niels Martin Jensen og Niels Krabbe.

Det internationale musikbibliografiske projekt RILM (Repertoire internationale de Littérature musicale) er på instituttets initiativ påny kommet i gang i Danmark. Den danske RILM-komité er nu placeret på instituttet og herfra sendes informationer om danske musikvidenskabelige publikationer løbende til RILM-centret i New York. Medlemmer af den danske RILM-komité er Torben Schousboe og Niels Krabbe.

Instituttet (Niels Krabbe) er repræsenteret i et opklaringsudvalg, nedsat under Rigsbibliotekarbejdet, som skal søge fremskaffet basis for en videreførelse af den danske del af det internationale RISM-projekt (Repertoire internationale des sources musicales), der omfatter en registrering af trykte og håndskrevne musikaler i Danmark fra før år 1800. Endelig udgør tre af instituttets medarbejdere (J. Brincker, C. E. Hatting, N. Krabbe) sammen med svenske kolleger fra Stockholm den foreløbige redaktionskomité for de europæiske bind i et stort internationalt musikhistorieprojekt, *Music in the Life of Man*, under UNESCO's og The International Music Council's auspicer.

Udgivervirksomhed:

Instituttets årlige publikation, *Musik og Forskning*, med artikler af medarbejdere ved instituttet udkom i 1985 med sit tiende bind. Redaktionsarbejdet er forestået af et under institutrådet nedsat udvalg med Jan Maegaard som formand.

Endvidere har instituttet (Arkiv for dansk Jazzhistorie) udgivet kongresrapporten fra den 2. konference om nordisk jazzforskning, *Jazz: Historie, Samtid, Metoder*, redigeret af Erik Wiedemann. Begge publikationer er udgivet med støtte fra Det humanistiske Fakultet, sidstnævnte endvidere med støtte fra Nordisk kulturfond og Nordiska samarbetsnåden för humanistisk forskning.

J. Bergsagel er medlem af redaktionen for *Early English Church Music*; N. M. Jensen er hovedredaktør i en international udgivergruppe til udgivelse af 1600-tallets italienske instrumentalmusik i serien *Concentus Musicus*. Jan Maegaard har forestået udgivelsen af Schönbergs opera »Die glückliche Hand« for Arnold Schönberg: *Gesammelte Werke*. Endelig

har E. Wiedemann medvirket ved to pladeudgivelsesprojekter vedrørende ældre dansk jazz.

Rejser og kongresser:

Følgende medarbejdere har medvirket med bidrag på internationale kongresser: J. Brincker, J. Bergsagel, H. Glahn, C. Hatting, N. M. Jensen, N. Krabbe, J. Mægaard, T. Schousboe og E. Wiedemann.

Publikationer:

Bergsagel, J.: J. P. Jacobsen and Music. J. P. Jacobsens Spor, F. J. Billeskov Jansen (red.), s. 283-313, København 1985.

Brincker, J.: Musik til Billeder. Analyser af TV, Rolf Pittelkow (ed.), s. 167-83, København 1985.

–: Mod en post-moderne musikæstetik. Tanker om Th. W. Adornos musikfilosofi Hans Eislers dialektik og Jürgen Habermas' teori om kommunikativ adfærd. *Artes, Musik* 11. årg. 1985 nr. 5, s. 40-53, Stockholm 1985.

–: Tanker om Th. W. Adornos musikfilosofi Hans Eislers dialektik og Jürgen Habermas' teori om kommunikativ adfærd. *Musik & Forskning*, 10, 1984-85, Niels Krabbe (ed.), s. 31-45, København 1985.

–: Modernisme og postmodernisme i nordisk musik. *Dansk Musiktidsskrift* 60. årg. nr. 1, s. 4-12, København 1985.

–: Northern light and Nordic sound. *Nordic Sounds* 3, s. 3-5, København 1983.

Bruland, I.: Fire danske kvindelige komponister fra det 20. århundrede. Kvinders former – i musik, film, foto, billedkunst, litteratur. Årbog for kvindeforskning, s. 33-59, København 1985.

Hendrup, S., Christoffersen, P.W.: Musik fra håndskrifter i Det kongelige bibliotek (ms Thott 291-8 grad.): Ti chansons fra fransk senmiddelalder og tidlig renaissance: original-udgivelser fra håndskrift, med oversættelse til dansk. København 1983, 8 s.

Jespersen, H.T.: Dannelsesbegrebet i gymnasium og HF-eller for et musikfag til gavn for almene vel. *Gymnasie Musik* 4, s. 20-30, København 1985.

–, Schmidt, S.: Modspil 29, s. 19-28, København 1985.

Krabbe, N.: Händels orgelkoncerter i samtidens musikliv. *Orgel* 2, s. 12-30, Hillerød 1985.

Mægaard, J.: Weberns Zwölftonreihen. *Analytica. Studies in the description and analysis of music in the honour of Ingmar Bengtsson* 2 march 1985, Hans Åstrand m.fl., s. 19, Stockholm 1985.

–: En Weber-analyse. *Kantate* nr. 1, 1. sats. *Dansk Musiktidsskrift* 60. årg. nr. 1, s. 33-41, København 1985.

–: Alban Berg som operakomponist. *Ascolta* 5, s. 4-7, København 1985.

–: Wer hat Jemlinskys Oper "Es war einmal..." komponiert? *Symposion sine nomine* 27.10.84. *Kongressbericht, Maria Eger*, s. 71-76, Nürnberg 1985.

–: The Nomenclature of Pitch-Class Sets and the Teaching of Atonal Theory. *Journal of Music Theory* 2 92,2 (Fall 1985), s. 299-314, New Haven 1985.

–: Anton Webern, 1883-1983. Eine Bibliographie. *Musik & Forskning* 10, s. 72-99, København 1985. Rischel, G.: Subdominant eller dominant? *Musik & Forskning* 9, 83/84, s. 15, København 1984.

Schousboe, T.: Carl Nielsen (1865-1931): Samlede værker for kor a cappella. *Noter og Tekster (Dansk Musik Antologi, Danacord Records)*. Institutpublikation 1985, 46 s.

Søderberg, A., Jespersen, H.T.: Dannelsens grænser. *Dansknoter, temanummer om de humanistiske fag* 3, s. 23-28, København 1985.

Wiedemann, E.: Arkiv for dansk jazzhistorie. *Jazz: Historie, samtid, metoder*, Erik Wiedemann (red.), s. 2, København 1985.

–: National og regional jazzhistorie. *Jazz: Historie, samtid, metoder*, Erik Wiedemann (red.), s. 5, København 1985.

Wiedemann, E. (red.): *Jazz: Historie, samtid, metoder. Rapport fra den 2. konference om nordisk jazzforskning* 26.-29. april 1984 i København. København 1985, 114 s.

Niels Krabbe

5. Teatervidenskabeligt Institut

Historie:

Faget Teatervidenskab eller som det dengang hed Teatrets æstetik og historie, blev oprettet ved Københavns Universitet 1953, men først i 1962 fik det sit eget institut med lokaler i Det kgl. Teaters bibliotek, Tordenskjoldsgade 3. Skønt instituttets administrations- og undervisningslokaler siden af pladsmangel flyttede andetsteds hen, er dette bofællesskab som dengang blev oprettet med Det kgl. Teater blevet fortsat til i dag, idet instituttets og teatrets bibliotek stadig udgør en enhed, til uvurderlig gavn for fagets lærere og studerende, ikke mindst p.g.a teatrets enestående arkiv med godt to hundrede års regi- og scenografmateriale.

I 1970 flyttede instituttet (÷ bibliotek) til lokaler i Grønnegade 22. Her arrangeredes der 1971 international kongres for teaterforskning.

Seks år senere, i 1976, holdt instituttet på ny flytte-

dag; dennegang blev adressen dets nuværende: Fredericiagade 18. Her fik faget hvad det længe havde savnet: egen teatersal, hvor den praktiske undervisning kunne foregå.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,6.

Professor: Kela Kvam.

Lektorer: Svend Christiansen, Klaus Neiiendam, Meir Stein, Jytte Wiingaard.

Eksterne lektorer: Henrik Brøndsted, Peter Duelund, Henrik Lundgren.

Undervisningsassistenter: Steen Bille, Arild Hoelstad.

TAP: Antal årsværk: 1.

Else Fønss.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets traditionelle forskningsområde teatret er de senere år blevet underkastet en ny synsvinkel: mediekommunikation. Med udgangspunkt i den æstetiske erfaring undersøges teatermediet og dets særlige forhold til æstetik og kommunikation (Jytte Wiingaard).

Desuden forskes der ved instituttet indenfor følgende områder:

1. Dansk teater

1.1 Betty Nansen. Myte og virkelighed. En analyse af Betty Nansen som skuespiller, teaterleder og instruktør (Kela Kvam).

1.2 Dansk guldaldereteater belyst gennem Edvard Lehmanns scenetegninger med scenemotiver fra Lehmanns hånd til belysning af dansk skuespilkunst, musikdramatik og ballet i perioden fra ca. 1830 til 1874 (Klaus Neiiendam).

1.3 Teaterhistorie i Danmark. Fællesprojekt med andre teaterforskere (Kela Kvam, Jytte Wiingaard).

2. Europæisk teater

2.1 Det italienske logeteater. En datering og analyse af G. P. Paninis maleri af Teatro Argentina i Rom 1747 (Klaus Neiiendam).

2.2 Den franske opéra-comique. En analyse af to tegninger af Wille og Saint-Aubin fra »Théâtre Italien« i 1700-tallets anden halvdel (Klaus Neiiendam).

2.3 Fransk kunst- og teaterhistorie i 1600-tallet (Meir Stein).

3. Teaterkonventioner, teaterspecifikke udtryksformer

3.1 Det komiske på teatret. En undersøgelse af de særlige udtryksformer det komiske gennem tiderne har fået på teater, film og TV (Svend Christiansen).

4. Teatersemiotik

4.1 En undersøgelse af teatersemiotikkens udvikling efter 1975. På baggrund af nye forskningsresultater forsøges indvidere etableret en analyse af Bygmester Solness' 1. opførelse på Det kgl. Teater (Jytte Wiingaard).

5. Kunsthistorie

5.1 Nye ikonologiske studier i hofkunsten under Christian IV (Meir Stein).

Redaktionsvirksomhed:

Kela Kvam er medlem af redaktionen for en planlagt årbog for teaterforskning i Norden og af eksekutivkomiteen for IFTR/International Federation for Theatre Research. Meir Stein er *membre correspondant* for Association pour l'Etude du XIXe Siecle Francais (Paris).

Publikationer:

Neiiendam, K.: Den franske harlekinade i "Europæiske teaterbilleder. Barokken", s. 12, København 1985.

Neiiendam, K.: Købstaden Køges ældste historie assisctic Acting: Two Centuries of a Performance Tradition at the Amsterdam Schouwburg. Theatre Research International Vol. 10. no. 1. Spring 1985, s. 3, Oxford 1985.

Stein, M.: Cultural Tradition. (Anmeldelse af E. H. Gombrich: Tributes. Oxford 1984). Apollo. The Magazine of the Arts Vol. CXXII, No. 281, s. 77-78, London 1985.

Kela Kvam

Sprogvidenskab

1. Institut for anvendt og matematisk Lingvistik

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1967, under navnet Sproglaboratoriet ved Københavns Universitet. Oktober 1970 ændredes navnet til det nuværende svarende til et bredere fagområde. Ved sin oprettelse havde instituttet (sproglaboratoriet) lokaler i Købmagergade 44-46, 4. sal; september 1969 flyttede instituttet til Nørre Voldgade 96, og fra 1973 til 1978 eksisterede der en filial i Østervoldkomplekset (Øster Voldgade 10). Siden 1975 er instituttets adresse Njalsgade 96.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12,5.

Professorer: E. Spang-Hanssen, H. Spang-Hanssen.

Lektorer: E. Glahn, J. Hermann.

Lektorvikar: H. Rue.

Adjunkt: E. Engberg-Pedersen.

Seniorstipendiat: J. Katlev.

Kandidatstipendiat: A. Holmen, O. Ravnholt, V. Rechnitzer, I. Ulbæk.

Ekstern lektor: B. Hjørland.

Forskningsprofessor: B. Maegaard.

TAP: Antal årsværk: 3.

S. Petersen, E. Ussing, S. Vind.

Forskningsvirksomhed:

Anvendt lingvistik er forskning, der sigter på at besvare sproglige spørgsmål eller at løse sproglige opgaver, som er stillet uden for forskningen selv. Opgaverne kan have meget forskellig baggrund, fx i fremmedsprogsundervisning, i staveproblemer, i brug af fagsprog, i tekstbehandling med edb osv., men visse træk er typiske for arbejde med anvendt lingvistik.

De faktiske opgaver angår som regel store mængder af sproglige data – mange menneskers sprogbrug, store ordforråd, lange tekster, masseproduktion af tekster – og dette fører til at inddrage statistiske og andre matematiske metoder og til at gøre brug af teknisk udstyr, såsom sproglaboratorier og edb-udstyr. Samtidig indgår det menneskelige moment meget stærkt, da man ikke reelt har løst stillede sproglige spørgsmål eller opgaver med mindre løsningerne faktisk godtages af sprogtalere brugere; derfor kræver fx arbejde med at foreslå danske ord for fremmede fagord sprogpsykologisk viden om, hvordan nye ord slår an. Også mere almene sprogpsykologiske spørgsmål, såsom barnets sproglige udvikling i afhængighed af omgivelserne, hører til instituttets forskningsområde.

Særlig aktuelt er forholdet mellem menneske og maskine, d.v.s. hvordan automatiserede systemer kan udformes efter brugernes behov og muligheder. Således kræver sprogundervisning ved hjælp af edb mere viden om, hvordan mennesker tilegner sig et fremmed sprog; at udvikle maskinoversættelsessystemer kræver nye undersøgelser af, hvad det vil sige at en oversættelse er god; at finde bøger eller artikler om et vist emne i et bibliotek eller dokumentationssystem kræver ny viden om, hvordan brugerne afgør, hvorvidt en bestemt bog eller artikel handler om det, de søger.

Da sproget og sprogene er afgørende elementer i information og kommunikation, stiller informationsteknologien på mange måder nye opgaver for anvendt lingvistik og gør det samtidig klart, at forskning vedrørende edb på sproglige områder – datamatisk lingvistik – er sammenvævet med anvendt lingvistik. Dette afspejler sig i institutnavnet: anvendt og matematisk lingvistik.

Bl.a. i forbindelse med overbygningsuddannelsen Anvendt Sprogvidenskab, hvori edb på sproglige områder indgår som et meget betydeligt element, har instituttet en del edb-udstyr egnet til såvel undervisning som forskning vedrørende tekstbehandling, automatisk analyse, datamatstøttet undervisning m.m.

Det ligger i anvendt forsknings natur, at forskerne som regel er i nær kontakt på det praktiske plan med en institution, en erhvervsvirksomhed, en personkreds o.s.v., der er interesseret i forskningens resultat og måske har foranlediget opgaven taget op. Men også i forskningsmæssig henseende arbejder instituttets medarbejdere typisk sammen med forskere fra andre institutter og institutioner, hvilket mere detaljeret fremgår af den følgende redegørelse for de enkelte emnekredse.

1. Fremmedsprogstilegnelse.

1.1 Danske skoleelevers brug af engelsk i samtaler med indfødte engelsktalende vurderes på grundlag af et betydeligt materiale, som er indhentet ved det såkaldte PIF-projekt, der har haft hovedsted ved Engelsk Institut. En undersøgelse af videoptagne samtaler er færdiggjort, og en bog herom er under udgivelse (Esther Glahn).

1.2 Danskeres forståelse af fremmedsprogede tekster, specielt på fransk, søges belyst som led i datamatstøttet undervisning, hvorved læseren via dataskærmen kan »slå op i« en ordbog, som er tilpasset netop den pågældende tekst (Esther Glahn).

1.3 Dansk som fremmedsprog er blevet et både teoretisk og praktisk vigtigt område. Meget oplysende er det at foretage længdeundersøgelser, d.v.s. at følge

forløbet i tilegnelse hos et antal bestemte indvandrede, og der pågår et sådant projekt med særligt henblik på ordstilling og andre syntaktiske forhold. (Anne Holmen).

1.4 Datamatstøttet fremmedsprogsindlæring. Med udgangspunkt i kognitiv teori om fremmedsprogsindlæring som en kreativ, heuristisk proces foretages en analyse af undervisningsprogrammer til begyndere og viderekomne for at opstille en klassifikation for elev/program interaktion og for at bestemme, hvilken form for kommunikativ kompetens, der fremmes (Vibeke Rechnitzer).

2. Sproget og individets udvikling

2.1 Sprog og tænkning hos dyr og mennesker undersøges for at skabe en teoretisk afklaring af forholdet mellem sprog og tænkning. Sprog ansues her som en udviklingshistorisk formidlet dimension i det menneskelige kognitive apparat (Ib Ulbæk).

2.2 Børns sproglige udvikling er forskningsmæssigt et grænseområde mellem sprogvidenskab og psykologi (især kognitiv psykologi), og der er fremsat en række teorier, hvoraf der er udsprunget forskellige pædagogiske metoder. Behovet for både kritisk sammenligning af teorierne og flere empiriske undersøgelser har foranlediget et projekt om sproget i rollelege i børnehaven (Ole Ravnholt).

2.3 Voksnes selvoplevelse er snævert knyttet til sproget. På baggrund af psykiatrisk og lingvistisk forskning undersøges, hvilken subjektmodel man må operere med for at kunne beskrive både den ontogenetiske sprogtilegnelse og jeg-funktionen hos voksne (Jesper Hermann i samarbejde med Simo Køppe).

2.4 Særlige problemer knytter sig til døves tegnsprog. Der undersøges forskelle og ligheder i hørende og døve børns tidlige brug af pronominerne »jeg« og »du«. Desuden er færdiggjort en »ordbog« over 30 tegn fra døves tegnsprog, der svarer til mere end et enkelt dansk ord (E. Engberg-Pedersen).

3. Ordforråd og normering

3.1 Ordbaserede litteratursøgnesystemer giver anledning til forskning og udvikling vedrørende klassifikation, tesauruser og fritekstsøgning. Særlig undersøges normerede ordforråds anvendelighed på bløde og tværfaglige områder (Henning Spang-Hanssen).

3.2 Sproglige problemer i arbejdet med terminologiske ordbøger, eksemplificeret ved udarbejdelse af en BDI-ordbog (bibliotek-dokumentation-information) (Henning Spang-Hanssen).

4. Datamatisk Lingvistik

4.1 Til automatisk analyse af danske sætninger udvikles i logikprogrammeringssproget Prolog et program, som kan rummes i en mikrodatamat (Ebbe Spang-Hanssen, Henrik Rue).

4.2 Arbejdet med maskinoversættelsesprojektet EU-ROTRA, der omfatter EF-landenes sprog, udføres siden oktober 84 under en dansk associeringskontrakt med EF af en særlig forskningsenhed under ledelse af Bente Mægaard.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet udgiver det aperiodiske tidsskrift SAML (Skrifter om anvendt og matematisk lingvistik), red. Bente Mægaard og Henning Spang-Hanssen.

Henning Spang-Hanssen er consultant editor af tidsskriftet MULTILINGUA.

Andet:

Jesper Hermann er medlem af det planlæggende studienævn for Hum-Tek uddannelsen.

Jesper Hermann og Ole Ravnholt deltog som indbudte i European Science Foundations sommerskole i Psykolingvistik i Bruxelles.

Publikationer:

Engberg-Pedersen, E.: Sprogstatus – Ordbøger som spejl af et sprogs status. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik 11, s. 5-25, Københavns Universitet 1985.

–, Pedersen, A.: 30 tegn fra døves tegnsprog. København 1985, 89 s.

–, Pedersen, A.: Proforms in Danish Sign Language: Their Use in Figurative Signing. SLR '83: Proceedings of the III. International Symposium on Sign Language Research Rome June 22-26 1983, William Stokoe, Virginia Volterra (eds.), s. 202-09, Silver Spring, USA 1985.

–: Proformer i dansk tegnsprog. Tegnsprogsforskning og tegnsprogsbrug, Britta Hansen (red.), s. 32-54, København 1985.

Glahn, E.: Conversations Between Learners and Native Speakers. On Communication 3, Lennart Gustavsson (ed.), s. 109-21, University of Linköping 1985.

–: Datamatstøttet undervisning i fremmedsprogene. Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik 11, s. 131-39, Københavns Universitet 1985.

–: Datamatstøttet undervisning i fremmedsprogene. Edb, fremmedsprog og pædagogik, Frede Salling Pedersen, Preben Späth (red.), s. 9-16, Herning 1985.

- : The Metalinguistic Phase in Conversations between Native Speakers and Learners. *Learner Discourse. Anglica et Americana* (22), Esther Glahn, Anne Holmen (red.), s. 24-42, Københavns Universitet 1985.
- : Turntaking in Conversations between Learners and Native Speakers. *Learner Discourse. Anglica et Americana* (22), Esther Glahn, Anne Holmen (red.), s. 90-101, Københavns Universitet 1985.
- : Holmen, A.: Description of the Conversational Data in the PIF Project. *Learner Discourse. Anglica et Americana* (22), Esther Glahn, Anne Holmen (red.), s. 9-10, Københavns Universitet 1985.
- Hermann, J.: Sproget og Hjernen, anmeldelse af Ellegårds bog. *Nydanske Studier og almen Kommunikationsteori* 15, s. 2, København 1985.
- : Subjektsbegrebet i Sprogpsykologi. *Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik* 11, s. 127-31, København 1985.
- : Teknologi, Sprog og Kommunikation II. *Humanistisk Teknologi, Hum.Tek.-Studienævnet*, Københavns Universitet, s. 128-43, København 1985.
- Holmen, A.: Distribution of Roles in Learner - Native Speaker Interaction. *Learner Discourse. Anglica et Americana* (22), Esther Glahn, Anne Holmen (red.), s. 70-89, Københavns Universitet 1985.
- : Analyses of Some Discourse Areas in the PIF Data and in Classroom Interaction. *Learner Discourse. Anglica et Americana* (22), Esther Glahn, Anne Holmen (red.), s. 102-111, Københavns Universitet 1985.
- : Dalgaard, B., Olsen, S.E.: Navngivning. Nogle studier i personnavne og deres strukturelle og samfundsmæssige kontekst. *Skrifter om Anvendt og Matematisk Lingvistik* 11, s. 27-67, Københavns Universitet 1985.
- Maegaard, B.: Maskinoversættelse. *Datamaskinen och språket*, Bjarne Norevik (ed.), s. 90-94, Bergen 1985.
- : Sprog og Datamaskiner. *Sproglige kløfter. Informationsmæssigt og den sproglige forståelse. Modersmål-Selskabet*, s. 93-101, København 1985.
- : An Overview of the Eurotra Project with Emphasis on Danish Machine Translation Research. *Els Conference on Natural Language Applications* September 10-12 1985, E. Lippmann (ed.), s. SECT6,1-18, Birkerød 1985.
- Rechnitzer, V., Bech, A.: Forfattersproget TenCORE. *EDB, fremmedsprog og pædagogik*, Frede Salling Pedersen, Preben Späth, s. 93-98, Herning 1986.
- Spang-Hanssen, H.: I & D and terminology. *Term-Net News* 12, s. 11-12, Wien 1985.

Jesper Hermann

2. Institut for Fonetik

Historie:

Selv om der i 1933 var blevet oprettet et såkaldt »Fonetisk Øvelseslokale« ved Københavns Universitet, var det først langt senere at universitetet fik faciliteter til tilsvarende fonetisk forskning. Ved det i 1956 oprettede Institut for Lingvistik og Fonetik blev der i løbet af 1960'erne opbygget en instrumentel afdeling, der først husedes i nogle lokaler i Store Kannikestræde 13 og senere (i 1971) flyttedes til meget bedre forhold i Skindergade 3. I 1966 blev Institut for Lingvistik og Fonetik delt, og der oprettedes et separat Institut for Fonetik med professor Eli Fischer-Jørgensen som bestyrer. Dette institut blev i 1975 flyttet til universitetskomplekset på Amager.

I sidste halvdel af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne udvidedes den fonetiske stab kraftigt, både på lærerside og på teknikerside. Instituttet har siden afgivet en medarbejder til Center for Audiologopædi. Institutts lærerstab har iøvrigt i en årrække undervist ved flere forskellige fag under fakultetet; fra 1984/85 har 3 lærere undervist ved faget Audiologopædi. Med Institut for Lingvistik har instituttet haft et tæt undervisningssamarbejde (i 1985 oprettedes en fælles studieordning for lingvistik og fonetik).

Institut for Fonetik var i 1979 rammen om en international fonetikerkongres med over 500 videnskabelige deltagere.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Professor: Jørgen Rischel.

Lektorer: Birgit Hutter, Niels Reinhold Petersen, Nina Grønnum Thorsen, Oluf Thorsen.

Ingeniører: Otto Bertelsen, Preben Dømler.

Undervisningsassistent: Ole Nedergaard Thomsen.

TAP: Antal årsværk: 3.

Ingeniørassistent: Svend-Erik Lystlund.

Sekretær: Else Parkmann.

Videnskabelig assistent: Benedikte Preisler (arbejds-tilbud).

Forskningsvirksomhed:

Fonetikken beskæftiger sig med talesprog: hvorledes det talte sprog er opbygget (den lydige struktur) og hvorledes talen frembringes og opfattes. Med dette genstandsområde er fonetikken en del af sprogvidenskab (lingvistikken); men studiet af lydfrembringelsen og lydopfattelsen har naturnødvendigt et stærkt fysiologisk, akustisk og psykologisk islæt. Fonetikken er i denne forstand en grænsevidenskab, og det er da også karakteristisk for forskningen ved In-

stitut for Fonetik at den ved sin metodik til dels er stærkt naturvidenskabeligt orienteret, til dels også stærkt teknisk og datalogisk orienteret, samtidig med at forskningen hele tiden har et klart sprogligt udgangspunkt. Studiet af lydenes funktion i sproget kaldes fonologi.

Forskningen ved instituttet tager dels sigte på at bidrage til den almene teoretiske debat inden for faget, og dels på at bidrage med præcise beskrivelser af visse bestemte sprog. Der er en tæt vekselvirkning mellem disse to sider af den fonetiske forskning: når der forskes i fonetiske problemer inden for enkelt-sprogene, sker dette under stadig hensyntagen til de almene perspektiver i undersøgelserne. I taleteknologien, som beskæftiger sig med syntetisk tale og automatisk talegenkendelse, kombinerer man resultaterne af den almene teoretiske og den sprogspecifikke forskning til datamaskinbaserede modeller af hvorledes tale kan frembringes og opfattes.

Der er ingen principielle begrænsninger på hvilke sprog man beskæftiger sig med ved Institut for Fonetik, selv om dansk helt klart har en central plads. Valget af undersøgelsesemner er iøvrigt ofte inspireret eller direkte bestemt af henvendelser fra forskere ved andre institutter under fakultetet eller uden for fakultetet. For de særsproglige undersøgelses vedkommende er der i nogle tilfælde tale om at Institut for Fonetik har en servicefunktion over for f.eks. sproginstitutterne; i andre tilfælde er der tale om et egentligt forskningssamarbejde (projektsamarbejde) på tværs af institut- og institutionsgrænser.

1. Taleteknologi

Arbejdet med syntetisk tale og automatisk talegenkendelse er blevet intensiveret – i første omgang i form af flere udefra lønnede medarbejdere. Endvidere er de to forskningsemner blevet bedre integreret og koordineret.

For så vidt angår syntetisk tale, har instituttets mangeårige engagement i emnet ført til udviklingen af en prototype til et dansk tekst-til-tale system til dels byggende på nye principper, idet det har været nødvendigt at indbygge en ret omfattende leksikalsk viden i systemet for at kunne forudsige udtalen af de enkelte danske ord på grundlag af skriftbilledet. Der er således til formålet udviklet en ordbog omfattende omkring 8000 orddele og bøjningsendelser med angivelse af deres specielle udtale- og bøjningsmæssige karakteristika. Denne »ordbog« vil også være en central del i det nedenfor omtalte arbejde med automatisk talegenkendelse, ligesom den vil kunne anvendes til fremstilling af en egentlig udtaleordbog.

Endvidere er der arbejdet på at forbedre kvaliteten af den syntetiske tale, der i øjeblikket er ret dårlig ved helt automatisk fremstillet syntetisk tale.

Inden for emnet automatisk genkendelse af dansk

tale har der været arbejdet på definition af en model for talegenkendelse der kunne implementeres i et større mikrodatamatssystem. Modellen, der bygger på gængse principper fra kunstig intelligens, beskriver en gradvis raffinering af kvalificerede gæt på hvad der er blevet sagt. En central del i systemet bliver en database der beskriver de mulige udtaler af almindelige danske ord og orddele.

Genkendelsesprocessen vil blive koncentreret omkring stavelses med stærktryk, der vil danne grundlag for syntaktisk dirigerede gæt (såkaldt hypotetisering).

Arbejdet med talesyntese udføres i samarbejde med Teleteknisk Forskningslaboratorium. Projektet i talegenkendelse er en del af det »Teknologiske Udviklingsprogram« og udføres for Teknologistyrelsen i samarbejde med Institut for elektroniske Systemer, AUC, og en række danske erhvervsvirksomheder. Udviklingsarbejdet modtager iøvrigt støtte fra Planlægningsrådet for Forskningen og Statens humanistiske Forskningsråd.

Arbejdet forestås af Peter Holtse og Peter Molbæk Hansen under medvirken af Michael Bundgaard og, fra instituttet, Otto Bertelsen, Preben Dømler og Jørgen Rischel.

2. Undersøgelse af konsonanter i spontantale hos fem danske børn med opereret ganespalte. Tværfagligt projekt (også omfattende en logopæd)

Undersøgelsen viser at den måde konsonantproduktionen afviger på hos børn der har taleproblemer efter at ganespalten er opereret, er forskellig fra barn til barn. Beskrivelsen af forholdene hos danske børn viser bl.a. at visse karakteristika ved ganespaltetale kan være betinget af sprogspecifikke forhold. Endvidere diskuteres der hvorledes børn med ganespalte »vælger« forskellige strategier for deres lydproduktion og om valget af strategi kan være betinget bl.a. af den måde barn og forældre kommunikerer på (det psykologiske aspekt varetages af to psykologer) (Birgit Hutter).

3. En undersøgelse af fonetisk og fonologisk reduktion af højfrekvente grammatiske ord i de yngste københavnske generationers talesprog, herunder hierarkiseringen af sådanne reduktionsformer og sammenkædningen af dem til længere fraser uden for sætningshovedtryk (Jan Katlev).

4. Indflydelsen fra enkeltlyde på grundtonen

Som en fortsættelse af tidligere forskning vedrørende indflydelsen fra enkeltlyde på grundtonen i tale, har der i årets løb været arbejdet med to projekter: 1) Bestemmelse af grundtonen i vokalen efter forskellige konsonanter ved hjælp af måling af periodetider for

de enkelte stemmelæbesvingninger. Denne metode må anses for at være nøjagtigere end de normalt anvendte metoder til bestemmelse af grundtonen fra talesignalet, især ved de hurtige grundtoneændringer der observeres umiddelbart efter overgangen mellem konsonant og vokal. Resultaterne af undersøgelsen, som endnu ikke er afsluttet, vil kunne bidrage til diskussionen af de hypoteser til forklaring af forskellige konsonanternes indflydelse på grundtonen i den følgende vokal, der er fremsat, og hvoraf ingen er fuldt tilfredsstillende. 2) Undersøgelse af perceptionen (opfattelsen) af enkeltlydenes indflydelse på grundtonen. Det problem, der især fokuseres på, er om der i perceptionen sker en kompensation for disse påvirkninger, d.v.s. om det perceptuelle system så at sige fjerner dem fra tonehøjdesignalet. Det er hensigten kritisk at gennemgå den foreliggende litteratur og supplere med egne lytteeksperimenter. Arbejdet er endnu ikke afsluttet, men som et foreløbigt resultat af gennemgangen af en del af litteraturen kan det konstateres, at der mangler væsentlige eksperimentelle data, og at de almindeligt antagne tolkninger af eksisterende data på visse punkter nok er tvivlsomme (Niels Reinholt Petersen).

5. *Udarbejdelse af manuskript til: Sprogvidenskaben i det 20. århundrede*

Bogen skal være en almentilgængelig fremstilling (planlagt til udgivelse i Statens humanistiske Forskningsråd's serie om grundvidenskaberne i det 20. århundrede) (Jørgen Rischel).

Korrekturarbejde vedrørende publikationen *The oldest grammatical works on the Greenlandic language* (sammen med Knut Bergsland): Tekster af bl.a. Hans Egede 1725 (Jørgen Rischel).

6. *Fortsættelse af projekt vedrørende beskrivelse af sproget mlabri (sammen med Søren Egerod, Østasiatisk Institut)*

Bortset fra en ganske kortvarig fieldwork-ekskursion til et distrikt i Thailand som vi ikke før havde besøgt (og som viste sig at repræsentere samme dialekt som det tidligere materiale) har arbejdet bestået i revision af de fonetiske transskriptioner fra tidligere fieldwork. – Mlabri (sproget hos »de gule blades ånder«) tales af en »primitiv« stamme i Nordthailands bjerge og er ikke før beskrevet af lingvister. – Støttet af Carlsbergfondet (Jørgen Rischel).

7. *Fortsættelse af fysiologiske undersøgelser af lukkelyde i thai (sammen med Amon Thavisak, Bangkok)*

Senest har undersøgelsen været koncentreret om det temporale aspekt: Tidsforløbet af artikulationsbevægelserne (Thai-lukkelyde er interessante for den almene fonetiske teori af flere grunde, bl.a. fordi de er

et velegnet studieobjekt hvis man vil se på sammenhængen mellem konsonantartikulation og tonale fænomener) (Jørgen Rischel).

8. *Udarbejdelse af foredrag og artikel om den historiske udvikling af tonerne i thai (foredrag på den sinotibetanske konference i Bangkok august 1985)*

Hovedformålet har været at påvise at den tonale udvikling ikke kan forklares udtømmende ud fra simple fonetiske antagelser (hvad der er væsentligt, idet tonerne i thai netop ofte anføres som evidens for at sprog udvikler toner ved en generel fonetisk mekanisme) (Jørgen Rischel).

9. *Undersøgelserne over tonegangen (intonationen) i dansk*

Er fortsat med en analyse af een persons indtaling af en tekst, som ikke oprindeligt er tilrettelagt med henblik på intonationsanalyse. Analysen er et første skridt på vejen mod undersøgelser af fri, spontan tale. Det viser sig, at flere af de prosodiske strukturer, som man finder i mere stramt tilrettelagte, oplæste ytringer genfindes i denne mere fri tale, samtidig med at nye fænomener (d.v.s. nye i forhold til tidligere analyser) optræder, særligt i forbindelse med pauser og ved sammenkædningen af tekstdele til helheder (Nina Grønnum Thorsen).

10. *Døves og svært tunghøres tale*

En påbegyndt analyse og beskrivelse heraf skal i sidste ende føre til udarbejdelsen af bedre undervisningsmetoder og -materiale (Nina Grønnum Thorsen).

11. *Lærebog i fransk fonetik (sammen med Ole Kongsdal Jensen, Romansk Institut)*

Der er tale om en gennemgribende revision og omstrukturering af stoffet i »Fransk fonetik« (1971 ff). De kapitler der krævede en fuldstændig omformulering (d.v.s. det meste af det fonologiske stof) foreligger i renskrift, og store dele af resten af bogen er klar til renskrivning (Oluf Thorsen).

12. *Kompendium i dansk fonologi*

Til undervisningen i dansk fonologi savnes en samlet fremstilling, idet forskningsresultaterne inden for emnet er spredt i et stort antal tidsskriftsartikler (først og fremmest af Hans Basbøll og Jørgen Rischel). Dette stof er blevet gennemarbejdet med henblik på udarbejdelse af en første udgave af et kompendium, i forbindelse med undervisningen i foråret 1986 (Oluf Thorsen).

Andet:

Instituttets medarbejdere har i forskellige sammenhænge fungeret som sagkyndige, således over for udenlandske forskningsråd, bl.a. National Research Foundation og Deutsche Forschungsgemeinschaft.

Flere af medarbejderne har medvirket ved bedømmelse af ansøgere til akademiske stillinger i udlandet, samt som konsulenter for udenlandske videnskabelige tidsskrifter.

Professor Jørgen Rischel blev i foråret indkaldt af Østre Landsret som sagkyndig i forbindelse med en drabssag, hvor der var foretaget rum-aflytning. I alt fire af instituttets medarbejdere blev kraftigt inddraget i vurderingen af dette materiale.

Udgivervirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver den årlige publikation Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen (ARIPUC), der sendes til tilsvarende institutter over hele verden og udveksles med tilsvarende rapporter eller andre fonetiske publikationer.

Jørgen Rischel er medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia, Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague samt International Journal of American Linguistics, foruden instituttets publikation ARIPUC. Jørgen Rischel er formand for Lingvistkredsen i København.

Gæster og rejser:

Eli Fischer-Jørgensen, professor, dr.phil.h.c., har bearbejdet elektromyografisk materiale vedrørende det danske stød og desuden arbejdet på en række artikler om videnskabelige emner.

Professor John Ohala, Berkeley, opholdt sig ved instituttet i foråret 1985 som Fullbright-gæsteforsker. Han holdt forelæsninger og seminarer og rådgav vedrørende forskellige fonetiske undersøgelsesmetoder, og deltog desuden som en af indlederne i et seminar om forholdet mellem fonetik og lingvistik (sammen med Jørgen Rischel). Han og hans hustru, Manjari Ohala, Associate Professor ved San José State University, arbejdede på forskellige psykologiske og fonetiske projekter. Manjari Ohala gav et seminar om tryk i hindi.

Kiros Fre Woldu (Uppsala) afsluttede sine undersøgelser i forbindelse med en disputats om sproget tigrina og holdt et seminar herom.

Amon Thavisak, M.A., Mahidol University, Bangkok, foretog sammen med Jørgen Rischel undersøgelser af konsonanter i thai.

Jørgen Rischel: forskningsrejse i Thailand august-oktober 1985.

Gæsteforelæsninger:

Birgit Hutter holdt en gæsteforelæsning ved Institutionen för lingvistik, Stockholm Universitet, 6/3 1985: »Vocal fold adjustments in unvoiced obstruents – with special reference to aspiration and devoicing«.

Jørgen Rischel holdt et offentligt foredrag i Videnskabernes Selskab 11/11 1985: »Banebrydende dansk almenlingvistisk forskning«.

Nina Grønnum Thorsen holdt en gæsteforelæsning på Université de Genève 2/7-1985: »Models of intonation«.

Publikationer:

Hutter, B.: Vocal Fold Adjustments in Aspirated and Unaspirated Stops in Danish. *Phonetica* 42/1, s. 1-24, Basel 1985.

–: Anmeldelse af Pieter van Reenen: Phonetic Feature Definitions. Their integration into phonology and their relation to speech. A case study of the feature nasal. *Acta Linguistica Hafniensia* Vol. 19, No 2, s. 127-30, København 1985.

Petersen, N.R.: Fundamental frequency and larynx height in sentences and stress groups. Annual Report of the Institute of Phonetics 19, s. 95-141, Københavns Universitet 1985.

Rischel, J., Petersen, R.: Resens tysk-grønlandske ordliste. *Grønland* 5/6/7, s. 156-92, København 1985.

–: An appraisal of research in the phonetics and phonology of Thai. Annual Report of the Institute of Phonetics 19, s. 43-93, Københavns Universitet 1985.

–: Fieldwork data as input to instrumental analysis-a dilemma. *Studia Linguistica Diachronica et Synchronica* (Festschrift Werner Winter), Pieper & Stickel (ed.), s. 709-22, Berlin 1985.

–: Was there a fourth vowel in Old Greenlandic? *International Journal of American Linguistics* Vol. 51, s. 553-54, Chicago 1985.

–, Thavisak, A.: A note on work in progress: Secondary articulation in Thai stops. Annual Report of the Institute of Phonetics, University of Copenhagen 18, s. 243-54, København 1984.

–: Devoicing or strengthening of long obstruents in Greenlandic. *Riepmocala, Essays in Honour of Knut Bergsland, B. Brendemoen, E. Hovdhaugen, O. H. Magga*, s. 122-35, Oslo 1984.

–: Mlabri: skovmenneskene i Thailand og deres sprog. Carlsbergfondet/Frederiksborgmuseet/Ny Carlsbergfondet. Årsskrift 1984, Carlsbergfondet, s. 19-23, København 1984.

Thorsen, N., Thorsen, O.: *Fonetik for Sprogstuderende*. København 1985, 170 s.

Thorsen, N.G.: *Intonation and text in Standard Da-*

nish. *Journal of the Acoustical Society of America* 77, s. 1205-16, New York 1985.

– Review: English Intonation from a Dutch Point of View. Netherlands Phonetic Archives Vol. 1. By Nico Willems. Dordrecht:Foris publications, 1982. *Journal of Phonetics* 13, s. 357-58, London 1985.

Oluf M. Thorsen

3. Institut for Lingvistik

Historie:

I 1956 oprettedes Institut for Lingvistik og Fonetik, som fik lokaler i en tidligere professorbolig i Store Kannikestræde 13. I 1966 udskiltes et særligt Institut for Fonetik. I 1975 flyttede begge disse institutter til Amager, hvor de sammen med Institut for anvendt og matematisk Lingvistik driver Lingvistisk Bibliotek, ligesom der også på undervisningsområde er et vist samarbejde mellem institutterne.

I 1985 er der som en forsøgsordning oprettet en afdeling for Leksikologi og Leksikografi. Formålet med afdelingen, hvis medarbejdere er udstationeret i kortere eller længere perioder fra flere forskellige sproginstitutter er at skabe et forskningsmiljø, som kan støtte igangværende ordbogsprojekter.

Fra 1. september 1985 er faget finsk, som hidtil har været varetaget ved instituttet, blevet overført til Institut for Nordisk Filologi.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7,5.

Adjunkt: Jens Elmegård Rasmussen.

Lektorer: Henning Andersen, Jens Juhl Jensen.

Midlertidigt tilknyttet Afdelingen for Leksikologi og Leksikografi: Mogens Dyhr, Jørgen Harrit, Elisabeth Møller, Jørgen Erik Nielsen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Lisbeth Larsen, Britt Løtvedt.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter sprogvidenskab i almindelighed, sammenlignende indoeuropæisk lingvistik og for Afdelingen for Leksikologi og Leksikografis vedkommende, studiet af ordforrådet i dansk, engelsk, tysk og russisk. Henning Andersen har færdigredigeret en artikelsamling med bidrag af 27 forskere fra forskellige lande om sandhi-fænomener i tyve europæiske sprog. Emnet vedrører de fonetiske forandringer enkeltord og orddele udsættes for, når de indpasses i sammenhængende tale, forandrin-

ger som kan være vidt forskellige fra sprog til sprog. I sine egne bidrag til dette bind har redaktøren vist, hvorledes sådanne tilpasningsregler i de slaviske sprog (især russisk, hviderussisk, ukrainsk og polsk) hænger sammen med det enkelte sprogs lydssystem, og hvorledes sådanne forandringer tjener til at signalisere de grænser mellem ord og orddele, som i skrift delvis gengives med ordmellemlum og tegnsætning.

1. H. Andersen har forsat sine undersøgelser af ikoniske relationer i sprog. En del af disse undersøgelser vedrører den måde, hvorpå relationer, der findes i sprogbygningen, afspejles i tekstsammenhænge. I et afsluttet arbejde er det påvist at principperne for denne afspejling har gyldighed ikke blot for sprog, men også for andre dele af et kulturmønster og tilsyneladende er virksomme nårsomhelst et værdisystem omstattes i adfærd. Der er således tale om almene semiotiske principper med relevans for både psykologi og erkendelsesteori.

2. Som led i sine løbende undersøgelser af historisk morfologi har H. Andersen færdiggjort et arbejde om udviklingen af det oldpolske hjælpeverbum til bøjningsendelser i moderne polsk. Desuden er han i gang med en undersøgelse af visse grammatiske kategorier og deres funktion i fortællende tekster på cree, et indianersprog, der tales i Canada.

3. Mogens Dyhr er i gang med at udarbejde en dansk-tysk valensordbog for adjektiver. Denne specialordbog, som vil give oplysninger om adjektivernes syntaktiske egenskaber, skal have et omfang af 500-1000 opslagsord, hvad der svarer til omfanget af en række eksisterende etsprogede tyske valensordbøger.

4. Jørgen Harrit har sammen med Mogens Dyhr og Elisabeth Møller udarbejdet et fælles ajourført korpus til brug for tosprogede ordbøger. Bogstavet I er færdiggjort. Desuden arbejder han, sammen med A. S. Novakovič, Moskva, på en dansk-russisk ordbog. Et prøvebogstav I er næsten færdigt. Arbejdet skal være afsluttet ved udgangen af 1988.

5. Jens Juhl Jensen har færdiggjort trykmanuskriptet til en monografi med titlen: »Tal, Tegn, Tekst – Systemdigtning i oldtid og middelalder«. Bogen fremlægger en lang række analyser af især latinske digte og viser hvorledes disses opbygning stemmer overens med en antik tradition for at inddele digte efter numeriske forhold. Traditionen synes affødt af den græske matematiker og filosof Pythagoras' æstetiske teorier, og den kan dokumenteres både i europæisk og orientalsk (feks. iransk og indisk) litteratur. Undersøgelsen kan bidrage til afklaring af forskellige tekst-kritiske spørgsmål, og kaster desuden lys over europæisk mentalitetshistorie.

6. Jens Juhl Jensen har desuden fortsat bearbejdelsen af en lærebog i tyrkisk.

7. Elisabeth Møller er sammen med Mogens Dyhr, Jørgen Harrit og Arne Dittmer (Institut for germansk Filologi) ved at udarbejde et dansk korpus for tosprogede ordbøger af et omfang på ca. 60.000 opslagsord. Med henblik på en dansk-tysk ordbog af dette omfang har hun udarbejdet ordbogsartikler til bogstavet I, som vil kunne renskrives fra begyndelsen af 1986.

8. Jens Elmegård Rasmussen har fortsat sit arbejde med problemer inden for indoeuropæisk morfonomik. I et færdiggjort arbejde om samspillet mellem laryngaler og halvokaler i det indoeuropæiske grundprog vises det, at en lang række tilsyneladende uregelmæssige alternationer i virkeligheden har været afhængige af stavelsens struktur. I et næsten færdigt arbejde påvises det, at den indoeuropæiske *o*-aflyd blandt andet omfatter et regelmæssigt indskud af et konsonantisk element, formodentlig med oprindelig grammatisk betydning, som adskiller sig fra andre typer *o*-vokalisme ved sin lydlig indvirken på omgivelserne. Desuden har J. E. Rasmussen drevet studier i indoeuropæisk og balto-slavisk akcent og her vist, at de forskellige *o*-vokalismer har akcentologiske konsekvenser for balto-slavisk. Herudover har J. E. Rasmussen beskæftiget sig med forskellige detailelementer inden for de indoeuropæiske sprogs historie, indoeuropæisk verbalafledning (verbalstammer på lang *e*) og omlyd i lykisk, der som det eneste anatoliske sprog synes at skelne mellem indoeuropæisk *o* og *a*.

9. J. E. Rasmussen har desuden som led i et af Svend Erik Rosenberg ledet seminar arbejdet med analysen af komplekse verbalenheder i ekimoisk.

10. I årets løb er lektorerne Hans Erik Andersen, Grå Borup-Nielsen, Inge Kabell og Jørgen Erik Nielsen blevet delvis overført fra Engelsk Institut og har lagt en del af deres arbejde inden for rammerne af den af Engelsk Institut etablerede leksikografiske forskningsgruppe. Det har derved været muligt at sætte et mere systematisk arbejde i gang med supplerung af det foreliggende seddelkartotek med henblik både på det aktuelle arbejde med revision af Vinterberg og Bodelsens dansk-engelske ordbog og på andet ordbogsarbejde. Endvidere har gruppen taget fat på en intern diskussion af det fremtidige ordbogsarbejde (definitioner, artiklernes opbygning m.m.), og hver for sig arbejder de med forskellige emner inden for leksikografi og leksikologi.

Redaktionsvirksomhed:

I begyndelsen af året udkom APILKU 4 (instituttets

arbejdsrapporter) med bidrag af forskere med tilknytning til instituttet, og ved årets slutning er 1985-bindet APILKU 5 i trykken. Begge er redigeret af Jens Elmegård Rasmussen, som også er medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia. Henning Andersen er medredaktør af en række sprogvidenskabelige tidskrifter: Acta Linguistica Hafniensia, Current Issues in Linguistic Theory, Diachronica, Folia Slavica, Language & Communication.

Rejser:

Henning Andersen var indbudt hovedforedragsholder ved Linguistic Association of Great Britains årsmøde i Salford, England, i april og talte om »Iconicity in language«; deltog i symposium om hjælpeverb ved 7th International Conference on Historical Linguistics i Pavia i september med foredraget »From auxiliary to desinence«; og holdt plenumforedrag om »The projection of equivalence relations into syntagams« ved First International Roman Jakobson Conference i New York i oktober.

Jens Elmegård Rasmussen deltog i symposium om rekonstruktion af det indoeuropæiske lydssystem ved 7th International Conference on Historical Linguistics med foredraget »Die tenuous aspiratae: Dreiteilung oder Vierteilung des idg. Plosivsystems und die Konsequenzen dieser Frage für die Chronologie einer Glottalreihe«.

Publikationer:

Andersen, H.: Protoslavlic and Common Slavic: questions of periodization and terminology. Apilku 4, s. 5-18, Københavns Universitet 1984.

Harrit, J., Harrit, V.: Russisk-Dansk Ordbog. København 1985, 548 s.

Jensen, J.J.: Egons etymologi. Mål & Måle 2, s. 6-8, København 1985.

—: Lufthavnen i Smyrna. Klassikerforeningens Meddelelser 96, s. 10-13, Fredensborg 1985.

Møller, E.: Die "optimale" autonom-semasiologische Operation eines lexikalischen Signems der Zielsprache. Lexicographica, Series Maior, Symposium on Lexicography II, Karl Hyldgaard-Jensen, Arne Zettersten (udg.), s. 303ff, Tübingen 1985.

—: Gedanken und Vorschläge zu einer operationalen Basis für die Übersetzung lexikalischer Signeme aus Sprachsystem 1 (AS) in Sprachsystem 2 (ZS). Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik 22, s. 69-91, København 1984.

Olsen, B.A.: On the development of Indo-European prothetic vowels in Classical Armenian. Apilku 4, s. 103-18, Københavns Universitet 1984.

Rosenberg, S.E.: Nogle tanker om subjekters "reference-relaterede" og "rolle-relaterede" træk. Apilku 4, s. 161-75, Københavns Universitet 1984.

Henning Andersen

Nordiske sprog

1. Institut for nordisk Filologi

Historie:

Institut for nordisk Filologi, der hverken er opstået ved nogen deling eller sammenlægning, er oprettet ved Konsistoriums beslutning af 5.4.1967. Fra april 1967 til juni 1970 havde instituttet til huse i Købmagergade 44, 1150 København K. Fra juni 1970 til 31. januar 1977 havde instituttet lokaler Nørre Voldgade 80, 1358 København K, først på 5. sal siden (fra 15. marts 1971) på 1., 2. og 3. sal.

Instituttet har siden 31. januar 1977 været placeret på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80, 2300 København S.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 39.

Professorer: Thomas Bredsdorff, Erik Hansen, Aage Henriksen, Hans Hertel, Poul Lindegård Hjorth.

Lektorer: Jens Kr. Andersen, John Edelsgaard Andersen, Lars Arild, Erik Aschengreen, Poul Behrendt, Ib Bondebjerg, Flemming Conrad, Pil Dahlerup, Bent Fausing, Otto Glismann, Frans Gregersen, Tage Hind, Anne E. Jensen, Jørgen Bonde Jensen, John Chr. Jørgensen, Iver Kjær, Klaus Kjøller, Jette Lundbo Levy, Flemming Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj, Klaus P. Mortensen, Erik A. Nielsen, Olli Nuutinen (finsk), Stig Örjan Ohlsson, Thorkil Damsgaard Olsen, Ib Poulsen, Hanne Ruus, Harald Steensig, Erik Sønderholm, Ole Togeby, Knud Wentzel, Keld Zeruneith.

Nordiske lektorer: Per Erik Ljung, Øystein Røttem. Seniorstipendiater: Else Cederborg, Anne-Marie Sønderberg, Morten Thing.

Kandidatstipendiater: Dorte Sondrup Andersen, Anders Jørgensen, Johnny Kondrup, Karin Sanders, May Schack.

Eksterne lektorer: Marianne Christensen, Lisbet Holst, Finn Klynsner, Sirkka Kroman, Niels Kryger.

TAP: Antal årsværk: 6,75.

Kirsten Mathiesen, Anette Jønqvist Pedersen, Jan Boris Pedersen, Winnie Østergaard-Larsen, Ole Læssø Christensen, Berit Grimstad Jensen, Karin Thomsen, Solveig Wiberg.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde kan bredt, men også meget forenklet beskrives som studiet af det danske/nordiske kulturområdes tradition inden for sprog og forskellige tekstformer. Op til slutningen af 1960'erne foregik denne forskning ved en ret håndfast opdeling i et litterært og et sprogligt studiefelt. I de sidste 10-15

år har faget undergået en kraftig fornyelse. Det skyldes dels store ændringer i uddannelsessystemet, som faget leverer lærerkræfter til, dels den rivende udvikling i medieverdenen. Institutet videreudvikler således de felter, der oprindeligt definerede faget, men har tillige inddraget nye, store forskningsområder, der afspejles i nutidens tekst- og sprogformer, set i lyset af kulturelle konflikter og normer.

Vekselvirkningen mellem disse forskellige tendenser skaber et frugtbart og stærkt nuanceret forskningsmiljø, der på den ene side spænder fra tekstkritiske udgivelser af ældre forfattere/værker til analytiske undersøgelser af de omformninger, der finder sted i det moderne bevidsthedsliv, som det lader sig beskrive ud fra litteratur, kommunikationsformer, ideologidannelser og danskfagets egen formidlingshistorie og praksis.

På den anden side arbejdes der på tværs af forskellige fagdiscipliner og i vidt forskellige metoder og publikationstyper, fra store litteraturhistoriske oversigtsværker til indgående detaljeundersøgelser af enkelte fagrelevante fænomener såsom forfattere, genrer o.lign., hvortil skal lægges de mange forsøg på at udmønte forskningsresultaterne i lærebogsmateriale til brug i eksempelvis gymnasieundervisningen.

At faget en årrække har haft en del friholdte forskerstillinger har naturligvis været et stort handicap såvel for den kontinuerlige udvikling som for integreringen af nye, centrale stofområder. Ikke desto mindre har instituttet fremlagt en større statusopgørelse: Dansk 1983-90, hvori der gøres rede for en række konkrete ekspansionsfelter, til styrkelse af fagets forskning, samt differentiering af uddannelsesmulighederne for de studerende. Det gælder områder som: Kritisk litteraturformidling, ordbogsarbejde, dansk som fremmedsprog og andet sprog, plus et egentlig nordisk områdestudium. Imidlertid vil disse aktiviteter først for alvor kunne igangsættes i takt med, at fagets nuværende meget store studentertal begynder at falde i slutningen af 1980'erne.

Parallelt med denne faglige udvidelse har instituttet i det forløbne år arbejdet med planer om åbent universitet; disse planer realiseres (sammen med fransk) i samarbejde med Folkeuniversitetet fra foråret 1986.

1. Tekstudgivelser

I samarbejde med andre forskere såvel inden for som uden for instituttet medvirker instituttets medarbejdere ved tekstkritiske udgaver af ældre danske tekster; det økonomiske og faglige ansvar for disse udgaver varetages stort set af udgiverselskaber som: Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitetsjubilæets danske Samfund. Det ligger i sagens natur, at denne virksomhed for den enkelte forsker kan strække sig over adskillige år. Flere af de nedennævnte projekter befinder sig dog i de afsluttende faser.

6. Jens Juhl Jensen har desuden fortsat bearbejdelsen af en lærebog i tyrkisk.

7. Elisabeth Møller er sammen med Mogens Dyhr, Jørgen Harrit og Arne Dittmer (Institut for germansk Filologi) ved at udarbejde et dansk korpus for tosprogede ordbøger af et omfang på ca. 60.000 opslagsord. Med henblik på en dansk-tysk ordbog af dette omfang har hun udarbejdet ordbogsartikler til bogstavet I, som vil kunne renskrives fra begyndelsen af 1986.

8. Jens Elmegård Rasmussen har fortsat sit arbejde med problemer inden for indoeuropæisk morfonomik. I et færdiggjort arbejde om samspillet mellem laryngaler og halvokaler i det indoeuropæiske grundprog vises det, at en lang række tilsyneladende uregelmæssige alternationer i virkeligheden har været afhængige af stavelsens struktur. I et næsten færdigt arbejde påvises det, at den indoeuropæiske *o*-aflyd blandt andet omfatter et regelmæssigt indskud af et konsonantisk element, formodentlig med oprindelig grammatisk betydning, som adskiller sig fra andre typer *o*-vokalisme ved sin lydlige indvirken på omgivelserne. Desuden har J. E. Rasmussen drevet studier i indoeuropæisk og balto-slavisk akcent og her vist, at de forskellige *o*-vokalismer har akcentologiske konsekvenser for balto-slavisk. Herudover har J. E. Rasmussen beskæftiget sig med forskellige detailemner inden for de indoeuropæiske sprogs historie, indoeuropæisk verbalafledning (verbalstammer på lang *e*) og omlyd i lykisk, der som det eneste anatolske sprog synes at skelne mellem indoeuropæisk *o* og *a*.

9. J. E. Rasmussen har desuden som led i et af Svend Erik Rosenberg ledet seminar arbejdet med analysen af komplekse verbalenheder i ekimoisk.

10. I årets løb er lektorerne Hans Erik Andersen, Grå Borup-Nielsen, Inge Kabell og Jørgen Erik Nielsen blevet delvis overført fra Engelsk Institut og har lagt en del af deres arbejde inden for rammerne af den af Engelsk Institut etablerede leksikografiske forskningsgruppe. Det har derved været muligt at sætte et mere systematisk arbejde i gang med supplerung af det foreliggende seddelkartotek med henblik både på det aktuelle arbejde med revision af Vinterberg og Bodsens dansk-engelske ordbog og på andet ordbogsarbejde. Endvidere har gruppen taget fat på en intern diskussion af det fremtidige ordbogsarbejde (definitioner, artiklernes opbygning m.m.), og hver for sig arbejder de med forskellige emner inden for leksikografi og leksikologi.

Redaktionsvirksomhed:

I begyndelsen af året udkom APILKU 4 (instituttets

arbejdsrapporter) med bidrag af forskere med tilknytning til instituttet, og ved årets slutning er 1985-bindet APILKU 5 i trykken. Begge er redigeret af Jens Elmegård Rasmussen, som også er medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia. Henning Andersen er medredaktør af en række sprogvidenskabelige tidskrifter: Acta Linguistica Hafniensia, Current Issues in Linguistic Theory, Diachronica, Folia Slavica, Language & Communication.

Rejser:

Henning Andersen var indbudt hovedforedragsholder ved Linguistic Association of Great Britains årsmøde i Salford, England, i april og talte om »Iconicity in language«; deltog i symposium om hjælpesverber ved 7th International Conference on Historical Linguistics i Pavia i september med foredraget »From auxiliary to desinence«; og holdt plenumforedrag om »The projection of equivalence relations into syntagams« ved First International Roman Jakobson Conference i New York i oktober.

Jens Elmegård Rasmussen deltog i symposium om rekonstruktion af det indoeuropæiske lydssystem ved 7th International Conference on Historical Linguistics med foredraget »Die tenuous aspiratae: Dreiteilung oder Vierteilung des idg. Plosivsystems und die Konsequenzen dieser Frage für die Chronologie einer Glottalreihe«.

Publikationer:

- Andersen, H.: Protoslavlic and Common Slavic: questions of periodization and terminology. Apilku 4, s. 5-18, Københavns Universitet 1984.
- Harrit, J., Harrit, V.: Russisk-Dansk Ordbog. København 1985, 548 s.
- Jensen, J.J.: Egons etymologi. Mål & Mæle 2, s. 6-8, København 1985.
- : Lufthavnen i Smyrna. Klassikerforeningens Meddelelser 96, s. 10-13, Fredensborg 1985.
- Møller, E.: Die "optimale" autonom-semasiologische Operation eines lexikalischen Signems der Zielsprache. Lexicographica, Series Maior, Symposium on Lexicography II, Karl Hyldgaard-Jensen, Arne Zettersten (udg.), s. 303ff, Tübingen 1985.
- : Gedanken und Vorschläge zu einer operationalen Basis für die Übersetzung lexikalischer Signeme aus Sprachsystem 1 (AS) in Sprachsystem 2 (ZS). Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik 22, s. 69-91, København 1984.
- Olsen, B.A.: On the development of Indo-European prothetic vowels in Classical Armenian. Apilku 4, s. 103-18, Københavns Universitet 1984.
- Rosenberg, S.E.: Nogle tanker om subjekters "reference-relaterede" og "rolle-relaterede" træk. Apilku 4, s. 161-75, Københavns Universitet 1984.

Henning Andersen

Nordiske sprog

1. Institut for nordisk Filologi

Historie:

Institut for nordisk Filologi, der hverken er opstået ved nogen deling eller sammenlægning, er oprettet ved Konsistoriums beslutning af 5.4.1967. Fra april 1967 til juni 1970 havde instituttet til huse i Købmagergade 44, 1150 København K. Fra juni 1970 til 31. januar 1977 havde instituttet lokaler Nørre Voldgade 80, 1358 København K, først på 5. sal siden (fra 15. marts 1971) på 1., 2. og 3. sal.

Instituttet har siden 31. januar 1977 været placeret på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80, 2300 København S.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 39.

Professorer: Thomas Bredsdorff, Erik Hansen, Aage Henriksen, Hans Hertel, Poul Lindegård Hjorth.

Lektorer: Jens Kr. Andersen, John Edelsgaard Andersen, Lars Arild, Erik Aschengreen, Poul Behrendt, Ib Bondebjerg, Flemming Conrad, Pål Dahlerup, Bent Fausing, Otto Glismann, Frans Gregersen, Tage Hind, Anne E. Jensen, Jørgen Bonde Jensen, John Chr. Jørgensen, Iver Kjær, Klaus Kjøller, Jette Lundbo Levy, Flemming Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj, Klaus P. Mortensen, Erik A. Nielsen, Olli Nuutinen (finsk), Stig Örjan Ohlsson, Thor kil Damsgaard Olsen, Ib Poulsen, Hanne Ruus, Harald Steensig, Erik Sønderholm, Ole Togeby, Knud Wentzel, Keld Zeruneith.

Nordiske lektorer: Per Erik Ljung, Øystein Røttem. Seniorstipendiater: Else Cederborg, Anne-Marie Søderberg, Morten Thing.

Kandidatstipendiater: Dorte Sondrup Andersen, Anders Jørgensen, Johnny Kondrup, Karin Sanders, May Schack.

Eksterne lektorer: Marianne Christensen, Lisbet Holst, Finn Klynsner, Sirkka Kroman, Niels Kryger.

TAP: Antal årsværk: 6,75.

Kirsten Mathiesen, Anette Jønqvist Pedersen, Jan Boris Pedersen, Winnie Østergaard-Larsen, Ole Læssø Christensen, Berit Grimstad Jensen, Karin Thomsen, Solveig Wiberg.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde kan bredt, men også meget forenklet beskrives som studiet af det danske/nordiske kulturområdes tradition inden for sprog og forskellige tekstformer. Op til slutningen af 1960'erne foregik denne forskning ved en ret håndfast opdeling i et litterært og et sprogligt studiefelt. I de sidste 10-15

år har faget undergået en kraftig fornyelse. Det skyldes dels store ændringer i uddannelsessystemet, som faget leverer lærerkræfter til, dels den rivende udvikling i medieverdenen. Institutet videreudvikler således de felter, der oprindeligt definerede faget, men har tillige inddraget nye, store forskningsområder, der afspejles i nutidens tekst- og sprogformer, set i lyset af kulturelle konflikter og normer.

Vekselvirkningen mellem disse forskellige tendenser skaber et frugtbart og stærkt nuanceret forskningsmiljø, der på den ene side spænder fra tekstkritiske udgivelser af ældre forfattere/værker til analytiske undersøgelser af de omformninger, der finder sted i det moderne bevidsthedsliv, som det lader sig beskrive ud fra litteratur, kommunikationsformer, ideologidannelser og danskfagets egen formidlingshistorie og praksis.

På den anden side arbejdes der på tværs af forskellige fagdiscipliner og i vidt forskellige metoder og publikationstyper, fra store litteraturhistoriske oversigtsværker til indgående detaljeundersøgelser af enkelte fagrelevante fænomener såsom forfattere, genrer o.lign., hvortil skal lægges de mange forsøg på at udmønte forskningsresultaterne i lærebogsmateriale til brug i eksempelvis gymnasieundervisningen.

At faget en årrække har haft en del friholdte forskerstillinger har naturligvis været et stort handicap såvel for den kontinuerlige udvikling som for integreringen af nye, centrale stofområder. Ikke desto mindre har instituttet fremlagt en større statusopgørelse: Dansk 1983-90, hvori der gøres rede for en række konkrete ekspansionsfelter, til styrkelse af fagets forskning, samt differentiering af uddannelsesmulighederne for de studerende. Det gælder områder som: Kritisk litteraturformidling, ordbogsarbejde, dansk som fremmedsprog og andet sprog, plus et egentlig nordisk områdestudium. Imidlertid vil disse aktiviteter først for alvor kunne igangsættes i takt med, at fagets nuværende meget store studentertal begynder at falde i slutningen af 1980'erne.

Parallelt med denne faglige udvidelse har instituttet i det forløbne år arbejdet med planer om åbent universitet; disse planer realiseres (sammen med fransk) i samarbejde med Folkeuniversitetet fra foråret 1986.

1. Tekstudgivelser

I samarbejde med andre forskere såvel inden for som uden for instituttet medvirker instituttets medarbejdere ved tekstkritiske udgaver af ældre danske tekster; det økonomiske og faglige ansvar for disse udgaver varetages stort set af udgiverselskaber som: Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitetsjubilæets danske Samfund. Det ligger i sagens natur, at denne virksomhed for den enkelte forsker kan strække sig over adskillige år. Flere af de nednævnte projekter befinder sig dog i de afsluttende faser.

Udgaverne er: *Den danske Rimkrønike* (Thorkil Damsgaard Olsen i samarbejde med Hanne Regnar), *Lucidarius*, efter Ghemen-trykket (Thorkil Damsgaard Olsen), Niels Hemmingsens *Danske Skrifter* (Thorkil Damsgaard Olsen, Hanne Ruus), *Danmarks gamle Ordsprog* (Iver Kjær, John Kousgaard Sørensen, Institut for Navneforskning), *C. C. Lyschanders digtning* (Flemming Lundgreen-Nielsen), *Anders Bordings Digte* (Erik Sønderholm), *Digte af Jacob Worm* (Erik Sønderholm), *Ove Malling: Store og gode Handlinger* (Erik Hansen), *Adam Oehenschläger: Udvalgte prosaarbejder* (Fl. Lundgreen-Nielsen, Mogens Løj) og *Herman Bang: Ludvigsbakke* (Fl. Conrad).

2. Sprogforskning og sproghistorie

2.1 Nogle projekter koncentrerer sig om enkeltområder inden for morfologi, syntaks og semantik: Otto Glismann er ved at afslutte sit arbejde med en fænomenologisk analyse af tempusformernes betydning i dansk. John Edelsgaard Andersen undersøger dansk adverbialsyntaks, og Mogens Løj arbejder med danske passivkonstruktioner (sammen med Niels Erik Wille fra RUC).

2.2 Under projekter om sprogbrugsforskning hører John Edelsgaard Andersens om sproghandlinger på dansk, Otto Glismanns og Ole Tøgebys projekt talesprog samt Ole Tøgebys undersøgelser omkring den klassiske retoriks inventio.

2.3 Af sprogpædagogisk karakter er John Edelsgård Andersens undersøgelser omkring dansk som fremmedsprog og Ole Tøgebys arbejde med en lærebog i dansk for voksne.

2.4 Enkelte medarbejdere er i gang med forskellige ordbogsarbejder: Erik Hansen deltager i redaktionen og udarbejdelsen af den nye udgave af *Retskrivningsordbogen* (Dansk Sprognævn), den befinder sig nu i korrekturfasen. Hanne Ruus fortsætter (i samarbejde med Bente Maegaard) med projekter *DANWORD*, hyppighedsundersøgelser i moderne dansk, og er (i ordbogsgruppen) under *ETTO*, Det humanistiske Forskningsråds initiativområde for edb til tekst, tale og ordbøger) med til at udvikle en taksonomi for ordbøger.

2.5 Under sociolingvistik hører Iver Kjærs projekt om dansk sprog blandt efterkommere af danske udvandrere i Amerika (sammen med M. Baumann Larsen fra AUC).

2.6 En del projekter er filologisk sproghistorisk orienterede: Poul Lindegård Hjorth analyserer sproget i *Matth. Moths Ovidoversættelse*, Olli Nuutinen ar-

bejder dels med baltiske låneord i Østersøfinsk og dels med lånefraselogi i finsk. Thorkil Damsgaard Olsen og Hanne Ruus foretager datamatunderstøttede semantiske undersøgelser i ældre nordiske tekster, Thorkil Damsgaard Olsen: *Sproglige og retshistoriske undersøgelser af middelalderens nordiske landskabslove*.

2.7 Af fonetikhistorisk orientering er Stig Örjan Ohlssons arbejde med *Urban Hiärne*.

2.8 Hanne Ruus deltager (sammen med E. Spang-Hanssen, H. Prebensen og Bente Maegaard) i koordinationsarbejdet omkring EF-kommissionens maskinoversættelsesprojekt *EUROTRA*.

3. Litteratur- og teksthistorie

3.1 Flere af instituttets medarbejdere (Ib Bondebjerg, Tage Hind, Thorkil Damsgaard Olsen) er medarbejdere ved Gyldendals nye danske litteraturhistorie. Hans Hertel virker som hovedredaktør for samme forlags *Verdens litteraturhistorie*. Jette Lundbo Levy er medarbejder ved *Nordisk kvindelitteraturhistorie*. Lars Arild er i gang med et projekt om novelle og epoke; Thomas Bredsdorff arbejder med et tema kaldet *Magtspil* – en studie i drama og dialog. Anne E. Jensen har afsluttet et projekt om Søren Kierkegaard og teatret. Erik Aschengreen har fuldført sit disputatsarbejde om Jean Cocteau og balletten, men arbejder nu på projekter omkring *Aug. Bournonville* og *balletskolen på Det kgl. Theater*. Aage Henriksen arbejder med *Sophus Clausen*, hvad også Keld Zeruneith gør. Knud Wentzel analyserer utopisk lyrik fra folkevisen til nutiden, samlet omkring utopiske længselsformer og bevidsthedsniveauer, og Per Erik Ljung arbejder dels med svenske 1900-tals lyrikere og dels med svenske prosaister efter 1900.

3.2 En række enkeltforfattere er ud fra forskellige synsvinkler og metoder genstand for forskning: Ludv. Holberg (D. Sondrup Andersen, J. Kr. Andersen), H. C. Andersen (J. Bonde Jensen, Klaus P. Mortensen), Fr. Paludan-Müller (Erik Sønderholm), Halldór Laxness (Erik Sønderholm) og Leif Panduro (John Chr. Jørgensen).

4. Genrehistorie

Tage Hind er medarbejder ved *Dansk Teaterhistorie*. Erik A. Nielsen undersøger den danske salmes stil og dens sammenhæng med middelalderens teologiudlægning, dens relation til meditation og kult. Anders Jørgensen arbejder med et projekt omkring den historiske roman fra ca. 1800 til vore dage.

5. Fortolkningsteori og kritikhistorie

5.1 Frans Gregersen har afsluttet sit arbejde (med Simon Køppe) om udformningen af en overordnet model for humanioras videnskabsteori og -historie.

5.2 Fl. Conrad fortsætter sit arbejde med den danske litteraturhistorieskrivnings historie i første halvdel af det 19. århundrede.

6. Litteratursociologi og medieforskning

Ib Bondebjerg arbejder med to større projekter inden for dette område: Partipressen, magasinpressen og det folkelige gennembrud 1870-1920 samt TV-kommunikation og TV-æstetik.

Bent Fausing fortsætter sine studier omkring Drømmebilleder. Herunder hører også Klaus Kjølbers omfattende projekt Offentlig politisk argumentation, der analyserer mediernes politiske indhold.

7. Kvinde- og kønsrolleforskning

Pil Dahlerup er i gang med en større analyse kaldet: Liv og lyst, livsbevidsthed, mandlighed og kvindelighedsopfattelser. Kærlighedsopfattelsens udvikling op igennem 1800-tallet (Klaus P. Mortensen). Karin Sanders har fortsat sit arbejde med projektet Visualitet og køn, der bliver en analyse af en mulig sammenhæng mellem psykosexuelle strukturer og visuelle og sproglige udtryksformer.

8. Faghistorie – fagdidaktik

Frans Gregersen arbejder med et projekt om dansk sprogvidenskabs historie, Harald Steensig forsker i danskundervisning og erfaringspædagogik, og Jette Lundbo Levry er i gang med et projekt om historieopfattelse og æstetik, især med henblik på kvindelige forfatteres særlige udtryksmåde.

Redaktions- og foredragsvirksomhed:

Næsten alle instituttets forskere har i det forløbne år været involveret i udadvendte aktiviteter, i radio, fjernsyn, aviser o.lign. – og virket som foredragsholdere og gæsteforelæsere i ind- og udland. De har deltaget i redaktionen af følgende tidsskrifter: Acta Philologica Scandinavica, Arkiv f. nordisk Filologi, Danske Studier, Kritik, Mål & Mæle, Nordic Journal of Linguistics, Nye danske Studier, Nyt fra Sprognævnet, Semiotik. Mange har desuden siddet i bestyrelser for videnskabelige udgiverselskaber og faglige foreninger. Endvidere har mange været på studierejser til udenlandske universiteter, biblioteker og arkiver.

Publikationer:

Andersen, J.K.: *Trende anmerkninger over Bredsdorffii Holbergio Radicali* (Anm. af Th. Bredsdorff: *Den radikale Holberg* 1984). *Nordica-Tidsskrift f. Nordisk Teksthistorie og Æstetik* 2, s. 178-83, Odense 1985.

–: *Holbergiana at the Tercentenary. Scandinavica. An International Journal of Scandinavian Studies* 24,2, s. 127-42, Norwich 1985.

–: Anm. af: Anne E. Jensen: *Holberg og kvinderne. Danske Studier* 1985, s. 162-68, København 1985.

–: Anm. af: Dorte Sondrup Andersen: *Den humanistiske skolekomedie i Danmark. Danske Studier* 1985, s. 158-62, København 1985.

–: *Professor Holbergs komedier. En strukturel og historisk undersøgelse. Selskab for Nordisk Filologi Årsberetning* 1983-84, s. 45-56, København 1985.

–: *Egocentri. Her kan vi se vores egne vindver... Humaiora i gymnasiet. Klassikerforeningens meddelelser* 98, Henrik Bolt-Jørgensen m.fl., s. 47-50, Hjørring 1984.

–: Anm. af Christian Falster: *Satirer 1720-42 I-II*, udg. af Aa. Schiøttz-Christensen, Kbh. 1982. *Danske Studier* 1984, s. 142-48, København 1984.

Behrendt, P.: *Bissen og Dullen. Kritik* 69, s. 16, København 1984.

–: *Bissen og Dullen. København* 1984, 296 s.

Bondebjerg, I.: *Hverdages, historiens og mytens tid. Mytesyn. En bog om Peter Seebergs forfatterskab, Iben Holk*, s. 123-45, København 1985.

Bredsdorff, T.: *Introduktion til Henrik Nordbrandt. Lyrik Bogklubben* 49, s. 3-4, København 1985.

–: *Fredmans fødsel. En grammatisk studie i Bellmanepistlernes opkomst. Bellmans studier*, bd. 18, Bellmans Sällskapet, s. 9-23, Stockholm 1985.

–: *Byggesten til et dukkehjem. Henrik Ibsen 'Et dukkehjem', Oversat og bearbejdet af Thomas Bredsdorff*, s. 7-47, København 1985.

–: *Fornuften, vanviddet og den stille uro. Skriver I Karle?*, Ivan Z. Sørensen, s. 95-100, København 1985.

Conrad, F., Gregersen, F.: *N. M. Petersen i sprog- og litteraturhistorien. Selskab for nordisk filologi København Årsberetn.* 83/84, s. 9-19, København 1985.

–: *Anmeldelse af Jørgen Dines Johansen and Erik Nielsen (eds): Litterær Værdi og Vurdering (Odense 1984). Scandinavica an International Journal of Scandinavian Studies Vol. 24, no. 2, s. 244-46, Norwich, England 1985.*

–, Winge, M.: *Herman Bang: Ludvigsbakke Tekst-udgivelse, Efterskrift Noter. København* 1986, 292 s.

–: *Danskfagets historie i folkeskolen. Uddannelseshistorie* 1985: 19 årbog for Selskabet for Dansk Skolehistorie 1985, s. 17-46, København 1985.

- Fausning, B.: Drømbild. Bildanalyse: teorier, metoder, begrepp, Peter Cornell m.fl.(red.), s. 103-07, Stockholm 1985.
- : Ved dagens slutning... Analyser af TV, Ralf Pittelkow (red.), s. 101-25, København 1985.
- : Det intime øjeblik. Argos. Tidsskrift for Kunstvidenskab, visuel kommunikation og kunstpædagogik 1, s. 39-48, Odense 1985.
- Gregersen, f.: Kommentar til Tom Sandlunds foredrag. Språk og Samfunn i Norden etter 1945 Nordisk språksekretariats rapporter 5. Rapport fra et symposium i Mariehamn 7-10 maj 1984, Nordisk Språksekretariat, s. 31-38, Oslo 1985.
- Gregersen, F.: Kunstig kunstformidling. Bogens Verden 2, s. 115-19, København 1985.
- , Køppe, S.: Videnskab og lidenskab. Om humanioras videnskabsteori, videnssociologi, videnskabshistorie og samfundsmæssighed. København 1985, 259 s.
- Hansen, E.: Orddannelse på hjemlig grund. Språk i Norden 1985, Nordisk Sprogsekretariat, s. 166, København 1985.
- : La crise de la langue standard au Danemark. La crise des langues, Jacques Maurais (ed.), s. 490, Paris 1985.
- : Sprachkultur in Dänemark. Sprachpflege 11, s. 32, Leipzig 1985.
- Henriksen, A.: Nytårsmorgen. Vandskellet i Grundtvigs forfatterskab. De levendes land. Grundtvig 1984, F. Ettrup, J. H. Christensen, s. 150, København 1984.
- : Om Ibsen-blixen-Hverdagens virkelighed – Det ubevidste. De ubændige, s. 228, København 1984.
- Hertel, H.: Verdens Litteraturhistorie I: Oldtiden. København 1985, 1-399 s.
- : Verdens Litteraturhistorie II: Middelalderen. København 1985, 1-388 s.
- : Verdens Litteraturhistorie III: 1450-1720. København 1985, 1-446 s.
- : Man må runne en risk. Judith Thurmans Karen Blixenbiografi. Bogklubben maj 84, s. 12-18, København 1984.
- : Don Juan i Havnegade og kvindeforfatterne i Løngangsstræde. Det moderne gennembruds kvinder i komparativ-litteratursociologisk – og mandlig – belysning. Kritik 68, s. 44-63, København 1984.
- : Litteraturformidlingens problem nr 1: markedsmechanismerne og hukommelsestab. Bogens verden 4, s. 256-59, København 1984.
- Hjorth, P.L.: Ægget i humlesækken. Danske Studier 1984, s. 113-20, København 1985.
- : Anmeldelse af: "Familieliv på Liljebjerget" i Ribe omkring 1600 belyst gennem breve ved Bue Kaae, 1983. Danske Studier 1984, s. 141-42, København 1985.
- Jensen, J.B.: Gæstebudet. Analyse af Karen Blixen: Babettes Gæstebud (Skæbneanekdoter 1958). Tak for Mad – om madkultur og ernæringskultur, Miljøskrift 1/ Nov. 1985, s. 65-71, København 1985.
- : Læselyst. Analyse af Karen Blixen: Heloise (Vinter-Eventyr 1942). "Lysten". Fjorten erotiske vandringer mellem laster og længsler, Sven Holm, Lone Backe (red.), s. 47-61, København 1985.
- Jørgensen, J.C.: Herreartikler. Introduktion til 80ernes nye mænd. København 1985, 107 s.
- , Nordin, L.: Christian Kampmann: Om at være sig selv. Et udvalg. Skovs Trykkeri, Varde 1985, 132 s.
- : Kvindeforskning – mandeforskning – kønsforskning. Der er en verden ved siden af verden. Om Nynne Koch og kvindeforskningen, Merete Gerlach-Nielsen, Lene Koch, Jytte Larsen, Birgitte Possing, Nell Rasmussen (red.), s. 130-43, København 1985.
- : Det samtidsrealistiske TV-spil som kilde til viden om det moderne skandinaviske samfund, belyst gennem eksempler fra Leif Panduros TV-spil. Norden Nu-lektor konferencen Wien 1985, Kjell Seeberg, Inger Egebjerg, s. UPAG., Oslo 1985.
- Kjær, I., Sørensen, J.K.: Om udgivelsen af Danmarks gamle Ordsprog. Selskab for nordisk Filologi Årsberetning 1983-84, s. 43, København 1985.
- Kjøller, K.: Bør mennesket afskaffes? Apropos anklageskriftet mod Arne Treholt. Bogens Verden 3, s. 184-85, København 1985.
- : Kammeraters betydning for sprogindlæringen. Sprog til tiden – om børns og unges sprog, Modersmål-Selskabet, s. 11-22, København 1985.
- Levy, J.L.: Kvindelighed og kunstnerisk skaben. Et motiv hos Victoria Benedictsson og Henrik Ibsen. Dansk Noter Særnummer 4, s. 10, København 1983.
- : Drønet fra porten. Efterskrift. Henrik Ibsen: Et dukkehjem, Dansk lærerforening, s. 14, København 1984.
- : Begæret efter historien- og en rekonstruktion af historien. Vinduet 2, s. 8, Oslo 1984.
- : En bevægende drøm. Om androgyni som forestillingsbillede og utopi. Vinduet 6, s. 8, Oslo 1984.
- Ljung, P.E.: Fria passager. Tillskrifter. 20 kritikere nærlæser ny svensk poesi, FIB:s lyrikklubbs årsbok 1985, s. 168, Stockholm 1985.
- Lundgreen-Nielsen, F.: N.F.S.Grundtvig: Blik paa Poesiens Historie og Bernhard Severin Ingemann. Manuskript i Grundtvig-arkivet, Fasc. 175.1, fra 1822 udgivet med indledning og noter. København 1985, 128 s.
- Løj, M.: Tekst – intention – handling. Selskab for nordisk Filologi Årsberetning 1983-1984 s. 5, København 1985.
- , Wille, N.E.: Passivens pragmatik – Kan passiv undværes? Nydanske Studier, Nys 15, s. 38, København 1985.
- Mortensen, K.P.: Thomasines oprør I-II. Kritik 69, s. 27, København 1984.

- : Thomasines oprør I-II. Kritik 70, s. 31, København 1984.
- Nielsen, E.A.: Den lystige videnskab. Festforelæsning ved Københavns Universitet 3. december 1984. Skriver I, karle, Ivan Z. Sørensen, s. 5, København 1985.
- : Holbergs latter. Mot-skrift 1, s. 23, Trondheim 1985.
- : Lys uden varme. Kritik 73, s. 12, København 1985.
- : Mine børns far. Dem jeg elsker, Kristen Bjørnkjær, Herdis Møllehave, Erik A. Nielsen, Peter Poulsen, s. 20, Virum 1985.
- Nuutinen, O.: Hvad er Kalevala? ASK, Tidsskrift for dansk folkekultur 3, s. 4-5, Hvalsø 1985.
- : Finnernes Kalevala – et ukendt storværk. Det danske bogmarked 8, s. 242-43, København 1985.
- Rottem, Ø.: "Eit eksistensielt felt utan svar" Om Hamsun, Kittang og "det specifikt poetiske". Edda 86, s. 8, Oslo 1985.
- : Sprekker i mandbildet. Om Knut Faldbakkens "Adams dagbok" og Erling T. Gjelsviks "Dødt løp". Vardøger 16, s. 26, Trondheim 1985.
- : Tekstens illusioner og desillusjonens tekster- fra 70-tallet til 80-tallet. Vardøger 16, s. 24, Trondheim 1985.
- : Forsvar og selvkritik. Om mansroller og tekstanalyser. Samtiden 5, s. 5, Oslo 1985.
- : The Multifarious Bjørnson. Scandinavica 1, s. 5, København 1985.
- : Et spyd i sanden. Om maskuline utopier hos Agnar Mykle og Finn Alnæs. Vardøger 16, s. 13, Trondheim 1985.
- Ruus, H.: Hvad er datalingvistik. Datamaskinen og språket, Bjarne Norevik, s. 129-31, Bergen, Oslo 1985.
- , Hansen, I.B., Kaas, K.: Edbs anvendelse i forskning. Politikens edb-bog, Ole Engberg, Henrik Juhl, s. 120-60, København 1985.
- , Olsen, T.D.: Emotional Patterns in the Tristrams Saga. Actes du 14e Congrès International Arthuriens, La Societe Internationale Arthurienne, s. 456-64, Rennes, Frankrig 1985.
- : Sprogbeskrivelse til flersproglig maskinoversættelse. Humanistiske data 3, s. 24-28, Bergen 1984.
- : Dansk morfologi til automatisk analyse. Foredrag vid De Nordiska Datalingvistikdagarna 1983, Anna Sågvall Hein, s. 178-86, Uppsala Universitet 1984.
- Sønderholm, E.: Anders Arrebos andet Kalmardigt. Anders Arrebo: Samlede skrifter V, V.Lundgård Simonsen, s. 4, København 1985.
- : Thomas Kingo: Som den gyldne sool frembryder. Herning 1985, 133 s.
- : Hans Grams Bording-fortale. Fund og Forskning XXVII 1984-85, C. E. Bay, J. Düring Jørgensen, Reine Herring, s. 181-262, København 1985.
- : Randbemærkninger til en disputats: V. Ólason. The traditional Ballads of Iceland (1982). Gripla VI (1984), Jonas Kristjánsson, s. 165-86, Reykjavik 1985.
- : Anders Bording: Digte. København 1984, 32+344 s.
- Togeby, O.: Det er os der frembringer produktionsresultatet. Bogens Verden 6, s. 3, København 1985.
- : Skriften på væggen. Mål & Mæle 4, s. 12, København 1985.
- : Vittigheder. Mål & Mæle 1, s. 12, København 1985.
- : Pertagrammatical text theory. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics I-II, Ole Togeby, s. 590-99, Københavns Universitet 1985.
- : Kvinder siger selvfølgelig mest – sagde manden. Om sprog hos kvinder og mænd, arbejdere og mellemklasser. København 1985, 166 s.
- Wentzel, K.: En kulturbank. Portræt af en institution i bogens verden. Eventyrrejsen. Troels Kløvedal: Bidevind og Blåhvaler. Bogens Verden 2, s. 5+5, København 1985.
- Zeruneith, K.: Vingesus Udvalgte digte. Johannes Ewald med forord 9 rater. København 1985, 136 s.
- : Soldigteren. En biografi om Johannes Ewald. København 1985, 443 s.

Erik Sønderholm

2. Institut for Metrik og Foredragslære

Historie:

Instituttet er grundlagt af professor, dr.phil. Arthur Arnholtz (1901-1973). Officielt fik det institutstatus i 1958, i hvilket år det fik tillagt sit første annum. Det blev navngivet: »Laboratoriet for Metrik og Foredragslære«. Sine første lokaler fik laboratoriet i det gamle fonetiske øvelsesrum og det tilstødende værelse i Studiegårdens annektsbygning ud mod Sct. Pederstræde. I 1967 fik det rådighed over det tredje rum mod gaden og i 1968 yderligere et rum mod gården samt de to kælder auditorier C og D, der i årene derefter blev lydisolert. Desuden benyttedes de store annekts auditorier A og B, der kunne rumme de undertiden ret store hold dansk- (og musik-) studerende, der her modtog undervisning i vers- og prosalæsning m.v. En meget omfattende opgave havde laboratoriet desuden i varetægelsen af den undervisning i stemmebrug og mundtlig udtryksfærdighed, der blev givet som tilbud til studerende fra alle fakulteter. Denne aktivitet måtte afvikles i slutningen af tresserne på grund af den økonomiske afmatning. I 1970 blev re-

retorikstudiet etableret som instituttets kommende forsknings- og undervisningsopgave, og tiden har herefter været helliget udviklingen af dette fag. Der er i årene fra 1971 til nu uddannet et lille halvt hundrede kandidater med retorik som bifag, der er kommet en forskning i gang, og der er sluttet kontakter til udenlandsk, ny-retorisk forskning. I 1979 flyttede instituttet ind i det nye byggeri på Amager, men flyttede af faglige grunde tilbage til den indre by i 1983, til ejendommen Klerkegade 2, hvor man i dag bor under tag med Institut for Musikvidenskab.

Instituttet er som varetager af moderne retorik-forskning det eneste af sin art i Skandinavien.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,5.

Professor: Jørgen Fafner.

Lektorer: Sten Høgel (halv stilling, den anden halv ved musikvidenskab), Christian Kock, Lone Rørbech.

Ekstern lektor: Charlotte Jørgensen

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Inge Persson.

Forskningsvirksomhed:

Retorik er læren om at bruge sproget, så man kommer igennem med det man vil sige. Den beskæftiger sig herunder med talens – og med skriftens virkemidler.

Derfor tror mange, at retorik er noget med overfladisk skønssnak, og andre tror, det er noget med over-smart agitation. Men der er intet overfladisk eller oversmart ved at tænke over virkning. Hver gang vi siger eller skriver noget, er det jo fordi vi har en bestemt hensigt med det. Det er også kun ud fra forventningen om en virkning, at andre gider høre på os (eller læse os). Derfor har retorikken ikke bare et stort emneområde, men den retoriske synsmåde er central i forståelsen af menneskelige forhold.

Forskningen ved instituttet handler både om litterære og dagligsproglige virkemidler. Studiet af ytringer, hvis mål er oplevelse (litteratur), styrker evnen til at kommunikere i dagligsprog. Arbejdet med mundtlige virkemidler styrker de skriftlige færdigheder – og omvendt.

I vor undervisning, og derfor også i vor forskning, lægger vi mere og mere vægt på formidling. Det er fordi »informationssamfundet« hele tiden frembringer nye, udviklede forhold, der må og skal formidles klart.

I de kommende år vil vi fortsætte den linje. Vi vil arbejde mere med sproget i radio/TV og i offentlig (derunder politisk) retorik. Vi vil prøve at udvikle bedre metoder til undervisning i mundtlig og skriftlig

sprogbrug – på nutidens betingelser. Men vi vil også fastholde et historisk perspektiv, fordi menneskelig sprogbrug trods alt har så mange konstante træk, som retorikken i en del århundreder har samlet erfaring om.

1. Verskunst

1.1 Den første omfattende fremstilling af dansk verskunsts historie er ved at være færdigskrevet, (Jørgen Fafner). Den rækker fra 1600-talsdigteren Anders Arrebo frem til modernismen i vor tid. Værket er skrevet for et alment interesseret publikum, ikke kun for eksperter. Det indeholder bl.a. et register over alle de strofeformer, som danske digtere har brugt i de ca. 350 år – et vigtigt arbejdsredskab for vers- og sangforskere og måske også for digtere.

1.2 Samtidig er Fafner ved at afslutte en almen dansk verslære under titlen *Digt og form*. Bogen søger at dække et stadig mere udtalt behov for en bred indføring i dansk verskunst, der ikke kun er snævert teknisk anlagt, men ser det tekniske i en kunstnerisk sammenhæng.

2. Læsning og oplæsning

I skoleklasser, der har arbejdet med oplæsning, har eleverne en klart bedre forståelse af det læste end i andre klasser. Det er et af de resultater, der tegner sig med stor statistisk sandsynlighed i en undersøgelse af skoleelevers læsning og oplæsning (Lone Rørbech). Hun har testet 218 elever i 7. og 9. klasser for at vurdere, hvilken plads oplæsning har – og burde have – i folkeskolen. Hvor nødvendig oplæsning er, viser sig på flere måder. Hos mange børn er læsning ikke et redskab til at opleve noget, eller blot til at tilegne sig et indhold; det er bare en serie ord. Den nye undervisningsvejledning for folkeskolen, *Dansk 84*, lægger ellers stor vægt på, at elevernes tekstlæsning skal give dem oplevelse. Men elevundersøgelsen tyder desværre på, at hvis ikke folkeskolen gør noget radikalt på området oplæsning og fri mundtlig fortælling, så løber de gode tanker om tekstoplevelse ud i sandet.

3. Stemmebrug og sangteknik

Hvad er forskellen mellem Ulrik Colds og Kim Larsens måde at synge på? Kan den samme person lære at synge både i klassisk og rytmisk stil? Hundreder af sangere, sang- og musikpædagoger og andre interesserede stiller sig i dag disse spørgsmål. Da rock'en kom frem, var dens sangteknik stik modsat den klassiske – man »råbte« ordene ud. I dag skal alle musikarter leve side om side. Sten Høgel har (som den første i Danmark) forsket i, hvordan man kan bygge bro mellem de modstridende sangteknikker. Han er i

færd med at udmønte mange års erfaring i en artikel, der kommer med i 3. udgave af hans og Lone Rørbechs lærebog *Tal rigtigt - syng godt*. Bogens oplag nærmer sig dermed 20.000. Det viser, hvor stort behov der er for forskningsbaseret pædagogik i stemmebrug.

4. Rytisk kirkesang

Der skrives stadig gode salmetekster; men hvad med melodierne? Kirken har brug for en folkelig fornyelse af sin sang, og det vil sige en rytmisk fornyelse. Dette synspunkt (som bestemt ikke er populært hos alle landets præster og organister) fremfører Sten Høgel i et arbejde, han skriver på opfordring af Københavns Stift, om dansk kirkesang 1950-85. Han mener, der er brug for »kirkeviser« som dem, Kingo skrev i 1600-tallet, hvor han digtede tekster til tidens dansemelodier og pikante hyrdeviser. Sten Høgel bygger sin argumentation ikke blot på sang- og musikfaglig indsigt, men også på sin deltagelse i det folkekirkelige forsøgsprojekt »Værkstedskirken«.

5. Retorik og musik

Retorikken har i nogle perioder, især 16-1700-tallet, virket betydelig stærkere ind på musikken, navnlig på dens opførelsespraksis, end både musik- og retorikhistorikere hidtil har været klar over. Det er Sten Høgel's synspunkt i et arbejde, hvor han gennemgår forholdet mellem de to fag (eller kunstarter) op gennem tiden.

6. Litteraturpædagogik

Christian Kock har i muligt omfang fortsat sine studier i fænomenet litteraturoplevelse ud fra spørgsmålet: Hvad gribes vi af? Og når vi ved mere om det, hvad konsekvenser kan det så få for litteraturpædagogik? Hos mange litteraturpædagoger er der bud efter ideer herom, fordi man er ved at være træt af bare at analysere teksterne. Hvis vi var bedre rustet til at diskutere litterære virkemidler og oplevelser med eleverne, kunne vi måske også formidle disse oplevelser noget bedre.

7. Skriftlig fremstilling

Hvordan kan man lære at skrive? Hvordan kan man lære andre at skrive? Disse spørgsmål er ved at brænde på mange steder både i uddannelsessystemet, i arbejdslivet og i fritidsaktiviteter. I sin undervisning, både internt og eksternt, afprøver Christian Kock ideer og metoder, dels egne, dels hentet fra den omfattende amerikanske og engelske forskning. Arbejdshypotesen er, at man må undervise i, hvordan skriveprocessen skal være, ikke bare i hvordan produktet af

den skal være (som man jo gør, når man »retter stil«). Nogle af nøgleordene må være at inddrage mundtlige aktiviteter, bl.a. oplæsning, at have mest mulig samtale og vejledning i løbet af skriveprocessen, at træne i omskrivning og bl.a. udnytte tekstbehandlingsfaciliteter hertil. Det foreløbige publikationsmål er en praktisk orienteret »skrive-bog« for folk, der i deres arbejde skal henvende sig skriftligt til andre.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver tidsskriftet »Retorik Studier«, der redigeres af Lone Rørbech, Inge Persson og Jørgen Fafner. Sidstnævnte er desuden medredaktør af det internationale tidsskrift »Rhetorica«, udgivet af University of California Press for The International Society for the History of Rhetoric. Fra instituttet udgår også bladet »Retorik 85«, medlemsblad for »Retorikforeningen«, som Jørgen Fafner er formand for.

Andet:

Alle medarbejdere har haft en betydelig formidlingsaktivitet i 1985, både i foredrag, avisartikler, interviews m.v. Jørgen Fafner har gæsteforelæst på Bergens Universitet og Agder Folkehøjskole i Norge samt på Odense Universitet. Lone Rørbech har bl.a. holdt foredrag for TV-medarbejdere i fortsættelse af en avis-kronik om »Medieretorik«. Sten Høgel medvirker fortsat hyppigt på kurser for folkeskole- og gymnasielærere, kirkesangere og præster og nu senest i Københavns Kommunes »Suhmsgade«-projekt for arbejdsløse; de efterspurgte emner er forholdet mellem krop og stemme og mellem klassisk og rytmisk sang. Christian Kock har holdt foredrag på efteruddannelseskursus for gymnasielærere i dansk om skriftlig fremstilling. Han er senest inviteret til at være gæsteforsker i engelsk ved Indiana University, USA, bl.a. med undervisning i skriftlig fremstilling; i hans sted kommer professor H. James Jensen som gæsteforsker til vort institut. Jørgen Fafner har været med i fagligt udviklingsarbejde på landsplan som medlem af det ministerielle udvalg om dansk undervisning ved seminarerne (»Brostrøm-udvalget«).

Publikationer:

- Fafner, J.: Retorik og propaganda. Syn & Segn 3, s. 9, Oslo 1985.
 -: Retorisk renaissance. Opposition ved Jan Lindhardt's disputats for den teologiske doktorgrad, den 27 maj 1983 på Aarhus Universitet. Dansk Teologisk Tidsskrift 1, s. 24, København 1985.
 -: Retorik - Topik - Argumentation. (Anmeldelse

- af: Robert Jamison/Joachim Dyck). *Rhetorica* Vol. III, No. 4, s. 295-97, Berkeley 1985.
- Jørgensen, C.: Toulmins argumentationsmodel. Retorisk festskrift. 22 artikler til professor, dr. phil. Jørgen Fafner på 60 års dagen 4. jan 1985, Lone Rørbech, Peder Skyum-Nielsen, s. 16, Skjern 1985.
- Kock, C.: Hvad gribes vi af? Retorisk festskrift. 22 artikler til professor dr. phil. Jørgen Fafner på 60 års dagen 4. januar 1985, Lone Rørbech, Peder Skyum-Nielsen, s. 35-44, Skjern 1985.
- : The Irony of Oxygen in Poe's "Eiros and Charmion". *Studies in Short Fiction* Vol. 22, No. 3, s. 317-21, Newberry, South Carolina 1985.
- Rørbech, L.: Oplæsning i skolen – et historisk rids. Retorisk Festskrift, Lone Rørbech, Peder Skyum Nielsen, s. 14, Frederikshavn 1985.
- : A Model of Performance. *Sprache und Sprechen* Band 15, s. 15, Frankfurt am Main 1985.

Christian Kock

3. Det arnamagnæanske Institut

Historie:

Det arnamagnæanske Institut blev oprettet i 1956 med det formål at skabe et forskningsmiljø, der sikrer den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftsamling. Denne samling, der består af ca. 2800 håndskrifter, hvoraf størsteparten er islandske, testamenterede islænderen Árni Magnússon (d. 1730) tillige med sin formue til Københavns Universitet, hvor han var professor. Håndskriftsamlingen og formuen dannede grundlaget for oprettelsen af Den arnamagnæanske Stiftelse, der siden 1772 har været bestyret af Den arnamagnæanske Kommission. Samlingen opbevaredes efter 1730 i Universitetsbiblioteket, indtil 1861 på loftet af Trinitatis Kirke, derefter i Fjølstræde. I 1957 blev samlingen overført til det nyoprettede instituts lokaler i Proviantgården, Christians Brygge 8. I 1976 flyttede instituttet til Københavns Universitet Amager, Njalsgade 76.

Den del af håndskriftsamlingen, som i henhold til lov af 26.5.1965 overgives til Islands Universitet, opbevares på Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, Reykjavík.

Instituttet omfatter også en Færøsk afdeling, indtil 1982 et selvstændigt institut med navnet »Færøsk Laboratorium«. Laboratoriet var oprindeligt et lokale i universitetets ejendom i Sankt Peders Stræde 19, der i 1942 blev indrettet til studiet af færøsk sprog og kultur, først og fremmest for at skabe arbejdsmuligheder for udarbejdelsen af en videnskabelig færøsk-dansk ordbog og en tekststudgave af de færøske folkeviser. Fra 1954 havde laboratoriet til huse i Store Kan-

nikestræde 13 og fra 1965 i Dyrkøb 3. I 1977 flyttede det til Københavns Universitet Amager, og 1. januar 1982 blev Færøsk Laboratorium lagt sammen med Det arnamagnæanske Institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7.

Professor: Jonna Louis-Jensen.

Lektorer: Eyvindur Eiríksson (islandsk lektor), Davíð Erlingsson (orlov/fratrådt), Helle Jensen, Agnete Loth, Mariane Overgaard, Peter Springborg, Ulf Zachariassen (færøsk lektorvikar).

TAP: Antal årsværk: 4.

Arne Mann Nielsen, Bent Mann Nielsen, Anne Lise Nielsen, Åslaug Svane.

Tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed har endvidere professor Jón Helgason (d. 19.1.1986), en række forskere ansat ved andre institutioner i ind- og udland, samt cand.mag. Ögmundur Helgason, i størstedelen af 1985 ansat af Den arnamagnæanske Kommission. Dertil kommer Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog med en stab på 5 redaktører (ikke universitetsansatte).

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde er islandsk, færøsk og ældre norsk sprog og litteratur med særligt henblik på den videnskabelige udnyttelse af Den arnamagnæanske Håndskriftsamling.

En af instituttets vigtigste opgaver er at udarbejde tekstkritiske udgaver af den islandske og norske middelalderlitteratur og af den senere islandske og færøske litteratur indtil ca. 1800. Denne litteratur er overleveret i håndskrifter, kun undtagelsesvis i trykte bøger. Meget få værker er bevaret i originalmanuskript, og de fleste er overleveret i et ofte betydeligt antal afskrifter fra forskellige tider og i forskellige versioner.

En del af de overleverede værker er oversat efter udenlandsk forlæg (latin, fransk, tysk, dansk, o.fl.), og ofte har de under oversættelsen undergået en kraftig bearbejdelse under indflydelse fra den hjemlige kultur og tradition.

Grundlaget for en tekstkritisk udgave er en undersøgelse af hele håndskriftmaterialet og en klarlægning af sammenhængen mellem de forskellige tekster. I udgaverne aftrykkes den eller de tekster, der har vist sig at repræsentere det originale værk bedst, med et variantapparat, der leverer det tekstmateriale fra andre håndskrifter, som er relevant ved vurdering og rettelse af den aftrykte tekst. En udgave omfatter dog ikke altid hele håndskriftoverleveringen af et værk, den kan f.eks. begrænses til en enkelt redaktion eller

til et fragment. I forbindelse med tekstundersøgelserne må der i reglen foretages omfattende undersøgelser af de enkelte værkers benyttelse af forlæg eller kilder og af håndskrifternes sprog og historie, og man vil derved ofte nå til en præcisere placering af værker og håndskrifter i en sproglig og kulturel sammenhæng. For oversatte værkers vedkommende fører søgningerne på at finde de udenlandske forlæg ikke sjældent til en påvisning af, at der i islandsk og norsk overlevering er bevaret tekster, hvis udenlandske original helt eller delvis er gået tabt.

En stor del af instituttets øvrige forskning er snævert forbundet med den aktuelle udgivervirksomhed. Beskæftigelsen med et bredere forskningsemne af tværgående karakter, f.eks. en genre eller en periode, vil således både kunne resultere i kritiske tekstudgaver af enkeltværker og i afhandlinger, der på forskellige måder søger at perspektivere den undersøgte litteratur. Omvendt viser det sig ofte, at det er arbejde med en kritisk udgave, der giver anledning til videregående undersøgelser.

1. Større udgivelsesprojekter

På instituttet er en række større tekstkritiske udgaver under udarbejdelse med instituttets VIP'er som udgivere. Projekterne befinder sig på forskellige stadier:

1.1 Kongesagaer: Hulda-Hrokkinskinna (Jonna Louis-Jensen).

1.2 Islændingesagaer: Hrafnkels saga Freysgoða (Peter Springborg). Z-redaktionen af Laxdæla saga (Jonna Louis-Jensen).

1.3 En norrøn oversættelse af Geoffrey of Monmouth's *Historia Regum Britannia*: *Breta sögur* (Jonna Louis-Jensen).

1.4 Islandske folkebøger (Mariane Overgaard, se ndf.).

2. Andre Udgivelsesprojekter

2.1 En diplomatarisk udgave af to fragmenter: AM 598 1B, 4to og AM 325, 4to – *Mottuls saga* og *Orkneyinga saga* (Jonna Louis-Jensen, sammen med Marianne Kalinke).

2.2 En udgave af breve fra Bjarni Thorarensen (1786-1841) til forskellige landsmænd (Agnete Loth, sammen med Jón Helgason).

3. Et større genreorienteret projekt

Undersøgelse af de islandske folkebøger i det 16.-19. årh. Undersøgelsen af disse værker, der næsten

alle er oversat fra danske og tyske trykte udgaver, men på Island udbredtes i afskrifter af håndskrifter, omfatter i første omgang de bibelske folkebøger: De tolv patriarkers testamenter, Josephs og Assenaths historie, Ahasverus-legenden, Jesu barndoms bog, m.fl. Der forberedes en afhandling om deres overlevering og historie på Island, samt udgaver af de mest populære værker. På længere sigt planlægges en samlet registrant af overleveringen. En artikel om et for genrens overlevering vigtigt håndskrift er publiceret 1979/80 (Mariane Overgaard).

4. Forskellige igangværende specialundersøgelser

4.1 Undersøgelser af håndskrifter og skrivere i kulturhistorisk perspektiv: Om præsten Þorsteinn Björnsson (1600-tallet) og hans projekt (Peter Springborg).

4.2 Angående papirhåndskriftet AM 486, 4to (Agnete Loth).

5. Undersøgelser af populariserende latinske værkers benyttelse i islandsk middelalderlitteratur

5.1 *Imago mundi* i oldislandsk litteratur, kongresforedrag holdt om emnet, artikel under udarbejdelse (Peter Springborg).

5.2 Om direkte eller indirekte benyttelse af *Imago mundi*, *Elucidarius*, o.fl. i eksempelvis *Eiríks saga víðförla*, emnet berørt i kongrespapir, artikel under udarbejdelse (Helle Jensen).

6. Lingvistiske undersøgelser

6.1 Engelsk sprogindflydelse i islandsk, om engelske låneord i islandsk, fortrinsvis i nyere sprog, men ældre perioder inddrages også. Afhandling under udarbejdelse (Eyvindur Eiríksson).

6.2 En artikel om det færøske stednavn *Mykines* under udarbejdelse (Ulf Zachariassen).

Andet:

Det kan være rimeligt at nævne en række aktiviteter, der snarest kan karakteriseres som forskningsformidlende og fagudviklende:

Oversættelser:

Instituttet medvirker ved udgivelsen af en serie af nyoversættelser af islandske sagaer til dansk (redaktør: Peter Springborg). Oversættelserne foretages på videnskabeligt tekstgrundlag og forsynes med indledning og noter. En oversættelse af tyve þættir (fortæl-

linger) ved Margit Lave Rønsholdt (konsulent: Helle Jensen) foreligger trykklar og forventes at udkomme i 1986. To oversættelsesprojekter ved medarbejdere ved instituttet (Fostbrødrenes saga, Peter Springborg, Egil Skallagrímssons saga, Helle Jensen) er ikke opgivet, men må p.t. ligge stille p.g.a. manglende tid.

Udarbejdelse af bibliografier og lignende:

Fortsættelse af refererende bibliografi til Acta Philologica Scandinavica af arbejder inden for vestnordisk filologi for perioden 1961 ff. (Agnete Loth, sammen med Jørgen Larsen).

Udgivelse af The International Saga Society's Newsletter: Saga News, der indeholder løbende informationer om igangværende forskning inden for faget (redaktør: Peter Springborg).

Kongresser:

Instituttet arrangerede The Sixth International Saga Conference, der blev afholdt 28.7.-2.8.1985 på LO-skolen i Helsingør med mere end 200 deltagere. Kongressens to temaer var: Christianity and West Norse Literature (A) og Transmission and Editing of Texts (B), der hver for sig blev behandlet i en række »workshops«, tilrettelagt af dertil udnævnte »conveners«. Foredragsholdernes indlæg forelå ved kongressens åbning trykt i to bind »Workshop Papers«, og under selve kongressen blev de forskellige papers kort præsenteret af foredragsholderne og kommenteret af i forvejen udpegede respondenter. På et afsluttende plenummøde blev arbejdet i de forskellige workshops resumeret af de respektive conveners. Jonna Louis-Jensen var convener for workshop 5: The social status of women in pre-Christian and Christian society. Peter Springborg var convener for workshop 8: Transmission and editing of texts og Helle Jensen fremlagde et paper i samme workshop: Eiríks saga víðförla: Appendix 3. Det af instituttet nedsatte planlægningsudvalg (1982-85) bestod af Jonna Louis-Jensen (formand), Peter Springborg og Christopher Sanders (Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog). Alle deltagere fra instituttet (ud over de nævnte: Eyvindur Eiríksson, Mariane Overgaard, Áslaug Svane, Ulf Zachariassen) medvirkede ved den praktiske afvikling af kongressen.

EDB:

Instituttet begyndte i 1982 indsamlingen af maskinlæsbare tekster til et båndarkiv, som administreres af en internationalt sammensat komité, og der har været eksperimenteret med databehandling af islandske tekster (En KWIC-konkordans til Antonius Corvini's Passio i islandsk oversættelse (1559), Jonna

Louis-Jensen). I øjeblikket er instituttets medarbejdere stærkt optaget af problematikken omkring indførelse af EDB i instituttets arbejde. I samarbejde med redaktørerne ved Den arnamagnæanske Kommissions Ordbog søges forskellige projekter formuleret, bl.a. i forbindelse med indsamlingen af data vedrørende samlingens håndskrifter (kartoteker over håndskriftbenyttelse i faglitteraturen, over identificerede skrivere, sproglige fænomener, etc.). Der har tidligere været arbejdet med sådanne projekter på instituttet – manuelt og ved hjælp af studentermedhjælp – men den nye teknik åbner for muligheder, hvis udnyttelse kan blive af stor betydning for instituttets fremtid som samling og forskningscenter.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Jonna Louis-Jensen er hovedredaktør, Helle Jensen og Peter Springborg medredaktører af Den arnamagnæanske Kommissions skriftserier Bibliotheca Arnarnæana og Editiones Arnarnæanæ. Instituttets videnskabelige medarbejdere medvirker som konsulenter ved de bind i serierne, der udarbejdes af forskere, der ikke er ansat på de arnamagnæanske institutter i København og Reykjavík. I det forløbne år har der på instituttet været arbejdet på følgende udgivelser i serierne: Opuscula VIII (udkommer 1985/86). Catalogue of the Icelandic Manuscripts in the British Library, af Jón Helgason. Index Verborum til Möðruvallabók (ved Andrea van Arkel, del af et computerproduceret projekt, der også omfatter diplomatarisk tekststudie og konkordans, kons. Peter Springborg). Einvaldsóður, udg. Robert Cook (kons. Jonna Louis-Jensen). Guðmundar sögur biskups II, udg. Stefán Karlsson. Hákonar saga Hárekssonar, udg. Mirjam Lanjala (kons. Mariane Overgaard). Mírmants saga, udg. Desmond Slay (kons. Jonna Louis-Jensen). Mottuls saga, udg. Marianne Kalinke (kons. Peter Springborg). Parcevals saga, udg. Helen Maclean (kons. Helle Jensen). Plácidus saga, udg. John Tucker (kons. Mariane Overgaard og Jonna Louis-Jensen). Tíodels þáttur, udg. Tove Houen Ohlsson (kons. Jonna Louis-Jensen). Tristrams saga, udg. Paul Schach (kons. Jonna Louis-Jensen).

Agnete Loth er medredaktør af tidsskriftet: Acta Philologica Scandinavica.

Jonna Louis-Jensen er Associate Editor of Bibliography of Old Norse-Icelandic Studies.

Peter Springborg er redaktør af oversættelsesserie og Saga News, se ovf.

Gæster og rejser:

Følgende gæsteforskere har arbejdet på instituttet i perioder fra 1-12 måneder i 1985: Hreinn Benediktsson, Reykjavík. Martin Chase, Toronto. François-

Xavier Dillmann, Paris. Bjarni Einarsson, Reykjavík. Beatrice la Farge, Frankfurt. Sean Galvin, Bloomington, Indiana. Jón Aðalsteinn Jónsson, Reykjavík. James Knirk, Oslo. Kjartan Ottósson, Lund. Jón Samsonarson, Reykjavík. Roger Smith, Stanford University, California. (De følgende som danske statsstipendiater): Gianfranco Contri, Modena. Dora Faraci, Rom. Diego Poli, Rom/Macerata. Cathryn Sanderson, Sydney. (De følgende har arbejdet på udgaver til instituttets serier): Marianne Kalinke, Urbana, Illinois. Stefán Karlsson, Reykjavík. Helen Maclean, Manchester. Desmond Slay, Aberystwyth.

Kongresdeltagelse:

Om The Sixth International Saga Conference se ovf.

Jonna Louis-Jensen deltog i The 75th Annual Meeting of the Society for the Advancement of Scandinavian Study, University of Illinois, 2.-4. maj 1985 og holdt forelæsningen: »Copenhagen at the Crossroads?«.

Peter Springborg deltog i en kongres om »Cultura Classica e cultura germanica settentrionale« i Macerata 2.-5. maj 1985 og holdt foredrag om benyttelsen af det populærvidenskabelige værk *Imago mundi* i islandske middelaldertekster.

Publikationer:

Eiriksson, E.P.: Jazz, jass eller djass? Lidt om fremmed indflydelse i et sprog med puristisk tendens med islandsk som eksempel. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics, Institut for Nordisk Filologi, s. 318-23, Københavns Universitet 1985.

—: Some Aspects of Case Marking in Icelandic. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics, Institut for Nordisk Filologi, s. 407-15, Københavns Universitet 1985.

Jensen, H.: Eiriks saga vidförla: Appendix 3. The Sixth International Saga Conference 28.7.-2.8. 1985, Workshop Papers I-II (I) + Summaries, Det arnamagnæanske Institut, s. 499-512, Københavns Universitet 1985.

Loth, A., Hagstrøm, B.: John F. West: The History of the Faroe Islands, 1709-1816. Volume 1: 1709-1723 (Færoensia XIII). København 1985, 229 s.

Louis-Jensen, J., Springborg, P., Sanders, C.: The Sixth International Saga Conference 28.7.-2.8. 1985: Workshop Papers I-II + Summaries. Københavns Universitet 1985, XIX+1103+16 s.

Helle Jensen

4. Institut for dansk Dialektforskning

Historie:

1909: Udvalg for Folkemaal nedsættes af foreningen Danmarks Folkeminder. 1922: Udvalg for Folkemaal etableres som permanent arkiv og forskningsinstitution med faste medarbejdere, adresse: Tøjhusgade 9. 1939: Udvalg for Folkemaal flytter til Universitetsbiblioteket, Fiolstræde 1. 1960: Udvalg for Folkemaal knyttes til Københavns Universitet som Institut for dansk Dialektforskning, adresse: St. Kannikestræde 13. 1977: Institutet flytter til KUA, Njalsgade 80.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,6.

Professor: Inger Ejskjær.

Lektorer: Inger Bévort, Marie Bjerrum, Britta Olrik Frederiksen, Finn Køster, Jørgen Larsen, Bent Jul Nielsen, Magda Nyberg, Inge Lise Pedersen, Karen Margrethe Pedersen.

TAP: Antal årsværk: 2,2.

Birthe Anshøj, Anna-Lise Bøjstrup, Marianne Hansen, Lillian Keller.

Forskningsvirksomhed:

De danske dialekter, som sprogformer og som kulturelt og socialt udtryk, er instituttets centrale forskningsområde.

Institutet, der som institution har bestået siden 1922, har med sine betydelige samlinger en funktion som landsdækkende arkiv (i samarbejde med Institut for jysk Sprog- og Kulturforskning, ÅU) for indsamlet dialektmateriale (optegnelser og båndoptagelser). Der foregår stadig indsamling ved instituttets medarbejdere, ligesom der indsendes materiale fra interesserede, herunder en kreds på ca. 80 lokale medarbejdere i området øst for Lillebælt.

Det indsamlede materiale gøres anvendeligt bl.a. ved udskrivning på ordsedler og ved aflytning af båndoptagelser. De aflyttede båndtekster lagres i et vist omfang ved hjælp af EDB.

Den videnskabelige udnyttelse af materialet kan rette sig mod dialekternes udtryksmæssige ejendommeligheder: lyd- og bøjningsforhold, lydige og syntaktiske strukturer o.s.v., eller mod det mere indholdsmæssige: ordforrådet, ordbetydningerne, den kulturelle baggrund o.s.v. I begge tilfælde kan forskellige synspunkter være fremherskende: Det geografiske, det historiske og andre faktorer, der er af betydning for forekomsten.

Ved siden af den rent sprogbeskrivende virksomhed arbejdes der med udforskningen af dialekternes rolle i forskellige sociale sammenhænge og i denne

forbindelse også med det komplicerede samspil mellem dialekter og rigsmål i det moderne samfund.

1. Ordbogsarbejder

1.1 Ordbog over de danske øsmål

Dette omfattende projekt kan efter sin indretning betegnes som en ordbog, men har et langt videre sigte end ordbøger i almindelighed. Ordbogen dækker hele ordforrådet (altså ikke kun de dialektale særord) i dialekterne på Sjælland, Sydøerne og Fyn (med tilhørende småøer). Der redegøres for ordenes udtale, bøjning og betydning. I artiklernes udtalefsnit anføres lydskriftformer, der er normaliseret på grundlag af fonematiske analyser af enkelt-dialekterne. Der gøres rede for ordenes bøjning, enten ved opstillede paradigmer eller ved angivelse af, hvilke bøjningsklasser ordene tilhører. Betydningsafsnittene indeholder ud over definitionen et ofte fyldigt citatafsnit, hvor ordenes anvendelse eksemplificeres. Da dialekterne fortrinsvis har været talt i bondesamfund, og da ordbogens materiale i saglig henseende fortrinsvis dækker perioden 1800-1920, indtager det 19. århundredes bondekultur en central plads i ordbogen. Redskaber, arbejdsprocesser m.m., der tilhører denne kultur, beskrives udførligt, idet det tilstræbes at klarlægge forbindelsen mellem sagforhold og sprogligt udtryk. Projektet befinder sig i redaktionsfasen, og i 1985 er redaktionen og gennemlæsningen fortsat, således at store dele af bogstav F nu er færdigredigeret. Der foreligger nu ca. 4400 A4-sider trykfærdigt manuskript foruden indledning og kilde- og forkortelseslister. — Der foretages i begrænset omfang løbende supplerung af ordbogssamlingerne ved direkte optegnelser, udsendelse af spørgelister, excerpering af litteratur og båndoptagelser samt EDB-begning i transskriberede båndoptagelser (I. Bévort, M. Bjerrum, B. O. Frederiksen, F. Køster, J. Larsen, I. L. Pedersen, K. M. Pedersen).

1.2 Af igangværende ordbogsarbejder, der dækker mindre områder, vedrører det ene dialekten på Sydsamsø; udkommet er Inger Ejkskjær og Poul Andersen. Sydsamsisk. I. Beskrivelse af udtrykssystemet. Ordsamling A-H, mens 2. del af dette arbejde er under færdiggørelse (I. Ejkskjær).

1.3 Det andet behandler den i 1930'erne uddøde danske dialekt i Angel (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

2. Grammatisk-syntaktiske undersøgelser

2.1 En undersøgelse af brugen af pronomenet *sin* i jyske dialekter; en afhandling herom er antaget til Danske Folkemål 1986 (B. J. Nielsen).

2.2 En analyse af ledsætningsforekomsten i et interviewmateriale bestående af saglige og anekdotiske beretninger. Afhandling til Danske Folkemål 1986 (K. M. Pedersen).

2.3 Beskrivelse af de svage verbers bøjning i sydømlene og i sjællandsk. Afhandling til Danske Folkemål 1986 (F. Køster).

3. Ord- og ordforrådsundersøgelser

3.1 Specialundersøgelser over enkeltord, ordgrupper og betydningsområder, bl.a. i forbindelse med arbejdet ved Ømålsordbogen (M. Bjerrum, B. O. Frederiksen); som eksempler kan nævnes ordet *felke* (artikel trykt i Ord og Sag 1985, I. L. Pedersen), nordisk strikketerminologi (samme), sydslesvigske marknavne (anmeldelse trykt i Nordfriesisches Jahrbuch, M. Bjerrum).

3.2 En undersøgelse over bestemte grupper af tyske låneord i sønderjysk (nær afslutning). Foruden en kort historisk gennemgang af de sproglige forhold i Sønderjylland og en gennemgang af teorier om låneordprocesser i almindelighed gives der en oversigt over, hvordan de indlånte ord tilpasses til det låntagende sprogs system, samt over, hvilke betydningsområder de repræsenterer. Endvidere undersøges låneordenes geografiske udbredelse også udover det sønderjyske område. Udbredelsesgrænserne sættes i relation til dialektgrænser iøvrigt og til regionale grænser af ikke-sproglig art. Fremstillingen ledsages af særskilte behandlinger af de enkelte ord (M. Nyberg; jf. iøvrigt publikationslisten).

4. Dialektgeografi

Fortsat deltagelse i arbejdet med et fælleseuropæisk sprogatlas, Atlas Linguarum Europae (I. Ejkskjær).

5. Sprogsociologiske undersøgelser

5.1 Fortsat deltagelse i det fællesnordiske projekt »Sproglig urbanisering – normkonflikt eller tilpasning«. Delprojektet sigter mod at beskrive urbaniseringens sproglige virkninger i en fynsk oplandskommune. Materialet er suppleret bl.a. med en række optagelser af gruppesamtaler i et forsøg på at få prøver på et mere uformelt dagligsprog end det, interview-situationen fremkalder. Der er foretaget undersøgelser af sprogholdninger hos såvel indfødte som tilflyttere; testmaterialet herfra er sammenholdt med materialet fra to hold danskstuderende; for denne undersøgelse er der redegjort i en afhandling til Danske Folkemål 1986 (I. L. Pedersen).

5.2 I tilknytning til et for nyly af Statens humanisti-

ske Forskningsråd lanceret »initiativområde«, »Talesprogsvariation«, er der påbegyndt nogle delprojekter der har til påbegyndt nogle delprojekter der har til forskellige geografiske områder at beskrive sproglige variationer, særlig m.h.t. dimensionen dialekt – regionalsprog – rigssprog, hos personer tilhørende forskellige alders- og socialgrupper. De udvalgte lokaliteter er Lange-land (K. M. Pedersen), Odder kommune (B. J. Nielsen, M. Nyberg).

6. Studier i ældre sprog

6.1 En afhandling, der tager kritisk stilling til teorierne om en svensk påvirkning af sproget og stednavneforrådet i det sydlige Danmark i vikingetiden, er udarbejdet og fremkommer i Fødselsdagsskrift til John Kousgård Sørensen (B. O. Frederiksen).

6.2 Undersøgelser på især sproggeografisk grundlag af holdbarheden af den antagelse, at Skånske Lov har været overført til sjællandsk retsområde (samme).

7. Bibliografi og biografi

7.1 Indsamling og bearbejdelse af materiale til den refererende Bibliography of Scandinavian Philology (J. Larsen).

7.2 Udarbejdelse af nekrologer (til Svenska Landsmål 1986, Videnskabernes Selskabs årsskrift og KU's årbog) over professor, dr. phil. Poul Andersen (I. Ejskjær).

Samlinger:

Ømålssamlingen er forøget med ca. 2900 ordsedler, de jyske samlinger med ca. 2500. Manuskriptsamlingen er forøget med 1 nummer. Der er indgået 36 båndoptagelser à ca. 45 min., heraf 23 fra Øerne, 13 fra Jylland; inkluderet heri er kopier af optagelser der har været stillet til instituttets rådighed, bl.a. af Langelands museum.

Redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttets tidsskrift, Danske Folkemål, redigeres af instituttets publikationsudvalg, p.t. Magda Nyberg, Inger Ejskjær og Finn Køster. Inger Ejskjær er medlem af hovedredaktionen af Atlas Linguarum Europae. Britta Olrik Frederiksen redigerer Årsberetning for Selskab for nordisk Filologi. Jørgen Larsen er redaktør af Bibliography of Scandinavian Philology og medlem af Acta Philologica Scandinavica redaktion. Marie Bjerrum var i en periode medlem af Dansk Sprognævnets tremandsudvalg vedrørende den nye udgave af Retskrivningsordbogen og har endvidere arbejdet med tilrettelæggelse til trykning af Anders

Bjerrums efterladte manuskript til Sydslesvigs Stednavne IV, 3. Inge Lise Pedersen er medlem af styringsgruppen for SHF-initiativområdet »Talesprogsvariation«.

Andet:

Der er besvaret en række henvendelser fra offentligheden vedrørende dialektale spørgsmål samt efter anmodning leveret overspilninger af dialektprøver og undervisningsmateriale til skoler, gymnasier, biblioteker, læreanstalter m.m. Gæsteforskere (bl.a. fra Island, Norge og Finland) har fået vejledning i og hjælp til udnyttelse af instituttets samlinger. Konsulenttjeneste er ydet ved flere lejligheder, bl.a. til Nationalmuseet og Institut for Grænseregionsforskning. Der er ydet bidrag til publikationer beregnet på undervisning i folkeskolen, endvidere er der af flere af instituttets medarbejdere holdt foredrag om danske dialekter efter henvendelse fra foreninger og institutioner forskellige steder i landet.

Kongresdeltagelse:

Konference om talesprogsforskning, arrangeret af SHF. K. M. Pedersen: foredrag om frekvensanalyse; I. L. Pedersen: foredrag om sproglig variation i et lokalsamfund.

Publikationer:

Bjerrum, M.: Et Tåsingeord. Danske Folkemål Vol. 27, s. 1-4, København 1985.

–: Das Flurnamengut des Kirchspiels Braderup. (Anmeldelse). Nordfriesisches Jahrbuch 1985, s. 283-84, Bredstedt, Nordfriesland 1985.

Ejskjær, I., Andersen, P.: Sydsamsisk. I. Beskrivelse af udtrykkssystemet. Ordsamling A-H. København 1984, 213 s.

Frederiksen, B.O.: Sproghistoriens forudsætning: Beskrivelse og tolkning af kildematerialet. Selskab for Nordisk Filologi Årsberetning 83-84, s. 20-29, København 1985.

Køster, F.: "Er du en god mor?" Om prædikater med relativt adjektiv. Danske Folkemål 27, s. 137-56, København 1985.

Nielsen, B.J.: Dialekter (indledning og kommentar). Mundtlig og skriftlig dansk i 9. klasse. Kassettebånd og lærervejledning, Knud Erik Dahl (red.), s. 21-31, København 1985.

–: On the Sound Pattern of the Dialects of Vendsyssel – with Special Reference to some Relations between Segmental and Non-segmental Components. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics. I, Ole Togeby (ed.), s. 210-19, Københavns Universitet 1985.

Nyberg, M.: Hvor går grænsen – For tyske låneords

- indtrængen i jysk? Ord og Sag 5, s. 6-12, Århus 1985.
- Pedersen, I.L.: På jagt efter et ord. Ord og Sag 5, s. 21-34, Århus 1985.
- : Dialektudtynding på Fyn. Et forsøg med implikationsanalyse. Danske Folkemål 27, s. 83-102, København 1985.
- : Urbanisierung und Sprachvariation. Bericht über eine laufende Ortssprachenuntersuchung auf Fünen. Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik 23, s. 105-16, København 1985.

Bent Jul Nielsen

5. Institut for Navneforskning

Historie:

Institut for Navneforskning er oprettet 13. juli 1910 som kontor for det samtidig nedsatte Stednavneudvalg. Dets videnskabelige virksomhed var indtil 30. september 1960 samlet i et selvstændigt institut under Stednavneudvalgets ressortministerium, men blev 1. oktober 1960 omdannet til et institut for navneforskning under Københavns Universitet.

Instituttet havde fra 1917 til 1939 lokaler i Rigsarkivet, Rigsdagsgården, fra 1939 til 1966 i Universitetsbiblioteket, Fiolstræde og fra 1966 til 1977 i Rosenborgannekset, Rosenborggade. Fra 1977 har instituttet haft til huse på Københavns Universitet Amager, Njalsgade 80.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professor: J. Kousgård Sørensen.

Lektorer: G. Albøge, V. Dalberg, G. Fellows-Jensen, B. Jørgensen, E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen, L. Weise.

TAP: Antal årsværk: 2.

L. Hansen, H. Olufson, T. Thystrup.

Lokaleforhold:

I løbet af november 1985 flyttede Gammeldansk Ordbog og Supplement til Ordbog over det danske Sprog ind i 5 kontorer stillet til rådighed af Institut for Navneforskning samt i to tilstødende lokaler. Instituttets medarbejdere og medarbejderne ved de to ordbøger regner med at få stor glæde af det fremtidige lokalefællesskab, der vil give nem adgang til seddelarkiver og håndbiblioteker, der er af interesse for alle parter.

Forskningsvirksomhed:

Institut for Navneforsknings virksomhed består i at indsamle, tolke og udnytte egennavne, hovedsagelig danske sted- og personnavne.

1. Danske stednavne

1.1 Arbejdet med supplering og revidering af instituttets samlinger af navneformer er fortsat i årets løb og instituttet har tillige fra boet efter professor Kristian Hald modtaget nogle store manuskript- og seddelsamlinger over danske stednavne og stednavne i Danelagen og fra Svend Aakjærs samlinger udskrifter af markbøger og matrikler med tilhørende kartoteker.

1.2 Under forberedelse til udgivelse i serien Danmarks Stednavne er Stednavne i Københavns amt (B. Jørgensen), Stednavne i Sorø amt (L. Weise), Svendborg amts marknavne (B. Hjorth Pedersen) og Stednavne i Thy og Hanherrederne (G. Albøge). En del af materialet fra Sorø amt er indført i EDB således at søgning kan ske ved hjælp af registre til forled, efterled, simpleksnavne og lokaliteternes art. Ved hjælp af det samlede stednavnemateriale fra Roskilde amt indkredses og beskrives amtets forsvundne bebyggelser (B. Jørgensen).

1.3 Bearbejdelsen af danske sø- og ånavne fortsættes (J. Kousgård Sørensen). I tilknytning til dette store projekt er der foretaget en supplerende undersøgelse af danske sø- og ånavne i England (G. Fellows-Jensen).

1.4 Som led i en undersøgelse af inge-navne bliver ordrødder og ordstammer indført i EDB-systemet for stednavne (L. Weise). Materialet skal danne grundlag for et pilotprojekt 'rodbank', som tænkes oprettet i fællesskab med navneinstitutter i de øvrige nordiske lande. Projektet blev fremlagt ved et møde i København i juni med deltagelse af navneforskere fra disse lande og ved dette møde blev også et andet dansk forslag om et fællesnordisk pilotprojekt om sogneavne vedtaget som første forsøg på udveksling af EDB-materiale mellem de nordiske lande (L. Weise, B. Hjorth Pedersen).

2. Stednavnes form og struktur

2.1 Arbejdet med fremstilling af en autoriseret retskrivningsliste over stednavne i Jylland i samarbejde med Geodætisk Institut og Post- og Telegrafvæsenet blev bragt til ende (under ledelse af B. Hjorth Pedersen) og en fortegnelse over stednavne i amterne vest for Lillebælt udkom i forbindelse med stednavneudvalgets 75-års jubilæum.

En undersøgelse af stednavne i bestemt form er

fortsat (G. Albøge). De en- og tostavede former af navnesuffikset -ing(e) er blevet analyseret kronologisk og geografisk i lyset af virkningen af norm og dialekter (L. Weise).

2.2 Problemer med indpasning af suffigerede navne i en strukturmodel af stednavne, som er velegnet også til brug ved EDB-behandling er bearbejdet (L. Weise). En undersøgelse af generelle problemer vedrørende strukturanalyse af stednavne har koncentreret sig om den semantisk – syntaktiske analyse af især énelleddede stednavne (V. Dalberg). Det har vist sig, at gængse strukturmodeller kun i begrænset omfang er egnede til beskrivelse af disse navnes struktur.

3. Stednavne i brug

3.1 Som delresultat af en omfattende undersøgelse af stednavneskifter i Danmark er der udarbejdet en redegørelse for begrebet partielt stednavneskifte (V. Dalberg). Der har været lanceret divergerende definitioner af dette begreb. To af disse er blevet afprøvet på et navneskiftmateriale og deres fordele og begrænsninger diskuteres.

3.2 Den ualmindeligt komplicerede og veldokumenterede udvikling af navnet York gennem to tusinde år har været emne for en dybtgående undersøgelse (G. Fellows-Jensen). Der har kunnet spores indflydelse fra de forskellige sproggrupper, der har benyttet navnet i tidens løb – briter, romere, angelsaksere, skandinaver og normanner – og det har vist sig, at flere former af navnet har været i brug samtidigt, og at valget af navneform har været betinget af ikke alene den sproglige men også den saglige kontekst hvori navnet skulle optræde.

4. Stednavne som kilder

4.1 Stednavne er blevet udnyttet som kilder til oplysning om sproglige forbindelser mellem Nordjylland og Sydvestnorge (G. Albøge). Det er en gammel iagttagelse at dialekterne i det sydvestlige Norge på enkelte punkter viser specifik overensstemmelse med dansk, og at på den anden side de jyske dialekter har visse drag til fælles med vestnordisk, ligesom man har ment at kunne påvise en del påfaldende overensstemmelser mellem nordjyske og norske stednavne. Undersøgelsen tilsiger at udbygge eller afkræfte indiciene for disse relationer.

4.2 Stednavne udnyttes som kilder til vidnesbyrd om vikingetidsbosættelser i Danelagen og de øvrige egne hvor vikingerne slog sig ned. En undersøgelse af navne i det nordvestlige England og det sydvestlige Skotland udkom i årets løb (G. Fellows-Jensen) og søgelyset er nu rettet mod navnene i East Anglia. Stednav-

ne på de britiske øer der indeholder det nordiske ord kirkja 'kirke' er undersøgt med henblik på udforskningen af vikingernes forhold til kristendommen (G. Fellows-Jensen). De sidste fyre års forskning i stednavne som kilder til oplysning om vikingetidsbosættelser i Normandiet har været emnet for en undersøgelse der skal resultere i udgivelse af en forskningsoversigt (G. Fellows-Jensen).

5. Personnavne

Forberedelser til en ordbog over Danmarks eftermidaldrelige personnavne er fortsat (E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen, J. Kousgård Sørensen). Et EDB-projekt DaNavn bygger på et landsdækkende personnavnemateriale overdraget instituttet i 1985 af Indenrigsministeriets afdeling for personregistrering. Første fase i projektet vil indebære en strukturering af de store datamængder, som i senere faser kan danne grundlag for undersøgelser med f.eks. kronologisk, typologisk, socialt eller etymologisk sigte (E. Villarsen Meldgaard, B. Hjorth Pedersen, L. Weise). Arbejdet er fortsat på projekterne Patronymer i Danmark (J. Kousgård Sørensen), Københavns fornavne 1650-1950 (E. Villarsen Meldgaard), Sociale aspekter på moderne danske fornavne (B. Hjorth Pedersen), Personnavneskik uden for Europa (B. Hjorth Pedersen) og Identificering af navnebærere i middelalderlige kilder (G. Fellows-Jensen).

6. Personnavne i brug

Personnavneloven af 29. april 1981 har været emne for flere undersøgelser (E. Villarsen Meldgaard). Interessen har især koncentreret sig om problemerne i forbindelse med efternavne og ligestilling og om danskernes »to efternavne« – mellemnavne og efternavne. Endvidere er der foretaget en undersøgelse af, om loven har ændret navngivningspraksis i dag (B. Hjorth Pedersen). Udnyttelsen af stednavne som efternavne har været undersøgt (J. Kousgård Sørensen), ligesom opkaldelseslovenes efterfølgelse og valg af fornavne, hvor muligheden for familierelateret opnævnelse kan udelukkes (B. Jørgensen).

7. Dyrenavne

En undersøgelse af navne på danske kæledyr i nutiden har omfattet en sammenligning af de foretrukne navnekategorier med resultater fra undersøgelser af husdyrnavne i Sverige og på Island (E. Villarsen Meldgaard).

8. Andre projekter

Sammen med lektor Iver Kjær fortsætter J. Kousgård Sørensen arbejdet med 8-binds udgaven af Danmarks gamle Ordsprog.

Konsulentvirksomhed:

I forbindelse med rådgivning om personnavne foretages en stadig stigende række punktstudier af navnenes etymologi og udbredelse (B. Hjorth Pedersen). Endvidere rådgives i tæt samarbejde med Kirkeministeriet og Familieretsdirektoratet om de personnavne, der optages på ministeriets lister over godkendte navne, samt om de sproglige principper, der skal følges, når nye og/eller fremmede navne ønskes godkendt.

Redaktionsvirksomhed:

E. Villarsen Meldgaard er medredaktør af *Studia anthroponymica Scandinavica* og J. Kousgård Sørensen medredaktør af *Namn och bygd*. B. Jørgensen har redigeret *Stednavne i brug*, et festskrift i anledning af *Stednavneudvalgets 75-års jubilæum*, og V. Dalberg og G. Fellows-Jensen er redaktører af *Mange bække små*, en samling artikler om sted-, person- og dyrenavne.

Gæster:

Dr. R. Rentenaar, P.J. Meertens-Instituut voor Dialectologie, Volkskunde en Naamkunde, Amsterdam, har arbejdet på instituttet i flere perioder.

Publikationer:

- Albøge, G.: *Limfjorden og Kattegat*. Bestemt og ubestemt form i stednavne. *Stednavne i brug*, Bent Jørgensen (red.), s. 9-27, København 1985.
- Dalberg, V.: *Nordisk namnforskning 1984*. Danmark. *Norna-rapporter* 31, s. 190-91, 195, 197-202, Uppsala 1985.
- : *Gudenå-typen versus Gern Å-typen*. Til spørgsmålet om epexegese i danske naturnavne. *Stednavne i brug*. Festskrift udgivet i anledning af *Stednavneudvalgets 75 års jubilæum*. Redigeret af Bent Jørgensen. *Navnestudier* 26, Institut for Navneforskning, s. 64-75, København 1985.
 - : *On Homonymy between Proper Name and Appellative*. *Names*. *Journal of the American Name Society* Vol. 33, No. 3, s. 127-35, New York 1985.
- Fellows-Jensen, G.: *Scandinavian Settlement in Cumbria and Dumfriesshire: The Place-Name Evidence*. *The Scandinavians in Cumbria*, John R. Baldwin, Ian D. Whyte (eds.), s. 65-82, Edinburgh 1985.
- : Lucien Musset, Norman friend of Denmark. *Annuaire Souvenir Normand* 1983-84, s. 9-13, København 1985.
 - : *Scandinavian Settlement Names in the North-West*. København 1985, XXIV-456 s.
 - : *Viking Age York. The City. Place-names and per-*

sonal names. Viking Age York. The Jorvik Viking Centre Schools Pack, The Jorvik Viking Centre, s. 2, York, England 1985.

- : *Place-names and settlements: Some problems of dating as exemplified by place-names in -by*. *Nomina* 8, s. 29-39, Hull, England 1985.
 - : *Place-Names and Topography*. *Northern History* XXI, s. 301-06, Leeds 1985.
 - : *On dalr and holmr in the place-names of Britain*. *Norna-Rapporter* 28, s. 9-24, Uppsala 1985.
- Jørgensen, B.: *Brug af navne til gader*. *Stednavne i brug*. Festskrift udgivet i anledning af *Stednavneudvalgets 75 års jubilæum* (*Navnestudier* nr. 26), Bent Jørgensen (red.), s. 115-27, København 1985.
- : *Forsvundne stednavne i Roskilde Amt*. *Historisk årbog fra Roskilde amt 1984-85*, s. 35-58, Roskilde 1985.
 - : *Stednavneformernes udvikling på Danmarkskortet*. Kortdage 5.-7. marts 1985, Dansk kartografisk Selskab, s. E1E7+19FIG, København 1985.
 - : *Aflydsredupliserede rimdannelser af typen Kollekolle og Øllebølle*. *Norna-Rapporter* 28, s. 90-101, Uppsala 1985.
- Kjær, I., Sørensen, J.K.: *Om udgivelsen af Danmarks gamle Ordsprog*. Selskab for nordisk Filologi *Årsberetning 1983-84*, s. 43, København 1985.
- Meldgaard, E.V.: *Rapport om Danmarks eftermidlaldrelige personnavneordbog*. *Stednavne i brug*. Festskrift udgivet i anledning af *Stednavneudvalget 75 års jubilæum*. *Navnestudier* nr. 26, Bent Jørgensen (red.), s. 177-87, København 1985.
- : *Regionale og sociale aspekter på dansk fornavneskik i København over for Sydvestjylland omkring år 1900*. *Norna-Rapporter* 29, s. 88-95, Uppsala 1985.
 - : *Danskernes "to efternavne"*. Om mellemnavne og efternavne. *Nyt fra Sprognævnet* 4, s. 4-7, København 1985.
- Pedersen, B.H.: *Hvorfor vælger man netop det fornavn? Lidt om navngivningspraksis i dag*. *Nyt fra Sprognævnet* 3, s. 9-12, København 1985.
- : *Fortegnelse over Stednavne i Amterne Vest for Lillebælt* (udgivet af *Stednavneudvalget*). København 1985, 454 s.
 - : *Stednavneudvalgets arbejde med stednavneretsskrivning*. Arbejdsgang og udvikling gennem 75 år. *Stednavne i brug*. Festskrift udgivet i anledning af *Stednavneudvalgets 75 års jubilæum*. *Navnestudier* nr. 26, Bent Jørgensen (red.), s. 211-27, København 1985.
 - : *Sociale aspekter på moderne danske fornavne belyst gennem navneansøgninger fra 1977-1982*. *Norna-rapporter* 29, s. 170-82, Uppsala 1985.
- Sørensen, J.K.: *Nor i Danmark*. *Nordiska namnstudier*. Festskrift till Harry Ståhl 22. september 1985, Thorsten Andersson, s. 42-49, Uppsala 1985.
- : *Stednavne som efternavne*. *Stednavne i brug*. Fest-

- skrift udgivet i anledning af Stednavneudvalgets 75 års jubilæum (Navnestudier nr. 26), Bent Jørgensen (red.), s. 239-56, København 1985.
- : Anders Bjerrum. Det kongelige danske Videnskaberne Selskab. Oversigt over Selskabets virksomhed 1984-85, s. 172-83, København 1985.
- : Hustrunavne. Norna-Rapporter 29, s. 31-41, Uppsala 1985.
- : Ingeborg Stuckenbergs sidste rejse. Fund og Forskning 27, s. 119-30, København 1985.
- : Gudhem. Frühmittelalterliche Studien 19, s. 131-38, Berlin, New York 1985.
- : Om sammenligningsnavne og konstruerede betydninger. Norna-Rapporter 28, s. 82-89, Uppsala 1985.
- Weise, L.: Et gammelt suffiks i moderne stednavneformer. Stednavne i brug. Festskrift udgivet i anledning af Stednavneudvalgets 75 års jubilæum (Navnestudier nr. 26), Bent Jørgensen (red.), s. 257-67, København 1985.
- : Simplekse appellativer i danske sognenavne. Norna-Rapporter 28, s. 102-15, Uppsala 1985.

Gillian Fellows-Jensen

Øvrige europæiske Sprog

1. Engelsk Institut

Historie:

I sommeren 1966 fik faget engelsk indrettet institut i Store Kannikestræde 18, men instituttet fik først tillagt annuum i finansåret 1966/67. Pr. 1. februar 1970 flyttede Engelsk Institut til Højbo Plads 7 og fik derudover i januar 1972 tildelt lokaler i Lille Kirkestræde 1, og i januar 1974 i Købmagergade 52, hvor studienævnet fik kontor. Undervisningen fandt fortsat sted i universitetets bygninger i den indre by, medens instituttets øvrige funktioner var fordelt på de nævnte tre adresser med administrationen placeret i Lille Kirkestræde indtil udflytningen til Njalsgade i januar 1976. På dette tidspunkt var Amagerbyggeriet langt fra afsluttet, og først efter et års tid var samtlige de instituttet tiltænkte lokaler disponible. En del af disse lokaler har Engelsk Institut i de siden da forløbne år igen måttet afgive i takt med reduktionen i både studerendes og læreres antal. Foruden de nomerede stillinger har instituttet en overtallig videnskabelig stilling i engelsk sprog, en testamentarisk gave efter overstenograf, mag.art. Edvard Giese.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 36,75 + 1.0 (Giese-stillingen).
 Professorer: Eric Jacobsen, Paul Levine, Bent Nordhjem, Holger Steen Sørensen, Arne Zettersten (Alan Wolfe, amerikansk gæsteforsker).

Lektorer: H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Graham Caie, Anne Clausen, Cay Dollerup, Dorrit Einer- sen, Else Fausbøll, Allan Findlay, Claus Færch, Niels Bugge Hansen, Peter Harder, Arnt Lykke Jakobsen, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, H. O. Marquardsen, Jørgen Erik Nielsen, Ingeborg Nixon, Holger Nør- gaard, Viggo Hjørnager Pedersen, Gorm Schou Ro- de, Henrik Rosenmeier, Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skyds- gaard, James Stewart, Henrik Strandgaard, Niels Thorsen, Torben Thrane, Henning Ørum.

Seniorstipendiater: Kirsten Haastrup.

Kandidatstipendiater: Birgit Henriksen, Jørgen Staun.

Forskningsstipendiater: Jane Rosenkilde Jacobsen.

Eksterne lektorer: Lene Koch, Ole Vadmand.

Undervisningsassistenter: Dorte Albrechtsen, Hanne Carlsen, Jens Bechsgaard Christensen, Gunver Has- selbalch, Tine Knudsen, Jean Lundskær-Nielsen, Henrik Nepper-Christensen, Jørgen Staun.

TAP: Antal årsværk: 5,7 + 1 EFG-elev.

Anette Andersen (EFG-elev), Lisa Dehn (EFG-elev), Birte Erichsen, Bente Gammeltoft, Michael Junker,

Ditte Laursen, Eva Nørregaard, Annette Rasmussen, Birgitte Sneum.

Forskningsvirksomhed:

Engelsk Institut beskæftiger sig i sin undervisning og forskning med engelsk sprog og den dertil knyttede kultur. Principielt interesserer instituttet sig således for alle områder inden for sprog, litteratur, kultur og samfundsforhold i den engelsksprogede verden, samt den engelsksprogede verdens forhold til andre sprog, kulturer og lande, herunder specielt Danmark.

Traditionelt opdeles instituttets forskningsaktivitet i tre hovedområder:

I. Det engelske sprog: Der forskes i sprogets histo- rie, i moderne sprog (primært britisk og amerikansk), og i sprogteoretiske spørgsmål med engelsk som basis.

II. Den engelsksprogede litteratur og kultur: Her ligger hovedvægten også på Storbritannien og USA, men der studeres desuden litteratur fra andre engelsksprogede områder (fx Australien, Afrika, og den anglo-irske kultur).

III. De samfundsforhold, der eksisterer eller har eksisteret i de engelske sprogområder, fortrinsvis Storbritannien og USA.

Inden for alle tre områder er der i de senere år blevet lagt en vis vægt på at anlægge en dansk syns- vinkel, hvor forholdet mellem dansk og engelsk står centralt. Der anstilles sammenligninger mellem dansk og engelsk sprog (kontrastiv sprogbetragt- ning), og det undersøges, hvordan engelsk sprog og kultur modtages og anvendes i Danmark (fx sprogun- dervisning og litterær reception).

I øvrigt overskrider instituttets virksomhed den snævre sproggrænse; således arbejdes der med irsk, og der findes en høj grad af tværfaglighed med mange kontakter uden for instituttet.

1. Sprogforskning

1.1 Fremmedsprogspædagogik

Projekt i fremmedsprogspædagogik (PIF) blev startet i 1976 og ledes af Claus Færch. Det er tværfagligt og omfatter både lærere og studerende ved Engelsk og andre fag i såvel ind- som udland. Flere af projektets undersøgelser støttes af Statens humanistiske Forskningsråd.

Projektets medarbejdere (Claus Færch, Birgit Henriksen) har i samarbejde med kolleger fra andre institutter afholdt regelmæssige møder i fremmed- sprogspædagogikkredsen, ydet konsulentbistand etc.

Forskningsmæssigt omfatter projektet fire undersø- gelser:

1) Kommunikative arbejdsformer og deres anvend- elighed til udviklingen af elevernes samlede sprog-

beherskelse i gymnasiets engelskundervisning, der ledes af Birgit Henriksen.

2) En kvantitativ undersøgelse af ordforrådet i elevsprog på baggrund af det af PIF i 1977 indsamlede materiale (Claus Færch).

3) »TAL UD«, den danske del af et større internationalt projekt med deltagelse fra 8 lande. Projektet har til formål at sammenligne hvorledes to talehandlinger (»opfordring« og »undskyldning«) realiseres i forskellige sprog og kulturer. Den danske del af projektet udføres af Claus Færch i samarbejde med Institut for Lingvistik, Århus Universitet.

4) »Procedural Knowledge«, som Claus Færch gennemfører i samarbejde med Institut for Lingvistik, Århus Universitet, studerer fremmedsprogsellers procesviden som denne realiseres i og uden for klasseværelset.

1.2 Andre projekter

1.2.1 Grå Borup-Nielsen planlægger en undersøgelse, hvor hun vil sammenligne to næsten samtidige forsøgsskoler i h.h.v. Danmark og USA: Undersøgelsens foreløbige plan har tre hovedpunkter:

1) En indledning på engelsk om den pædagogiske forsøgsskole »Det danske selskabs skole«, der eksisterede omkring århundredskiftet.

2) En oversættelse til engelsk af »Skoletanker«, en række pædagogiske afhandlinger skrevet af skolens leder, professor C. N. Starcke.

3) En redegørelse for professor John Deweys indsats for den pædagogiske forsøgsskole, han stod som leder af.

1.2.2 Peter Harder har arbejdet med projektet Engelsk i undervisningen, der drejer sig om at beskrive sproget og de sproglige kommunikationsprocesser, således som de fungerer i fremmedsprogsundervisningen. Peter Harder har i relation hertil beskæftiget sig med det bredere spørgsmål om principperne for humanistisk undervisning, specielt i gymnasiesammenhæng, og har udgivet en bog om emnet (Eleven i centrum – men for hvad?).

1.2.3 I projektet Engelskundervisning som kulturformidling og påvirkning har Niels Jørgen Skydsgaard foretaget udførlige statistiske og ræsonnerende penssaundersøgelser for 1985.

1.2.4 Arne Zettersten har igennem en årrække arbejdet med nye teknologier i fremmedsprogsundervisningen og har produceret en række programmer for sprogindlæring inden for (a) mikrodatamater, (b) teledata, (c) tekst-tv, og (d) video. Disse projekter er i årets løb blevet udmøntet i rapporten om mikrodatamater i fremmedsprogsindlæring til Nordisk Ministerråd, (fra en gruppe hvor Arne Zettersten var for-

mand) og i bogen *New Technologies in Language Learning* (Gyldendal og Pergamon).

1.2.5 Sprogtest, der ledes af Cay Dollerup, foregår i samarbejde med Institut for anvendt og matematisk Lingvistik samt Institut for Psykologi og Pædagogik på Danmarks Lærerhøjskole; det gennemføres takket være støtte fra Tuborgfondet. Udadtill er det et servicebetonet arbejde, hvor førsteårsstuderende ved fag, hvor man bruger engelske lærebøger, får en anonym tilbagemelding om, hvordan det ligger med deres læsefærdighed på engelsk. På den forskningsmæssige side har projektet fortsat studeret ordforrådets relative størrelser samt igangsat en undersøgelse omfattende over 100 gymnasiaster.

1.3 Leksikografi

1.3.1 DEMEP (Dictionary of Early Modern English Pronunciation) har til formål at udarbejde et leksikon over moderne engelsk udtale fra bogtrykkerkunstens indførelse i England i 1477 til i dag. Det ledes i Danmark af Arne Zettersten, men omfatter forskere i USA, Storbritannien, Tyskland og Skandinavien.

1.3.2 Det er netop oplysning om udtalen i det 15. århundrede, man vil få at se i Else Fausbølls undersøgelse af rimene i digteren John Skeltons arbejder.

1.3.3 Man kan også få viden om det engelske sprog i tidligere tid ved at undersøge udlændinges beskrivelse af det. Inge Kabell og Hanne Lauridsen arbejder således med de tidligste danske værker om det engelske sprog. Dette har foreløbig resulteret i fire publikationer om de tidligste danske grammatikeres beskrivelser af engelsk udtale (Bolling, Gerner, Nyborg – alle fra det 17. årh.). En artikel om de samme tre grammatikeres beskrivelser af accentforhold i engelsk er under udgivelse. Inge Kabell og Hanne Lauridsen er nu i gang med en undersøgelse af Bollings engelskdanske leksikon (1678), der er den første engelskdanske ordbog.

1.3.4 Engelsk Instituts Ordbogsprojekt, der nu ledes af Jørgen Erik Nielsen, blev startet i 1975 og foretager en løbende registrering af nydannelser på engelsk og dansk, samt teoretisk arbejde inden for semantik og leksikografi. I årets løb er fire af instituttets lærere (H. E. Andersen, Grå Borup-Nielsen, Inge Kabell, Jørgen Erik Nielsen) delvis blevet overført til Lingvistisk Instituts leksikografiske virksomhed.

1.3.5 3. udgave af Vinterberg og Bodelsens dansk-engelske ordbog, under redaktion af Viggo Hjørnager Pedersen, forventes afsluttet inden for en overskuelig fremtid, og dele af den er i trykken.

1.4 Sproglig grundforskning og moderne engelsk sprogbeskrivelse

1.4.1 Holger Steen Sørensen har færdiggjort en artikel om forholdet imellem naturlige og formelle sprog, der nu ligger trykkklar. Han arbejder nu med en undersøgelse af kasusbegrebet med udgangspunkt i en sammenligning mellem det oldengelske og det moderne engelske kasussystem. Derudover er Holger Steen Sørensen igang med en semantisk-juridisk analyse af forholdet mellem Grundlovens § 19 og 20 Romtraktatens artikel 240.

1.4.2 Nominalised Phrasal Verbs er arbejdstitlen på en undersøgelse, som Bent Nordhjem foretager af en orddannelsestype, der vinder stigende udbredelse på engelsk, nemlig substantiver der er sammensat af en verbalstamme efterfulgt af en adverbial partikel (som fx breakdown, fallout, hangover, mix-up).

1.5 Ældre sprog

1.5.1 H. E. Andersens sproghistoriske kommentar til den oldengelske tekst *The Battle of Maldon* med en indledning om sproglige grundbegreber og deres behandling i faglitteraturen er afsluttet og i trykken. Desuden er han ved at færdiggøre et andet arbejde, der foruden en dialektbestemmelse af teksten indeholder en tolkning af *The Battle of Maldon* og en diskussion af hidtidige fortolkningsforsøg.

1.5.2 Else Fausbøll har påbegyndt to undersøgelser inden for oldengelsk, dels af brugen af akkusativ respektiv dativ efter forskellige oldengelske præpositioner, dels af det oldengelske ordforråds fordeling på de forskellige dialekter.

1.5.3 *Fifty-Six Ælfric Fragments: The newly-found Copenhagen Fragments of Ælfric's Catholic Homilies* er under udgivelse. Det er en beskrivelse med transkription og facsimilegengivelse af de på Rigsarkivet fundne fragmenter af et pergamenthåndskrift fra det 11. århundrede som indeholder nogle af Ælfrics prædikener. Og endelig har Else Fausbøll oversat tidligt-nyengelske citater for den danske oversættelse af et værk af John Updike.

2. Litteratur- og kulturforskning

2.1 Dorrit Einersen har afsluttet en studie af Margeery Kempe – ølkone eller mystiker –, der udkommer i en bog om middelalderens mennesker.

2.2 Eric Jacobsen studerer den italienske førhumanisme som forstadium til den europæiske humanisme, herunder Francesco da Barberino med særligt henblik på hans kærlighedsopfattelse, hans selvkom-

mentar og hans selvillustrationer set i forbindelse med samtidens billedkunstneriske kurser. Første del af en afhandling om Francesco da Barberino ventes publiceret i 1986.

2.3 Allan Findlay viderefører sit arbejde med bogen *London and the Renaissance Drama* i samarbejde med Birmingham University Shakespeare Institute.

2.4 Holger Nørgaards forskningsfelt ligger hovedsagelig inden for renæssancelitteraturen med særlig vægt på den klassiske, fortrinsvis latinske påvirkning af den. Han arbejder på en kommenteret udgave for *The Early English Text Society* af Caxtons oversættelse af Ovids *Metamorphoser*. Desuden er han ved at færdiggøre flere artikler om specielle emner inden for området.

2.5 I forbindelse med sit studium af den engelske roman har Niels Jørgen Skydsgaard i løbet af 1985 foretaget en gennemgang af en række opbyggelsesbøger fra det 17. århundrede med henblik på at bestemme deres betydning for den tidlige engelske roman.

2.6 Jørgen Erik Nielsen har skrevet et forfatterportræt af Charles Dickens for Bibliotekscentralen, og har iøvrigt fortsat sit arbejde om Charles Dickens i Danmark. Han er ved at afslutte et bibliografisk og receptionshistorisk arbejde om den russiske litteratur i Danmark i den første halvdel af det 19. århundrede. Desuden har han afsluttet en studie af litteraten Andreas Andersen Feldborg, der i begyndelsen af det 19. århundrede bestræbte sig for at bygge bro mellem engelsk og dansk.

2.7 Gorm Schou Rode har afsluttet sit arbejde med at gøre arkæologen P.O. Brøndstedts rejsedagbøger tilgængelige: De findes som manuskripter på Det kongelige Bibliotek. Dagbøgerne har bred kulturel interesse og indeholder fagligt materiale af særlig interesse for dansk litteraturhistorie, dansk og fransk historie, arkæologiens historie og musikhistorie. Udgivelsen af dagbøgerne er sikret i Det danske Sprog- og Litteraturselskabs regie.

2.8 Inden for det tyvende århundredes engelske litteratur har Dorrit Einersen beskæftiget sig med D. H. Lawrence. I forbindelse med udgivelsen af et samlebind om hans produktion på 100-årsdagen har hun som redaktør skrevet indledningen og som bidragsyder behandlet Mr. Noons placering i forfatterskabet. I samme anledning skrev hun en kronik om D. H. Lawrences »Regnbueforvandling«. En analyserende artikel om ovennævnte nyopdagede værk er under udgivelse; og Dorrit Einersen er desuden igang med en kortlægning af nyere tendenser i Lawrenceforskningen.

Niels Bugge Hansen har udarbejdet en introduktion til Graham Greenes forfatterskab for Bibliotekscentralen.

2.9 H. O. Marquardsen er ved at afslutte en nyvurdering af en relativt oversat roman af Graham Greene, *England Made Me*, og studerer Thomas Hardys *The Return of the Native* med henblik på en kortere fortolkende artikel.

2.10 Endelig beskæftiger Henrik Strandgaard sig med Jean Rhys' (1890-1979) forfatterskab og knytter derved tråden til den allernyeste tid.

Nogle arbejder ved instituttet strækker sig over flere perioder eller er af mere generel eller teoretisk art.

2.11 Således arbejder Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon på et kompendium af tekster og tekstuddrag med indledninger, noter og kommentarer om »kvinden som uhyre«. Og de arbejder også med henblik på en artikel om *Lamia*-skikkelsen i engelsk litteratur.

2.12 Niels Bugge Hansen fortsætter sit arbejde med komedien som genre, hvor moderne engelsk drama bliver undersøgt i relation til ældre og nyere genretier.

2.13 Endelig er Niels Bugge Hansen og Niels Jørgen Skydsgaard i færd med at udarbejde lærebogsmaterialet til brug for undervisningen i tekstforståelse.

2.14 Hvad angår litteraturen uden for det nuværende Storbritannien arbejder James Stewart med kilderne for Giraldus Cambrensis (1146-1223) *Topographia Hiberniæ*, med aspekter omkring professor Holger Pedersen og hans forhold til Irland samt med Seamus Heaneys produktion.

2.15 Henrik Rosenmeier har lagt sidste hånd på oversættelsen og kommenteringen af en samling irske folkefortællinger, der er under udgivelse.

2.16 Bruce Clunies Ross har afsluttet en række studier om australske emner, bl.a. myterne omkring den australske litteratur om den første verdenskrig, om Michael Wildings produktion, om Les Murrays verdslige republik, som alle er i trykken. En studie om »the spirit of place« i australsk kunst er afsluttet, og Bruce Clunies Ross har iøvrigt fortsat sit arbejde med en kommenteret udgave af den australske musiker Percy Graingers produktion. Han arbejder på et bidrag om autobiografiens rolle i Australien med henblik på et værk, der skal udgives i 1988 i anledning af 200-året for koloniseringen af Australien. Et essay om landskab og fantasi i Australien, der er udgivet i 1985, udvikles med henblik på en mere grundig behandling i en monografi. Endelig har Bruce

Clunies Ross arbejdet med en essaysamling om australsk kultur med henblik på 200-året.

2.17 Allan Findlay færdiggjorde i foråret første udkast til en bog om afrikansk litteratur, som han har skrevet i samarbejde med Norman Jeffares, Stirling University. Der er tale om det første værk, der belyser litteraturen fra ti lande i det sydlige Afrika med samlende litterære analyser samt tekster og tekstudrag.

2.18 Inden for amerikansk litteraturkritik har Paul Levine udgivet et værk om E. L. Doctorow.

3. *Forskning i historie og samfundsforhold*

Forskningen i den samfundsfaglige faggruppe på instituttet samler sig især om britiske og amerikanske politiske traditioner og ideologier i de sidste hundrede år.

3.1 Jørgen Sevaldsen har færdiggjort en bibliografi over det moderne Storbritannien.

Inden for studiet af dansk-engelske forbindelser i nyere tid undersøger han de politiske og økonomiske forhold mellem de to lande samt den kulturelle og ideologiske påvirkning mellem dem.

3.2 Niels Thorsen lægger i sin forskning hovedvægten på USA og har færdiggjort en artikel om Charles A. Beard's tanker om nationens interesser. Thorsens disputats *Reconstructing the Nation: Woodrow Wilson and the Origins of American Progressivism, 1875-1902* har ført ham videre til et projekt med arbejdstitlen *Woodrow Wilson and the Twentieth Century*, en studie i den økonomiske og politiske tankeverden, som lå bag skabelsen af den amerikanske stat og verdensmagt i det 20. århundrede.

4. *Formidling og tværfaglige kontakter*

Man kan sige, at al instituttets forskning og undervisning er formidling. Ikke desto mindre har instituttet nogle områder, hvor formidling – fra den strengt videnskabelige til den populariserende – står i centrum. Der er tale om sproglig formidling mellem den engelske verden og Danmark, især oversættelse; om kulturel og litterær formidling; og en større vifte af tværfaglige kontakter og aktiviteter.

4.1 Engelsk i Danmark blev påbegyndt i 1980, og de første år bestod det af Jørgen Erik Nielsens undersøgelser om engelsk litteratur i Danmark og engelsk som dansk universitetsfag; af Arnt Lykke Jakobsens undersøgelser af oversættelsehistoriske emner; samt af Niels Jørgen Skydsgaards studier af engelskundervisning som kulturformidling.

I løbet af 1985 udvidedes projektet. Ud over emner der vedrører kulturpåvirkning m.v. fra den engelsktalende verden er man begyndt at interessere sig for påvirkningen den modsatte vej samt for det økonomiske, politiske og kulturelle samspil eller modspil mellem den engelsksprogede verden og Danmark; det studeres især af Jørgen Sevaldsen.

Endvidere er der indledt et samarbejde med Danmarks Lærerhøjskole (Henrik Specht) og med Handelsehøjskolen i København (Arnt Lykke Jakobsen). Projektet har afholdt en konference om tværkulturel forskning (pjece med synopsen af indlæggene foreligger), samt arrangeret offentlige gæsteforelæsnings om tidlige danske oversættelser af engelsk litteratur (Arnt Lykke Jakobsen, Handelsehøjskolen) og om anglicismer i moderne dansk (Knud Sørensen, Århus Universitet).

5. Oversættelse

5.1 Viggo Hjørnager Pedersen er igang med et projekt hvis mål er at udvikle en teori for litterær oversættelse. Han har ydermere afsluttet mindre studier om resumerende oversættelser og om den danske oversættelse af Lawrences Lady Chatterley's Lover. Ved en nordisk konference i Lund fremlagde han en studie af oversættelse af talemåder og kollokationer (d.v.s. ords forenelighed: man siger normalt »koen kælder« – ikke »koen føder«).

5.2 I årets løb har instituttet været arrangør for oversættelseskredsen, hvor lærere og studerende fra andre institutter og institutioner har holdt en halv snes møder om oversættelsesproblemer m.v.

6. Forespørgsler og øvrig formidling

6.1 Som altid er instituttets medarbejdere blevet rådspurgt i forskellige forbindelser fra såvel officielt som fra privat hold, om en lang række forhold i den engelsksprogede verden. Forespørgslerne rettes bogstaveligt talt til alle, men de fleste går dog til ordbogsprojektet og til instituttets bibliotek, der kan opretholde en informationstjeneste på et stærkt begrænset plan.

6.2 Desuden udsendte instituttet sin egen årsberetning, der indeholdt en række bidrag fra instituttets medarbejdere.

6.3 I årets løb har James Stewart og Henrik Strandgaard deltaget særdeles aktivt i det tidkrævende arbejde med at organisere the Tenth International James Joyce Symposium, der finder sted i juni 1986 i København.

6.4 I februar 85 arrangerede instituttet et forsk-

ningssymposium, hvor studerende og lærere ved Engelsk i 9 foredrag fortalte om deres forskning.

Inge Kabell og Hanne Lauridsen har arbejdet i fakultetets studie- og erhvervsvejledning.

Kurser:

Instituttet har været repræsenteret ved Scandinavian Studies projektet (Jørgen Sevaldsen).

Derudover har der været afholdt et kursus i engelsk læseforståelse for stud.polit.'er (Cay Dollerup, Niels Jørgen Skydsgaard). Og der blev afholdt et særligt kursus for tolkelever fra Institut for Nygræsk med henblik på passiv beherskelse af engelsk (Dorte Albrechtsen, Cay Dollerup).

Tværfagligt samarbejde:

Der er et formaliseret samarbejde med Middelaldercenteret (Dorrit Einersen), med Kvindeceneret (Dorrit Einersen, Ingeborg Nixon). Eric Jacobsen deltager i Planlægningsgruppen for renaissancestudier. Jørgen Sevaldsen og Niels Jørgen Skydsgaard har været deltagere i Arbejdsgruppen vedrørende Vesteuropastudier, sidstnævnte som koordinator. Arbejdsgruppen for psykologiske studier af litteraturoplevelse har Engelsk Institut som postadresse og Cay Dollerup som leder i samarbejde med Psykologisk Laboratorium (Iven Reventlow) og Danmarks Lærerhøjskole (Carsten Rosenberg Hansen). I 1985 indgik resultaterne fra en tidligere større undersøgelse, Fairytale, i Educational Resources Information Center og er derved tilgængelig på 7000 biblioteker i verden.

I årets løb har arbejdsgruppen med bistand af Christopher Tinson kunnet nå ret vidt inden for to igangværende projekter, Folktale og Vædderundersøgelserne.

I den første, der er internationalt støttet af UNESCO, søger man at indkredse det tværkulturelle i oplevelsen af narrative tekster, der forelægges for danske og engelsktalende læsere; i den anden undersøgelse vil man afprøve danskeres og amerikaneres oplevelse af samme tekst.

Redaktionsvirksomhed m.m.:

I instituttets Anglica et Americana-serie er udkommet: Hanne Carlsen: A Bibliography to the Classical Tradition in English Literature. Esther Glahn og Anne Holmen (ed.): Learner Discourse.

Instituttets skriftserier har følgende redaktionelle sammensætning:

»Publications of the Department of English« (PDE): Peter Harder, Jørgen Erik Nielsen og Holger Nørsgaard.

»Anglica et Americana«: Bruce Clunies Ross, Steen Schousboe og Niels Thorsen.

Hertil er så i årets løb forberedt et nyt tidsskrift, hvis første nummer forventes udsendt i april 1986: »Angles«. Det redigeres af Peter Harder, Bent Nordhjem, Bruce Clunies Ross og Jørgen Sevaldsen.

Ved årsskiftet arbejdede man desuden med planer om påbegyndelse af en ny skriferække: »Publications on English«.

Herudover er Claus Færch i redaktionen for Second Language Research (London) og for Scandinavian Working Papers on Bilingualism (Stockholm). Birgit Henriksen er medredaktør af ASCLA-Newsletters, der er et internordisk meddelelsesblad for forskning inden for anvendt lingvistik. Bruce Clunies Ross har været hovedredaktør for Kunapipi (Århus). Niels Jørgen Skydsgaard er engelsk redaktør af Orbis Litterarum (København). Niels Thorsen og Paul Levine er medredaktører af American Studies in Scandinavia. Arne Zettersten er medredaktør af REAL: The Yearbook of Research in English and American Literature (Berlin); Papers and Studies in Contrastive Linguistics (Poznan); og Computers and the Humanities (Bibliography Committee) (New York).

Kongresdeltagelse:

Ligesom tidligere år har en række af instituttets medarbejdere efter indbydelse holdt forelæsninger om deres forskningsområder ved inden- og udenlandske universiteter, kongresser og konferencer. Det gælder således Cay Dollerup, Dorrit Einersen, Allan Findlay, Claus Færch, Peter Harder, Eric Jacobsen, Viggo Hjørnager Pedersen, Bent Nordhjem, Gorm Schou Rode, Jørgen Sevaldsen, Niels Jørgen Skydsgaard, James Stewart og Niels Thorsen.

Graham D. Caie har i efterårssemesteret været tilknyttet McMaster University i Canada i forbindelse med middelalderforskning.

Publikationer:

Borup-Nielsen, G.: portræt af en ukendt. Pædagogiske Indgange I, s. 5, København 1985.

—: Gensyn med Fjerde Vers. KRonik. Berlingske Tidende 26. Februar, s. 10-11, København 1985.

Carlsen, H.: A Bibliography to the Classical Tradition in English Literature, Anglica et Americana nr. 21. Københavns Universitet 1985, 164 s.

—: Engelske eventyr og historier. København 1985, 63 s.

Conrad, B.: Two Essays on Reference Without Meaning. Acta Linguistica Hafniensa Vol. 19, No. 1, s. 129, København 1985.

Dollerup, C., Holbek, B., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Ontological Status, The Formative Ele-

ments, The "Filters" and Existences of Folktales. A Discussion. FABULA 25, s. 241-65, Berlin, New York 1985.

—: Spenser's concord and the Danish Princess Anna. Notes and Queries Vol. 32, No. 1, s. 23-25, Oxford 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Grimms uægte eventyr. Berlingske Tidende 23 okt, s. Kronik, København 1985.

Dollerup, C., Reventlow, I., Hansen, C.R.: En redøgørelse for oversættelser og oversættelsesproblemer ved læseres oplevelser af "samme tekster" på forskellige sprog. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics, Ole Togeby, s. 390-406, Københavns Universitet 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Ontological Status The Formative Elements the "Filters" and Existences of Folktales : A Disansion. Fabula: Zeitschrift für Erzählforschung Vol. 25, Heft 3/4, s. 241-65, New York 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Outline for the Additional Pilot Studies in Denmark in Stage 1. Educational Resources Information Center ED 248 479, s. 13, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I.: A Discussion of Various Groups of Readers in the Fairytale – project with a Detailed Description of the "Coregroups" in Denmark & Tukey. Educational Resources Information Center ED 248 474, s. 22, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Three Tales Chosen, the Establishment of the Texts & The Charting of Deviation, with a Collation of the Original Tales, the Check Translation & the Danish and the Turkish Texts. Educational Resources Information Center ED 248 475, s. 184, Urbana, Illinois, USA 1985.

—: Fairytale: A Preliminary Sketch of the Hypotheses Put Forward. Educational Resources Information Center ED 248 478, s. 28, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Report on the Selection Procedure Based on Readers' Responses to the Original 9 Tales in Denmark. Educational Resources Information Center ED 248 472, s. 68, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Nine Tales for the Selection Study The Texts, their Authenticity, Framlation Procedur, the Texts in English, x the Qvistion af " 2 duntity" bit ween the Danish & the Turkis Texts. Educational Resources Information Center ED 248 471, s. 108, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Plan for the Theatrical Set-up in Stages 1 and 2. Educational Resources Information Center ED 248. 469, s. 15, Urbana, Illinois, USA 1985.

—, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Plan for an Interdi-

- sciplinary Turco-Danish Pilot Study of the Collective The Individual Nature of the Response to Literature. Educational Resources Information Center ED 248 465, s. 13, Urban, Illinois, USA 1985.
- The Earliest Space Voyages in the Renaissance Heliocentric Solar System. Just the Other Day: Essays on the Suture of the Future, Luk De Vas, s. 103-14, Antwerpen 1985.
- Einersen, D.: Blomster og Sværd. Om middelalderkongress om Krig og Fred aug. 1985. *Humanist Sept*, s. 4s, København 1985.
- Regnbueforvandling. *Berlingske Tidende* 11 sept, s. 4 s, København 1985.
- , Jakobsen, A.L.: Den levende Lawrence. Artikler om D. H. Lawrence i anledning af 100-året for hans fødsel udgivet med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd. Odense 1985, 186 s.
- Færch, C., Kasper, G.: Fremmedsprogundervisning og procesviden. *Humaniora* 6, Sven Tito Achen, Gunver Kyhn, Mogens Brøndsted, s. 77-84, København 1985.
- Meta Talk in FL Classroom Discourse. *Studies in Second Language Acquisition* Vol. 7, no. 2, s. 184-99, New York 1985.
- , Kasper, G.: Introduction. *Studies in Second Language Acquisition* 7:2, s. 131-33, New York 1985.
- , Kasper, G.: Procedural Knowledge as a Component of Foreign Language Learners' Communicative Competence. *Kommunikation im Sprachunterricht*, Henning Bolte, Wolfgang Herrlitz, s. 169-99, Utrecht 1985.
- Kommunikationsfærdighed og kommunikativ fremmedsprogundervisning. *Fremmedsprogpedagogikk*. Småskrift nr. 3, Lærarytdanningsrådet, s. 21-38, Oslo 1985.
- , Gabriele, K.: Repair in Learner-Native Speaker Discourse. *Learner Discourse*, Esther Glahn, Anne Holmen, s. 11-23, Københavns Universitet 1985.
- Færch, C., Kasper, G.: Foreign language learning under classroom conditions. *Temanummer af Studies in Second Language Acquisition*, vol 7:2. New York 1985, 120 s.
- Harder, A.P.: Eleven i centrum – men for hvad? Om *humaniora* i gymnasiet og i samfundet. København 1985, 192 s.
- Jakobsen, A.L.: Oversættelse og lokalisering. *Ark* 24, s. 5-16, København 1985.
- Kabell, I.K.: Introduktion til oldengelsk. Københavns Universitet 1985, 1-23 s.
- , Lauridsen, H.: De ældste danske lærebøger i engelsk. *Sprint* 3, s. 8-15, København 1984.
- , Lauridsen, H.: On the Evidence of the Earliest Danish Works on English Pronunciation. *Anglica et Americana* 20, s. 25-127, Københavns Universitet 1984.
- Lauridsen, H.: On the Evidence of the Earliest Danish Works on English Pronunciations. *Anglica et Americana* 20, s. 25-127, Københavns Universitet 1984.
- Nielsen, J.E.: Charles Dickens – et forfatterportræt fra biblioteket. *Ballerup* 1985, 8 s.
- Pedersen, V.H.: Resumerende oversættelse. Om børnebogsudgaver af Moby Dick. *Ark* 24, s. 18-32, København 1985.
- Efterskrift til E. M. Forster: Vejen til Indien. Vejen til Indien, E. M. Forster, s. 299-300, København 1985.
- , Kragh, B.: Lady Chatterley's Lover i Dansk oversættelse. Den Levende Lawrence, Dorrit Einersen, Arnt Lykke Jakobsen, s. 151-65, Odense 1985.
- Ross, B.A.C.: The Paradise Tram (Suburbes and Australian Culture). *Kunapipi* VI 3, s. 1-12, Århus 1985.
- Review: Christophe Koch The Doubleman. *Kunapipi* VI 3, s. 103-03, Århus 1985.
- Review: Barbara Hanrahan Kewpie Doll. *Kunapipi* VI 3, s. 103-05, Århus 1985.
- Landscape and the Imagination in Australia. Mapped but not Known: The Australian Landscape of the Imagination. *Essays and Poems Presented to Brian Elliott*, Actatis LXXV, P. R. Eaden, T. H. Mares (eds.), Adelaide 1985.
- Staun, J.: The representation of irresolvable neutralisations in a dependency-based phonology. *Word* Vol. 36, No. 1, s. 61-77, 1985.
- , Davenport, M.: Sequence segment and configuration: two problems for dependency phonology. *Dependency and Nonlinear Phonology*, J. Durand (ed.), s. 135-59, London 1985.
- Staun, J., Anderson, J.M., Ewen, C.J.: Phonological Structure: Segmental, Suprasegmental and Extrasegmental. *Phonology Yearbook* 2, s. 203-25, Cambridge 1985.
- Stewart, J.: Gleann na nGealt: A Twelfth-Century Latin Account. *Celtica* Vol. XVII, s. 105-11, Dublin 1985.
- Thorsen, N.: Identity and Effacement: Charles A. Beard and the Passing of a National Foreign Policy. *American Studies in Transition*, David E. Nye, Christen Kold Thomsen, s. 287-304, Odense 1985.
- Zettersten, A.: New Technologies in Language Learning. København 1985, 189 s.
- , Jacobson, M.: Att göra språkövningar på dator utan att programmera. *Handledning til författarsystemet BrainLearn*. Version ABC. Lund 1985, 77 s.
- , et.al. : Användningen av mikrodator i undervisningen i främmande språk på det gymnasiala stadiet i de nordiska länderna. København 1985, 46 s.
- Var och en sin egen programmerare eller Hur språkläraren använder en lektionsgenerator? *Lingua* 3, s. 132-34, Stockholm 1984.
- A renaissance of Research on Early Modern English. *Studies in Early Modern English Pronunciation*. A DEMEP Publication, Inge Kabell, Hanne

- Lauridsen, Arne Zettersten, s. 9-23, Københavns Universitet 1984.
- , Danielsson, B.: *The Sources of DEMEP 1500-1650. Studies in Early Modern English Pronunciation. A DEMEP Publication*, Inge Kabell, Hanne Lauridsen, Arne Zettersten, s. 127-36, Københavns Universitet 1984.
- , Lauridsen, H., Kabell, I.: *Studies in Early Modern English Pronunciation. A DEMEP Publication. Københavns Universitet 1984*, 136 s.

Viggo Hjørnager Pedersen

2. Institut for germansk Filologi

Historie:

Institut for germansk filologi blev officielt oprettet d. 1. juli 1967. Institutet dækker det tyske og det nederlandske sprogområde samt jiddisch, men disse fags historie på Københavns Universitet er langt ældre. Således oprettedes allerede 1836 den første lærestol i faget som et lektorat i tysk sprog og litteratur; fra 1888 blev denne lærestol et professorat. Efter instituttets oprettelse ekspanderede det med den stigende studentertilgang op gennem 70'erne, og instituttet fik gentagne gange nye lokaler, indtil det i 1979 fik til huse på Københavns Universitet, Amager, Njalsgade 80. Med instituttets ekspansion blev undervisningen i discipliner som tysk historie og samfundsforhold udvidet, og nederlandsk, der sammen med frisisk hører til fagområdet, fik 1978 en selvstændig eksamensordning. Med den nye humanistbekendtgørelse udarbejdedes nye eksamensordninger for både tysk og nederlandsk; disse trådte i kraft fra efterårssemestret 1985. På grund af de senere års besparelser er instituttet blevet noget beskåret, lokalemæssigt såvel som bemandsningsmæssigt.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 18.

Professorer: Karl Hyldgaard-Jensen, Sven-Aage Jørgensen, Per Øhrgaard.

Docent: Helge Hultberg.

Lektorer: Arne Dittmer, Mogens Dyhr (allokeret til Institut for Lingvistik), Bjørn Ekmann, N. Axel Grossert, Uffe Hansen (allokeret til Institut for Litteraturvidenskab), Alfons Höger (fratrådt), Lisbeth Falster Jakobsen, Mogens Wied Jørgensen (fratrådt), Børge Kristiansen, Elisabeth Møller (allokeret til Institut for Lingvistik), Birgit S. Nielsen, Jørgen Olsen (allokeret til Center for EDB), Monika Wesemann (fratrådt), Rolf Wiecker, Vibeke Winge.

Adjunkt: Niels-Erik Larsen.

Seniorstipendiater: Ruth Dinesen, Niels-Erik Larsen. Ekstern lektor: Ann Crumlin Woelders.

Undervisningsassistenter: Grete Foldager Hansen, Niels Kyrsting, Anette Petersen, Elisabeth Werner, Ingeborg Zint.

TAP: Antal årsværk: 2.

Gurli Egelund Olsen, Suzanne Pelch.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsområde omfatter de vigtigste felter inden for faget, som ud over ældre og nyere sprog og litteratur også omfatter hollandsk, frisisk, nedertysk samt jiddisch. Forskningsvirksomheden har traditionelt været præget af en blanding af individuel forskning og projekter, hvori også deltager forskere fra andre institutter og universiteter. I det hele taget har instituttet i det forløbne år haft særdeles gode kontakter med udlandet og den internationale forskning.

1. Fremmedsprogsindlæring

1.1 Statens humanistiske Forskningsråds projekt »De samfundsmæssige behov for anvendelse af fremmedsprog i Danmark« blev i 1985 udvidet til en international analyse vedrørende tysk under UNESCO-projektet »Promotion des langues peu enseignées«. I denne forbindelse arbejdes der på en rapport til UNESCO-konferencen i 1986 (Karl Hyldgaard-Jensen).

1.2 UNESCO-projektet »Fremdsprachenunterricht Deutsch im Dienste der Völkerverständigung, dargestellt am Beispiel der Auswahl und Behandlung literarischer Texte« blev fortsat under ledelse af K. Hyldgaard-Jensen, der udarbejdede en rapport herom til UNESCO til forelæggelse for det internationale symposium i Moskva september 1985. K. Hyldgaard-Jensen planlægger ligeledes en antologi vedrørende emnet.

1.3 I samarbejde med professor Ernst Dittmer, Aarhus Universitet, Institut for germansk Filologi, arbejdes der på en omfattende recension af Gyldendals Tysk Grammatik 1984 kombineret med almene og specielle betragtninger over grammatiske problemer og disses fremstilling (Arne Dittmer).

2. Kontrastiv lingvistik

2.1 Projektet »Konstrastive Dänisch-Deutsch Grammatik«, KONTRA, er beskrevet i Årbogen 1975/76. Projektgruppen består af Mogens Dyhr (Institut for Lingvistik, KUA), Cathrine Fabricius-Hansen (Oslo), Erik Hansen (Nordisk Filologi, KUA),

Lisbeth Falster Jakobsen, Jørgen Olsen (Center for EDB, KUA), Monika Wesemann (Handelshøjskolen, København). KONTRA er gruppens serie til udgivelse af arbejdsberetninger. Der foreligger nu 6 bind i serien.

2.2 Som studier i dansk til brug for kontrastering og til tilvejebringelse af tertium comparationis er udkommet: »Beskrivelsesplaner i syntaxanalysen« i Nydanske Studier, 15, 1985, og til udgivelse er antaget: »On syntactic levels – on tertium comparationis in contrastive linguistics«, Papers and Studies in Contrastive Linguistics, Poznań (begge arbejder: L. Falster Jakobsen, J. Olsen). Disse arbejder indgår endvidere i KONTRA VII med arbejdstitlen »Nominale Satzbaupläne in Dänischen und Deutschen« (om Satzbaupläne, valens og sætningsled), udkommer i begyndelsen af 1986 (C. Fabricius-Hansen, L. Falster Jakobsen, J. Olsen). Jørgen Olsen er ansvarlig for projektets maskinlæsbare korpus.

3. Grænseregionsforskning

3.1 Projektet »Mødet mellem sprogene i det danske tyske grænseområde i fortid og nutid, herunder også tosprogethedsproblematikken i skoleundervisningen« fortsattes. I denne forbindelse er en afhandling om forholdet mellem nordgermansk og vestgermansk i Slesvig og Jylland i forhistorisk tid under udarbejdelse (K. Hyltdgaard-Jensen).

3.2 Mogens Dyhr fortsætter projektet »Sprogvariation i Flensborg«, hvor hovedvægten lægges på udviklingen efter 1945 i voksne flensborgeres brug af forskellige sproglige varieteter i forskellige situationer.

4. Leksikografi

4.1 Projektet »Dansk-tysk Ordbog« (DTO) blev i maj 1985 overflyttet til Institut for Lingvistik sammen med to af medarbejderne (Elisabeth Møller, Mogens Dyhr). Arne Dittmer fortsætter samarbejdet om projektet.

4.2 I forbindelse med symposiet om leksikografi, der blev arrangeret i samarbejde med Engelsk Institut i 1984, har Karl Hyltdgaard-Jensen udarbejdet en oversigt over leksikografi i Danmark vedrørende tysk til udgivelse i Lexicography. Series Maior (Niemeyer, Tübingen). I samme forbindelse har K. Hyltdgaard-Jensen redigeret og udgivet Proceedings of the 2nd International Symposium on Lexicography at the University of Copenhagen.

5. Tekstlingvistik

En oversigtsartikel om tekstlingvistik i Danmark er

færdiggjort med henblik på udgivelse i et samlebind om forskellige landes bidrag til denne disciplin.

Værket, der redigeres af professor J. Petöfi, vil udkomme i BRD.

6. Ældre sprog og dialektologi

6.1 I forbindelse med studier af erkendelsesværdier i sproghistorien er udarbejdet en populærvidenskabelig artikel »Hvorfor betyder DUTCH ikke TYSK, når DEUTSCH gør det?« til udgivelse i Sprint (Handelshøjskolen, København) (L. Falster Jakobsen).

6.2 Under projektet »Tysk i Danmark« har Vibeke Winge beskæftiget sig med nedertyske levn i dansk op til det 19. århundrede.

6.3 Til udgivelse i Handbuch der deutschen Sprachgeschichte (Bonn, Heidelberg) har K. Hyltdgaard-Jensen revideret et manuskript »Mittelniederdeutsche Textsorten«.

7. Forskningshistorie

Til udgivelse i Jahrbuch für internationale Germanistik, BRD, er færdiggjort en oversigtsartikel over germanistikken i Danmark (Bjørn Ekmann, L. Falster Jakobsen).

8. Eksillitteratur

8.1 Arbejdet med udgivelse af professor Steffen Steffensens efterladte projekt »Tysksproget eksil efter 1933« fortsættes i samarbejde med Henriette Riskær Steffensen. Værket kommer til at omfatte artikler om videnskabsmænd, kunstnere og kulturpersonligheder blandt de tyske emigranter i Danmark (Birgit S. Nielsen). Hun bidrager selv med artikler om Østrupgaardskolen, Alfred Ostermoor, Karin Michaëlis, Maria Lazar og Horst Horster.

8.2 Birgit S. Nielsen er endvidere ved at færdiggøre en biografi om Karin Michaëlis med vægten lagt på hendes politiske og humanitære indsats, hjælp til politiske fanger og tyske emigranter, hendes publikationssituation i Tyskland efter 1933 og hendes eget eksil i USA 1939-1946 samt hendes hjemkomst og død. En artikel »Die Freundschaft zwischen Bert Brecht, Helene Weigel und Karin Michaëlis. Eine literarisch-menschliche Beziehung im Exil. (Mit einem Anhang von acht Briefen von Helene Weigel an Karin Michaëlis)« skal udkomme i Exil 1933-1945. Die Künste und Wissenschaften im Exil, Verlag Lambert Schneider.

8.3 Det tidligere beskrevne projekt om Nelly Sachs (se Årbog 1984) vedrørende indsamling og registre-

ring af alle kendte breve fra den tysk-jødiske lyriker Nelly Sachs fortsattes. En arkivrejse til Stockholm/Uppsala bragte det samlede antal breve op på ca. 4.000, og hermed anses det opsøgende arbejde for afsluttet pr. 1. maj. Materialebeskrivelse samt facts fra indholdet af hvert enkelt brev overføres via spørgeskema til en database, hvor oplysningerne opbevares og ordnes for senere at udskrives. Det færdige arbejde vil aftrykke oplysningerne om brevene i kronologisk rækkefølge, samt indholde en række indices i form af personfortegnelse, liste over omtalte bøger, bibliografier over digterens egne værker og over sekundærlitteratur hertil m.m. Værket vil have betydning for alt videnskabeligt arbejde med digterens person og værk. En lille del af materialet er allerede udnyttet til en brevdgave og til en artikel om forholdet mellem Nelly Sachs og Paul Gelan, som ikke kunne være skrevet uden dette grundlæggende registreringsarbejde (Ruth Dinesen).

9. Litteraturvidenskab

9.1 Traditionelt har forskningstyngdepunktet ligget i det 18. og tidlige 19. århundrede, d.v.s. den tyske præromantik, klassik og romantik, hvor vekselvirkningen med den danske litteratur var særlig intensiv.

9.2 Revisionen af de Boor/Newald: Geschichte der deutschen Literatur, bd. VI fortsattes i samarbejde med Klaus Bohnen, AUC (Sven-Aage Jørgensen, Per Øhrgaard). I denne forbindelse forventer PØ at kunne afslutte afsnittene om Sturm und Drang-bevægelsen samt om Goethes forfatterskab indtil Italiensreisen 1786 i løbet af 1986.

9.3 Til Gyldendals Verdenslitteraturhistorie (red. Hans Hertel), bd. 4, der udkommer i 1986, har PØ udarbejdet det generelle afsnit om den europæiske romantik samt delafsnittene om tysk, engelsk og dansk romantik.

9.4 En kommentering af J. G. Hamans Kreuzzüge des Philologen forventes afsluttet i samarbejde med Karlfried Gründer og Karlheinz Löhner inden årets udgang (Sven-Aage Jørgensen).

9.5 Ud fra en tese om at Kierkegaard var en tidlig sprogskeptiker undersøges Kierkegaards opfattelse og anvendelse af sproget (Helge Hultberg).

9.6 Arbejdet med Hofmannsthal, Novalis og E. T. A. Hoffmann er gået lidt i stå i årets løb. Dog foreligger der et trykfærdigt manuskript om Hofmannsthal og Richard Strauss: Die Frau ohne Schatten, som nu oversættes til tysk, da det tilsyneladende er den eneste måde at få det publiceret på (N. Axel Grossert). NAG har endvidere beskæftiget sig med middelalder-

lige emner, idet der er samlet stof sammen til en oversigt over gralsymbolernes historie, der skulle føre frem til en bedre systematisering. Inden for germansk heltedigtning er NAG ved at udarbejde en lille bog om Waltharius-digtet.

9.7 Med hensyn til litteraturen omkring århundredskiftet og i det 20. århundrede fortsættes studierne i Thomas Manns forfatterskab. En afhandling om Thomas Manns frihedssyn er under udarbejdelse. Dette arbejde vil blive fortsat med henblik på mere omfattende analyser af romanerne Joseph und seine Brüder og Doktor Faustus (Børge Kristiansen). Endvidere fortsætter BK en bredt anlagt undersøgelse af de idéhistoriske konceptioner, som ligger til grund for Max Frischs forfatterskab i dets forskellige udviklingsfaser.

9.8 Inden for den moderne litteratur fortsættes arbejdet med centrale forfatterskaber. I den hensigt at udvide kendskabet i Danmark til moderne forfattere som Christa Wolf, Botho Strauss og Günter Grass arbejdes der ligeledes med oversættelsesteori og -praksis (Per Øhrgaard).

9.9 Det internationale tværfaglige arbejdsfællesskab om humor, komik og latterkultur fortsættes ved Bjørn Ekman, der ligeledes fortsætter sine studier inden for tekstoplevelsens æstetik. Dette projekt omfatter studier i indlevelse og fremmedgørelse, fortrinsvis baseret på eksempler fra nyere tysksproget litteratur.

10. Historie og samfundsforhold

10.1 Inden for historieopfattelse og historieformidling er der arbejdet med fagteoretiske og didaktiske overvejelser vedrørende »Landeskunde« (det tyske sprogområdes geografiske, sociale og kulturelle forhold i almindelighed som baggrund for sprog- og litteraturstudier (Bjørn Ekman)).

10.2 I samarbejde med Historisk Institut, København, Institut for Historie og Samfundsforhold, RUC og Dansk-Tysk Selskab arrangeredes på Goethe-Institut Kopenhagen et symposium »Die Entwicklung der dänisch-deutschen Beziehungen nach 1945« d. 11.-12. november med deltagere fra Danmark og Tyskland (Bjørn Ekman).

10.3 Symposiet i 1984 om Østrigs historie efter 1945 resulterede i en rapport »Gesellschaft und Politik in Österreich nach 1945«, som er blevet redigeret og klargjort til udgivelse (K. Hyldgaard-Jensen).

11. Kildeforskning

Undersøgelsen af forholdene omkring Hagedorns

kunstsamling (se omtale i Arbog 1984) fortsattes med henblik på at afklare dens skæbne i Danmark (Rolf Wiecker).

12. *Nederlandsk*

12.1 Inden for historisk sprogsociologi arbejdes der med en undersøgelse af, hvorvidt sociolingvistikken, hvis metoder er udviklet ved undersøgelsen af nutidige sprogtilstande, kan finde anvendelse også ved undersøgelsen af historiske sprogtilstande. Den sproglige variation, som kan iagttages i middelalderlige tekster, synes nemlig at have en så udstrakt lighed med den variation, der ses i moderne sprogsamfund, at også sprogbeskrivelsen må have mange sammenfallende momenter, omend der naturligvis ikke kan være tale om en direkte overtagelse af metoder. – Grundlaget for undersøgelsen er et tekstkorpus fra det 13. århundrede fra den flamske by Gent (nuværende Belgien). Undersøgelsen har indtil nu fortrinsvis koncentreret sig om en beskrivelse af den vigtige tekst: Statutterne fra Spedalskhedshospitalet fra 1236 (Niels-Erik Larsen, L. Falster Jakobsen).

12.2 Inden for det moderne sprog mangler der i høj grad undervisningsmateriale til brug for studerende med dansk som modersmål, og der savnes totalt de grundlæggende videnskabelige kontrastive arbejder, der skulle danne forlægget hertil. Til pædagogiske formål arbejdes der på en nederlandsk syntaks af kontrastivt tilsnit samt med en indføring i det almenlingvistiske begrebsapparat (L. Falster Jakobsen).

12.3 Ligeledes med pædagogisk formål for øje arbejdes der med nederlandsk fonologi med sammenligning dansk-nederlandsk med henblik på et kompendium til brug for studerende i nederlandsk. I dette kompendium søges den nyeste litteratur indarbejdet. En første version på 70 sider er nu næsten færdigudarbejdet (Niels-Erik Larsen).

12.4 Lisbeth Falster Jakobsen deltog i øvrigt i kursus i Nijmegen, Nederlandene, sommeren 1984 med henblik på at forbedre undervisningen i nederlandsk.

Andet:

Karl Hyldgaard-Jensen er medlem af Statens humanistiske Forskningsråds udvalg for fremmedsprogs-pædagogik. Lisbeth Falster Jakobsen er medlem af de arbejdende udvalg til tilvejebringelse af studieplaner under fakultetet for henholdsvis Teknisk bifag og Vesteuropastudier. Per Øhrgaard var medlem af arbejdsgruppen om de humanistiske fag i gymnasiet, som ministeriet nedsatte (1984/1985), samt af det arbejdende udvalg til tilvejebringelse af studieplaner for oversættelsesstudier under fakultetet.

Rolf Wiecker deltog i praktikantforsøget under fakultetets studie- og erhvervsvejledning. Praktikantprojektet har til formål at prøve at afsætte humanister til erhvervslivet.

Vibeke Winge har gennemført videreuddannelse som forskningsbibliotekar ved Danmarks Biblioteksskole. Uddannelsen har bestået i 4 måneders hel-dags-kursus samt udarbejdelse af en hovedopgave. Hovedopgaven vil i øvrigt indgå som bibliografi til revisionen af de Boor/Newald: Geschichte der deutschen Litteratur, bd. VI. I kurset indgik 2 studierejser til forskningsbiblioteker i Ålborg, Århus og Odense samt til London.

Den udadvendte formidlende virksomhed er varetaget på følgende måder: L. Falster Jakobsen sidder som repræsentant for fakultetet i Studieskolens bestyrelse. Bjørn Ekman har holdt foredrag om humor, komik og latterkultur ved Forskningshøjskolen i Haderslev samt ved oplysningsforbund. På den internationale højskole Sonnenberg (Oberharz, BRD) holdt BE foredrag i maj. »Deutschland i Europa – aus der Sicht eines Dänen« – et foredrag der vil blive publiceret i Sonnenberg, Revue Internationale. På møde for Foreningen af gymnasielejere afholdt i Lund var emnet for BEs foredrag: Historisk tradition og aktuel selvforståelse i de to tyske stater. Tyskundervisningens situation i Danmark var emne for et foredrag for Tysk-dansk Selskab i Kiel.

Karl Hyldgaard-Jensen er medlem af Kommission für Deutsches Rechtswörterbuch, Heidelberger Akademie der Wissenschaften. KHJ har i øvrigt året igennem løbende ydet servicevirksomhed over for forskere i København og Århus vedrørende tyske minoriteter samt middelnedertyske indskrifter.

Redaktionsvirksomhed:

»Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik«, redaktion: Mogens Dyhr, Karl Hyldgaard-Jensen.

»KONTRA«, udgives af forskningsgruppen »Kontrastive Dänisch-Deutsch Grammatik« (bl.a. Lisbeth Falster Jakobsen og Jørgen Olsen).

»Kopenhagener germanistische Studien«, redaktion: Karl Hyldgaard-Jensen.

»Deutsche Sprache«, Berlin. Medudgiver: Karl Hyldgaard-Jensen.

»IDV-Rundbriefe«, medudgiver: Karl Hyldgaard-Jensen.

»Rahmenthema Komik und Lachkultur« i »Jahrbuch für Internationale Germanistik« (Berlin/Zürich), redaktør: Bjørn Ekman.

»Text & Kontext«, medredaktører: Børge Kristiansen og Sven-Aage Jørgensen.

Text & Kontext, Sonderband 21: »Exil in Dänemark«, redaktører: Birgit S. Nielsen og Ruth Dinesen.

Tysk Eksil i Danmark efter 1933 (professor Steffen Steffensens efterladte projekt), medredaktør: Birgit S. Nielsen.

»Kierkegaardiana«, redaktør: Helge Hultberg.

Gæster og rejser:

Professor Hellmut Ammerlahn opholdt sig som gæsteprofessor ved instituttet fra januar til juni som led i en udveksling med Per Øhrgaard, der i samme tidsrum opholdt sig ved University of Washington (Department of Germanics), Seattle, USA.

Indbudt af Deutsche Forschungsgemeinschaft holdt Sven-Aage Jørgensen gæsteforelæsninger og øvelser ved universitetet i Regensburg sommersemesteret 1985.

Sven-Aage Jørgensen holdt endvidere gæsteforelæsninger efter invitation ved universiteterne i Konstanz og Mainz samt deltog i kollokvier og kongresser med foredrag i Marburg, Bad Homburg og Wolfenbüttel. Ved Jahrestagung der Storm-Gesellschaft i Husum holdt Sven-Aage Jørgensen festforedrag.

Efter invitation forelæste Karl Hyldgaard-Jensen på Oslo Universitet, i Berlin (DDR), i Helsingfors, i München (Goethe-Institut) samt deltog med foredrag i VII. Kongres der Internationalen Vereinigung für Germanische Sprach- und Literaturwissenschaft, Göttingen, hvor også Ruth Dinesen deltog med et foredrag om Nelly Sachs-Receptionen. Foredragene vil blive publiceret i kongresakterne.

Efter indbydelse fra Alexander von Humboldt-Stiftung opholdt Mogens Dyhr sig på forskningsophold, dels ved »Deutscher Sprachatlas«, Marburg, dels ved »Institut für Rheinische Landeskunde der Universität Bonn« i august måned.

Ved UNESCO-symposiet i Moskva om »Völkerverständigung durch Literaturunterricht« deltog Karl Hyldgaard-Jensen og Bjørn Ekmann med foredrag.

Som led i udveksling de to universiteter imellem holdt Arne Dittmer forelæsning ved universitetet i Rostock, DDR.

Ved symposium i Oslo om »Niederdeutsch in Skandinavien« holdt Vibeke Winge forelæsning.

Lisbeth Falster Jakobsen deltog med indlæg i »Uaces«-konferencen om Europa, Universitetet i Bradford, England, samt ved Blockseminariet »Einführung in die maschinelle Übersetzung«, Handelshøjskolen i Aarhus.

Universitetet i Pisa, Italien, indbød Birgit S. Nielsen til at holde foredrag om Karin Michaëlis.

Ved symposiet på Goethe-Institut Kopenhagen, arrangeret i samarbejde med Historisk Institut, København, Institut for Historie og Samfundsforhold, RUC, samt Dansk-Tysk Selskab deltog Per Øhrgaard med et foredrag om »Die Entwicklung der

literarischen Beziehungen zwischen Dänemark und Deutschland seit dem Kriegsende«.

Publikationer:

Dyhr, M., Zint, I.: Vorüberlegungen zu einem Projekt »Sprachvariation in Flensburg«. Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik 23, s. 91-104, København 1985.

Ekmann, B.: Lachen-Bedrohung und Befreiung. Renate Jurzik: Der SToff des Lachens. Studien über Komik. Text & Kontext 13, 1, s. 196-200, København, München 1985.

–: Einfühlung und Verfremdung im Aristotelischen Drama. Text & Kontext 13, 1, s. 104-18, København, München 1985.

–: Thomas Mann – Nihilist oder humaner Moralist? Text & Kontext 13.1, s. 221-25, København & München 1985.

–: Zum Problem landeskunde. Bericht über einen Geschichtskurs mit Texten und Materialien aus Museumsausstellungen in West-Berlin und Berlin DDR. Glottodidacta XVII 1984, s. 79-93, Polen 1985.

–, Jakobsen, L.F.: Germanistik in Dänemark. Jahrbuch Für Internationale Germanistik Heft 17,2, s. 122-134, Berlin, Bern, Frankfurt a/Main, N.Y. 1985.

Hultberg, H.: Heine in Dänemark 1825-70. Text & Kontext Sonderreihe, Band 19, s. 14, København, München 1985.

Hyldgaard-Jensen, K., Zellersten, A.: Symposium on Lexicography II. Proceedings of the Second International Symposium on Lexicography May 16-17 1984 at the University of Copenhagen. Tübingen 1985, 362 s.

–, Gemzell, C., Lammers, K.C.: Geschichte und Politik in Österreich nach 1945. Akten des Symposiums 15.-17. Oktober 1984 and der Universität Kopenhagen. København 1985, 138 s.

Jakobsen, L.F.: Hvorfor betyder DUTCH ikke TYSK, når DEUTCH gør det? Sprint – Sproginstituttens tidsskrift Handelshøjskolen i København 3, s. 4-11, København 1985.

–, Olsen, J.: Beskrivelsesniveauer i grammatikken. Nydanske Studier og Almen Kommunikationsgrammatik 15, s. 82-99, København 1985.

Kristiansen, B.: Der Zauberberg: Schopenhauer-Kritik oder Schopenhauer-Affirmation? Stationen der Thomas-Mann-Forschung. Aufsätze seit 1970, Kurzke, Pütz, Trapp, Veget, Pikulik, Sandberg, Reed m. fl., s. 135-45, Würzburg 1985.

Nielsen, B.S.: Erziehung zum Selbstvertrauen. Ein sozialistischer Schulversuch im dänischen Exil 1933-1938. Wuppertal 1985, 191 s.

Olsen, J., Jakobsen, L.F.: Beskrivelsesniveauer i grammatikken. Nydanske Studier og Almen Kom-

munikationsgrammatik 15, s. 18, København 1985.

Winge, V.: Das Mittelniederdeutsche evangelische Gesangbuch König Friedrichs von Dänemark. Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung 107, 1984, s. 32-60, Neumünster 1985.

–: Det tyske sprogs udbredelse i kongeriget Danmark fra middelalderen til 1864. Årsberetning fra Selskab for Nordisk Filologi 1983-84, s. 56-60, København 1985.

–: Kurt Braunnüller: Syntaxtypologiske Studien zum Germanischen (anmeldelse). Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik 22, s. 114-18, København 1984.

–: Luther im deutschsprachigen Dänemark. Luthers Sprachschaffen. Linguistische Studien, Reihe A, Arbeitsberichte 119, Joachim Schildt, s. 274-80, Berlin 1984.

Øhrgaard, P.: Villy Sørensen, Eine Porträtskizze. Ausblick, Zeitschrift für Deutsch-Skandinavische Beuehungen Heft. 1/2, s. 5, Lübeck 1985.

Per Øhrgaard

3. Romansk Institut

Historie:

Med enkelte afbrydelser i den første periode har der siden 1669 været ansat mindst én professor til at undervise i et eller flere af de romanske sprog ved Københavns Universitet.

Faget fik først tildelt lokaler i 1966, i ejendommen Dyrkøb 3. Da disse var blevet udvidet, blev Romansk Institut oprettet som sådant i 1968.

Romansk Institut flyttede i 1971 til Østervoldkomplekset (Østervoldgade 10) og i 1972 videre til Stokhusfløjen af samme kompleks (Rigensgade 13). I 1979 overførtes instituttet til KUA.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 36,5.

Professorer: Birger Munk Olsen (½ udlånt), John Pedersen, Ebbe Spang-Hanssen (udlånt), Carl Vikner (udlånt).

Lektorer: José Alegre-Peyron, Hans Boll-Johansen, Isabelle Durousseau, Eric Egli, Merete Gerlach-Nielsen, Harald Gettrup, Merete Grevlund, Vibeke Grubbe, Svend Hendrup, Michael Herslund, Ole Hjordt-Vetlesen (orlov), Hugo Ibsen, Steen Jansen (½ udlånt), Eva Dam Jensen, Ole Kongsdal Jensen, Jonna Kjær, Oleg Koefoed, Hanne Korzen (udlånt), Ginette Kryssing-Berg, Maryse Laffitte, Karen Landschultz (½ udlånt), Hanne Lange, Eugène Lo-

zovan, Hans Peter Lund, Jules Lund, John Kuhlmann Madsen, François Marchetti, Ghani Merad, Annie Noer, Hilde Olrik, Berta Pallares, Lene Waage Petersen, Henrik Prebensen (udlånt), Poul Bøggild Rasmussen, Arne Schnack, Gunver Skytte Schmidt, Nils Soelberg, Luís de Vasconcelos, Thora Vinther. Udenlandske lektorer: Bénédicte Madinier, Giovanni Mafera.

Undervisningsassistenter: Françoise Andersen, Henrik Brockdorff, Hugo Cancino, Poul Fangel, Birger J. Løhse, Carla Juul Madsen, Virgilio Montes, Preben Saugstrup, Hanne Therkildsen, Lene Waagstein.

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Elsebeth Bolwig, Bitten Brandt, Agnete Langkjær, Hanna Laulund, Else Skydsgaard, Annick Wewer.

Forskningsvirksomhed:

Ved Romansk Institut drives der forskning inden for især fransk, italiensk, portugisisk, rumænsk og spansk. Forskningen fordeles sig i hovedsagen på de tre områder sprog, litteratur og historie/samfundsforhold – dog således at visse projekter må siges at ligge i et grænseområde mellem disse hovedfelter.

Arbejdet ved instituttet har i 1985 været præget af den planlagte dramatiske reduktion af bemandingen ved faget fransk, som tænkes næsten halveret i forhold til udgangssituationen ved årets begyndelse. De dystre fremtidsudsigter har i løbet af året tilskyndet en række medarbejdere til at søge bort fra faget til andre fag eller institutioner. Denne udvikling er navnlig en alvorlig trussel mod forskningen på det sproglige område. Som det allerede er sket på det historisk-samfundsfaglige felt, vil bestyrelsen forsøge i noget højere grad end tidligere at styre instituttets forskning, således at der så vidt muligt kan kompenseres for pludseligt opståede huller i det faglige beredskab. Den forskningsmæssige justering og omskoling, der nødvendiggøres af nedskæringerne på budgettet, er utvivlsomt en af de største udfordringer, instituttet står overfor.

En udfordring af en anden og mere perspektivrig art er EDB, der i stigende grad indarbejdes i instituttets forskning og undervisning. Især på initiativ af to medarbejdere, der delvis er tilknyttet Det humanistiske EDB-center, arbejdes der således ihærdigt på udbygningen af instituttets EDB-afdeling, og den ene af de omtalte medarbejdere (Steen Jansen) har i det forløbne år forestået et kursus i Pascal-programmering for kolleger ved instituttet.

Bredden i instituttets engagement kommer fortsat til udtryk ved omfattende medvirken i tværfagligt, tværinstitutionelt og internationalt samarbejde og ved en lang række medarbejderes deltagelse i kongresser i ind- og udland.

Forskningsprojekter og faglige problemstillinger

drøftes ved månedlige seminarer, hvor medarbejderne mødes på tværs af sprogene og de individuelle forskningsfelter.

I det forløbne år er en række projekter blevet afsluttet. Herom vidner publikationslisten. Andre er blevet videreført – individuelt eller kollektivt – og nye er kommet til. I det følgende gives en kortfattet redegørelse for den igangværende aktivitet.

1. *Det sproglige område*

1.1 Naturligt nok er fremmedsprogsindlæringen et højt prioriteret forskningsområde ved instituttet. Der arbejdes på en ny lærebog i fransk fonetik (Ole Kongsdal Jensen i samarbejde med Oluf Thorsen, Institut for Fonetik), og en række medarbejdere er i gang med at udforske mulighederne for udnyttelse af video i fremmedsprogsundervisningen (Isabelle Duroisseau, Eva Dam Jensen, Karen Landschultz). Sideløbende med udbygningen af instituttets EDB-afdeling undersøges datamatens anvendelighed i forbindelse med sprogindlæring (Karen Landschultz). En af forfatterne til et spansk begyndersystem arbejder på en fremlæggelse af de sprogpædagogiske principper, der ligger til grund for systemet (Eva Dam Jensen), og en medarbejder forsker i alternative former for sprogundervisning, bl.a. den såkaldte suggestopædi (Isabelle Duroisseau).

1.2 Der arbejdes fortsat med beskrivelsen af den franske ortografis struktur (Ole Kongsdal Jensen), og på det leksikografiske felt forberedes en ny udgave af Blinkenberg og Høybyes dansk-franske ordbog (François Marchetti, Nils Soelberg sammen med forskere ved bl.a. Handelshøjskolen i København). Et andet ordbogsprojekt omtales under historie og samlingsforhold.

1.3 To medarbejdere er blevet opfordret til at forfatte artikler til udenlandske leksika, om glossematikken i romansk filologisk sammenhæng (Michael Herslund) og om italiensk fleksionslære og fraseologi (Gunver Skytte Schmidt). Inden for det sprogvidenskabelige område arbejdes der desuden med valensbeskrivelse af de franske verber (Michael Herslund sammen med Finn Sørensen, Handelshøjskolen i København), med kortlægning af franske kompletivsætningers tilknytningsmulighed til substantiver (Ghani Merad), med italienske substantiver, der har dobbelt pluralis, (Hugo Ibsen) og med modusproblemer på spansk (Poul Bøggild Rasmussen). En artikel om diakroni og sproggeografi i studiet af rumænsk er under udarbejdelse (Eugène Lozovan).

1.4 En forskningsgruppe, der er i færd med at udarbejde en lærebog i pragmatisk analyse med inddragelse af begreber fra tekstlingvistik og diskursgram-

matik, regner med at kunne levere en første udgave i løbet af 1986 (Harald Gettrup, Michael Herslund, John Pedersen, Arne Schnack).

2. *Det litterære område*

2.1 Inden for det litteratur- og tekstteoretiske felt studeres forholdet mellem tekstanalyse og »story-understanding«-teorier (Steen Jansen i samarbejde med kolleger ved Det humanistiske EDB-center) og problemer ved opdeling af dramatekster i betydningsbærende enheder (Steen Jansen). Der arbejdes med opstilling af et narratologisk begrebsapparat, hvis brugsværdi søges illustreret ved analyser af franske romaner fra det 19. og 20. århundrede (Nils Soelberg). Et semiotisk orienteret projekt, der har aflødt en række publikationer om tekstanalyse, sigter nu mod en sammenfattende beskrivelse af analyseprocedurer i forbindelse med forskellige teksttyper (Oleg Køfoed).

2.2 Instituttets forskning med tilknytning til litteratur- og idéhistorien spænder fra middelalderen til den nyeste tid.

En omfattende undersøgelse af middelalderens læsning af klassiske værker fortsætter. To bind er udkommet, og tredje bind ventes færdigredigeret i 1986 (Birger Munk Olsen). Til et italiensk værk udarbejdes en undersøgelse af udbredelsen af Ovids digte og deres indflydelse i middelalderen (Birger Munk Olsen). Studiet af symbolik i det 12. århundredes franske litteratur videreføres (Hanne Lange), og der forberedes en artikel om den franske digter Villon (Svend Hendrup).

2.3 En række medarbejdere er fortsat engageret i udgivelse af ældre tekster. Det drejer sig om middelalderskrifter om tings- og talsymbolik (Hanne Lange), Robert de Clari's beretning om korsfarernes erobring af Konstantinopel (Birger Munk Olsen) og franske renæssancesange (Svend Hendrup). Endvidere fortsætter udgivelsen af den spanske dramatikertirso de Molina (Berta Pallares), og en nyoversættelse med noter og indledning af Pascals forsvar for den kristne religion er på vej (Nils Soelberg).

2.4 En medarbejder studerer ironiens former hos den italienske renæssancedigter Ariosto (Lene Waage Petersen).

2.5 Det 17. århundrede repræsenteres fortsat ved en igangværende undersøgelse over periodens litterære portræt (Merete Gerlach-Nielsen); endvidere ved Gyldendals Verdenslitteratur, bind 3, der udkommer i 1986, og hvoraf en medarbejder (Hans Boll-Johansen) har skrevet ca. halvdelen.

Udforskningen af det 18. århundredes rejselittera-

tur fortsættes med undersøgelser af videnskabens status i denne genre og af en ny litterær type, den rejsende forfatter (Merete Grevlund).

2.6 Inden for det 19. århundredes litteratur studeres kunstens repræsentation i tekster af Nerval og Balzac (Hans Peter Lund) og operalibrettoens udvikling i slutningen af århundredet (Hugo Ibsen).

2.7 Blandt litterære og kulturelle fænomener i det 20. århundrede undersøges forholdet mellem æstetik og politik i nyere kritik (Maryse Laffitte), fortællerstrukturerne hos den italienske forfatter Italo Calvino (Lene Waage Petersen) og de myter, herunder litterære, hvorpå argentineren bygger sin nationale identitet (Thora Vinther).

2.8 Endelig skal nævnes en række projekter med relation til kvindeforskningen: analyser af fortæller-jeg'ets funktion i nyere fransk kvindelitteratur (Ginette Kryssing-Berg), studier i Nathalie Sarrautes forfatterskab (Hilde Olrik) og i den såkaldte prægningsteori, der beror på en antagelse om, at kvindens identitet kan ændres fundamentalt ved samværet med en mand (Hilde Olrik), undersøgelse af det specifikt kvindelige i den latinamerikanske roman, bl.a. hos Rosario Castellano og María Luisa Mendoza (Thora Vinther). Uden direkte tilknytning til de romanske sprogområder har en medarbejder analyseret Nynne Kochs romanunivers og manderollen i Danmark gennem det sidste tiår (Merete Gerlach-Nielsen).

3. Historie og samfundsforhold

3.1 I faget fransk arbejder en forskningsgruppe (Eric Eggli, Ole Kongsdal Jensen, Ginette Kryssing-Berg, Ghani Merad, Annie Noer) med et omfattende dokumentationsprojekt, der sigter mod etablering af et kartotek over nye termer inden for det socio-kulturelle område og mod udarbejdelse af dels en praktisk dels en teoretisk lærebog på området. Til denne gruppe er knyttet en langtidslidig akademisk medarbejder.

3.2 Redaktionen af en fransk-dansk ordbog over samfundsfaglige termer (ca. 16.000 opslagsord) nærmer sig sin afslutning (Jules Lund sammen med Anne Plaschke, EF, og medarbejdere ved Handelshøjskolen i København).

3.3 I den mere teoretiske afdeling analyseres en række fundamentale begreber hos franske historikere i det 19. århundrede (Eric Eggli).

3.4 I faget spansk er adskillige projekter rettet mod studiet af moderne kultur og samfund. Der forberedes en indføring i områdets metodik (José Alegre), en

introduktion med kildemateriale til det 20. århundredes spanske historie og litteratur (Vibeke Grubbe), en fremstilling af samfundsudviklingen i Spanien fra 1975 til 1985 (Vibeke Grubbe) og undervisningsmateriale vedrørende den kulturelle situation i det moderne Spanien (Berta Pallares). En redegørelse for det argentinske samfund belyst gennem det mandlige homoseksuelle mindretals livsformer og vilkår er under forberedelse (Jules Lund).

3.5 I portugisisk arbejdes der på at relatere omkostningerne ved opførelsen af Estrela-basilikaen i Lissabon til den daværende finansielle situation (Luís de Vasconcelos), og en kommenteret bibliografi vedrørende Portugals historie er under udarbejdelse (Luís de Vasconcelos).

Redaktionsvirksomhed:

Romansk Institut udgiver med støtte fra Statens humanistiske Forskningsråd det romansksprogede tidsskrift »Revue Romane« (redaktion: Nils Soelberg, Harald Gettrup, Ghani Merad, Ginette Kryssing-Berg, Hanne Korzen, Hans Peter Lund).

De ligeledes romansksprogede »Etudes Romanes« rummer større monografer. Disse særnumre udgives med støtte fra Det humanistiske Fakultet (redaktør: Merete Grevlund).

Instituttet har endvidere et samarbejde med Akademisk Forlag vedrørende dansksprogede udgivelser i serien »Romansk Bibliotek« (redaktør: Hans Boll-Johansen).

Kontakter til indenlandske og udenlandske udgivelser: Isabelle Duroseu og Karen Landschultz er medredaktører af »Tous Azimuts« (pædagogisk tidsskrift, der udgives i samarbejde mellem KU, DLH og BAL), Maryse Laffitte er medredaktør af tidsskriftet »Semiotik«. Merete Grevlund er korrespondent for Société française d'étude du dix-huitième siècle. Jonna Kjær redigerer og administrerer to løbende middelalderbibliografier »Encomia« (Bibliography of the International Courtly Literature Society) og »Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthurienne (BBSIA)«. Hans Peter Lund er korrespondent for »Revue d'Histoire Littéraire de la France« og »Romantisme, Revue du Dix-neuvième Siècle«, og Birger Munk Olsen er medredaktør af »Classica et Medievalia«.

Publikationer:

Alegre, J.M.: Grupos sociales marginados en la España de "Lázaro de Tormes". Boletín de la Asociación Europea de Profesores de Español 31, Año XVI, s. 35-49, Madrid 1985.

—: Costumbres populares y formas de vida en la Es-

- paña del "Lazarillo de Tormes". Salamanca, Spanien 1985, 100 s.
- Boll-Johansen, H.: Den rejsende europæer. Verdenslitteraturhistorie bd. 3, Hans Boll-Johansen, Kurt Johannesson m.fl., s. 371-73, København 1985.
- Boll-Johansen, H.: Værdibegrebet i fransk modernisme og postmodernisme. Fønix 4, s. 210-25, København 1985.
- Satire, selvbiografi, opbyggelseslitteratur, utopi, nye ideer omkring 1700. Verdenslitteraturhistorie bd. 3, Hans Boll-Johansen, Kurt Johannesson m.fl., s. 337-57, København 1985.
- Vestens litteratur i 1600-tallet: barok, klassicisme, engelsk restauration, romanen. Verdenslitteraturhistorie bd. 3, Hans Boll-Johansen, Kurt Johannesson m. fl., s. 219-333, København 1985.
- Montaigne. Verdenslitteraturhistorie bd. 3, Hans Boll-Johansen, Kurt Johannesson, m fl., s. 80-83, København 1985.
- Amerikansk litteratur i 1600-tallet. Verdenslitteraturhistorie bd. 3, Hans Boll-Johansen, Kurt Johannesson m.fl., s. 395-99, Gyldendal 1985.
- Introduktion til Sartre, 3. udg. (red.). Romansk Institut 1985, 147 s.
- Durousseau, I.: Hvad kan suggestopædien lære os? Nogle overvejelser. Sproglæreren 7, s. 6-9, København 1985.
- Egglı, E.: Un Suisse de langue française. Tous Azimuts 11, s. 18-21, RUC, Roskilde 1983.
- Y a-t-il un Noël suisse? Sproglæreren 7, s. 37-40, København 1983.
- Gerlach-Nielsen, M.: L'Alliance française au Danemark a cent ans. L'Alliance française au Danemark a cent ans, A. Nicolet, I. Petersen, E. Rohde (red.), s. 1-77, København 1985.
- Passé, Présent, Avenir ou La Carte Perpétuelle. L'Alliance française au Danemark a cent ans, A. Nicolet, I. Petersen, E. Rohde (red.), s. 36-40, København 1985.
- Et essay om drøm og utopi. Der er en verden ved sider: af verden. Om Nynne Koch og kvindeforskningen, M. Gerlach-Nielsen, L. Koch, J. Larsen, B. Possing, M. Rasmussen (ed), s. 33-52, København 1985.
- Koch, L., Larsen, J., Possing, B., Rasmussen, N.: Der er en verden ved siden af verden. Om Nynne Koch og kvindeforskningen. København 1985, 192 s.
- Hendrup, S., Christoffersen, P.W.: Musik fra håndskrifter i Det kongelige bibliotek (ms Thott 291-8 grad.): Ti chansons fra fransk senmiddelalder og tidlig renaissance: original-udgivelser fra håndskrift, med oversættelse til dansk. København 1983, 8 s.
- R. de Gorog: Dictionnaire inverse de l'ancien français, New York 1982. D. C. Walker: Dictionnaire inverse de l'ancien français, Ottawa 1982. Anmeldelse. Revue Romane XVIII, s. 122-25, København 1983.
- Herslund, M., Korzen, H.: Ole Mørdrup, 1945-1985. Nekrolog. Revue Romane 20,1, s. 1-2, København 1985.
- , Sørensen, F.: De franske verber. En valensgrammatisk fremstilling. I. Verbernes syntaks. Institutpublikation 1985, 83 s.
- , Sørensen, F.: Anmeldelse af: Noam Chomsky: Lectures on Government and Binding. Revue Romane 20,2, s. 282-88, København 1985.
- Ibsen, H.: Italiensk sproghistorisk kompendium. Romansk Institut, Københavns Universitet 1985, 1-56 s.
- Jansen, S.: Théorie littéraire. Gérard Genot: Grammaire et récit. Essais de linguistique textuelle (c.-r.). Revue Romane 20 / 2, s. 313-23, København 1985.
- Svend Erik Larsen: Sémiologie littéraire. Essais sur la scène textuelle (c.-r.). Orbis Litterarum 40, s. 380-85, København 1985.
- Le rôle de l'espace scénique dans la lecture du texte dramatique. Semiotics of Drama and Theatre, Herta Schmid, Aloysius van Kestern (eds), s. 254-89, Amsterdam, Philadelphia 1984.
- Jensen, E.D., Vinther, T.: El Camello (videobånd). København 1985, 60 minutter.
- El Camello (lydbånd). København 1985, 57 minutter s.
- , Vinther, T.: El Camello (lærerens bog). København 1985, 99 s.
- , Vinther, T.: El Camello (hæfte). København 1985, 85 s.
- , Vinther, T.: El Camello (bog). København 1985, 259 s.
- Jensen, O.K.: (Anmeldelse af) Sylvie Debevec Henning: Genet'S Ritual Play. Rodopi, Amsterdam 1981. 122 p. Revue Romane 18.1, s. 146-48, København 1983.
- (Anmeldelse af) Odette Mettas: La Prononciation parisienne. Aspects phoniques d'un sociolecte parisien. SELAF, Paris 1979. 564 p. Revue Romane 19.2, s. 322-25, København 1984.
- (Anmeldelse af) Nina Catach: L'orthographe française. Traité théorique et pratique, avec des travaux d'application et leurs corrigés. Paris, Nathan 1980.334 p. Revue Romane 19.1, s. 143-46, København 1984.
- Vigtigste ortoepiske og fonologiske regler for fransk. København 1984, 30 s.
- Koefoed, O.: Noget om reklamesemiotik. En indføring i reklameanalyse på semiotisk grundlag. Københavns Universitet 1985, 82 s.
- Noget om dramasemiotik. En indføring i den semiotiske analyse af spillet og skrevet dramatik. Københavns Universitet 1985, 82 s.
- Kryssing-Berg, G.: L'image de la femme chez Dide-

- rot. Revue Romane 20,1, s. 98-109, København 1985.
- : Begæret og sproget (oversættelse Mette Kruse Weeke). Forum for Kvindeforskning 3, s. 34-36, København 1985.
- Laffitte, M.: Anmeldelse af: Svein Eirik Fauskevåg: Sade dans le surréalisme. Revue Romane 20,1, s. 154-57, København 1985.
- : Indétermination et événement dans Le Rivage des Syrtes de Julien Gracq. Revue Romane 20,2, s. 259-76, København 1985.
- Landschultz, K.: Enkelte gloser. Tous Azimuts 19, s. 10-11, København 1985.
- Lange, H.B.: Praktisk indføring i traditionel franskverslære & diktning. Københavns Universitet, Romansk Institut 1985, 1-49 s.
- : Fransk Middelalder, I-II (Ny revideret og kommenteret to-sproget antologi). KUA, Romansk Institut 1985, 423 s.
- Lund, H.P.: Anmeldelse af Claudia Laurich: Der französische Malerroman. Revue d'histoire littéraire de la France 5, s. 890, Paris 1985.
- : Anmeldelse af L'Année balzacienne 1984. Revue Romane 20, 2, s. 307-09, København 1985.
- : Anm. af M. C. Olds, Mallarmé's "Prose pour des Esseintes". Revue d'histoire littéraire de la France 6, s. 1078, Paris 1985.
- : Anm. af Takeuchi et Kaneko Crise de vers de Stéphane Mallarmé. Revue d'histoire littéraire de la France 6, s. 1077, Paris 1985.
- : Anmeldelse af Théophile Gautier, l'art et l'artiste. Actes du colloque international de Montpellier 1982. Revue d'histoire littéraire de la France 2, s. 312, Paris 1985.
- Lund, J.: Anmeldelse af Kapitler af Frankrigs historie 1870-1983 (Fransklærerforeningen, 1984). Tous Azimuts 18, s. 3, København 1985.
- : Anmeldelse af Michael Seidelin Hansen: Frankrig i forandring (Fransklærerforeningen, 1984). Tous Azimuts 18, s. 3, København 1985.
- Madsen, J.K.: Syntaktisk analyse af spansk. Københavns Universitet 1985, 128 s.
- Marchetti, F.: Les îles Féroe. CPC Cartes Postales et Collection 105, s. 16-19, Herblay, Frankrig 1985.
- Merad, G.: Les subordonnées complétives régies par un substantif. Grammaire française – Volume V: La structure de la proposition + index, Knud Togeby, Magnus Berg, Ghani Merad, Ebbe Spang-Hanssen, s. 102-07, København 1985.
- : Formation et emploi des abréviations en français moderne. Grammaire française Volume V: La structure de la proposition + index, Knud Togeby, Magnus Berg, Ghani Merad, Ebbe Spang-Hanssen, s. 65-73, København 1985.
- Oirik, H.: Prægnings teorien: en videnskabeliggjort myte. Forum for Kvindeforskning. – Mytternes genkomst 5. årg., nr. 1, s. 32-38, København 1985.
- Pedersen, J.: For- og fremtid i fransk roman. Berlingske Tidende (kronik) 30. maj, s. 14, København 1985.
- : Anmeldelse af Amosy og Rosen: Les discours du cliché. Revue Romane 20,1, s. 157-58, Københavns Universitet 1985.
- : Péric ou les textes croisés. København 1985, 130 s.
- : Anm. af Diderot: Essais sur la peinture Salons Hermann 1984. Revue Romane 20,2, s. 307, København 1985.
- : Årets forfatter i Frankrig: Diderot. Weekendavisen 27. juli, s. II, 2, København 1984.
- Petersen, L.W.: Littérature italienne. Anmeldelse ("mélange") af: G. A. Camerino: Italo Svevo: Torino 1981, E. Gianola: Un Killer dolcissimo, Genova 1979, G. Contini: Le lettere malate di Svevo, Napoli 1979. Revue Romane 20, 2, s. 309-13, København 1985.
- : Vorwort zu Italo Svevo: Ein Mann wird älter. Italo Svevo: Gesammelte Werke in Einzelausgaben, s. 9-30, Hamburg 1985.
- Skytte, G.: l'Alternanza 'di + infinito / che + verbo finito' in italiano, in prospettiva diacronica. Linguistica storica e cambiamento linguistico, L. Agostiniano, P. Bellucci Maffei, Matilde Paoli, s. 245-50, Rom 1985.
- Soelberg, N.: Le paradoxe du Je-narrateur. Approche narratologique de "l'Étranger" de Camus. Revue Romane 20,1, s. 68-97, København 1985.
- : Anmeldelse af: Alain Montandon (red.): Le Point final. Actes du colloque international de Clermont-Ferrand. 1984. Revue Romane 20, 2, s. 304-06, Københavns Universitet 1985.
- Vikner, C.: Jamen, det gør hun da også. Tous Azimuts 18, s. 68-72, København 1985.

Arne Schnack

4. Slavisk Institut

Historie:

Slavisk Institut blev oprettet i 1955, og havde fra 1958 lokaler i Bispetervanneket; i 1971 flyttede instituttet til Østervoldkomplekset og derfra i 1978 til de nuværende lokaler på KUA.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12.

Professor: Bjarne Nørretranders.

Lektorer: Erik Adrian, Hans Bagger, Kristine Heltberg, Per Jacobsen, Peter Ulf Møller, Niels Erik Rosenfeldt, Jen: Skov-Larsen, Eigil Steffensen.

Seniorstipendiat: Helen Krag.

Kandidatstipendiater: Jens Nørgård-Sørensen, Maria Tetzlaff.

TAP: Antal årsværk: 2.

Aslaug Bryld, Rita Nærvig-Jensen, Birgitte Wasehus.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets sproglige forskningsvirksomhed dækker flere af de slaviske sprogområder. Det er karakteristisk, at undersøgelser af sprogkontakter af forskellig art har haft en fremtrædende plads hos instituttets faste medarbejdere.

1. Det sproglige område

1.1 Jens Skov-Larsen har således arbejdet med metoder til en dansk-slavisk oversættelsesanalyse og fortsat sine kontrastive analyser med hovedvægten lagt på en applicering af metoderne på problemkomplekset: aspekt og tempus i tjekkisk og russisk over for aktionsart og tempus i dansk.

1.2 Kristine Heltberg har arbejdet med kontrastive problemer vedrørende tempus og aspekt i polsk og dansk som led i arbejdet med studier over tendenser i udviklingen af aspektsystemet i de nordslaviske sprog – polsk, tjekkisk, slovakisk, russisk – samt anvendelsen af tempus i disse sprog. Mens man på den ene side kan konstatere en tydelig konvergens mellem udviklingstendenser inden for aspektsystemet i disse sprog i den nyere tid, foreligger der tillige en række sprogbrugsfænomener, der tyder på forskel i brugen af fx. præsens, og som peger i retning af forskelle, der kan tendere mod strukturforskelle.

1.3 Jens Nørgård-Sørensen har undersøgt talesprogets og skriftsprogets sætningskædning i russisk og polsk med det formål at udarbejde en systematisk beskrivelse af kohærensstrukturen i russisk og polsk med angivelse af særtræk ved h.h.v. tale- og skriftsprog.

1.4 Per Jacobsen har afsluttet sit arbejde med en kontrastiv sammenligning mellem serbokroatisk og makedonsk på den ene side og dansk på den anden. Dette arbejde er planlagt til brug for danskundervisningen af jugoslaviske indvandrerbørn og er opstået i nært samarbejde med Danmarks Lærerhøjskole.

2. Det litterære område

2.1 Inden for den litterære gren af slavistikken har Per Jacobsen fortsat udarbejdelsen af konkordansordbøger til en række serbiske og kroatisk forfattere. Der samarbejdes herunder med forskere fra andre lande.

2.2 Endvidere fortsætter Per Jacobsen sin inventering af materiale til en monografi om Ivo Andrić og hans forfatterskab.

2.3 For den russiske litteraturs vedkommende har Eigil Steffensen videreført en undersøgelse af *uchod* (bortgang) som tema i Čechovs prosa med særlig henblik på forskelle i realiseringen i sujetudviklingen, specielt ved modstilling af fortællinger med h.h.v. mandlige og kvindelige hovedpersoner.

2.4 Peter Ulf Møller har i fortsættelse af sin disputats om Tolstojs ægteskabsfortælling »Kreutzer-sonaten og dens modtagelse i Rusland« fortsat sine receptionshistoriske studier, især vedr. perioden 1900-1917.

2.5 Marie Birgitte Tetzlaff har fortsat indsamlet materiale til sit projektarbejde om tendenser i og omkring 1980'ernes sovjetrussiske poesi, specielt med henblik på et forestående længere studieophold i Moskva og Leningrad.

3. Historie og samfundsforhold

3.1 Serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie« under hovedredaktion af N. E. Rosenfeldt, er i 1985 blevet videreført med udgivelsen af bind 4. Samtidig er seriens bind 2 blevet oversat til russisk og udgivet i Sovjetunionen. Flere bind er under forberedelse.

3.2 Endvidere fortsætter ajourføringen af den løbende bibliografi over østeuropæisk historie og samfundskundskab (fra efteråret under redaktion af Hans Bagger) i samarbejde med Universitetsbiblioteket på KUA.

3.3 Individuelt har Bjarne Nørretranders videreført sine sikkerhedspolitiske studier i Øst-Vest forholdet med særlig henblik på tillidsskabende foranstaltninger.

3.4 Sikkerhedspolitiske emner er ligeledes blevet behandlet af N. E. Rosenfeldt i flere artikler og skrifter.

3.5 Samtidig har Rosenfeldt fortsat sine studier i Stalin-tidens politiske system.

3.6 Hans Bagger arbejder for tiden med en struktuel analyse af Ruslands politik over for de skandinaviske lande i perioden 1721-80.

3.7 Helen Krag fortsætter sine studier af de sproglige mindretals problemer i Sovjetunionen.

3.8 Emanuel Halicz har færdiggjort et manuskript

om Ruslands forhold til Danmark 1856-1864 og et *paper* om Ruslands politik over for de skandinaviske lande i samme periode til III World Congress for Soviet and East European Studies. Han forbereder i øjeblikket et større projekt med arbejdstitlen »Historie og den nationale mentalitet«.

3.9 Bronislaw Swiderski har udarbejdet kongresindlæg om den politiske nekrolog i Polen og har endvidere bidraget til bogen »Der var engang. Jøderne i det gamle Østeuropa«. Han er samtidig deltager i projektet »Kulturstrategier i Polen i 1976-1980«, arrangeret af Stockholms Universitet.

3.10 Endelig har de historisk-samfundsvidenskabelige medarbejdere taget skridt til at udarbejde grundbøger i disciplinen »informationskundskab«, der indgår som en væsentlig komponent i det nystartede studium i Øststatskundskab.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver 3 skrifterækker: Studier, Materialer og Rapporter.

I disse rækker er i 1985 publiceret 3 bind én i Materialer: »55 russiske digte med en kort verslære« (P. U. Møller) og to i Rapporter: »Information og Kommunikation i Øst-Vestsammenhæng« (red. N. E. Rosenfeldt og Peter Søndergaard) og »Komputerska obrada Preobraženja A. B. Simića« (Per Jacobsen).

Redaktionsvirksomhed:

K. Heltberg, P. Jacobsen, B. Nørretranders og E. Steffensen er medlemmer af redaktionskomiteen for instituttets skrifterækker.

Bjarne Nørretranders er medredaktør af bogen »Veje til Fred. Håndbog i Sikkerhed og Nedrustning«.

Knud Rasmussen var til sin død redaktør ved »Østindex«, den løbende bibliografi over østeuropæisk historie og samfundskundskab og var medlem af redaktionskomiteen for Slavisk Instituts skrifterækker.

Niels Erik Rosenfeldt er redaktør af serien »Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie« – og medredaktør af bogen »Information og kommunikation i Øst-Vestsammenhæng«.

Hans Bagger blev fra efteråret 1985 redaktør ved »Østindex«, den løbende bibliografi over østeuropæisk historie og samfundskundskab.

Bronislaw Swiderski er medredaktør af tidsskriftet »Svantevit«.

Helen Krag er medredaktør af bogen »Der var engang. Jøderne i det gamle Østeuropa«.

Gæster og rejser:

Dr. Ivo Pospisil fra universitetet i Brno har været gæst ved instituttet fra september til december.

Egil Steffensen har deltaget i et internationalt Cechov-symposium i Badenweiler, arrangeret af Tübingen Universitet, og holdt foredrag om *uchod*-tematikken i Cechovs prosa.

Egil Steffensen besøgte efter invitation fra det polske videnskabselskab dettes institut for slavistik og holdt her forelæsninger for instituttets doktorander samt studerende med Cechov-speciale fra Warszawa Universitet.

Peter Ulf Møller holdt foredrag ved et internationalt symposium om Aleksej Remizov, afholdt på Amherst College, Massachusetts, USA.

Niels Erik Rosenfeldt har holdt forelæsninger ved Atlanthavskomiteens Leangkollenseminar i Oslo, ved Forsvarsakademiet i København, og ved III World Congress for Soviet and East European Studies i Washington D. C.

Per Jacobsen har holdt forelæsninger ved universitetet i Innsbruck og på lærerhøjskolen i Göteborg.

Knud Rasmussen gennemførte kort før sin død en studierejse til Sovjetunionen for at samle materiale til en bog om det gamle Norgorod.

Publikationer:

Halicz, E.: "Le Nord" o Konfliktie rosyjsko-polskimi o jego perspektywach. Zeszyty historyczne 74, s. 9, Paris 1985.

–: Russian Policy towards the Scandinavian Countries in 1856-1864. København Universitet 1985, 25 s.

Heurlin, B., Nørretranders, B.: Veje til Fred. Håndbog i sikkerhed og nedrustning. København 1985, 367 s.

Jacobsen, P.: Srpskohrvatska Leksikografija I Rad Na Srpskohrvatskoj Morfologija U Danskoj U 18. Veku. Naucni Sastanak Slavista U Vokove Dane 14, s. 61-69, Beograd 1985.

–: The Doctors of Travnik. Svantevit, Dansk Tidsskrift for Slavistik X/1-2, s. 93-103, Århus 1985.

–: Komputerska obrada pesnika srpske moderne. Sprski Simbolizam tipoloska proucavanja, Srpska Akademija Nauka i Umetnosti, s. 501-06, Beograd 1985.

–: The Three Viziers in Travnik. Ivo Andrić. A Symposium London 1984. Proceedings, E. C. Hawkesworth (ed.), s. 155-65, London 1985.

Krag, H.L.: Sovjetunionen er meget andet og mere end Rusland. Sovjetunionen under Gorbatsjov, Ole Barfoed, Kristof K. Kristiansen, Anders Uhrskov (red.), s. 14-15, København 1985.

Møller, P.U.: Verden i oldtiden. Verdens Litteratur-

- historie, bind 1, Hans Hertel (red.), s. 28-35, København 1985.
- : Den indiske kulturkreds – fra Tibet til Java. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 138-39, København 1985.
 - : Indien: Middelalderlitteratur på sauskrit. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 135-38, København 1985.
 - : Papir og bogtryk i Kina og Korea. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 105-07, København 1985.
 - : Kina: Buddhismen og litteraturen. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 103-05, København 1985.
 - : Den byzantinske kulturkreds. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 40-89, København 1985.
 - : Verden i middelalderen. Verdens Litteraturhistorie, bind 2, Hans Hertel (red.), s. 10-39, København 1985.
 - : Ruslands modernistiske poesi – et nyt litterært valfartssted. Louisiana Revy 1, s. 26-31, Humlebæk 1985.
 - : Den Indiske Kulturkreds. Verdens Litteraturhistorie, Bind 1, Hans Hertel (red.), s. 98-101, København 1985.
 - : Østeuropa i 1600-tallet. Verdens Litteraturhistorie Bd 3 (1450-1720), s. 358-69, København 1985.
 - : Østeuropa i renæssance-tiden. Verdens litteraturhistorie, Bd. 3 (1450-1720), s. 220-17, København 1985.
 - : En tønde honning og en skelfuld tjære. Efterord til mine opponenter. Kampen mod kønnet. Omkrign Tolstoj ægteskabsfortælling Kreutzeronaten. Rapport 13, s. 79-93, København 1985.
- Rasmussen, K.: Aktuelle Forschungen zur osteuropäischen Geschichte in Dänemark (1978-1983). Jahrbücher für Geschichte Osteuropas 33 (1985) 33, s. 103-27, Stuttgart 1985.
- : Problemer i Ruslands og Sovejtunionens historie 4. Ruslands historie i det 16. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt. Universitetsforlaget, Århus 1985, 161 s.
- Rosenfeldt, N.E.: Sovjetisk ideologi og realpolitik. Oslo 1985, 23 s.
- : Sovjetunionens militære kapacitet og doktrin. Indlæg af Niels Erik Rosenfeldt. Danmark og NATOs strategi. Rapport fra et seminar, M. H. Clemmensen (red.), s. 18-37, København 1985.
 - : Rasmussen, K.: Forord. Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie 4. Ruslands historie i det 11. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt, Knud Rasmussen (forf.), Niels Erik Rosenfeldt (ed.), s. 5-8, Universitetsforlaget, Århus 1985.
 - : Knud Rasmussen (1930-1985). Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie 4. Ruslands historie i det 16. århundrede. En forsknings- og kilde-
- oversigt, Knud Rasmussen (forf.), Niels Erik Rosenfeldt (ed.), s. 8, Universitetsforlaget, Aarhus 1985.
- : Øst og vest – og syd. Tidens Stemme. Sovjet under Gorbatsjov temanummer, s. 18-20, København 1985.
 - : Sovjetisk udenrigspolitik under Andropov. Nordic Journal of Soviet and East European Studies Vol. 1, No. 2, s. 115-37, Uppsala 1984.
 - : Paradigms of Periodization. Russian and Eastern European History. Selected Papers from the Second World Congress for Soviet and East European Studies, R. C. Elwood (ed.), s. 42-62, Berkeley 1984.
- Rosenfeldt, N.E.(., Søndergaard, P.(.: Information og Kommunikation i Øst-VestSammenhæng . Sikkerhedspolitik. Økonomi.Informationsinstrumenter. Københavns Universitet 1985, 147 s.
- Rosenfeldt, N.E.: Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie 4. Ruslands historie i det 16. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt. Universitetsforlaget, Aarhus 1985, 161 s.
- Steffensen, E.: Handlingen der ikke kan finde sted. En analyse af Cechovs vaudeville "Jubilej". X nordiska slavismötet, 13.-17. augusti 1984. Föredrag., Meddelanden från Stiftelsens för Åbo Akademi Forskningsinstitut, nr. 102, s. 10, Åbo, Finland 1985.
- : Sovjetlitteraturens grænser. Om de ideologiske rammer for sovjetlitteraturen/sovjetforfatterne. Bogen i sovjet. Fra forfatter til læser (Skriftrække fra Institut for Øst-Vest Forskning, nr. 8), Marta-Lisa Magnusson (ed.), s. 15, Esbjerg 1985.
 - : Vilhelm Møller som Turgenevfortolker. Svantevit 1-2, s. 10, Aarhus 1985.
 - : Gete i Turgenev (Goethe og Turgenev). Slavianskie kul'tury i mirovoj kul'turnyj process Materialy mezhdunarodnoj nauchoj konferencii Junesko, S. V. Marcelev et al, s. 486, Minsk 1985.
 - : Ånden er redbon men kødet er skrøbeligt. Om Tolstojs etiske dilemma. Kampen mod kønnet. Omkring Tolstojs ægteskabsfortælling "Kreutzeronaten", Eigil Steffensen, s. 7-28, Københavns Universitet 1985.
- Swiderski, B.: "Wolna Trybuna" Albo Rzeczywistość "spisana". Archipelag 11 (26), s. 44-50, Vestberlin 1985.
- Warbufg, M., Krag, H.: Judar i Ashkenaz. Judisk Krønika 6, s. 8-9, Stockholm 1985.

Erik Adrian

5. Institut for Nygræsk og Balkanistik

Historie:

Instituttet er oprettet i 1984 som afløser for det tidligere Center for Nygræsk og Balkanistik, som herved er nedlagt. I december 1984 fik instituttet en tiltrængt lokaleudvidelse, området lokale 4-2-32 til lokale 4-2-40, der efter ombygning blev taget i brug i februar 1985. Det nye område rummer nu fire lærerkontorer, selvstudierum med mikrofilmlæseapparat samt AV-rum. Denne udvidelse muliggjorde etablering af et fagrådslokale på instituttets oprindelige område (lokale 2.2.8).

Stab:

VIP: Antal årsværk: 5.

Lektorer: Sysse Engberg, Lars Nørgaard, Ole Smith. Adjunkt: Jørn Qvonje.

Seniorstipendiat: Anne-Mette Gråvgaard.

Eksterne lektorer: Lars Bærentzen, Rolf Hesse, Sophia Scopetá.

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Elisabet Mortensen.

I forbindelse med tolkeuddannelsen i nygræsk har instituttet lånt lærerkræfter fra Engelsk Institut, KU, og fra Institut for Geografi, RUC.

Instituttet udlåner lærerkræfter til Slavisk Institut, KU, med henblik på undervisning i bulgarsk.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning ligger i fortsættelse af centrets to emneområder, nygræsk og balkanistik, forstået som Grækenlands sprog, litteratur og historie fra middelalderen til idag på den ene side og på den anden balkansprogenes komparative beskrivelse samt Balkanstaternes historie i nyere tid.

Den udadvendte, formidlende virksomhed ved folkeuniversitetsforelæsninger, foredrag, medvirken ved radio- og TV-udsendelser, forskellig konsulentvirksomhed etc. fortsættes.

1. Sprog

1.1 Sysse Engberg viderefører sine undersøgelser over dialektens funktion i en tsakonisk-talende landsby på Peloponnes.

1.2 Jørn Qvonje har fortsat sine studier over balkansprogenes pronominalstruktur. I forbindelse hermed er et arbejde over de albanske possessivpronominers etablering afsluttet, og han foretager dernæst en undersøgelse af balkansprogenes muligheder for at udtrykke det generaliserende – ubestemte subjekt (sva-

rende til »man« i dansk). Forstudierne til en afhandling om imperativ i balkansprogene fortsættes, hvad også gælder en afhandling om pluralisdannelsen i bulgarsk og makedonsk; i forbindelse hermed berøres også problematikken vedr. genitiv pluralis i serbo-kroatisk.

1.3 Rolf Hesse har afsluttet arbejdet med en nygræsk-dansk præpositionsordbog og fortsætter sine undersøgelser af den nygræske præpositionsstruktur. I forbindelse med dette er et arbejde over præposition + genitiv fuldført.

2. Litteratur og kunst

2.1 Sysse Engberg har fuldført et arbejde over kompositionsteknikken i Nikos Kazantzakis' romaner.

2.2 Lars Nørgaard fortsætter sit arbejde med udgivelsen af A. Laskaratos' breve til Theodor Hansen, som vil omfatte de 75 ikke hidtil udgivne breve i Theodor Hansen-arkivet på Det kongl. Bibliotek. Han forbereder et arbejde over græske folkeeventyr, specielt hermed inddrages Jean Pio's udgave af von Hahns samling.

2.3 Anne-Mette Gråvgaard fortsætter sin undersøgelse af den efterbyzantinske kunst på Balkan og dens traditionsudvikling på basis af ortodokse malerhåndbøger fra det 17. og 18. årh. Specielt i 1985 har projektet været centreret om bearbejdelsen af en hidtil udgiven tradition inden for disse håndbøger i kirkekunst.

2.4 Sophia Scopetá fortsætter sin forskning omkring Søren Kirkegaard og græsk filosofi.

3. Historie og samfundsforhold

3.1 Ole Smith har fortsat sit arbejde med en monografi om det græske kommunistpartis historie. Han foretager endvidere en undersøgelse vedr. omstillingsprocesserne i den græske fagbevægelse 1981-85 som følge af demokratiseringen og lov nr. 1284/82 om faglige sammenslutninger. Han har skrevet artikler om græske kommunister til Græsk Biografisk Leksikon. Der foretages endeligt forstudier til et arbejde over det makedonske spørgsmål og det græske kommunistparti, specielt vedr. konflikten mellem nationale og internationale interesser i den kommunistiske bevægelse.

3.2 Lars Bærentzen har fortsat arbejdet med en monografi over Grækenlands historie 1944-45. I samarbejde med dr. Malcolm Wagstaff, Dept. of Geography, University of Southampton, er han ved at udarbejde et historisk atlas over Grækenlands moderne

historie (efter 1821). Han har i samarbejde med Peter Dalhoff-Nielsen redigeret en TV-udsendelse om den græske borgerkrig (august 1985).

4. Byzantinistik

4.1 Sysse Engberg fortsætter sine undersøgelser over håndskriftoverleveringen af det græske, gammeltestamentlige lektionar Prophetologion.

4.2 Ole Smith udarbejder i samarbejde med Charles J. Zabrowski, University of Creighton, bind 2, fasc. 3 af Scholia in Aeschylum. Han arbejder fortsat på en udgave af den byzantinske folkesprogsroman Achilleiden.

Andet:

I juni 1985 afsluttedes den tolkerettede oversætteruddannelse, der var oprettet som et forsøg, der strakte sig over tre semestre i alt. Af de syv studerende, som gennemførte studiët, bestod de seks den afsluttende eksamen. Denne bestod af i alt ti prøver i tolkning, oversættelse, institutionskendskab, økonomi og jura. Tre af de studerende bestod optagelsesprøven til Handelshøjskolens konferencetolkekursus, hvor der for 1985-86 blev oprettet et undervisningsforløb i græsk-dansk tolkning. Tre lærere fra instituttets tolkeforløb er blevet ansat på Handelshøjskolen for at varetage denne undervisning.

Arbejde inden for kollegiale organer:

Sysse Engberg var forkvinde for Konsistoriums ligestillingsudvalg.

Redaktionsvirksomhed:

Instituttet har i samarbejde med Göteborgs Universitet til og med 1985 udgivet tidsskriftet Scandinavian Studies in Modern Greek (redaktører: Bo-Lennart Eklund og Sysse Engberg). Fra 1986 udræder Göteborgs Universitet af samarbejdet, og instituttet overtager tidsskriftët, hvis navn ændres til Modern Greek and Balkan Studies.

Sysse Engberg er redaktør for serien Nygræske Studier (Melétes jiá ti sínchrohi Elláda).

Ole Smith og Lars Bærentzen redigerer serien Documents on Modern Greek History. Ole Smith er medlem af redaktionen for Classica & Mediaevalia, og for Journal of the Hellenic Diaspora. Lars Bærentzen er medlem af redaktionskomiteen for Modern Greek Studies Yearbook, der udgives af University of Minnesota, Minneapolis.

Rejser m.v.:

Sysse Engberg har haft forskningsophold i Athen oktober-november 1985 med henblik på håndskriftstudier (Prophetologion). Hun har besøgt Albanien i oktober s.å. efter invitation fra det albanske Videnskaberne Akademi. I Centre d'études byzantines (Athen) har hun forelæst over »The relationship between the Prophetologion and Byzantine art«. Endvidere opholdt hun sig i Paris i december med henblik på håndskriftstudier ved Bibliothèque Nationale.

Ole Smith har deltaget i Modern Greek Studies Association's historiekongres i Ohio (november 1985) med forelæsningen »The Macedonian Question and the Greek Communist Party«. Anne-Mette Gravgaard har oppebåret et østrigsk statsstipendium i juni 1985. Hun har gæsteforelæst i Uppsala og Birmingham i henholdsvis februar og juni.

Lars Bærentzen har haft et forskningsophold i Grækenland i september 1985. Han har deltaget i Modern Greek Studies Association's historiekongres i Ohio (november 1985) med foredrag om hellenismen i Lilleasien umiddelbart før katastrofen i 1922. Han holdt ligeledes i november 1985 en gæsteforelæsning ved American University, Washington DC, om »Why Greece did not become a communist-governed country in 1944«.

Publikationer:

Hesse, R.: Dansk-græsk præpositionsordbog. København 1985, 48 s.

Qvonje, J.I.: Zasto Sinat Mi, no Brat Mi? Balgarski ezik 35/5, s. 475-80, Sofija, Bulgarien 1985.

–: Vazvratnostta v balgarskija i rumanskija ezik (Reflexivitet i bulgarsk og rumænsk). Sapostavitelno ezikoznanie/Comparative Linguistics Vol. 5, No. 10, s. 15-30, Sofija, Bulgarien 1985.

Smith, O.L.: Vretani aksiomatiki sindesmi stin Ellada sta chronia tis katochis. Provlimata pigon ke paradigmata istoriografias. Epistimoniki skepsi 21, s. 13-20, Athen 1985.

–: Marxism in Greece. The Case of the KKE. Journal of Modern Greek Studies Vol. 3, No. 1, s. 45-64, Baltimore 1985.

–: Pos vlepun i kseni tin ethniki andistasi. Kritiki tis andikommunistikis istoriografias. Simposio jia tin istoria tis ethniskis andistasis. Kritiki ektimisi tu megalu ergu tis. Kentro marksistikon erevnon (udg.), s. 93-100, Athen 1985.

–: Pindar's Seventh Nemean Ode. Classica & Mediaevalia 35, s. 5-17, København 1984.

–: The Memoirs and Reports of the British Liaison Officers in Greece, 1942-1944: Problems of Source Value. Journal of the Hellenic Diaspora Vol. XI, No. 3, s. 9-32, New York 1984.

Jørn Qvonje

Orientaliske sprog

1. Institut for orientalsk Filologi

Historie:

Institut for orientalsk Filologi er oprettet i juli 1983 ved sammenlægning af 4 oprindelig selvstændige institutter: centralasiatisk, indisk filologi, iransk filologi og semitisk filologi. I en overgangsperiode fra 1981 til 1983 indgik de i et løst samarbejde i form af et centralinstitut.

De oprindelige 4 institutters historie:

Det centralasiatiske Institut er oprettet i 1948. Det havde oprindelig til huse i Sct. Pedersstræde 19, 1. sal og flyttede i begyndelsen af 1960'erne til Kejsergade 2, 1. sal og derfra til 2. sal.

Institut for indisk Filologi er oprettet i 1960 med lokaler i Kejsergade 2, stuen. I 1968 flyttede instituttet til 3. sal.

Institut for iransk Filologi blev oprettet i 1961, baseret på Arthur Christensens bibliotek. Det fik lokaler i Kejsergade 2, stuen.

Institut for semitisk Filologi blev oprettet i 1968 og fik samtidig lokaler i Kejsergade 2, 2. sal.

Selv om disse institutters historie er forholdsvis kort, må det bemærkes at fagene har en meget lang historie ved Københavns Universitet. Semitisk filologi har haft en lærestol siden 1557, indisk siden 1844, iransk siden 1919 og centralasiatisk siden 1946.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professorer: J. P. Asmussen, F. Løkkegaard.

Lektorer: I. Fišer, K. Thomsen Hansen, I. Raphael Meyer, S. M. Søndergaard, F. Vahman, J. Winther.

Adjunkt: K. Eksell.

Kandidatstipendiat: E. Wulff.

Eksterne lektorer: B. Hjerrild, B. Salomonsen.

Undervisningsassistenter: H. Friis, M. Gritzman, E. Strandberg.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

F. Hay-Schmidt, E. K. Keck.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets fire afdelinger dækker tilsammen et geografisk område, der strækker sig fra Centralasien og det indiske subkontinent i øst over den iranske og tyrkiske verden til den semitiske (hebraisk, arabisk) i vest. Tidsmæssigt spænder forskningsområdet over mere end et par årtusinder fra oldtiden til vore dage (idet dog studiet af oldtidskulturerne i Mesopotamien og Egypten hører hjemme i Carsten Niebuhr-instituttet). Der forskes i disse områders sprog, litteratur,

religion, filosofi og historie. Hovedvægten ligger på det filologiske arbejde med de primære tekstkilder.

1. Centralasiatisk afdeling

Der er fortsat arbejdet med udgivelse af kilder til belysning af den manjuriske sjamanisme: a) Den kejserlige ritualbog, 1747. b) Diverse håndskrifter indeholdende enkelte klaners private liturgiske bønnetekster til offerceremonierne. Udgivelse af forskellige versioner af den blandt manjurerne så populære fortælling, Nisan saman. Lærebog i manjurisk (Udvalg af moderne (sibe) tekster med grammatik og ordliste). Bearbejdelse af indsamlet manjurisk dialektmateriale (I. Raphael Meyer).

2. Indologisk afdeling

Denne afdeling er ved udgangen af 1985 fortsat i den vanskelige situation, at fagets anden faste stilling, der blev ledig ved professorens afgang i januar 1983, ikke er blevet besat. Dette betyder, at den særlige belastning af fagets eneste fastansatte hvad angår undervisning og administration er fortsat; arbejdet med at bringe studieordningerne op til moderne europæisk universitetsstandard har således udgjort en tidrøvende del af arbejdet.

2.1 Inden for forskningssiden er det vigtigste resultat, at afdelingen har kunnet genoptage udgivelsen af Pali Text Society's projekt: Pali Tipitakam Concordance. $\frac{2}{3}$ af værket er udgivet, men af forskellige grunde måtte publikationsfrekvensen nedsættes i en periode. Afdelingens overtagelse af arbejdet med færdiggørelsen markeres med det i 1984 udkomne hefte (dog først distribueret i 1985) (I. Fišer).

3. Iransk afdeling

3.1 Fortsat arbejde med jødisk-persiske tekster, stadig med hovedvægten lagt på jødisk-persiske oversættelser af bibelsk og talmudisk stof, der har stor leksikografisk og eksegesehistorisk betydning (en enkelt afhandling af eksegesehistorisk art er blevet trykt i årets løb), men nu også udvidet til den jødisk-persiske originallitteratur (Visdomsbogen, Maxzan alpand af Jehuda Lari). Endvidere studier i Irans religionshistorie, såvel før- som efterislamisk (tre artikler er blevet trykt i 1985). Redaktion (sammen med Asger Sørensen) til den danske udgave af Mircea Eliade's *Histoire des croyances et des idées religieuses* (Vol. 3, 1985) (J. P. Asmussen).

3.2 Forskning i luriske (vestiranske) dialekter. Formålet er at udarbejde grammatik og ordbog over denne dialekt. Dialektoptegnelserne (foretaget af oberst D. L. R. Lorimer i 1914) er stillet til rådighed

af School of Oriental and African Studies, London. Desuden arbejdes med en dansk/persisk ordbog; den kommer til at bestå af ca. 10.000 gloser og beregnes færdig i foråret 1986 (F. Vahman).

4. Semitisk afdeling

4.1 Der er udarbejdet en litterær analyse af strukturen i den egyptiske forfatter Naguib Mahfuz' romanværk »Trilogien«. Der arbejdes fortsat med oversættelse og stilistisk kommentar af dette værk (K. Eksell).

4.2 Fortsat arbejde med den komparative analyse af billedsproget i de arabiske middelalderdigtere al-Sanawbari's og Ibn Khafadjā's poesi (E. Wulff).

4.3 J. Winther har fortsat arbejdet med palæstinensisk litteratur (arabisk litteratur i Israel og på Vestbredden). Krig, besættelse såvel som ideologi påvirker de litterære strømninger, som igen virker tilbage på enkeltindividerne og samfundets virkelighed. Det litterære virkelighedsbillede er både styret og styrende, både produkt og producerende. Stoffet hentes fra den palæstinensiske litteratur med det formål at analysere nogle af de almen-menneskelige problemer, der opstår, når ideologiske strømninger konfronteres med besættelsens samfundsnedbrydende kræfter.

4.4 Fortsat arbejde (sammen med H. Friis) med en hebraisk/dansk ordbog. Endvidere en kontrastiv grammatik hebraisk-arabisk med henblik på udarbejdelse af undervisningsmateriale til semitisk filologi (J. Winther).

Andet:

Iransk afdeling har deltaget i Middelaldercentrets temadag om »Iran, Islam og Vesten i middelalderen«.

J. P. Asmussen har holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i Tübingen og Bonn i juni 1985.

Publikationer:

Asmussen, J.P.: Some textual problems in the Hebrew Bible and their treatment in Judaeo-Persian versions. *Acta Iranica* 24, Jacques Duchensne-Guillemin, Pierre Lecoq, s. 1-7, Leiden 1985.

Asmussen, J.P.: Alchasai (s. 824 a – 825 a) Ammo Mar (s. 979 a-b). *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fase 8 og 9, Ehsan Yarshater, Columbia University, New York, s. 100-115, London 1985.

Eksell, K.: On participle constructions with an N-element in some Arabic dialects. *Studia Orientalia* 55:20, 1984, s. 395-409, Helsinki 1985.

–: On the development of D-particles as genitive ex-

ponents in Arabic dialects. *Acta Orentalia* 45, 1984, s. 21-42, København 1985.

Fiser, I.: Pura – bahu-(j)Jana (Vol.III Part VI). Pali Tipitakam Concordance, Being A Concor dance in Pali to The Three Baskets of Buddhist Scriptures in the Indian order of Letters, Pali Text Society, s. 311-58, London, Boston 1984.

Vahman, F.: The Iranian Divina Commedia Ardā Wirāz Nāmag. London/København 1985, 36 s.

–: A Beautiful Girl. Homage et Opera Minora Papers in Honour of professor Boyce, *Acta Iranica*, s. 665-73, Leiden Holland 1985.

Winther, J.: Jødiske Eventyr og Historier. København 1985, 64 s.

–: Gush Emunin – De Troender Blok. Religion och Samhälle i mellanösten, Jan-Olof Blichfeldt, J. Hjärpe, s. 185-215, Vänersborg 1985.

–: Jødedom. Religions Håndbogen, Peter Boile Nielsen (red.), s. 109-126, København 1985.

Svend M. Søndergaard

2. Østasiatisk Institut

Historie:

Oprettet 1960 med lokaler i Niels Hemmingsensgade 23, stuen. I 1962 flyttedes til Gråbrødretorv 6, 1. sal og i 1968 flyttedes til de nuværende lokaler i Kejsergade 2, 3. sal. Senere skete udvidelser med lokaler i Gråbrødretorv 6, stuen, 1. og 2. sal, og St. Kannikestræde 11, stuen og kælder.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11.

Professorer: S. Egerod, O. Lidin.

Lektorer: B. Arendrup, V. Brun, S. Heilesen, M. Laderrière, L. Littrup, Y. Nagashima (adjunkt vikar), R. Tung.

Kandidatstipendiater: H. H. Sørensen, P. K. Sørensen.

Forskningsstipendiat: K. E. Brødsgaard.

Undervisningsassistenter: N. Hansen, T. R. Holst, T. Losang, B. L. Pedersen, S. Schierbeck.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

M. Klem, K. Landorph.

Forskningsvirksomhed:

Forskningsvirksomheden ved Østasiatisk Institut spænder vidt; i geografisk henseende fra det burmansk-tibetanske sprogområde i vest til det malayopolynesiske i syd og øst til de japanske, kinesiske og

koreanske mod nord og nordøst; med hensyn til emner både sproglige, kulturelle, samfundsmæssige og historiske; og i historisk henseende fra ældste tid og op til vor tid.

Anden virksomhed:

Instituttet deltager i tværfagligt samarbejde via Center for Øst- og Sydøstasien. Flere af instituttets lærere har holdt forelæsninger ved Øst- og Sydøstasienskundskab, Lunds Universitet. Institutmedarbejderne deltager tit i formidlingsvirksomhed med foredrag på diverse kurser o.l.

1. Kinesisk afdeling

1.1 Arbejdet med en grammatisk analyse af radé-sproget i Vietnam, samt en beskrivelse af mlabrisproget i nord Thailand er blevet videreført. Desuden gøres der undersøgelser over possessive udtryk i østasiatiske sprog (S. Egerod).

1.2 Fortsatte studier i moderne og ældre kinesisk grammatik og litteratur, inklusive stilistiske og grammatiske virkemidler i kinesiske middelaldertekster (B. Arendrup).

1.3 Arbejdet med Lao She og hans forfatterskab videreføres (R. Tung).

1.4 Der arbejdes fortsat med lokalhistorie i Shandong provinsen, med inddragelse af skønlitterær roman fra 1600 tallet. Herudover videreføres undersøgelsen af verdensbilledet i moderne kinesiske verdenshistorier (L. Littrup).

1.5 Desuden er studierne af fraktionsdannelsernes betydning for udførelsen af den økonomiske politik i Kina blevet videreført (K. E. Brødsgaard).

2. Afdeling for kinesisk kunst og kultur

Indsamling og bearbejdelse af materiale om kinesiske hofmalerier fra 1600-1700-tallet, samt studier i malerne Yun Bing, Lu Hui og Ni Tian. Desuden konstruktion af et edb-system, der på grundlag af tekster kan generere to-vejs ordbøger, konkordanser, ordfrekvensanalyser, grammatiske eksempler m.m. Herudover arbejdes der også bredt med mulighederne for at anvende elektronisk databehandling indenfor humaniora (S. Heilesen).

3. Japansk afdeling

3.1 Arbejdet om Japans religioner og japansk idéhistorie er afsluttet. Fortsatte studier i Abe Kōbōs forfatterskab, samt Kyōho-tidens (1700-tallet) politiske

økonomi, bl.a. i form af oversættelser af centrale værker (O. Lidin).

3.2 Et igangværende kulturhistorisk studium af japanernes møde med Danmark frem til 1873 er fortsat i samarbejde med forskningsinstitutioner i Japan og Danmark. Ligeledes fortsættes projektet om Mori Ogais oversættelser af skandinavisk litteratur til japansk, hvoraf den danske del nu er tilendebragt (Y. Nagashima).

4. Koreansk afdeling

Der arbejdes på en afhandling vedrørende den koreanske zen-buddhismes udvikling og doktriner i perioden 670-1000 A.D., samt dennes forhold til kinesisk zen-buddhisme (i samarbejde med afdelingen for kinesisk kunst og kultur) (H. H. Sørensen).

5. Thai afdeling

Analyse af indsamlede fortællinger fra Nord Thailand fortsættes. Ligeledes videreføres studierne af thai metrik (V. Brun).

6. Tibetansk afdeling

Der arbejdes med et større historisk og kildekritisk projekt inden for tibetansk historiografi, der omfatter en komplet, annoteret førstegangsoversættelse af »Kongedynastiernes klare spejl«, tibetanernes mest centrale, historiske krønike (P. K. Sørensen).

7. Afdeling for stillehavsforskning

Studierne af blodfejder på Bellona afsluttet (R. Kuschel).

Anden virksomhed:

Japansk Informationscenter er fortsat i samarbejde med den japanske ambassade i Danmark. Centret ledes af O. Lidin og den daglige ledelse er forestået af Y. Nagashima.

Redaktionsvirksomhed:

S. Egerod: redaktør af Acta Orientalia (Kbh.), og medredaktør af Acta Linguistica Hafniensia.

O. Lidin: medlem af redaktionskomiteen for The Journal of International Studies (Osaka) og for European Journal of Japanese Studies.

L. Littrup: redaktør af Analecta Hafniensia. 25 Years of East Asian Studies in Copenhagen.

Kongresdeltagelse:

B. Arendrup: 18th International Conference on Sino-

Tibetan Languages and Linguistics (Bangkok) med foredrag om sproget i det kinesiske middelalderværk Sanguo Yanyi.

V. Brun: The Changing Southeast Asian Agrarian Society (Kungälv) med foredrag om normer og ideologi i nordthailandske bondefortællinger.

K. E. Brødsgaard: The Second Sino-European Conference (Oxford) med foredrag om vesteuropæiske Kina-analyser efter 1968.

S. Egerod: 18th International Conference on Sino-Tibetan Languages and Linguistics (Bangkok) med foredrag om possessive udtryk i østasiatiske sprog.

O. Lidin: Hovedansvarlig for arrangementet af International Conference of Japanese Studies (Paris).

H. H. Sørensen: AKSE 9. Congress (Paris)

R. Tung: The First International Symposium of Teaching Chinese as a Foreign Language (Beijing, Kina).

Rejser og gæster:

K. E. Brødsgaard, studieophold ved Oxford University (aug.).

J. Dennerline, Amherst College, U.S.A., der har kinesisk egnshistorie som speciale, opholder sig ved instituttet som gæsteprofessor.

S. Heilesen, besøg på de kinesiske udstillinger i Vest-Berlin (juli).

H. H. Sørensen, studieophold i Korea og Japan (april-maj).

P. K. Sørensen, gæsteprofessor på University of Washington, Seattle (feb.-mar.), samt forelæsning på University of California, Berkeley, U.S.A.

Publikationer:

Arendrup, B.: Anmeldelse af: Ulrich Kautz, Chinese equivalents of German and English relative clauses. Paris 1984. Acta Orientalia 46, s. 245-48, København 1985.

-, Tung, R.: Kina og Twaiwan. Skønlitteratur fra den tredje verden. Annoteret skandinavisk bibliografi, Vagn Plenge (red.), s. 11-22, København 1984.

Brun, V.: Thailand. Kultur-markedsguide for eksportvirksomheder. Kultur management i Østasien Mellemøsten og Latinamerika, Erik Kærgaard Kristensen (ed), s. 187, København 1985.

Brødsgaard, K.E.: Nye ledere til magten. Danmark - Kina 88, s. 6-9, København 1985.

-, State, Party, and Economy in the Transition to Socialism in China. Bulletin of Concerned Asian Scholars Vol. 17, No. 4, s. 55-64, Berthoud, Colorado 1985.

Egerod, S.: Typological features in Akha. Pacific Linguistics Series "Linguistics of the Sino-Tibetan

Area" C. 87, s. 96-104, Canberra 1985.

Heilesen, S.B.: Die Südreisen der Kaiser. Europa und die Kaiser von China, Gereon Sievernich (red.), s. 105-06, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Bilder von der Südreise des Kaisers Kangxi. Plasmuseum Peking: Schätze aus der Verbotenen Stadt, Lothar Ledderose (red.), s. 96-117, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Fantastiske Tang. Danmark-Kina 87, s. 6-8, København 1985.

-, Die Südreisen der Kaiser. Europa und die Kaiser von China, Gereon Sievernich (red.), s. 116-19,+7s, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Die Südreisen der Kaiser. Europa und die Kaiser von China, Gereon Sievernich (red.), s. 280-84, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Die Südreisen der Kaiser. Europa und die Kaiser von China, Gereon Sievernich (red.), s. 289-90, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Die Südreisen der Kaiser. Europa und die Kaiser von China, Gereon Sievernich (red.), s. 312, Frankfurt-am-Main 1985.

-, Bilder von der Südreise des Kaisers Kangxi. Plasmuseum Peking: Schätze aus der Verbotenen Stadt, Lothar Ledderose (red.), s. 96-117,+1s, Frankfurt-am-Main 1985.

Lidin, O.G.: Japanese studies in Greece. Japanese studies in Europe, Directory series VII, The Japan Foundation, s. 3, Tokyo 1985.

-, Japanese studies in Denmark. Japanese studies in Europe. Directory Series VII, The Japan Foundation, s. 23, Tokyo 1985.

-, Mikkai Schadzka. Literatura na Świecie, Mikolaj Melanowicz, s. 5, Warszawa 1985.

-, Teoria pudelka. Literatura na Świecie, Mikolaj Melanowicz, s. 8, Warszawa 1985.

-, Cyfrowe i analogowe. Literatura na Świecie, Mikolaj Melanowicz, s. 5, Warszawa 1985.

-, Japans religioner. København 1985, 300 s.

Nagashima, Y.: Ogai's oversættelse af Wiedes noveller. Ogai 37, s. 38-57, Tokyo 1985.

Sørensen, H.H.: Kinesisk religion og filosofi. Religions Håndbogen, Peter Boile Nielsen (red.), s. 85-99, København 1985.

-, Introduktion. Zen-Buddhisme, D. T. Suzuki, s. 3, København 1985.

-, The Life and Thought of Son Master Kyongho. Korean Studies Vol. 7 1983, s. 9-33, Honolulu, Hawaii 1985.

-, Japans religioner. Religions Håndbogen, Peter Boile Nielsen (red.), s. 100-08, København 1985.

-, En anmeldelse af: China Past and Present. Recent Archaeological Discoveries in the Peoples Republic of China. Unesco-Nyt 314, s. 11-16, København 1985.

Viggo Brun

Klassiske sprog

1. Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi

Historie:

Instituttet (IGLM) blev oprettet i 1958. Siden 1979 har det haft til huse i Njalsgade 90.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 3,75.

Professor: Birger Munk Olsen (tilknyttet IGLM med 50 % af sin arbejdstid. I øvrigt ved Romansk Institut).

Docent: Jørgen Raasted.

Lektorer: Sten Ebbesen, Brian McGuire.

Forskningsstipendiat: Karsten Friis-Jensen.

TAP: Antal årsværk: 0,8.

Hannah Krogh Hansen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets opgave er at fremdrage og fortolke skriftlige vidnesbyrd om den middelalderlige fase af vor kultur, affattet på tidens to internationale sprog, græsk og latin. Fortolkningen gør materialet levende som kulturhistoriske kilder. Det meste af instituttets arbejde har til formål at følge udviklingen af kultur-mønstre og teorier gennem århundrederne; men ofte koncentrerer delprojekter sig om enkelte perioder eller enkelte skrifter. Fortolkningen forudsætter imidlertid, at de skriftlige kilder er tilgængelige: en stor del af instituttets virksomhed består da i at finde, registrere og udgive græske og latinske tekster fra middelalderen, som ellers kun foreligger i middelalderlige håndskrifter. Da græsk og latin netop var internationale sprog, er instituttets forskning internationalt orienteret – både i den forstand, at der studeres materiale fra mange forskellige lande, og i den forstand, at der er et livligt forsknings samarbejde med kolleger i udlandet, navnlig Europa og Nordamerika. Danske middelalderlige tekster på latin har dog en præferencestilling på arbejdsplanen. I den umådelige mængde middelalderlitteratur på de to sprog, som dækker stort set alle menneskelivets aspekter, må man som forsker have nogle specialiteter for at kunne yde lødigt arbejde. Hvilke emner, IGLMs medarbejdere har samlet sig om, vil fremgå af det følgende.

1. Videnskabelig litteratur

1.1 Herunder hører i middelalderen også den teologiske, og en stor indsats har i 1985 været viet netop

teologisk litteratur fra omkring 1200. En tekststudgave af ærkebisp Anders Sunesens teologiske digt Hexameron fra ca. 1190 er blevet færdiggjort (S. Ebbesen, L. B. Mortensen) og udsendt som *Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi* XI. 1 («Samlede værker af danske middelalderfilosoffer»), udg. af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. Arbejdet på et kommentar- og indexbind til samme værk er påbegyndt og ventes afsluttet i 1986. I tilknytning hertil er der blevet udfærdiget en deludgave af værker af den engelske teolog Stephen Langton, som har tjent som kilde for Anders Sunesen (S. Ebbesen, L. B. Mortensen). Endvidere er der fuldført en undersøgelse af Sunesens kilder (L. B. Mortensen) og en analyse af den semantiske teori hos Stephen Langton og Anders Sunesen (S. Ebbesen). Et bind artikler om Sunesen er blevet befordret gennem trykken (S. Ebbesen; se nærmere under Center for europæiske Middelalderstudier).

1.2 Derudover har der været arbejdet på en udgave af et logisk skrift fra ca. 1240, »Magister Abstractio-num« (P. Streveler, Pennsylvania, m.fl. under bistand fra S. Ebbesen).

1.3 Udgave af Petrus de Alvernias *Quaestiones Super Categorias* fra omkr. 1275 (R. Andrews, Cornell, under vejledning af S. Ebbesen).

1.4 Artikel om 13. århundredes teori om konkrete termer (R. Andrews, Cornell; R. Hülsen, Hamburg; ledelse: S. Ebbesen).

1.5 Udgave af astronomiske tekster fra det sene 1200-tal (F. S. Pedersen).

2. Den klassiske litteratur i middelalderen

2.1 B. Munk Olsen har arbejdet på 3. og 4. bind af et fransksproget værk om »Studiet af den klassiske litteratur i det 11. og 12. århundrede«. Det drejer sig om en kulturhistorisk undersøgelse, der på grundlag af samtidige kilder, især bevarede håndskrifter og biblioteksinventarer, søger at vise, hvilke klassiske værker der blev læst i middelalderen, samt at belyse hvornår, af hvem og navnlig hvordan de blev studeret.

2.2 B. Munk Olsen har endvidere arbejdet på en undersøgelse af specielt Ovids skæbne i middelalderen, med henblik på hans digtes udbredelse og indflydelse.

3. Byzantinsk musik

3.1 J. Raasted har fortsat undersøgelser af Stichera-rieoverleveringen på grundlag af tekst- og musikvarianter i stichera for april måned: Et materiale på 108

versioner er blevet genstand for computerbehandling.

3.2 Ligeledes i fortsættelse af sidste års arbejde har J. Raasted forberedt en facsimileudgave af sticherariet fra Milanohåndskriftet Ambros. gr. 44; i 1985 er blevet gennemført en indicering af indholdet af et andet relevant sticherarium, Vindob. Theol. gr. 181.

3.3 J. Raasted har endvidere anstillet tonalitetsundersøgelser vedrørende sticherariet, især med henblik på spor af middelalderlig kromatik.

3.4 J. Raasted har udskrevet et senbyzantinsk musikteoretisk skrift med henblik på tekstkritisk udgave i Monumenta Musicae Byzantinae, Corpus Scriptorum de Re Musica.

3.5 Endelig har J. Raasted forberedt et bidrag til et symposium om fortolkningen af byzantinsk sang, som skal holdes i Washington 1986.

3.6 I tilknytning til J. Raasteds forskning har N. Konstantinova Ulf-Møller arbejdet med gammelslaviske stichera for april måned og P. Weincke har undersøgt polyfon praksis i byzantinsk musik.

3.7 Et kompendium »Byzantinsk musik for begyndere«, som J. Raasted har arbejdet på, forventes afsluttet i 1986.

4. Venskab i middelalderen

4.1 B. McGuire har fra sidste år fortsat sit arbejde på en bog om venskab og dets udtryk i middelalderen. Et afsnit om Aelred af Rievaulx og et afsnit om perioden 1180-1250 er blevet færdiggjort.

4.2 Aelred er også genstand for et kapitel ved B. McGuire i en bog om »Mennesker i Danmarks og Europas middelalder«, som samme har været redaktør for. Jf. beretning for Center for europæiske Middelalderstudier.

4.3 Endelig har B. McGuire på Bodleian Library i Oxford studeret håndskriftet Trinity College 19, som indeholder en samling af Aelreds prædikener.

5. Andet:

5.1 B. Munk Olsen har fortsat tidligere påbegyndt arbejde på en kodikologisk undersøgelse af det middelalderlige håndskrifts opbygning, bl.a. med henblik på at klarlægge arbejdsgangen i de middelalderlige skrivestuer (scriptorier).

5.2 I forbindelse med kongressen War and Peace in

the Middle Ages, som blev afholdt i København, udarbejdede B. McGuire en artikel om Gerbert af Aurillac, og S. Ebbesen foretog studier af Johannes Buridanus' etik.

5.3 K. Friis-Jensen har påbegyndt undersøgelser vedr. tekstkonstitueringen i Saxos Gesta Danorum.

Udgivervirksomhed:

S. Ebbesen har redigeret instituttets tidsskrift, Cahiers de l'Institut du Moyen-Age grec et latin«, hvoraf der i året udkom numrene 49-50. Samme har endvidere fungeret som redaktør af Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi, hvoraf bd. XI.1 udkom. B. McGuire har virket som medredaktør af Vox Mediaevalis. B. Munk Olsen har deltaget i redaktionen af Classica et Mediaevalia, Revue d'histoire des Textes, og i Société des Anciens Textes Français. J. Raasted har virket som medudgiver af Monumenta Musicae Byzantinae, herunder underserien Corpus Scriptorum de Re Musica.

Gæster og rejser:

Robert Andrews fra USA opholdt sig i årets første halvdel på instituttet for at studere middelalderlige logiske tekster. Reinhard Hülsen fra BRD har i samme anledning været på instituttet i det meste af året. Jole Shackelford fra USA har opholdt sig ved IGLM i efteråret for at arbejde med dansk paracelsisk medicin. – J. Raasted har i forb. med sine studier af byzantinsk musik været på studie- og foredragsrejser til Polen, Grækenland og Østrig. Hrisanta Marian fra Rumænien, har holdt gæsteforelæsninger samt i samarbejde med J. Raasted konsulteret IGLM/MMBs mikrofilm med henblik på sin facsimileudgave af sticherariet Jasi IV, 39. B. McGuire har holdt gæsteforelæsning på The Centre for Medieval and Renaissance Studies i Oxford. B. Munk Olsen har foretaget håndskriftsstudierejser til Paris, Rom, Firenze, London, Cambridge og Oxford. S. Ebbesen har deltaget som foredragsholder i Det 7. europæiske Symposium om Middelalderlig Logik og Semantik i Poitiers, deltaget som sessionsleder ved en Ockhamkongres i St. Bonaventure, N.Y., USA, været gæsteforelæser i USA., Canada og Island, samt deltaget i fællesprojekter med amerikanske forskere under besøg v. Cornell og West Chester Univ., USA.

Publikationer:

Ebbesen, S.: Kirkefædrene og den aristotelske logik. Acta Platonenselskabet. Symposium Göteborg juni 1983, s. 71-85, København 1985.

–: Oxynat: A Theory about the Origins of British Logic. The Rise of British Logic. Acts of the Sixth

- European Symposium on Medieval Logic and Semantics, P. O. Lewry (ed.), s. 1-17, Toronto 1985.
- , Mortensen, L.B.: *Andrae Sunonis Filii Hexaameron* (Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi XI. 1). København 1985, 328 s.
- , Mortensen, L.B.: A Partial Edition of Stephen Langton's *Summa and Quaestiones with Parallels from Andrew Aunese's Hexaameron*. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age grec et latin 49, s. 25-224, København 1985.
- : Anders Sunesen – stormand, teolog, administrator, digter. København 1985, 283+XII s.
- : Hexaemeron's svære passage: kvæstioner og teologisk logik. Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 137-50, København 1985.
- Friis-Jensen, K.: Hvordan omstøbes bibelshistorie i heksametre? Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 221-31, København 1985.
- : Propertius 1, 8, 19. A conjecture. *Classica et Mediaevalia* 36, s. 173-75, København 1985.
- : Leksikonartiklerne: praeduresco, praeduro, praedurus, praefestino, praefidens m.fl. *Thesaurus Linguae Latinae*, bind 10, 2 hefte 4, Ed. consilium ab academiis societatisque diversarum nationum electum, s. 592FF., Leipzig 1985.
- McGuire, B.P.: Manderollen og lærerrollen på universitetet. Gamle og nye lærerroller: Fra forelæser til projektvejleder, Karen Borgnakke, Per Fibæk Laursen, Chresten Kruev (red.), s. 161-70, København 1985.
- : Forord til Kirsten Grubb Jensen: *Mennesker og Idealer i Giovanni Boccaccio's Decameron*. *Mennesker og Idealer i Giovanni Boccaccio's Decameron*, Kirsten Grubb Jensen, s. 7-8, København 1985.
- : Was Bernard a Friend? Goad and Nail: Studies in Medieval Cistercian History X, E. Rozanne Elder (ed.), s. 201-27, Kalamazoo, Michigan 1985.
- : Why Scandinavia? Bernard, Eskil and Cistercian Expansion in the North 1140-80. *Goad and Nail: Studies in Medieval Cistercian History X*, E. Rozanne Elder (ed.), s. 251-81, Kalamazoo, Michigan 1985.
- : Monastic Friendship and Toleration in twelfth century Cistercian life. *Monks Hermits and the Ascetic Tradition* (Studies in Church History 22), W. J. Sheils (ed.), The Ecclesiastical History Society, s. 147-60, Oxford 1985.
- : A Changed Face of Aelred? A new Attribution of Sermons to the Abbot of Rievaulx. *The Downside Review* April 85, s. 147-50, London 1985.
- : Anders Sunesen og klostervæsenet: kontinuitet eller brud? Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 27-41, København 1985.
- Mortensen, L. B.: *The Sources of Andrew Sunesen's Hexaameron*. Cahiers de l'Institut du Moyen-Age grec et latin 50, s. 113-216, København 1985.
- : Hvem var Anders Sunesens muse? En undersøgelse af fortalet til Hexaameron. Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 205-219, København 1985.
- Olsen, B.M.: *Andersen Sunesen og Paris*. Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 75-97, København 1985.
- : Roskildehåndskriftet af Hexaameron. Anders Sunesen – Stormand, Teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 233-42, København 1985.
- : Vigile et la renaissance den XIIe siècle. *Lectures médiévales de Virgile*. Actes du colloque organisé par l'Ecole française de Rome, Ecole française de Rome, s. 31-48, Rom 1985.
- : L'étude des auteurs classiques latins aux XIe et XIIe siècles. Tome II. Cat. des manuscrits classiques latins copiés du IXe au XIIe siècle: Livius-Vitruvius. *Florilèges-Essais de plume*. Paris 1985, 904 s.
- Raasted, J.J.: Dogmatik og bibelfortolkning i Anders Sunesens Hexaameron. Anders Sunesen – Stormand, teolog, administrator, digter, Sten Ebbesen, s. 151-69, København 1985.
- : Holdninger til døden i katolsk og ortodoks ritus (Døden: Ritualer og forestillinger. *Religionshistorisk forenings symposium* 23.-24. febr. 1985). *Chaos*. Dansk tidsskrift for religionshistoriske studier Særnummer, s. 124-35, København 1985.
- : *Compositional Devices in Byzantine Chant*. *Musica Antiqua*. Acta Scientifica VII, s. 181-204, Bydgoszcz 1985.

Sten Ebbesen

2. Institut for klassisk Filologi

Historie:

Institut for Klassisk Filologi oprettedes som en organisatorisk enhed i april 1967. Fysisk omfattede det nogle få rum i Niels Hemmingsensgade 23, som fra 1966 havde tjent som et fagligt sekretariat. Fra oprettelsen havde IKF en »afdeling« for nygræsk filologi. Fra 1. april 1968 indgik »Studiesalen for græsk Papyrologi«, der var oprettet i 1932, og som husedes i Filologisk Laboratorium, Frue Plads, som en »afdeling« for papyrologi i IKF.

1969 tildelte IKF nogle yderligere lokaler i Skindergade 13. Disse brugtes til undervisning, til en håndbogssamling og som hjemsted for Nygræsk Samling, der oprettedes ved overtagelse af Carsten Høegs efterladte nygræske bogsamling.

I maj 1973 flyttede IKF til lokaler i St. Kannikestræde 11.

I december 1974 flyttede IKF til Fiolstræde 10 og samtidig overgik Filologisk Laboratoriums klassiske bibliotek til instituttet og husedes i Fiolstræde; ved samme lejlighed flyttede Nygræsk Afdeling til Nørregade 7. Fra og med denne flytning kunne IKF foruden administration rumme fagets samlede bibliotek. Desuden kunne lærere og enkelte studerende få kontorer/læsepladser, og nogen undervisning foregik i IKF-lokaler.

I august 1979 flyttede IKF med Afdeling for Papyrologi og Nygræsk Afdeling til KUA.

1984 udskiltes Nygræsk Afdeling for at indgå i Institut for Nygræsk og Balkanistik.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professorer: Jerker Blomqvist, Johnny Christensen.
Lektorer: Thorikd Breitenstein, Mogens Herman Hansen, Minna Skafte Jensen, Jørgen Mejer, Helle Salskov Roberts, Christian Marinus Taisbak.
Seniorstipendiat: Marianne Alenius.
Kandidatstipendiat: Vincent Gabrielsen.
Forskningsprofessor: Adam Bülow-Jacobsen.
Fondslønnede stipendiater har i visse dele af året været nyttet til instituttet.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

Palle G. Andersen, Per Methner Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttet danner ramme om forskning i meget forskellige emner med det fællestrekk, at beherskelsen af græsk og/eller latin er en forudsætning for, at man kan behandle stoffet. For meget af instituttets forskning gælder det endvidere, at kyndighed i benyttelse af håndskrevne bøger er af central betydning – arbejdet består her i at frembringe trykte udgaver af bøger, der ellers kun eksisterer i form af nogle få middelalderlige håndskrifter. Hovedemnerne er og har længe været, sprogvidenskab, udgivelse og oversættelse samt kommentering af tekster, litteratur, filosofi, videnskabshistorie, historie, arkæologi og kunsthistorie. Instituttet er hjemsted for Forum for Renæssancestudier.

1. Sprogvidenskab

1.1 En række sprogvidenskabelige resultater, f.eks. vedrørende enkelte syntaktiske fænomener og enkelte ords semantik, fremkommer ved arbejdet med de antikke teksters udgivelse og kommentering; jvf. nedenfor, afsnit 2 og 10.

1.2 J. Blomqvist har behandlet en speciel brug af verbet *plétein* i den nyattiske komedie.

2. Udgivelse, kommentering m.v.

2.1 J. Blomqvist har behandlet reflexer af Karthagos kolonisations- og handelspolitik i det på græsk overleverede skrift »Periplus Hannonis«.

2.2 Th. Breitenstein har fortsat arbejdet med en kommenteret udgave af den græske digter Archestraos fra Gela.

2.3 C. M. Taisbak har fortsat arbejdet med nytolkning af Euklids Data.

3. Græsk Papyrologi

Instituttets samling af græske papyri fra Ægypten har også i år været varetaget af A. Bülow-Jacobsen, som fra den 1. juli er udnævnt til forskningsprofessor.

3.1 Arbejdet med fascikel iv af *Papyri Graecae Haunienses* går videre. Desuden arbejdes der med dokumenter fra mumiekartonnage, som er fundet på Nationalmuseet. Dokumenterne er adskilt og renset og er under bearbejdelse.

3.2 I samarbejde med W. J. Tait, Durham, arbejdes der med dokumenter beskrevet med græsk og demotisk, som tilhører Carsten Niebuhr Instituttet. En græsk, magisk tekst, også fra CNI, er ligeledes under udgivelse.

3.3 Desuden er der påbegyndt en undersøgelse af romersk tempeladministration i Ægypten og af forholdet mellem dokumenters indhold og fysiske dimensioner.

3.4 Den herværende del af Det internationale fotografiske arkiv for Papyri er blevet udvidet og organiseret, og der er blevet foretaget recognoscering til en undersøgelse af romerske stenbrud og veje i ørkenen ved Det røde Hav.

3.5 Det papyrologiske bibliotek er blevet udvidet og en papyrologisk bibliografi er blevet ordnet og gjort tilgængelig.

4. Litterære undersøgelser

4.1 M. Skafte Jensen har behandlet tidlig græsk poesi i tilknytning til Center for sammenlignende Kulturforsknings projekt om Skrift og Samfund.

4.2 M. Skafte Jensen og J. Mejer har medvirket ved Gyldendals Verdenslitteraturhistorie, bind I-III.

5. *Filosofi*

J. Mejer har arbejdet med den antikke filosofis overlevering i oldtiden: Hvorledes filosofiske tekster blev overleveret i oldtiden, i hvilket omfang man skrev filosofihistorie, hvordan og hvorfor. I den forbindelse er et bidrag til den nye udgave af Überwegs Grundriß der Philosophie, bind I, under udarbejdelse.

6. *Historie*

6.1 J. Blomqvist har udarbejdet manuskript til en artikel om politiske og ideologiske aspekter af Makkabæernes oprør mod den seleukidiske konge i 160'erne f.Kr.

6.2 V. Gabrielsen arbejder med et projekt om trierarchiets udvikling som fiskal-militær institution i Athen i tiden ca. 500-323/2 f.Kr. Projektet sigter mod en empirisk redegørelse for trierarchi-liturgiens oprindelse, udvikling og funktion i Athens militær- og finansorganisation. Ydermere, med udgangspunkt i socialhistoriens metoder og begrebsapparat, vil denne redegørelse blive lagt til grund for en analyse af det athenske borgerskab i denne periode.

6.3 M. H. Hansen har gennemført en analyse af den demografiske baggrund for det athenske demokrati, d.v.s. den voksne mandlige borgerbefolknings størrelse, aldersfordeling og mulighed for vækst. Undersøgelsen er koncentreret om de særlige forhold der gør sig gældende for en juridisk defineret borgerbefolkning i modsætning til almindelige befolkninger, der kun er geografisk afgrænset. Det afsluttede arbejde »Demography and Democracy« er et forstudie til en samlet vurdering af den athenske borgerbefolknings aktive medvirken i den politiske beslutningsproces under den demokratiske forfatning i 5. og 4. årh. f.Kr.

6.4 M. H. Hansen har desuden afsluttet tre bidrag til et værk om det athenske demokratis traditionshistorie, som redigeres af prof. Rudi Thomsen, Aarhus Universitet. Værket vil udkomme i foråret 1986.

6.5 Blackwell's forlag i Oxford har fra M. H. Hansen bestilt en engelsk udgave af hans værk »Die athenische Volksversammlung im Zeitalter des Demosthenes«. Som et forstudium til denne udgave har M. H. Hansen publiceret en undersøgelse af borgernes opstilling på folkeforsamlingspladsen.

6.6 Blackwell's har også fra M. H. Hansen bestilt en samlet engelsksproget fremstilling af Athens demokrati. Den skal udarbejdes på basis af værket »Det athenske Demokrati i 4. årh. f.Kr.«, 1-6 (København 1977-1981) og skal blive en afløser for den eksisterende

de engelske grundbog om emnet, A. H. M. Jones, »Athenian Democracy« (Oxford 1957).

7. *Arkæologi og kunsthistorie*

7.1 J. Mejer har færdiggjort endnu et bidrag til »Historical Dictionary of Classical Archaeology«.

7.2 H. Salskov Roberts har beskæftiget sig med udgivelsen af et katalog over Nationalmuseets samling af græske, syditalienske, etruskiske og romerske bronzer med kronologisk, stilistisk og funktionel bestemmelse. Behandlingen af de græske og størstedelen af de syditalienske statuetter i Nationalmuseets Antiksamling er nu afsluttet, og arbejdet koncentrerer sig om den etruskiske del af Nationalmuseets bronzesamling.

Som led i arbejdet med ovennævnte projekt har H. Salskov Roberts i juni foretaget komparative studier i bronzesamlingerne i en række italienske museer samt deltaget i »2. internationale kongres for etruskiske studier« i Firenze fra 25. maj til 2. juni og besøgt særudstillinger arrangeret i forbindelse hermed, specielt om oldtidens minedrift og metalteknik.

8. *Retorik*

J. Christensen foretager under projekttitlen »Tanke, Tale og Skrift i antik retorisk praxis« undersøgelser angående talefremførelsens typer i oldtiden, i hvilket omfang skrevne tekster støttede fremførelsen, og hvorledes en forberedt tale uden manuskript udførtes.

9. *Nylatin*

9.1 Instituttets arbejde med renaissance- og humanistlatin har ført til oprettelsen af det tværfaglige »Forum for Renaissancestudier« (se dette). Men instituttet er stadig hjemsted for nylatinforskning, indkøber bøger vedrørende nylatin til biblioteket, har nylatinemner med i studieplaner og undervisning og udskriver guldmedailleopgaver inden for emnet.

9.2 M. Alenius har fortsat sit arbejde indenfor projektet »Danske lærde kvinder fra 1500-1800«. Hun har afsluttet en udgave med indledning, kommentar m.v. af Charlotta Dorothea Biehls selvbiografi »Mit ubetydelige Levnets Løb«, der vil blive trykt i Universitets Jubilæets Danske Samfunds skriftrække. En monografi om Ch. D. Biehl som brevsriver er under udarbejdelse.

9.3 J. Christensen har behandlet F.C. Eilschous sprogsyn.

9.4 M. Skaftø Jensen har arbejdet med projektet

»Dansk latinpoesi i 1500-tallet som udtryk for renessancestrømninger«. Undersøgelsen er litterært, sociologisk og begrebshistorisk anlagt og har i det forløbne år været samlet om én genre, hyrdedigtning, og ét forfatterskab, Hans Jørgensen Sadolins. Foreløbige resultater er blevet fremlagt i form af kongresforedrag.

10. Religion og Bibelfortolkning

Da Det nye Testamente er skrevet på et af de klassiske sprog, har der altid været mange berøringspunkter mellem klassisk filologi og bibelsk exegese. Også Det gamle Testaments apokryfe eller deuterokanoniske bøger er forfattet eller i hvert fald blevet overleveret på græsk; for disses overlevering er også de antikke latinske oversættelser betydningsfulde. I tilknytning til arbejdet med en nyoversættelse i Den svenske Bibelkommissions regi vil J. Blomqvist foretage nogle studier netop over de apokryfe bøger. To artikler om tekst- og fortolkningsproblemer i Sirak h.h.v. Visdommens bog er blevet trykt; lignende studier til Tobit og Manasses bøn planlægges. Et manuskript om kompositionen af kap. 3 i Anden Makkabærbog er under udarbejdelse. Indsamling af materiale til en sammenligning mellem det jødisk-romerske forbundsdokument i første Makkabærbog kap. 8 og lignende dokumenter i indskriftlig overlevering er påbegyndt.

11. Den klassiske filologis historie

J. Mejer har afsluttet en artikel om G. Zoega og hans forhold til den tyske filolog F. G. Welcker.

12. Kvindeforskning

M. Alenius er medforfatter på projekt Nordisk kvindelitteraturhistorie.

Udgivervirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver i samarbejde med foreningen Tusculum tidsskriftet Museum Tusculanum. Til tidsskriftet er knyttet monografiserierne *Opuscula Graecolatina*, *Rudimenta Graecolatina*, *Ad Fontes*, *Opuscula Byzantina et Neograeca*, og *Sources for Modern Greek History*.

M. Alenius har som medlem af bestyrelsen for Museum Tusculanums Forlag deltaget i udarbejdelsen af Microtutor, et edb-baseret system for sprogundervisning, herunder undervisning i latin og græsk.

M. Alenius er ansvarshavende redaktør for publikationen af bidragene til det dansk-svenske seminar »Nordisk nylatinsk digtning«.

M. Alenius og M. Skaftte Jensen er medlemmer af

initiativgruppen Forum for Renaissancestudier, som arrangerer foredrag og seminarer og planlægger en skrifterække om renessancen.

J. Blomqvist har været medlem af Den svenske Bibelkommissions arbejdsgruppe til oversættelse af de apokryfe bøger.

J. Christensen er medlem af Statens humanistiske Forskningsråd.

M. H. Hansen fungerer som referee for tidsskrifterne *Classical Philology*, *Greek, Roman and Byzantine Studies* og *American Journal of Ancient History*.

M. Skaftte Jensen er medlem af den editoriale board for tidsskriftet *Oral Tradition*, med John Miles Foley som hovedredaktør. Hun er også medlem af bestyrelsen for Center for sammenlignende Kulturforskning.

J. Mejer er Det humanistiske Fakultets repræsentant i styrelsen for Folkeuniversitetet i København, formand for samme og medlem af FU-udvalget. Han er også studieleder for liniestudiet Antikken og medlem af programrådet ved samme.

Gæster og rejser m.v.:

M. Alenius holdt et foredrag over emnet »Skrifter om danske lærde kvinder 1600-1800« ved det dansk-svenske seminar »Nordisk nylatinsk digtning« på Schæffergården ved København.

J. Christensen har været indbudt som gæsteforelæser til universitetet i Trondheim. Han har også forelæst ved seminar for »Nordisk nylatinsk digtning« og ved international konference »From Orality to Literacy and Back«.

V. Gabrielsen har deltaget i den 4. kongres for nordiske historikere på Håsselby slot ved Stockholm med foredraget »Antidosis-processen og liturgimedlemskab i det klassiske Athen«.

M. Skaftte Jensen forelæste over emnet »The Homeric Epics and Greek Cultural Identity« ved symposiet »Kalevala and the World's Epics« i Åbo. Hun var også officiel opponent ved Flemming G. Andersens forsvar af doktorafhandlingen *Commonplace and Creativity* ved Odense Universitet. Endvidere har hun forelæst ved det dansk-svenske seminar »Nordisk nylatinsk digtning« og på 6. internationale nylatinkongres i Wolfenbüttel; hun har desuden holdt to radioforedrag i serien *Bog-ekko*.

J. Mejer har været gæsteprofessor ved University of Maryland at College Park.

H. Salskov Roberts deltog i den 2. internationale kongres for etruskiske studier i Firenze.

Professor Theodore V. Buttrey, University of Michigan, virkede som gæsteprofessor ved instituttet i månederne februar og marts.

Publikationer:

Andersen, L.: *Geografisk Orientering. Billeder til*

- Homer, Lene Andersen, Johnny Christensen, Kai Møller Nielsen, Helle Salskov Roberts, s. 121-44, København 1984.
- Bülow-Jacobsen, A., McCarren, V.P.: P. Haun 14, P. Mich 679 and P. Haun 15 – A Re-edition. *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 58, s. 71-79+Tafl., Bonn 1985.
- , Larsen, T.: *Papyri Graecae Haunienses. Fasciculus tertius. Subliterary texts and Byzantine documents from Egypt.* (Papyrologische Texte und Abhandlungen. Band 36). Bonn 1985, 93+P. I-X s.
- : Appendix 2. Gold Amulet. Hama. Fouilles et recherches de la Fondation Carlsberg 1931-1938. *The Graeco-Roman Town*, Gunhild Ploug, s. 250-51, København 1985.
- : P. Rendel Harris 211 Petition? *The Rendel Harris Papyri Volume II.* (Studia amstelodamensia ad epigraphicam ius antiquum et papyrologiam pertinentia 26), R. Coles, M. Manfredi, P. Sijpesteijn, s. 113-14, Zutphen Holland 1985.
- : Magna in latitudine earum differentia, (Pliny, NH XIII,78). *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 60, s. 273-74, Bonn 1985.
- , Rengen, W.V.: Report on the 1985 Mission for the International Photographic Archive of Papyri. *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 61, s. 33-34, Bonn 1985.
- Blomqvist, J.: Textual and Interpretational Problems in Sirach. *Eranos. Acta philologica Suecana* 83, s. 33-43, Uppsala 1985.
- : Anmeldelse af: Holger Friis Johansen, *Fri mands tale.* Græsk litteratur indtil Alexander den Stores tid, Århus 1984. *Medusa. Svensk tidskrift för antiken* 3, s. 39-40, Stockholm 1985.
- : Faidras första förvandling. *Allt om böcker* 2, s. 10-13, Lund 1985.
- : Interpretational problems in the Wisdom of Solomon. *Classica et mediaevalia* 36, s. 87-114, København 1985.
- Christensen, J.: *Nietzsches Sokrates.* s. 112-20, Oslo 1985.
- Gabrielsen, V.: *The Naukrariai and the Athenian Navy.* *Classica et mediaevalia* 36, s. 30, København 1985.
- Hansen, M.H.: *Two Notes on the Pnyx.* *Greek Roman and Byzantine Studies* 26, s. 241-50, Durham, North Carolina 1985.
- : *Demography and Democracy. The Number of Athenian Citizens in the Fourth Century B.C.* *Gjellerup* 1985, 116 s.
- : *The History of the Athenian Constitution.* *Classical Philology* 80, s. 51-66, Chicago 1985.
- : *Aristoteles' Udsagn om Mennesket som et Zoon Politikon.* *Klassikerforeningens Meddelelser* 95, s. 24-35, Helsingør 1985.
- : *Dimensionsfaget oldtidskundskab. Her kan vi se vore egne Vindver.* H. Bolt Jørgensen, Chr. Juul, Chr. G. Tortzen, F. Jorsal (udg.), s. 90-93, Helsingør 1985.
- : *Det Athenske Demokrati i 4. årh. f.kr.* *Liste over Græske Fagudtryk.* København 1985, 23 s.
- Jensen, M.S.: *Litteraturens grundformer og de ældste oldtidslitteraturer.* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 38-87, København 1985.
- : *Den græske verden (indtil ca. 500 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 108-45, København 1985.
- : *Hellenismen – Athen, Aleksandria, Rom (ca. 300-31 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 218-39, København 1985.
- : *Den romerske republik (indtil 31 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 241-77, København 1985.
- : *Litteraturens grundformer og de ældste oldtidslitteraturer.* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 38-87, Oslo 1985.
- : *Den greske verden (inntil ca. 500 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 108-45, Oslo 1985.
- : *Hellenismen – Athen, Alexandria, Roma (ca. 300-31 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 218-39, Oslo 1985.
- : *Den romerske republikk (til 31 f.Kr.).* *Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 241-77, Oslo 1985.
- : *Litteraturens grundformer og de ældste forntidslitteraturerna.* *Litteraturens Historia 1, Forntiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 38-87, Stockholm 1985.
- : *Den grekiska världen (till ca 500 f.Kr.).* *Litteraturens Historia 1, Forntiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 108-45, Stockholm 1985.
- : *Hellenismen – Athen, Alexandria, Rom (ca 300-31 f.Kr.).* *Litteraturens Historia 1, Forntiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 218-39, Stockholm 1985.
- : *Den romerska republiken (till 31 f.Kr.).* *Litteraturens Historia 1, Forntiden*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 241-77, Stockholm 1985.
- : *Vise, folkevise, ballade.* *Verdens litteraturhistorie 3, 1450-1720*, Hans Hertel, Bodil Bierring, s. 128-35, København 1985.
- Mejer, J.: *Kejserriget mellem videnskab og kristendom (117-479 e. Kr.).* *Verdens litteraturhistorie, bind 1*, Hans Hertel, Jørgen Mejer, Minna Skafte Jensen m. fl., s. 319-43, København 1985.
- : *Den romerske kejserrige (31 f. Kr.-117 e. Kr.).* *Verdens litteraturhistorie, bind 1*, Hans Hertel, Jørgen Mejer, Minna Skafte Jensen, m. fl., s. 279-317, København 1985.
- : *Det klassiske Athen (ca. 500-300 f. Kr.).* *Verdens litteraturhistorie, bind 1*, Hans Hertel, Jørgen Mejer, Minna Skafte Jensen m. fl., s. 147-217, Køben-

- havn 1985.
- : A. Kragelund in memoriam. Klassikerforeningens Meddelelser 97, s. 5-7, København 1985.
 - : Wilamowitz and Scandinavia: Friendship and Scholarship. Wilamowitz nach 50 Jahren, W. M. Calder III, H. Flashar, Th. Lindken, s. 511-37, Darmstadt 1985.
 - : Kejsarriket mellan hedendom och kristendom (117-476 e.kr.). Litteraturens Historia 1, Forntiden, Hans Hertel, s. 319-43, Stockholm 1985.
 - : Det romerska kejsarriket (31 f.kr.- 117 e.kr.). Litteraturens Historia 1, Forntiden, Hans Hertel, s. 279-317, Stockholm 1985.
 - : Det klassiska Athen (ca 500-300 f.kr.). Litteraturhistorie, Hans Hertel, s. 147-217, Stockholm 1985.
 - : Keiserriket mellem videnskab og kristendom (117-476 e.kr.). Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden, Hans Hertel, s. 319-43, Oslo 1985.
 - : Det romerske keiserrike (31 f.kr.-117 e.kr.). Verdens litteraturhistori 1, Oldtiden, Hans Hertel, s. 279-317, Oslo 1985.
 - : Athen i klassisk Tid (ca.500-300 f.kr.). Verdens litteraturhistorie 1, Oldtiden, Hans Hertel, s. 147-217, Oslo 1985.
- Roberts, H.S.: Billedstof til den trojanske sagnkreds. Billeder til Homer. Illustrationer til Iliaden og Odysseen med geografisk orientering samt ordforklaringer og navneregister til Wilsters Homer, Helle Salskov Roberts, Lene Andersen, Johnny Christensen, Kai Møller Nielsen, s. 11-120, København 1984.

Jerker Blomqvist

Filosofi, psykologi og pædagogik

1. Filosofisk Institut

Historie:

Filosofisk Institut oprettedes som Filosofisk Laboratorium i 1959 med lokaler i øverste etage af Metroanexet, lokaler, som faktisk havde været anvendt af faget i nogle år. I sommeren 1969 flyttedes til de nuværende lokaler, Købmagergade 50. Instituttet er ikke opstået ved deling af eller sammenlægning med andre institutter. Navneskiftet skete i 1968.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 12,2.

Professorer: Mogens Blegvad, Karsten Friis Johansen, Svend Erik Stybe.

Lektorer: Erik Elten, Jan Riis Flor, Helmuth Hansen, Peter Kemp, C. H. Koch, Flemming Steen Nielsen, Kjell Sellin.

Seniorstipendiater: Arne Grøn, Poul Lübcke, Stig A. Rasmussen.

Kandidatstipendiat: Peter Sandøe.

Videnskabelige medarbejdere: Lars Christiansen, Ib Nyhus.

TAP: Antal årsværk: 2.

Inge Bernhoff, Jytte Christiansen.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsvirksomhed omfatter et bredt felt af emner såvel inden for filosofi- og idéhistorie som inden for filosofiens systematiske discipliner. I overensstemmelse med gammel tradition og med de undervisningsopgaver over for studerende fra andre fag, der påhviler instituttet, lægges vægt på problemer, der har tilknytning til fagvidenskabelige problemstillinger, såvel inden for naturvidenskab som inden for samfundsvidenskab og humaniora.

Ved instituttets forskningsseminarer har i årets løb følgende foredrag været holdt:

24/4 Mogens Blegvad: Rationalitet, moral og samfund.

8/5 Erik Elten: Paulus' moralopfattelse.

4/12 Stig A. Rasmussen: Moralrealisme, bevidsthedsuafhængighed og bivalens.

Nogle af instituttets videnskabelige medarbejdere har udført forskningsarbejde i forbindelse med deltagelse i undervisningsudvikling uden for instituttet og filosofistudiet. Således har Jan Riis Flor deltaget i planlægning og afholdelse af fælleskurset »Humaniora og europæisk kultur« og i forbindelse hermed udarbejdet en artikel om »Humaniora i europæisk

kultur«. Helmuth Hansen og Peter Kemp har deltaget i planlægning og gennemførelse af projektet »Humanistisk teknologi«. I tilknytning hertil har førstnævnte arbejdet på et generelt videnskabsteoretisk oplæg, og den sidstnævnte påbegyndt et større arbejde om »Etik og teknologi«.

Den følgende redegørelse for de videnskabelige medarbejders øvrige forskningsvirksomhed er opdelt efter emner på en måde, der svarer til den inddeling i tre hovedområder: filosofi- og idéhistorie, teoretisk filosofi og praktisk filosofi, der anvendes ved filosofistudiets opbygning.

1. Filosofi- og idéhistorie i almindelighed

Studier over æstetikens historie fra Platon til Baumgarten (C. H. Koch).

2. Dansk filosofi- og idéhistorie

2.1 Fortsat udarbejdelse af 3. del af en fremstilling af dansk idéhistorie, hvoraf 1. del udgaves 1978 og 2. del 1981. 3. del omfatter tiden 1920-80 (Sv. E. Stybe).

2.2 Videre studier over Kierkegaards ontologi med særligt henblik på selvets temporalisationer (P. Lübcke).

3. Den antikke og middelalderlige filosofis historie

3.1 Fortsat arbejde på første bind af den i årbogen fra 1983 omtalte 4-binds filosofihistorie. Dette arbejde er nu ført frem til den hellenistiske filosofi (K. Friis Johansen).

3.2 Deltagelse i Aristoteles-studiekredsen i København (K. Friis Johansen, Stig A. Rasmussen, hvoraf sidstnævnte har holdt foredrag om John McDowells behandling af Sokrates' drøm i Platons Theaitetos).

4. Den nyere tids filosofi- og idéhistorie

4.1 Udarbejdelse af afhandling om L. Wittgensteins »Über Gewissheit« (Jan Riis Flor).

4.2 Studier over G. Th. Fechners forfatterskab (C. H. Koch).

4.3 Udarbejdelse af artikel om forholdet mellem G.-B. Vicos historiefilosofi og James Joyces litterære stil (C. H. Koch).

4.4 Fortsat arbejde på afhandlingen Alfred Sidgwick's Theory of Argumentation, hvoraf indledning og kap. I foreligger i manuskript (Flemming Steen Nielsen).

4.5 Fortsat arbejde på stipendiatprojekt om »Normativitet og virkelighed hos Hegel«, specielt angående Hegels begreb om anerkendelsesforholdet og hans negationsbegreb (A. Grøn).

4.6 Videregående studier over tidsbegrebet i den fænomenologiske tradition med særligt henblik på Edmund Husserl og Martin Heidegger (P. Lübcke).

4.7 Studier over »De skotske moralister« (M. Blegvad) (Se også under rejser af kortere varighed).

5. *Teoretisk filosofi (herunder logik, sprogfilosofi og videnskabsfilosofi)*

5.1 Studier over på hvilken måde begrebet om epistemisk kompetence kan anvendes til angivelse af, hvilke betingelser formodninger om generelle forhold kan opfylde (Jan Riis Flor).

5.2 Fortsat arbejde på stipendiatprojekt om vage sprogs semantik og logik, herunder udarbejdelse af artikler om »The Sharpening Approach to Vagueness«, »Well-Ordering and the Sorites-Paradox« og »Vague Identity« (Stig A. Rasmussen).

5.3 Uddybende studier over på hvilken måde »falsifikationsomstændigheder« kan anvendes som et grundlæggende meningsteoretisk begreb, herunder udarbejdelse af artikel om »Semantical Falsificationism« (Stig A. Rasmussen).

5.4 Studier over forholdet mellem logik og videnskabsfilosofi hos Karl Popper, herunder udarbejdelse af artikel om »Streng og numerisk universalitet« (Flemming Steen Nielsen).

5.6 Udarbejdelse af lærebog i kybernetik; heraf forventes 1. del afsluttet i januar 1986 (Kjell Sellin).

5.7 Deltagelse i studiekreds om naturvidenskabernes grundlagsproblemer, herunder specielt studier af Einstein-Alain Aspect-Bohr-paradokset og Prigogines forsøg på at generalisere Heisenbergs »ubestemthedsrelation« til en mere omfattende »tidsoperator« (Helmuth Hansen).

5.8 Deltagelse i seminar over samfundsvidenskabelig begrebsdannelse (Stig A. Rasmussen, M. Blegvad). Førstnævnte har i forbindelse hermed leveret kritik af det sprogfilosofiske grundlag for det såkaldte COCTA-projekt, mens sidstnævnte har forelæst over begrebsdannelse og begrebsanalyse såvel i almindelighed som i forbindelse med de i bøgerne F. Oppenheim: Political Concepts og G. Sartori, ed.: Social Science Concepts behandlede begreber).

6. *Praktisk filosofi*

6.1 Arbejde på stipendiatprojekt om etisk non-kognitivisme (P. Sandøe).

6.2 Videre studier over det etiske indhold i de nytetamentlige skrifter (afhandling om Paulus' etik afsluttet) (E. Elten).

6.3 Fortsat arbejde på projektet »En redegørelse for den moderne ethos med særligt henblik på dens begrebsmæssige og narrative grundlag – og på forholdet mellem etik og teknologi«, herunder specielt 1) etikens grundproblemer, 2) medicinsk etik, 3) militær teknologi og det videnskabelige samfund (P. Kemp).

6.4 Studier over værditeori omkring århundredskiftet med særligt henblik på problemet om værdiers kommensurabilitet (M. Blegvad) (se også under Rejser af kortere varighed).

Redaktionsvirksomhed:

Poul Lübcke er medredaktør af Kierkegaardiana, hvoraf bind 14 er under forberedelse.

Mogens Blegvad er formand for redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy, hvoraf vol. 22 udkom i beretningsåret.

Karsten Friis Johansen er medredaktør af Platon-selskabets skriftserie.

Carl Henrik Koch, Karsten Friis Johansen og Svend Erik Stybe er redaktører af Filosofiske Studier, hvoraf bind 7 er udkommet i beretningsåret.

Peter Kemp har redigeret Humanistisk Teknologi, temaerne i en Hum.Tek.-uddannelse, der udkommer omkring 1. februar 1986.

Rejser og ophold af længere varighed:

Peter Sandøe har 7/10-11/12 opholdt sig ved Corpus Christi College, Oxford.

Rejser af kortere varighed, herunder kongresdeltagelse o.l.:

Kjell Sellin har 22/11 deltaget i Fünfundzwanzigste kybernetischpädagogisches Werkstattgespräch, Universität Paderborn og der holdt foredrag om kybernetisk-pædagogiske modeller i sprog-logikundervisning.

E. Elten, Jan Riis Flor og P. Kemp har 21-22/3 deltaget i 6. danske filosofimøde i Ålborg, hvor sidstnævnte holdt foredrag om etikens grundlag.

E. Elten har 6-7/9 deltaget i Nordisk humanistorganisations kongres i Göteborg og der holdt foredrag om livssynsfrihed i det danske skolesystem.

Sv. E. Stybe har 4/5 holdt foredrag i Hans Larsson-selskabet i Lund om »Striden om den »aristokrati-

ske radikalisme« mellem Georg Brandes og Harald Høffding«.

C. H. Koch og M. Blegvad har deltaget i årsmødet den 22-23/11 i Århus i Den danske nationalkomité for videnskabshistorie og videnskabsfilosofi. Sidstnævnte holdt der foredrag om »Nyere forskning over de skotske moralister og deres betydning i videnskabshistorien«.

M. Blegvad har deltaget i et symposium for nordiske idé- og videnskabshistorikere i Oslo den 11-13/10 og der holdt foredrag om »Problemet om værdiers kommensurabilitet hos Max Weber, Simmel og Pareto«.

P. Kemp har den 5-6/4 deltaget i et seminar om »Tortur og lidelse« arrangeret af Filosofisk Forening og universitetet i Reykjavik, Island, og der holdt foredrag om »Ethics and the Non-Justifiability of Torture«. Han har endvidere den 29/8-5/9 deltaget i delegeretmøde på Inter University Center i Dubrovnik, Jugoslavien, og har på IUC's kursus »Science, Society and Ethics« talt om »Ethics in Modern Communication«. Den 3/10 holdt han i Studenterkredsen i Århus foredrag om »Subjekt og tid i moderne historieteori« og den 23/10 om »Military Technology and Ethics of Research« ved II internationale fredsuniversitet, Århus. Ligeledes i Århus holdt han den 26/1 for »systematikerkredsen« foredrag om »Myte og historie i Sløks poetik«.

Publikationer:

Blegvad, M.: The voting paradox. Rationalitetsbegreber i samfundsvidenskaberne, Christian Knudsen, Erik Koppenborg (red.), s. 175-200, København 1985.

–: Rationalitet, moral og samfund. Filosofiske studier 7, s. 7-34, Københavns Universitet 1985.

–, m.fl.: Samfundstænkning i 100 år – temaer og skikkelser. København 1984, s.

Flor, J.R.: Fejlbarlighed og korrigerbarhed. Filosofiske studier Vol. 7, s. 35-60, København 1985.

–, Bernsen, N.O.: Man's Historicity and Philosophy's Self-Knowledge Comments on Rorty's Conception of Philosophy. Danish Yearbook of Philosophy Vol. 22, s. 37-56, København 1985.

Johansen, K.F.: Oldtidskundskab og filosofi. Her kan vi se vores egne vindver... Humaniora i gymnasiet, Klassikerforeningen, s. 23-31, København 1985.

–: Sokrates hos Platon. Sokrates i historiens lys, Egil A. Wyller (red.), s. 35-50, Oslo 1985.

Kemp, P.: Ethisk livssyn og moralsk praksis. Medicinsk Etik, D. Andersen, C. E. Mabeck, P. Riis, s. 11-73, København 1985.

–: Livskunst og selvbeherskelse. Om "Seksualitetens Histoire" i Michael Foucaults filosofi. Samtiden 1, s. 30-37, Oslo 1985.

–: Livskunst og selvbeherskelse. Om "Seksualitetens Histoire" i Michel Foucaults filosofi. HUG 42/43, s. 111-18, København 1985.

–: Lærer-kultur. Lærer-visioner, D. E. Holck, M. Jørgensen, H. Skadkær Pedersen, O. Pedersen, s. 173-81, Århus 1985.

–: La limite du face à face dans l'éthique. Aquinas. Rivista Internazionale di Filosofia S ett.Dic. 84 Fasc. 3, s. 473-87, Rom 1984.

–: Death and the Machine: From Jules Verne to Derida and Beyond. Philosophy and Social Criticism Vol. 10, No. 2, s. 75-96, Boston 1984.

Koch, C.H.: Wien som arnested for mellemkrigstidens filosofi. Filosofiske Studier 7, s. 61-81, København 1985.

–: Naturbegrebets udvikling – en idehistorisk skitse. Naturens historiefortællere 1: Udviklingsideens historie fra Platon til Darwin, N. Bonde, H. Stangerup, s. 115-24, København 1985.

Jan Riis Flor

KU 1985

2. Institut for klinisk Psykologi

Historie:

Institut for klinisk Psykologi blev oprettet i august 1968 med professoren i klinisk psykologi som bestyrer og en afdelingsleder for hver af tre afdelinger: en børneklínik, en voksenklínik og en forskningsafdeling.

Børneklínikken var allerede blevet etableret i september 1950 som Universitetets Børnepsykologiske Klínik (UBK) og havde hidtil henhørt under Psykologisk Laboratorium. De to øvrige afdelinger var nyoprettede.

Det nye institut kunne ikke samles på samme adresse. Børneklínikken fortsatte i de hidtidige lokaler i Fiolstræde 10. Voksenklínikken fik til at begynde med lokaler på Gammel Kongevej 10 og siden på Vodroffsvej 8. Forskningsafdelingen havde dels til huse i Fiolstræde 10 og udvidede efterhånden i lokaler i Nørregade 20. Siden 1974 har Institut for klinisk Psykologi været samlet i Københavns Universitet på Amager, Njalsgade 90.

Ved instituttets oprettelse fungerede de tre afdelinger som selvstændige enheder, men med styrelseslovens ikrafttræden i 1971 blev strukturen tilpasset de nye ledelsesregler, således at alle ledelsesfunktioner blev integreret på institutplan.

Institut for klinisk Psykologi har sit særpræg ved, at det ud over undervisning og forskning har et tredje hovedfunktionsområde, den psykologiske klínik, som udøves i to arbejdsgrupper svarende til den tidligere børneklínik og den tidligere voksenklínik. Klínikar-

bejdet er underlag for både studenterundervisning og postgraduat uddannelse i psykoterapi af kliniske psykologer, ligesom klinikken også danner grundlag for psykoterapeutisk udviklingsarbejde og indgår i forskningsprojekter.

Forskningsgruppens arbejde udføres i et vist omfang i samarbejde med forskere ved Psykologisk Laboratorium.

Undervisningen i faget psykologi varetages i fællesskab af Psykologisk Laboratorium og Institut for klinisk Psykologi under samme studienavn.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 30.

Professor: L. Østergaard.

Lektorer: O. Almstrup, K. Boman, A. Darum, J. Gammelgaard, U. Haslund, B. Hutchings, E. Friis Jørgensen, M. Lenstrup, I. Leth, L. Lindgård, G. M. Mirdal, V. Maar, H. Schulsinger, B. Strandbygaard, L. Tata, J. Smidt Thomsen, J. Vestergaard-Bogind.

Adjunkt: S. Lunn.

Seniorstipendiat: H. Munck.

Forskningsrådsstipendiat: H. H. Jensen.

Undervisningsassistenter: B. Lund Andersen, B. Seymour.

Kandidater: J. Gandløse, U. Hedelund, A. L. Hyltén-Cavallius, P. Lønberg Madsen, S. A. Lykke Madsen, E. M. Mathiasen, M. Skydsbjerg, S. Wolffberg.

TAP: Antal årsværk: 14,1.

B. Andersen, V. Andersen, J. Andreassen, H. Daun, H. Dittmann, R. Ellesgaard, M. Gige, R. Gregersen, N. Holst, E. Jensen, V. Nathan, I. Poulsen, H. Qvortrup, B. Strange.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskningsaktiviteter falder under seks brede rammeområder, i forhold til hvilke de fleste af fagets forskningsopgaver og -projekter vil kunne placeres, idet det dog er vigtigt at fremhæve, at disse seks områder i den konkrete forskning ofte integreres og supplerer hinanden:

1. Studier af psykiske lidelser/problemer; 2. Studier af behandlingsmæssige forløb; 3. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne; 4. Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klinikvirksomhed; 5. Eksperimentel psykopatologi; 6. Komparative studier i udviklingslandene; 7. Psykosocial bistand i forbindelse med AIDS-epidemien.

1. Psykiske lidelser/problemer

Denne del af instituttets forskningsaktiviteter afspejler de psykiske problemer og sygdomme, som er mest udbredte blandt klienterne. Meget tyder på, at visse

sygdomme, f.eks. hysteri, er ved at forsvinde ud af det moderne sygdomsbillede, mens andre, som f.eks. nervøs spisevægring (anorexia nervosa), træder i forgrunden.

1.1 Hysteri

I denne forbindelse foretages der en analyse af baggrunden for hysteriens tilsyneladende forsvinden. Ved gennemgang af den lægevidenskabelige litteratur om hysteri fra antikken til vort århundrede og med udgangspunkt i psykoanalysens begreber såvel som i en feministisk kritik undersøges kvindens ændrede samfundsmæssige stilling i relation til psykiske lidelsesformer (Judy Gammelgaard).

1.2 Anorexia nervosa

En medarbejder har startet et projekt om nervøs spisevægring, der fortrinsvis rammer unge kvinder, og som behandlingsmæssigt volder store vanskeligheder. Samtidig er det en lidelse, der skrives utrolig meget om, og som der stort set er lige så mange meninger om som folk, der har interesseret sig for fænomenet. Projektet er et forsøg på at bringe orden i forvirringen på det teoretiske plan, belyse sygdommens ætiologi samt analysere hensigtsmæssigheden af henholdsvis individuel og gruppebehandling, ved hjælp af psykologisk undersøgelse af pigerne før og efter behandlingen (Susanne Lunn).

1.3 Selvmordsforsøg hos kvinder, et tværkulturelt projekt

Denne undersøgelse har baggrund i en mangeårig interesse for kvindeforskning. Overalt i verden er der flere kvinder end mænd, der forsøger selvmord, og for at belyse sammenhængen mellem kvinders psykosociale rolle og selvmordsforsøg har man, i samarbejde med Athens Universitets psykiatriske klinik og en dansk psykiater, interviewet kvinder, som har forsøgt at tage sig af dage, henholdsvis i Grækenland og i Danmark. I nærværende projekt agter man at udvikle et forebyggelses- og behandlingsprogram med børn og unge, der én gang har forsøgt selvmord, i samarbejde med de sociale myndigheder i en omegnskommune (Libby Tata).

1.4 Prospektiv langtidsundersøgelse af skizofrene mødres børn

Invulnerabilitetsfaktorer som bestemte opvækst- og miljøforhold og specielle personlighedstræk er blevet gjort til genstand for undersøgelse på grundlag af de data, der er indsamlet i en longitudinel prospektiv undersøgelse af 207 børn og unge med svært skizofrene mødre og deres 104 udvalgte kontroller. Man har undersøgt disse faktorer eventuelle tilstedeværelse i

den mentalt sunde del af de skizofrene mødres børn og i kontrolgruppen. Ved sammenligning af de to grupper er der fremskrevet forskelle, som kan belyse invulnerabilitetsantagelsen. Arbejdet er foretaget sammen med gæstestuderende, stipendiat Udi Avitzur, B.A., Bar Elan Universitetet, Tel Aviv, Israel. Resultaterne er under udarbejdelse til en international tidsskriftpublikation samt et indbudt foredrag i World Psychiatric Associations regionale symposium januar 1986 i Jaipur, Indien (Hanne Schulsinger).

2. Studier af behandlingsmæssige forløb

2.1 Beskrivelse og analyse af krisefænomener i gruppebehandling af børn

Interessen i dette projekt samler sig om separationsfænomener, som de giver sig udtryk i det daglige behandlingsarbejde, hvorfra materialet hentes (Ole Almstrup).

2.2 Samtalebehandling med par

Det parterapeutiske arbejde videreføres med henblik på udarbejdelse af en model, der muliggør en helhedsforståelse af parrenes problemer, en forståelse der omfatter såvel »medbragte« og udviklingsbestemte som aktuelle vanskeligheder i parforholdet. I en artikel under udarbejdelse diskuteres anvendeligheden af begreberne projektiv identifikation, collusion og parataxi til kortlægning af såkaldt onde cirkler hos dysfunktionelle par. Herefter søges ved hjælp af begrebet counterprojektion beskrevet visse muligheder for samtalerapeutiske indgreb over for forskellige former for problemer i parforhold. (Eric Friis Jørgensen, Kirsten Boman, Jytte Vestergaard-Bogind).

2.3 Skilsmisseprojekt

Studier af psykoterapeutiske forløb med voksne klienter, før, under og efter skilsmisse, videreføres, idet der fortsat foretages dataindsamling, således at klientmaterialet udvides. På grundlag af det hidtidige materiale er der udviklet en model for den psykologiske skilsmisse, omfattende selvpfattelsen, den kognitive og perceptuelle strukturering og emotionaliteten. De foreløbige resultater er meddelt i foredrag og artikler (Kirsten Boman).

2.4 Parrelationer, hvor den ene af ægtefællerne lider af en vanskelig tilgængelig psykisk sygdom

Der sigtes mod en helhedsforståelse af det enkelte pars problemer, samtidig med at der for hver af parterne fokuseres på de særlige jeg-funktioner, der enten er mangelfuldt udviklede eller svært læderede (Eric Friis Jørgensen, Lise Lindgård).

2.5 Vurdering af gruppebehandlingstilbud over for piger i alderen 13-17 år, der har været udsat for incest

Dataindsamlingens anden etape sluttede i juni 1985, hvor der ved hjælp af instituttets kandidater blev foretaget follow-up interviews af de piger, der har deltaget i gruppeforløbet. Kort resumeret kan det konstateres, at gruppetilbudet må anses for at være af betydning for pigernes selvoplevelse og evne til at fungere socialt og uddannelsesmæssigt. Det kan dog samtidig konstateres, at pigerne på det indre plan stadig er psykisk belastede af deres barndomsoplevelser og det omsorgssvigt, som de har været udsat for (Ingrid Leth).

2.6 Børn udsat for seksuelle overgreb, profylakse

For øjeblikket planlægges i samarbejde med en nærliggende kommuneskole et pædagogisk-psykologisk forebyggelsesprogram, som skal oplyse mindre børn om »retten til egen krop« og hjælpe børn til eventuelt at fortælle om seksuelle overgreb, som de har været udsat for (Randi Gregersen, Ingrid Leth).

2.7 Børn udsat for seksuelle overgreb, undersøgelsesmetodik

Desuden planlægges en mere systematiseret undersøgelsesmetodik af småbørn, som man har mistanke om har været udsat for seksuelt misbrug (Ingrid Leth).

2.8 En vurdering af den gruppeanalytiske psykoterapi

Der foretages en procesanalyse af længerevarende forløb i gruppeanalytisk psykoterapi med henblik på en vurdering af denne terapiforms anvendelighed i forhold til forskellige psykologiske problemstillinger og psykopatologiske tilstande (Vivi Maar, Merete Lenstrup).

3. Forebyggelse af psykiske lidelser hos børn og voksne

3.1 Psykologisk rådgivning af gravide

Projektarbejdet omkring denne rådgivning, som er udført i samarbejde med Hvidovre Hospital, er nær ved sin afslutning. I alt har 58 sager været henvist. En kvantitativ analyse af mere formelle karakteristika af de henviste sager er afsluttet, men der resterer en kvalitativ beskrivelse af behandlingsarbejdet, herunder en analyse af henvisningsårsag kontra problemformulering ved kontaktens start samt evaluering af, om kontakten har været givende eller ej (Annie Darum).

3.2 *Konsekvenserne af præmaturitet for barnets psykiske udvikling*

Dette belyses ved hjælp af tre forskellige undersøgelser, som foretages i samarbejde med henholdsvis Rigshospitalet, Kennedy Institute og University of Denver og i samråd med medarbejderne ved Child Development Unit, Harvard Medical School.

Baggrunden for projektet er, at flere børn med lav fødselsvægt nu overlever, og at risikoen for skader og fejludvikling generelt er større med faldende fødselsvægt. I hovedprojektet analyseres de specielle vanskeligheder, den meget for tidlige fødsel medfører for forældre og børn i forhold til tilstedeværende ressourcer hos de implicerede personer og i miljøet (Hanne Munck).

3.3 *Graviditets- og fødselskomplikationer*

I samarbejde med Frederiksborg Amts Centralsygehus og praktiserende læger i Frederiksborg amt gennemføres et epidemiologisk projekt med henblik på relationen mellem graviditets-/fødselskomplikationer og handicap i 4-års alderen (Barry Hutchings).

3.4 *Førskole Gladsaxe 76*

En gruppe børn fra 4- til 8-års alderen er blevet fulgt, for at man på et tidligt tidspunkt kan finde frem til de børn, hvis udvikling af forskellige grunde har syntes truet. I disse tilfælde er der direkte eller indirekte formidlet støtte til børn og familie. Siden 1977 har 60 familier deltaget i projektet, og dataindsamlingen er nu afsluttet. Materialebearbejdningen tilstræber en belysning af den integrerede sammenhæng mellem barnets udvikling og vanskeligheder, familiens samværmønstre og problemer og de samfundsmæssige vilkår, familien lever under. Heri indgår en analyse af barnets/familiens forhold til daginstitution og skole. Projektet udføres i samarbejde med Danmarks Lærerbhøjskole, Psykologisk Institut ved Århus Universitet, Socialforskningsinstituttet og Gladsaxe socialforvaltning og skolepsykologiske kontor (Vivi Maar).

4. *Teoretiske og metodiske overvejelser vedrørende klinikvirksomhed*

4.1 *En klinisk terapeutisk drømmemodell*

Der arbejdes foreløbig på teoretisk plan med udviklingen af en drømmemodell, som integrerer dele af Freuds og Jungs klassiske metoder med nyere metoder og praktikker, bl.a. Jes Bertelsens. Dette arbejde danner udgangspunkt for praktisk psykoterapeutisk arbejde samt for studenterundervisning (Bent Strandbygaard).

4.2 *Fænomenologi og eksistensfilosofi som grundlag for psykoterapi*

4.2.1 De seneste år har bragt en del ny litteratur om fænomenologi i relation til psykiatri og psykoterapi. Dele af denne er gennemarbejdet med henblik på at undersøge gyldigheden af en opstillet modell over sammenhængen mellem delaspekter af den fænomenologiske metode. Arbejdet danner grundlag for såvel studenterundervisning som efteruddannelse af psykoterapeuter (John Smidt Thomsen).

4.2.2 Den nævnte fænomenologiske modell indgår også i et psykoterapeutisk arbejde med drømme i et forsøg på, på praksisgrundlag, at drage sammenligninger mellem freudiansk og jungiansk drømmeanalyse og direkte fænomenologisk orienterede terapeuters arbejde med drømme. De sidstnævntes forståelse af drømme ligger nærmere den måde, som danske psykologer (f.eks. F. From og E. Schultz) har forsøgt at nærme sig drømme på, end psykoanalytiske og jungianske drømmeforståelsesmetoder og -teorier (John Smidt Thomsen).

4.2.3 En eksistential-fænomenologisk forståelsesramme er naturlig for mange danske teologers forståelse af psykiske problemer. Arbejdet på dette felt har fra foråret 1985 udmøntet sig i et løbende samarbejde med en gruppe fængselspræster om deres direkte rådgivende og sjælesorgkontakt med fængselsindsatte (John Smidt Thomsen).

4.3 *Klientudvælgelse til analytisk gruppeterapi*

I forbindelse med længerevarende psykoanalytisk orienteret gruppeterapi foretages litteraturstudier og klientvurderinger med henblik på at opstille kriterier for klientudvælgelse til analytisk gruppeterapi (John Smidt Thomsen sammen med socialrådgiver Vibeke Nathan).

4.4 *Dynamisk korttidsterapi*

Fortsat udviklingsarbejde med dynamisk korttidsterapi, primært efter en af den amerikanske psykiater Sifneos udarbejdet modell: STAPP (Short Term Anxiety Provoking Psychotherapy), som afprøves over for voksne klienter, udvalgt fra klinikens indtag (Jytte Vestergaard-Bogind).

4.5 *Formidling af psykologisk og psykoterapeutisk grundviden til andre og til egne faggrupper*

Der er nu udarbejdet et teksthæfte med en beskrivelse af systematikken i formidlingsmetoden til brug for andre psykologer, som arbejder med lignende opgaver: Uno Hedelund og Eric Friis Jørgensen: Oplevel-

sesorienteret formidling af klinisk psykologisk grundviden. Institut for klinisk Psykologi, skriftserie nr. 24. Københavns Universitet Amager, 1985.

4.6 *Udvikling af alternative behandlingsformer i forbindelse med indvandrerklinter*

De psykologiske behandlingsformer, som praktiseres i den vestlige verden, er baseret på et personligheds-teoretisk grundlag og en sygdomsforståelse, der ikke er direkte anvendelig i forhold til klienter med andre kulturelle baggrunde. Der arbejdes foreløbig med indsamling af erfaringer vedrørende psykoterapi med tyrkiske kvinder (Gretty Mirdal i samarbejde med John Smidt Thomsen).

5. *Eksperimentel psykopatologi*

5.1 *Virningen af diazepam på hukommelse og emotionelle reaktioner*

Tidligere har Barry Hutchings og Hans Henrik Jensen påvist hukommelsesforstyrrelser og emotionel overreageren som konsekvens af medicinering med diazepam (Stesolid) i terapeutiske doser under stresspåvirkning. Ligeledes blev det påvist, at disse effekter var afhængige af, om medicinen blev givet på reproduktionstidspunktet. Den gentagne medicinering og efterfølgende farmakologiske effekt havde undergået en ændring, opstået på baggrund af den tidligere medicinering under stresspåvirkning. Der var tale om en medicin/stress interaktion, som kun kunne forstås på baggrund af antagelsen om en »medicinspecifik« indlæring under påvirkning af stoffet. Projektet fortsætter nu med en undersøgelse af de personkarakteristika, som kan tænkes at ligge til grund for effekten, ligeledes dosisstørrelsens og administrationsformens betydning herfor. Endvidere vil man i relation til disse variable afklare den emotionelle reaktion og de kognitive funktioners gensidige relationer. Designet er en model til afklaring af relationen mellem anticipatorisk angst og paniktilstande, dels som konsekvens af medicinering, dels som kognitiv/emotionelt samspil under stresspåvirkning (Barry Hutchings i samarbejde med Hans Henrik Jensen).

5.2 *Hukommelse og opmærksomhed*

Menneskets hukommelsessystem består dels af en relativt statisk struktur, langtidshukommelsen med på det nærmeste ubegrænset kapacitet, samt en række specialiserede lagre til midlertidig opbevaring og omformning af information. Gennem eksperimentelpsykologiske undersøgelser er koordineringen af disse hukommelsessystemer blevet undersøgt systematisk. Koordineringen – eller opmærksomheden – kan i tilfælde, hvor det drejer sig om at overføre information

fra det, man ser i en visuel scene, til langtidshukommelsen, beskrives ved en simpel matematisk regel: Luce's choice axiom (Axel Larsen).

6. *Komparative studier i udviklingslandene*

Siden september 1983 har området: Klinisk psykologi med særligt henblik på komparative studier i udviklingslandene været en del af instituttets virksomhed samtidig med, at der har været givet tværfaglige undervisningstilbud inden for dette fagområde i samarbejde med Center for Kvindeforskning. Desuden har man i forbindelse med dette nye tværfaglige område deltaget aktivt i forberedelserne til oprettelse af det pr. 1. september 1985 etablerede: University of Copenhagen Centre for Advanced Studies in International Development and Area Studies.

6.1 Det videnskabelige arbejde, som indtil nu er udført på området, falder i fire afsnit: 1. Studier over emnet »Women – Health – Development«, udført i samarbejde med World Health Organization, Genève; 2. Udviklingsarbejde i forbindelse med »Evaluation of Women's Aspects in DANIDA-supported Development Projects«, hvor der lægges særlig vægt på kvinders produktive rolle i fødevarerproduktionen; 3. Forberedelse af »Specialized Curriculum Materials in Gender Issues and their use in Workshops for the Advanced Training of Development Planners«, et studie der udføres i samarbejde med University of Sussex, University of London samt ORSTOM, Paris; 4. Udviklingsarbejde i forbindelse med planlægning af postgraduate studier i international udvikling (Lise Østergaard).

7. *Psykosocial bistand til AIDS-patienter, AIDS-truede og disses pårørende samt forskning på dette område*

7.1 Foranlediget af de voksende problemer i forbindelse med AIDS-epidemien har et antal af instituttets medarbejdere – på tværs af klinikgrupper og forskningsgrupper – påbegyndt en indsats i ovennævnte sammenhæng, i samarbejde med AIDS-lægegruppen i København (Kirsten Boman, Barry Hutchings, Susanne Lunn, Hanne Schulsinger, John Smidt Thomsen, Lise Østergaard samt socialrådgiverne Vibeke Nathan og Inger Poulsen).

7.2 I forbindelse med dette AIDS-projekt har en medarbejder aflagt studiebesøg på følgende institutioner i USA: The American University, Washington; National Institutes of Health, Washington; National Institute of Mental Health, Washington; The Whitman Walker Clinic, Washington (Hanne Schulsinger).

Instituttets klinikvirksomhed:

Instituttets klinikvirksomhed er det nødvendige grundlag for praktisk og teoretisk udforskning af de basale områder inden for den kliniske psykologi. Det psykologiske rådgivnings- og behandlingsarbejde integreres i såvel undervisning som forskning.

En af grundtankerne bag undervisningen i klinisk psykologi er at uddanne de studerende og de psykologkandidater, som er tilknyttet instituttet, efter en videnskabelig-professionel model, hvor målsætningen er, at praksis og teori naturligt indgår i dialog for den enkelte psykolog under dennes fremtidige virke inden for faget.

I de senere år har instituttets klinikvirksomhed gjort det muligt for et voksende antal studerende fra studiets sidste trin at gøre egne erfaringer med klinisk psykologisk arbejde, under supervision af de faste lærere, som er tilknyttet klinikkerne.

De studerende får her ved personlig træning kendskab til nogle af psykologens undersøgelses- og behandlingsmuligheder, deres virkning og begrænsning og høster erfaringer, som ikke ville kunne opnås alene ved at iagttage eller læse om andres praksis. Studenterklinikken inddrages i kandidatuddannelsen i relation til kandidaternes supervisionstræning. Der skabes gennem studenterklinikken og dens forbindelse til kandidatuddannelsen en integration mellem undervisning, teori og klinisk psykologisk praksis, som tillige støtter udviklings- og forskningsarbejdet ved instituttet.

Instituttet er ikke bundet af en serviceforpligtelse, f.eks. over for et bestemt geografisk område, men kan foretage klientudvælgelsen under hensyntagen til de undervisningsforpligtelser og forskningsformål, som gælder for instituttet. Ved visitation af klienter til instituttet foretages ikke blot et skøn over, hvilken behandlingsform der i det enkelte tilfælde vil være mest hensigtsmæssig (individuel, par-, familie- eller gruppebehandling), men også over, hvilken grad af terapeutisk erfaring der synes påkrævet for gennemførelse af behandlingen. Således vil de sager, som behandles af instituttets kandidater og klinisklærere, gennemgående være længerevarende og mere dybtgående end de studerendes mere kortvarige behandlingsforløb.

Af undervisningsmæssige grunde anses det for betydningfuldt at arbejde med differentieret klientel, som giver mulighed for kontakt med klienter fra forskellige befolkningsgrupper og med forskellige former for psykiske lidelser. Ofte er klienternes situation præget ikke blot af psykologiske men også af medicinske og sociale problemstillinger og fordrer derfor et tæt samarbejde med institutioner inden for social- og sundhedsvæsenet.

Inden for de overordnede faste rammer for arbejdet i klinikken er klientindtag og behandlingsstrate-

gier under stadig udvikling, hvilket fremgår af de enkelte klientmedarbejdes forskningsbeskrivelser.

Antallet af klienter/klientfamilier, der har været i behandling i instituttets klinik i perioden 1. januar - 31. december 1985 ligger omkring 320.

Formidlende virksomhed:

Instituttet har afholdt en tværfaglig debatdag om psykosomatiske sygdomme, med deltagelse af læger, socialrådgivere og psykologer.

Ole Almstrup har holdt foredrag i emner inden for klinisk børnepsykologi på flere skolepsykologiske kontorer.

Kirsten Boman har undervist i voksenudviklingens psykologi ved Voksenpædagogisk Center i Århus amt samt for kursusedere ved studievejledningen.

Judy Gammelgaard har holdt foredrag om aspekter inden for kvindeforskning på Sygeplejeskolen under Århus Universitet, for afdelingssygeplejersker på Rigshospitalet, i Dansk Landbrugsorganisations kursusvirksomhed, i Arbejdstilsynet og i TV.

Ulla Haslund har afholdt kurser i familierapi, arrangeret af Dansk Psykologforening.

Barry Hutchings og Hans Henrik Jensen har holdt foredrag om deres forskning vedrørende virkningen af diazepam på hukommelse og emotionelle reaktioner, i Dansk Neuropsykologisk Selskab, Dansk Adfærdsterapeutisk Forening og på Frederiksberg Hospital.

Ingrid Leth har holdt foredrag om sin forskning vedrørende incest for skolelæger, for behandlingspersonalet på Herstedvester Forvaringsanstalt, for kliniske psykologer ved skoleforvaltninger, for psykologer ved pædiatriske afdelinger samt for personalet ved Oslo Barnvernskontor. Deltager endvidere hver 14. dag i Familiespejlets forælderrådgivning i Danmarks Radio.

Lise Lindgård har superviseret praktiserende psykologer i København med særligt henblik på behandling af jeg-svage og narcissistiske klienter.

Grety Mirdal har som medlem af et interministerielt udvalg vedrørende indvandrerbørns opvækstvilkår udarbejdet materiale om indvandrerfamilien og identitetskonflikter blandt unge indvandrere.

Libby Tata har på indbydelse af det græske statsministerium holdt foredrag i Athens kulturhus som led i en foredragsrække afholdt af udenlandske videnskabsmænd/kvinder, med emne »Kvinder og depression«. Har endvidere holdt foredrag om kvindes voldens psykologiske årsager ved Kvindeetisk Råds konference om »Sex, vold og følelser«.

Lise Østergaard har haft en udstrakt foredragsvirksomhed, formidlet gennem DANIDA, AOF, Mellempfolkeligt Samvirke, FN-Forbundet, Folkekirkens Nødhjælp, Liga for Fred og Frihed, Komiteen for Forståelse mellem Danske og Udlændinge, freds-

foreninger m.v., om emner vedrørende u-landspolitik, nedrustning, flygtninge- og indvandrerpolitik m.v. Har endvidere været gæsteforelæser ved Århus Universitet og Bergens Universitet om kvinder i u-landene samt ved Århus Universitet om studier i international udvikling.

Rejser – kongresdeltagelse:

Kirsten Boman har deltaget i International Congress of Psychotherapy, Opatija, Jugoslavien, med et foredrag om »Divorce: Regression or development«.

Ingrid Leth har deltaget i Nordisk Kongres om Børnemishandling med et indlæg om sine erfaringer med incestbehandling. Har været inviteret deltager i norsk seminar om »Seksualisering af vold«, arrangeret af Socialdepartementet, Oslo. Har endvidere deltaget i seminar om incest på Panuminstituttet med et indlæg om gruppearbejde med incestofre.

Gretty Mirdal har ledet et symposium om indvandrerkvinders sundhed og sygdom ved en kongres om indvandrerkvinder i Europa, Vrejuniversitetet i Amsterdam. Har endvidere deltaget i 7. Internationale Kongres i Tværkulturel Psykologi i Malmø, med et foredrag om somatiske symptomers betydning ud fra et tværkulturelt perspektiv. Har endelig holdt foredrag om psykosomatiske sygdomme hos kvinder ved Dansk psykiatrisk Selskabs efteruddannelseskursus, Hindsgavl.

Libby Tata har på indbydelse deltaget i det græske ligestillingsråds kongres om »Uddannelse og Ligestilling«, med foredrag om »Kvindestudier i Danmark«. Har endvidere deltaget i XXI Nordiske Psykiaterkongres i Odense med foredrag: »Suicide attempts among women, cross-culturally examined«.

Lise Østergaard har deltaget i International workshop med emne »Women's role in food self-sufficiency and food strategies« 13.-19. januar 1985 i Paris, arrangeret af ORSTOM (Institut Francais de Recherche pour le Développement en Coopération), samt i møde samme sted 16.-18. marts 1985 om »Women in Development«. Har endvidere repræsenteret WHO ved den alternative kvindekonference (Forum) i Nairobi 10.17. juli, og har været indbudt i personlig kapacitet som deltager i FN's kvindekonference i Nairobi 19.-29. juli 1985. Korttids konsulent for DANIDA: Evaluering af kvindeaspekterne af tre landbrugsprojekter i Kenya 19/7-19/8-85. Deltager i et af Carnegie Corporation afholdt donorkonsortium i »Women in Development«, Bellagio, Italien, 16.-20. december 1985, med paper: »Statement about research activities and political reflections as a follow-up to the United Nations' Decade for Women.«

Udgivervirksomhed:

Judy Gammelgaard er medredaktør af tidsskriftet Udkast.

Axel Larsen er redaktør af Scandinavian Journal of Psychology.

Instituttet har i 1985 udgivet et nummer i sin skriftserie: Nr. 24: »Oplevelsesorienteret formidling af klinisk psykologisk grundviden« ved Uno Hedelund og Eric Friis Jørgensen.

Publikationer:

Boman, K.: Duftens Sprog. København 1985, 90 s.
 -: Voksenudvikling og parforhold. København 1985, 187 s.

-: Dyrt at spare på psykologen. Berlingske Tidende 14.6, Kronik, København 1985.

-: Vanskeligheder efter skilsmissen. Politiken 4.2, Kronik, København 1985.

-: Women in divorce: Regression or development. Mediteranean Journal of Social Psychiatry Vol. 6, No. 1-2, Jugoslavien 1985.

-: Personlig udvikling. Business Clas 2, s. 2, København 1985.

Bundesen, C., Larsen, A., Shibuya, H.: Visual selection from multielement displays: a model for partial report. Attention and performance xi, Michael I. Posner, Oscar S. M. Marin (eds.), s. 631-49, Hillsdale, USA, London 1985.

Gammelgaard, J.: Medusas døtre. Kontext 48, s. 19, Politisk Revy 1985.

-: Hysteri, psykoanalyse og feminisme. Fanden Skabte Kvinden, L. Koch, T. Ørum, et al, København 1985.

-: Den kvindelige tanke. Psyke og Logos. Dansk Psykologisk Forlag 6, s. 22, København 1985.

-: Hysteri som særlig kvindelig udtryksform. Freud efter Freud, Bent Rosenbaum, s. 16, København 1985.

Hedelund, U., Jørgensen, E.F.: Oplevelsesorienteret formidling af klinisk psykologisk grundviden. Institut for klinisk Psykologis Skriftserie 24, s. 75, Københavns universitet 1985.

Hutchings, B.: Genetic Influences in Criminal Behavior: Evidence from an adoption Cohort. Tidsskrift Voor Criminologie Vol. 27, s. 34-51, Haag 1985.

-: Criminality and Adoption. Science Vol. 227, s. 983-89, USA 1985.

-: Genetic Influences in Criminal Behavior: Some Evidence from an Adoption Cohort. Sequential Research, Preben Wolf, s. 90-124, København 1984.

-: Genetic Influences in Criminal Convictions: Evidence from an Adoption Cohort. Science Vol. 224, s. 891-94, USA 1984.

Jensen, H.H., Hutchings, B.: Conditioned emotional Responses with Diazepam in Normal Subjects : A Psychophysiological study og State- Dependent Learning Skriftserie. Psykologisk Behandling og

- Forskning, Inst. f. klin. Psyk., s. 79-89, København 1984.
- Koch, L., Tata, L.A.: *Leve eller elske? Den splittede kvindelighed. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.)*, s. 209-47, København 1984.
- Leth, I., Lemvig, B.: *Familiesituationen ved afdækning af incest. Incest, den fortrængte hemmelighed, Clemmensen, m.fl. (eds.)*, s. 127, København 1985.
- : *Børn og tændstikker – om forebyggende arbejde i forbindelse med seksuelt misbrug af børn. Dansk Psykolognyt 21*, s. 3, København 1985.
- Lunn, S., Visholm, S.: *M/K – 85. Kærlighed, køn og kultur, Vita Pruzan (red.)*, s. 31, København 1985.
- Maar, V., Almstrup, O.: *Perspectives on listening. Matrix, tidsskrift for gruppe- og familieanalyse 3*, okt., s. 69-71, København 1985.
- Mirdal, G.M.: *The condition of "tightness": the somatic complaints of Turkish migrant women. Acta Psychiatrica Scandinavica 71*, s. 287-96, København 1985.
- : *Debatoplæg om Kultur og Integration – med udgangspunkt i tyrkiske kvinders situation i Danmark. Integration, papirer fra en temadag på KUA 1984, Center for Sammenlignende Kulturforskning*, s. 41-46, Københavns Universitet 1985.
- : *Stress and distress in migration: Problems and resources of Turkish women in Denmark. International Migration Review 18*, s. 984-1003, 1984.
- : *Ottar Nr. 2/1984. När Främlingar möts. Stockholm, Prisma 1984 (Anmeldelse). Nordisk Sexologi 4*, s. 207-09, København 1984.
- Munck, H.: *Nyfødt, for tidligt fødte børn og deres forældre. Småbørn – familie – samfund. En antologi om småbørnsforskning, Charlotte Bøgh, Per Schultz-Jørgensen*, s. 35-43, København 1985.
- : *Fødsel og forebyggelse. Børnemishandling i Norden, Joav Merrick (red.)*, s. 402-09, København 1985.
- Parnas, J., Teasdale, T.W., Schulsinger, H.: *Institutional Rearing and Diagnostic Outcome in Children of Schizophrenic Mothers. Archives of General Psychiatry Vol. 42, Aug. 1985*, s. 762-69, USA 1985.
- Schulsinger, H.: *Psykosociale aspekter ved AIDS. Ugeskrift for læger 51*, s. 4243-45, København 1985.
- Tata, L.A.: *Skam og selvmordsforsøg hos en pubertetsspige. Psyke & Logos Vol. 1, No. 6*, s. 25-58, København 1985.
- : *Kvinder må generobre skamløsheden. Hug 42/43*, s. 74-86, København 1985.
- : *Kvinnor- se könet i ögonen. Kritisk Psykologi 2*, s. 4-18, Stockholm 1985.
- : *Agrippa – et tidsskrift i psykiatriens grænseland.*

Psyke & Logos 2, s. 369-74, København 1983.

- : *Kvalitative metoder i samfundsforskningen. Problemer i psykiatrisk forskning, N. Reisby, T. Isager, O. N. Jensen, B. Rosenbaum, R. Rosenberg (red.)*, s. 124-34, København, Århus, Odense 1984.

Ole Almstrup

3. Psykologisk Laboratorium

Historie:

Psykologisk Laboratorium er grundlagt under navnet Det psycofysiske Laboratorium af Alfred Lehmann i 1886. Det er således et af de ældste psykologiske laboratorier i verden. Efter en begyndelse under trænge kår i Metropolitanskolens kælder blev det i 1903 overtaget af universitetet og kunne i 1916 rykke ind i den nyopførte bygning i Studiegården. Med indførelsen af den psykologiske kandidateksamen i 1944 blev pladsen snart så trang, at en del af forskningen og undervisningen måtte forlægges til andre steder. Først oprettedes »Afdeling B« i Fredericiagade, senere blev virksomheden spredt til adskillige lokaliteter rundt om i byen. Med støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes under laboratoriet i 1950 Universitetets Børnepsykologiske Klinik, som blev begyndelsen til Institut for klinisk Psykologi, der i 1968 udskiltes fra laboratoriet. I april 1975 blev alle laboratoriets »afdelinger« igen forenede i det nye byggeri på Amager.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 33,4.

Professorer: Martin Johansen, I. K. Moustgaard, Rolf Willanger.

Lektorer: Svend Børge Andersen, Inger Bernth, Jens Berthelsen, Kresten Bjerg, Annelise Bom, Vilhelm Borg, Claus Bundesen, Ole Dreier, Jørgen Hviid, Erik Hollnagel, Benny Karpatschof, Rolf Kuschel, Melvin Lyon, Aksel Mortensen, Sven Mørch, Lone Pål, Johs. Mørk Pedersen, Arne Poulsen, Arne Friemuth Petersen, Arne Prahl, Nini Prætorius, Iven Reventlow, Strange Ross, Ivy Schousboe, Erik Schultz, Poul Vidriksen, Ole Elstrup (vikar).

Adjunkter: Karin Borg.

Seniorstipendiater: Simo Køppe, Ole Andkjær Olsen, Claus Ljungstrøm.

Kandidatstipendiater: Lisbeth Harms, Torben Elmo, Ralph Vollstedt.

Eksterne lektorer (årsværk: 3,4): Helle Andersen, Mette Bauer, Jytte Bonde, Hanne Colling, Lars Denckik, Peter Harrit, Jørgen B. Jespersen, Finn Jørgen-

sen, Anker Helms Jørgensen, Ole Kirkegaard, Ida Koch, Børge Lorentzen, Morten Lind, Svend K. Møller, Dorte Ostenfeld, Svend Å. Rasmussen, Jan Rattleff, Eva Thaulow, Bent Ølgaard.

Undervisningsassistenter (årsværk: 2,6): Ole Andersen, Karin Bäck, Inge Danielsen, Birgit Erichsen, Bjarne S. Funch, Jan Hartmann, Tytte Hetmar, Hans H. Jensen, Jens Johansen, Claus Kragh-Müller, John Mortensen, Henning Nielsen, Marian Nielsen, Bjørn Nake, Birgitte Seymour, Torben Thaulow.

TAP: Antal årsværk: 13,4.

Søren Black-Petersen, Kirsten Brøste, Hanne Claces, Lilly Ekner, Søren Ellegaard, Gitte Gade, Elisabeth Kastrup, Gunnie Hallas, Niels Jørgen Hansen, Sanne Hansen, Ole Jørgensen, Jytte Mouret, Mogens Møller, Lene Seedorff, Bente Sveegaard, Jytte Sørensen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Psykologisk Laboratorium er overordentlig bredspektret. Betragtet under ét omfatter forskningen ved Psykologisk Laboratorium og ved Institut for klinisk Psykologi stort set alle psykologiens basale discipliner og anvendelsesfelter. I det følgende gøres rede for hver enkelt af laboratoriets videnskabelige medarbejders forskningsindsats i det forløbne år. En mere omfattende redegørelse for de omtalte projekter kan erhverves ved henvendelse til laboratoriets bestyrer.

1. Hvad »kontrast« mellem to samtidige eller to på hinanden følgende følelser vil sige, og hvordan forholdet under visse omstændigheder øger følestyrken, under andre medfører f.eks. »skurken«, har været emnet for en afhandling udarbejdet til publicering 1986 (Martin Johansen).

2. Eksperimentelle studier over egocentriske lokalisation (d.v.s. lokalisation i forhold til egen oplevet krop) er fortsat. En undersøgelse vedrørende den ny møntserie er superviseret (for Nationalbanken). Studier over dialogens socialpsykologi og psykologisk observation og beskrivelse er fortsat. Faghistoriske studier: En artikel, »Arven fra Leipzig«, om Lehmann's syn på Fechners og Wundts eksperimentelpsykologi, og en artikel, »Psykologisk Laboratorium 100 år«, er færdiggjort. Desuden foreligger »Niels Bohrs tanker om psykologiens observationsbegreb« (I. K. Moustgaard).

3. Et historisk værk i anledning af fagets 100-års jubilæum i 1986 er udarbejdet. En follow-up undersøgelse af benægten og negligeren er fortsat. En oversigt over laboratoriets neuropsykologiske forskningspro-

jekter er tilsendt et forskningssekretariat (FAST) under EF (Rolf Willanger).

4. Et eksistentiaalistisk-fænomenologisk studium af teoretisk-metodiske problemer ved forskning i angstens erkendelsesmæssige funktioner hos mennesker, der udvikler sig personligt og fagligt gennem læring, er fortsat (Svend Børge Andersen).

5. En analyse af udviklingspsykologiens mulighed som grundlag for pædagogisk praksis er blevet afsluttet (bogmanuskript: »Psykologernes børn og virkelighedens. Om psykologiens anvendelser og muligheder«). I forlængelse heraf er der arbejdet med fagets aktuelle problemstillinger, navnlig inden for spæd- og småbørnsforskning (Inger Bernth).

6. Manuskript til håndbog om psykologers professionsudvikling er udarbejdet. Medarbejderes reaktioner på bog om psykologiske indeklimaproblemer er efterbehandlet. Syv videofilm til brug for psykologisk familierådgivning er produceret (Jens Berthelsen).

7. Erfaringer fra prototypeudvikling af et informationsteknologisk system i et eksperimentalhjem er blevet bearbejdet (Kresten Bjerg).

8. På baggrund af empiriske studier af, hvordan småbørn danner begreber, er der fremstillet en teori om sammenhænge mellem begrebsdannelse, brug af begreber og tankevirksomhedens genstand. En sammenlignende analyse af måder, hvorpå man inden for forskellige fagområder undersøger småbørns liv og udvikling, er færdiggjort til Forskningsrådets Småbørnsudvalg (Annelise Bom).

9. Problemstillinger i forbindelse med udvikling af nye arbejdstidsmønstre er blevet undersøgt, dels gennem opsamling af erfaringer fra forsøg her og i udlandet, dels gennem empirisk undersøgelse af en række børnefamilier med forskellige arbejdstider (Karin Borg).

10. Den teknologiske udviklings psykologiske betingelser og konsekvenser er blevet undersøgt empirisk, og sammenhængen mellem arbejdsbetingelser og hjertesygdomme er blevet udforsket teoretisk (Vilhelm Borg).

11. En matematisk udformet model for, hvorledes opmærksomheden kan rettes mod bestemte objekter i synsfeltet under bortseen fra andre objekter, er blevet videreudviklet (Claus Bundesen).

12. Et projekt, som har til formål at udforske basale principper for det menneskelige synssystemets virkemåde ved analyse af tredimensionale scener og at

- konstruere en robot, hvis synssystem virker efter de samme principper, er påbegyndt (Claus Bundesen i samarbejde med Axel Larsen, Institut for klinisk Psykologi, og Peter Johansen, DIKU).
13. I et empirisk forskningsprojekt er udviklet analyseredskaber, som psykoterapeuter kan benytte. Der er lagt særlig vægt på tre indbyrdes forbundne problemstillinger: a) klienters brug af og opfattelse af deres terapi, b) terapeuters erfaringsgeneralisering og c) terapeuters brug af teorier (Ole Dreier).
14. Den pædagogiske formidling inden for et lille fællesskab bestående af fire mentalt handicappede og to normalt begavede samt formidlingen imellem dette og samfundet er blevet undersøgt i relation til kommunikationen i andre basisgrupper (Jørgen Hviid).
15. Informationspsykologiske studier af metakommunikation i dialogsystemer har ført til udvikling og afprøvning af et interaktivt indlæringsystem, der virker som brugergrænseflade til et statistiksystem. En artikel om videnskabsteoretiske spørgsmål knyttet til informatikkens fremkomst er publiceret (Benny Karpschof).
16. En analyse af, hvilke forhold der betinger drab som konfliktløsningsform på Bellona (Salomonærne), er fortsat (Rolf Kuschel).
17. Visse neurotransmitterstoffers virkning på adfærd er undersøgt. Måling af adfærd påvirket af dopaminsystemet er sket ved stereotypitesting efter lavdosis apomorfin. En virkning, der ligner effekten af disse stoffer, er påvist hos rotter udsat for social isolation og glutenholdig kost. Skizofrene patienters reaktioner på en »two-choice« skala er relateret til Lyon-Robbins' teori om virkningen af centralstimulerende stoffer (Melvin Lyon).
18. Arbejde med evaluering af vejledende prøvers prognostiske værdi på basis af en forløbsundersøgelse, der dækker perioden børnehaveklasse - 3. klasse og omfatter ca. 200 børn, er fortsat (Aksel Mortensen).
19. Der er arbejdet med teori og metodeproblemer i socialpsykologien med særligt henblik på at udvikle og anvende edb i socialpsykologisk og pædagogisk forskning (Sven Mørch, Claus Ljungstrøm).
20. »Magtteoriernes« vanskelighed ved at definere deres genstand er søgt analyseret (Lone Pál).
21. En analyse af psykologiens grundlagsproblemer er fortsat. Holdninger med særligt henblik på »fredspsykologi« er studeret. Et tværfakultært projekt om humanistisk teknologi er videreført (Johs. Mørk Pedersen).
22. En undersøgelse over kemisk kommunikation mellem beslægtede fiskearter er fortsat (sammen med Ole Buchardt, Kemi II, H. C. Ørsted Institutet). En sammenlignende undersøgelse af psykotiske og normale børns adfærd (sammen med P. Garrigues m.fl., Montpellier) er videreført. En tværkulturel undersøgelse af bevægelsessynkroni mellem spædbørn og mødre er fortsat (sammen med W. Schiefenhövel, Max Planck Institut für Verhaltenpsychologie, See-wiesen) (Arne Friemuth Petersen).
23. Følgende emner er studeret: Medier og intelligensudvikling, selvst som et historisk og kulturelt produkt, normaludvikling (Arne Poulsen).
24. Et forsøg på at udvikle en socialpsykologi på fænomenologisk grundlag er fortsat. Problemstillinger knyttet til almene antagelser om forholdet mellem individ og socialitet i forskellige teorier er gennemgået. En interviewundersøgelse af psykologer i det private erhvervsliv er blevet bearbejdet (Arne Prahl).
25. Principper for repræsentation af processer i komplicerede teknologiske systemer er blevet analyseret (i samarbejde med Forsøgsanlæg Risø og Department of Applied Psychology, University of Wales, Institute of Science and Technology). Der er (i samarbejde med professor K. D. Duncan, UWIST) arbejdet på en monografi om verbale rapporter i psykologiske eksperimenter med henblik på at klargøre deres anvendelighed i forbindelse med indfangning af ekspertviden (Nini Prætorius).
26. Med henblik på at sammenligne udtalelser om læseoplevelser fra elever i dansk gymnasium for ca. 15 år siden med udtalelser fra elever af i dag, så at »tidsmæssig« variation m.h.t. kultur kan belyses, er der (i samarbejde med Cay Dollerup, Engelsk Institut, og Carsten Rosenberg Hansen, Danmarks Lærerhøjskole) foretaget litteraturpsykologiske undersøgelser, der sigter mod at udskille faktorer af individuel, af kulturel og af almenmenneskelig oprindelse (Iven Reventlow).
27. En afhandling med titlen »Personlighedspsykologiens teori og metode: En videnskabsteoretisk analyse af etologiske, fænomenologiske og psykoanalytiske metoder belyst ved observationsforsøg« er færdiggjort. En artikel om søvn og drømme er udarbejdet til laboratoriets jubilæumsskrift (Erik Schultz).
28. I en undersøgelse af menneskets forhold til red-

skaber, værktøj og teknik er det søgt opregnet, hvilke almenpsykologiske synspunkter der vejer tungest i forbindelse med den teknologiske udvikling. En artikel om arbejdspsykologien i Danmark siden Lehmann er færdiggjort til laboratoriets jubilæumsskrift (Poul Vidriksen).

29. En historisk og systematisk analyse af Ødipus-komplekset og et arbejde vedrørende psykoanalysens seksualteori er færdiggjort i forbindelse med oversættelse af Freuds »Tre afhandlinger om seksualteori«. Et studium af psykoanalysen efter Freud er fortsat (Ole Andkjær Olsen).

30. Der er foretaget definition og afgrænsning af afatiske patienters specifikke temporære analysesvigt; de relative faktoreres betydning for den auditive fonem-perception og deres konsekvens for mere generelle sprogforståelsesvanskeligheder er søgt klarlagt (Torben Elmo).

31. Der er gennemført en eksperimentel undersøgelse af forholdet mellem opmærksomhedsfokusering og varierende grader af »gestalstrukturering« i et synsfelt. En undersøgelse af bilisters informationsbehandling (kognitive belastning) under kørsel i omgivelser, der varierer m.h.t. kompleksitet og strukturingsgrad, er indledt (Lisbeth Harms).

32. I samarbejde med University of Sheffield er der gennemført en undersøgelse af folks opfattelse af børns leg. Det er endvidere undersøgt, hvorvidt valg af samspilsstrategier i småbørnsgrupper afhænger af faktorer som børnenes personlighed, det fysiske miljø og det sociale miljø (Ralph Vollstedt).

Redaktionsvirksomhed:

Martin Johansen, I. K. Moustgaard, Johs. Mørk Pedersen, Arne Friemuth Petersen og Poul Vidriksen er medlemmer af en redaktionskomité, der forestår udgivelse af en række jubilæumsskrifter i anledning af laboratoriets 100 års jubilæum, september 1986.

Karin Borg, Claus Ljungstrøm og Sven Mørch er redaktører af Udkast – Dansk tidsskrift for kritisk samfundsvidenskab.

Ole Dreier er redaktionsmedlem af Forum Kritische Psychologie.

Benny Karpatschof, Ole Andkjær Olsen, Arne Poulsen og Nini Prætorius er redaktører af Psyke og Logos.

Melvin Lyon er redaktionsmedlem af Brain, Behavior and Evolution og Scandinavian Journal of Behavior Therapy.

Aksel Mortensen er medlem af redaktionsgruppe for Nordisk Psykologi.

Kongresdeltagelse m.v.:

Rolf Willanger var inviteret ordstyrer ved et symposium om demens ved International Neuropsychological Association's møde i juni 1985.

Claus Bundesen har holdt foredrag ved The Inaugural Meeting of the European Society for Cognitive Psychology i Nijmegen, Holland, 9.9.-12.9.

Benny Karpatschof har forelæst ved et dr.polit.-kursus ved Trondhjem Universitet.

Rolf Kuschel har holdt foredrag på East-West-Center, University of Hawaii, Honolulu, 22.3.

Melvin Lyon har gæsteforelæst ved Psykologiska Institutionen, Uppsala Universitet, 24.10.

Arne Friemuth Petersen har holdt foredrag ved Xèmes Journées Montpellieraines de Psychiatrie, Montpellier, Frankrig, 22.11.-23.11.

Nini Prætorius har gæsteforelæst ved Department of Applied Psychology, University of Wales, i oktober måned.

Claus Ljungstrøm har givet oplæg ved et netværksymposium for uddannelsesforskere i september måned.

Lisbeth Harms har holdt foredrag ved konferencen Vision and Vehicles i september måned.

Publikationer:

Berthelsen, J.: Indeklima – følt af medarbejderne. København Universitet 1985, 151 s.

–: Focus på indeklimapsykologi. Psykolognyt 2, s. 7, Dansk Psykologforening 1986.

–, Illeris, K., Poulsen, S.C.: Grundbog i projektarbejde – teori og praktisk vejledning. København 1986, 154 s.

–: Video-psykologi. Dansk Psykolognyt 10, s. 2, Dansk Psykologforening 1985.

Bundesen, C., Larsen, A., Shibuya, H.: Visual selection from multielement displays: a model for partial report. Attention and performance xi, Michael I. Posner, Oscar S. M. Marin (eds.), s. 631-49, Hillsdale, USA, London 1985.

Dollerup, C., Holbek, B., Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Ontological Status, The Formative Elements, The "Filters" and Existences of Folktales. A Discussion. FABULA 25, s. 241-65, Berlin, New York 1985.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: Grimms uægte eventyr. Berlingske Tidende 23 okt, s. Kronik, København 1985.

–, Reventlow, I., Hansen, C.R.: En redegørelse for oversættelser og oversættelsesproblemer ved læseres oplevelser af "samme tekster" på forskellige sprog. Papers from the Eighth Scandinavian Conference of Linguistics, Ole Togeby, s. 390-406, Københavns Universitet 1985.

- Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Ontological Status The Fomative Elements the "Filters" and Existences of Folktales : A Disansion. *Fabula: Zeitschrift für Erzählforschung* Vol. 25, Heft 3/4, s. 241-65, New York 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: Outline for the Additional Pilot Studies in Denmark in Stage 1. Educational Resources Information Center ED 248 479, s. 13, Urbana, Illinois, USA 1985.
- Reventlow, I.: A Discussion of Various Groups of Readers in the Fairytale – project with a Detailed Description of the "Coregroups" in Denmark & Tukey. Educational Resources Information Center ED 248 474, s. 22, Urbana, Illinois, USA 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Three Tales Chosen, the Establishuent of the Texts & The Charting of Deviation, with a Collation of the Original Tales, the Check Translation & the Danish and the Turkish Texts. Educational Resources Information Center ED 248 475, s. 184, Urbana, Illinois, USA 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: Report on the Selection Procedure Based on Readers' Responses to the Original 9 Tales in Denmark. Educational Resources Information Center ED 248 472, s. 68, Urbana, Illinois, USA 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: The Nine Tales for the Selection Study The Texts, their Authenticity, Framlation Procedur, the Texts in English, x the Qvistion af "2 duntity" bit ween the Danish & the Turkis Texts. Educational Resources Information Center ED 248 471, s. 108, Urbana, Illinois, USA 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: Plan for the Theatrical Set-up in Stages 1 and 2. Educational Resources Information Center ED 248. 469, s. 15, Urbana, Illionis, USA 1985.
- Reventlow, I., Hansen, C.R.: Plan for an Interdisciplinary Turco-Danish Pilot Study of the Collectiv The Individual Nature of the Response to Literature. Educational Resources Infomation Center ED 248 465, s. 13, Urban, Illinois, USA 1985.
- Dreier, O.: Therapietheorie, Alltagstheorie der Therapie und Therapiepraxis. *Forum Kritische Psychologie*, Nr. 16, K. Molzkamp (red.), s. 109-14, Berlin 1985.
- Grundfragen der Psychotherapie in der Psychoanalyse und in der Kritischen Psychologie. *Geschichte und Kritik der Psychoanalyse*, K.-H. Barun, O. Dreier, W. Hollitscher, K. Holzkamp, M. Markard, G. Minz, K. Wetzels, s. 127-52, Marburg, BRD 1985.
- Zum verhältnis psychologischer Therapic und Diagnostik: Objektive Lebensbedingungen, Eigenschaftsproblemantik und Persönlichkeitsentwicklung. *Subjektivität als Problem psychologischer Methodik*, Karl-Heinz Braun, Klaus Holzkamp (red.), s. 232-46, Frankfurt/Main 1985.
- Problemer i udviklingen af det psykoterapeutiske arbejde. *Philosophia* 1985 (2), s. 145-57, Århus 1985.
- Psychotherapy On The Basis Of critical Psychology. *Health And Clinical Psychology*, J. J. Sanchez-Soza (ed.), s. 549-56, New York, Amsterdam, Oxford 1985.
- Eisenreich, B., Prahl, A.: De langvarige pædagogiske og psykologiske uddannelsers fremtid. *Uddannelse* 4, s. 7, København 1985.
- Gregersen, F., Køppe, S.: Videnskab og lidenskab. Om humanioras videnskabsteori, videnssociologi, videnskabshistorie og samfundsmæssighed. København 1985, 259 s.
- Hviid, J.: Menneskesyn og medicinsk teknik – det etiske valg. *Medicinsk etik*, Daneil Andersen, Carl Erik Mahbeck, Povl Riis (red.), s. 613, København 1985.
- Karpatschof, B.: Psykologiens gyldighed. *Psykologisk forskningsrapport* 4, s. 103, Københavns Universitet 1985.
- Ljungstrøm, C.S.: En kritisk skitse over Danmarks pædagogiske Instituts tidligere arbejder. København 1985, 34 s.
- Dygtiggørelsens dialektik. *Udkast* 2, s. 35, Dansk Psykologisk Forlag 1985.
- Mørch, S.: At forske i ungdom. Et socialpsykologisk essay. København 1985, 330 s.
- Olsen, O.A., Køppe, S.: Psykoanalytisk psykologi og psykopatologi. *Psykiatri*, J. Welner m.fl. (red.), s. 68-88, København 1985.
- Køppe, S.: Indledning. *Afhandlinger om seksualteori*, S. Freud, s. 7-38, København 1985.
- Petersen, A.F.: A propos des processus de différentiation dans le développement du langage et de la conceptualisation chez l'enfant psychotique. *Foredrag ved "Xième Journées Montpellieraines de Psychiatrie"*. Institutpublikation 1985, 8 s.
- Vidriksen, P.: *Allerede Alfred Lehmann (1858-1921)*. Dansk Psykolognyt 17, s. 7, København 1985.
- *Allerede Alfred Lehmann (1858-1921)*. *Dansk Psykolognyt* 22, s. 7, København 1985.
- Skaf et bedre arbejdsmiljø. *Psykologi* 5, s. 7, København 1985.
- Vollstedt, R., Smith, P.K., Takhvar, M., Gore, N.: Play in young children. Problems of definition categorisation and measurement. *Early Child Development and Care* 19 (1+2), s. 18, England 1985.
- Smith, P.K.: On defining play: An empirical study of the relationship between play and various play criteria. *Child Development* 56, s. 9, USA 1985.
- Bare for Sjøv? Om leg og legeforskning. København 1985, 131 s.
- Børns leg – Problemer omkring definition og klas-

sificering. Småbørn, familie, samfund, Charlotte Bøgh, Per Schultz Jørgensen, s. 315, København 1985.

Claus Bundesen

4. Institut for Pædagogik

Historie:

Den 1. oktober 1955 blev dr.phil. Knud Grue-Sørensen kaldet til det første professorat i pædagogik ved Københavns Universitet. Dermed startedes den udvikling, der er resulteret i det nuværende Institut for Pædagogik. Den 13. maj 1957 indførtes magisterkonferens i pædagogik, den 5. december 1960 en cand. art. prøve i pædagogik. Denne sidste eksamen blev dog afskaffet i 1971, da fakultetets almene regler for bifags- og hovedfagsstudier for alle fakultetets fag også kom til at gælde for pædagogik.

Den 14. april 1968 indviedes Institut for teoretisk Pædagogik i lokaler i Linnésgade 22, 1., 1361 København K., der udover professoratet fik tilknyttet to heltidsvidenskabelige medarbejdere. I 1970 flyttede instituttet til de nuværende lokaler i St. Kannikestræde 18, 1169 København K. Den 1. januar 1970 etableredes Institut for anvendt Universitetspædagogik, Fiolstræde 24, 1171 København K. Institutet blev oprettet med det formål at foranstalte universitetspædagogiske kurser for universitetets lærere, samt i almindelighed at drive forskning i de højere læreanstalters pædagogik. Det fik i alt tildelt fem heltidsvidenskabelige medarbejdere. Dette institut var oprindeligt placeret direkte under konsistorium, men den 1. april 1974 blev det lagt ind under Det filosofiske Fakultet.

Fra midten af 1970'erne startede bestræbelser på at sammenlægge de to pædagogiske institutter og den 1. april 1979 bar disse anstrengelser frugt med dannelsen af Institut for Pædagogik i dets nuværende form med i alt 9 heltidsvidenskabelige medarbejdere. Institutet skal forestå dels fagstudiet i pædagogik dels de universitetspædagogiske opgaver.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Professor: Staf Callewaert.

Lektorer: Joan Conrad, Helge Dohn, Bo Jacobsen, Per Fibæk Laursen, Lars Jakob Muschinsky, Sven Erik Nordenbo, Knud D. Wagner, Thyge Winther-Jensen.

Forskningsadjunkt: Anne-Marie Søderberg.

Kandidatstipendiater: Birgitte Elle, Lis Nielsen.

TAP: Antal årsværk: 3.

Forskningsvirksomhed:

1. Staf Callewaert arbejder med et projekt vedrørende pædagogikkens grundlagsproblemer med udgangspunkt i uddannelsessociologen P. Bourdieus teorier. Disse teorier sættes yderligere i relation til såvel Jürgen Habermas videnskabsteori som til hans handlingsteori.

2. Joan Conrad arbejder fortsat med en undersøgelse af den pædagogiske uddannelse af lærere til den højere skole. En historisk, pædagogisk-filosofisk beskrivelse af denne uddannelses udvikling gennem 200 år. Yderligere arbejder hun med uddannelsesplanlægningsforhold i 3. verden, specielt vedrørende universitetsuddannelserne i Øst-Afrika. Sammen med Bo Jacobsen, Per Fibæk Laursen og Sven Erik Nordenbo er hun involveret i et projekt om informatikkens didaktik.

3. Helge Dohn arbejder med medicinsk pædagogik og har afsluttet en undersøgelse over det medicinske curriculum. Han har påbegyndt en undersøgelse af studiemæssige forholds betydning for senere specialevalg inden for det medicinske område. Yderligere deltager Helge Dohn sammen med Knud D. Wagner i evalueringen af undervisningen i datalogi for humanister.

4. Bo Jacobsen arbejder med et projekt, der undersøger universitetslærernes virksomhed med særlig henblik på den humanistiske forsker og dennes rolle i samfundet.

5. Per Fibæk Laursen har afsluttet undersøgelsen over gymnasiets samfundsmæssige funktion og undervisningsmæssige praksis. Han deltager fortsat i undersøgelsen vedrørende informatikkens didaktik og har indledt en empirisk undersøgelse af uddannelsesforanstaltninger i Post- og Telegrafvæsenet vedrørende medarbejderuddannelse og den ny teknologi i forbindelse med indførelsen af posthusterminaler.

6. Lars Jakob Muschinsky har i forbindelse med projektet »Småbørns hverdagsliv – barndommen som social kategori« foretaget analyser af indhentede interviews og dagbøger vedrørende småbørnsforældres opdragelseskultur. Herunder arbejdes med en samlet fremstilling af det indsamlede materiale. Yderligere har han indledt studier af sammenhængen mellem den barnlige fantasi og den pædagogiske forvaltning af samme, specielt i indskolingsfasen.

7. Sven Erik Nordenbo har arbejdet videre med projektet »Informatikkens didaktik«. Endvidere fortsættes den normative undersøgelse af »pædagogisk paternalisme«, som er et projekt omhandlende de beherskelsesforhold, der kan optræde i voksen/barn-, lærer/elev-, behandler/klient- og stat/borger-forholdet. Yderligere er han sammen med mag.art. Gunnar H. Nielsen involveret i indledende undersøgelser af muligheder, betingelser og begrundelser for at optage filosofi blandt gymnasiets fællesfag.

8. Anne-Marie Søderberg arbejder med en empirisk faghistorisk og fagdidaktisk analyse af tekstlæsning i gymnasiets danskundervisning. Med udgangspunkt i de klasserumsobservationer, der indgår i denne undersøgelse, arbejdes yderligere på en analyse af fiktionens særlige muligheder i læreprocessen.

9. Knud D. Wagner arbejder fortsat med en komparativ undersøgelse af skoleforhold og læreruddannelse i flygtningelejre i den 3. verden og yderligere med en praktikvejledning for lærere ved tekniske skoler på Grønland.

10. Thyge Winter-Jensen arbejder videre med fremstillingen af en række temaer inden for undervisningens teori – en begrebsanalytisk, historisk og systematisk redegørelse. Yderligere arbejdes med problemstillinger inden for det kunstpædagogiske område.

11. De til instituttet knyttede stipendiater arbejder med følgende projekter:

11.1 Birgitte Elle med projektet »Teoriformidling og praksis«. Projektet omfatter to dele: den ene er et socialisationsteoretisk arbejde, med udgangspunkt i den aktuelle økonomiske, politiske, sociale og kulturelle situation og med en diskussion af forskellige teoretiske forståelsesformer. Anden del er en empirisk undersøgelse, der bygger på de teoretiske og metodiske konsekvenser af 1. del.

11.2 Lis Nielsen arbejder med projektet »Sprog og kommunikation i vuggestuen«, hvor hun ud fra Habermas/Searles sprog- og kommunikationsteoretiske arbejder analyserer omgangsformer mellem børn og voksne i vuggestuer på grundlag af videooptagelser.

Redaktionsvirksomhed

Staf Callewaert er medlem af redaktionen for Scandinavian Journal of Educational Research. Lars Jakob Muschinsky er i redaktionen af Dansk pædagogisk Tidsskrift, samt instituttets repræsentant i det faglige råd ved Danmarks pædagogiske Institut. Sven Erik Nordenbo er i redaktionen af Danish Yearbook of

Philosophy og medlem af programudvalget og studieleder i pædagogik ved Folkeuniversitetet, København.

Kollegiale organer:

Joan Conrad er medlem af Det humanistiske Fakultetsråd.

Rejser:

Med henblik på oprettelsen af et pædagogisk forskningsinstitut i Guinea-Bissau har Staf Callewaert opholdt sig der i december måned 1985, som kommende vejleder på et flerårigt projekt, etableret af undervisningsministeriet i Guinea-Bissau.

Helge Dohn har deltaget i UNESCOs konference om universitetspædagogik i Prag (25.-30. nov. 1985).

Joan Conrad har været medarrangør af universitetspædagogiske konferencer i Swaziland og Lesotho, indbudt af Deutsche Stiftung für International Entwicklung i juni/juli 1985. Endvidere har hun deltaget som »convenor« ved den af EF arrangerede konference vedrørende »Higher Education in Europe« (Bruxelles, 27.-29. nov. 1985).

Per Fibæk Laursen har deltaget i en kongres om lærerforskning i Uppsala, Január 1985, i den årlige konference for Nordisk Forening for Pædagogisk Forskning i Linnköping (feb. 1985) og i konferencen vedrørende historisk-pædagogisk forskning i Oslo (juni 1985).

Knud D. Wagner har efter indbydelse medvirket i et lærerkursus for medarbejdere ved Søfarts- og fiskeriskolen i Paamiut, Grønland (15.3-2.4. 1985). Endvidere har han medvirket i et kursus arrangeret af Grønlands hjemmestyre (dec. 1985), og han har for DANIDA været rejser i Mellemøsten med henblik på en evaluering af flygtningeskoler (30.5-21.6. 1985). Yderligere har han som »convenor« deltaget i Konferencen vedrørende Higher Education, arrangeret af EC (Bruxelles, nov. 1985).

Thyge Winther-Jensen har i foråret og efteråret 1985 været indbudt til på Grønland at forestå indholdstilrettelæggelse af erhvervspædagogiske kurser. Endvidere har han efter indbydelse deltaget i Nordisk forskersymposium i Oslo (10.-11. juni 1985) og som foredragsholder i Forum for historisk-pædagogisk forskning, Drammen (29.-30. nov. 1985).

Gæsteforskere:

I 1984/85 havde instituttet besøg af tre gæsteforskere, nemlig: Dr. Mohamed Salama Adam fra Ægypten i 8 mdr., Dr. Mohamed Kamel Gharib fra Ægypten i 6 mdr. og Sujaree Chandrasook fra Thailand i 8 mdr.

Publikationer:

- Callewaert, S.: Beskrivelse og analyse af undervisning og vejledning i en humanistisk universitetsuddannelse. Gamle og nye lærerroller. Fra forelæser til projektvejleder, K. Borgnakke, P. Fibæk Laursen, C. Kruchoy (red.), s. 109-45, København 1985.
- , Bjerg, J.: Kulturel og social reproduktion i klasse-samfundet og uddannelsessystemets udvikling. Tidsskrift for nordisk Förening for Pædagogisk Forskning 4, s. 1-18, København 1985.
- Rapport de mission auprès de l'institut national pour le développement de l'éducation de bissau. Guinea-Bissau 1985, 20 s.
- Conrad, J.: Gik piger i skole? Ungdommens Historie – en antologi, Claus Clausen, s. 82-119, København 1985.
- The Danish Participation in JSP-projects: Barriers and Obstacles. (Conference Document: Higher Education Cooperation in the EC, Bruxelles 1985). Institutpublikation 1985, 175-86 s.
- Dohn, H.: Datamaskineformidlet undervisning – en kritisk vurdering. København 1985, 51+I-IV s.
- Elle, B.: Skoleliv, Pigeliv (en anmeldelse). Dansk pædagogisk Tidsskrift 5, København 1985.
- , Bjerg, J.: Fremtiden Teknikken og Uddannelserne, Neubert Axel, (red.), s. 57-62, København 1985.
- Heimat som lærestykke. Information 30.12.85, København 1985.
- Jacobsen, B.: Does Educational Psychology Contribute to the Solution of Educational Problems. Psychology and Schooling What's the Matter?, Claxton G. et al, s. 62-69, London 1985.
- Laursen, P.F., Larsen, G. H., Westh, D. M.: Undervisning og skoledemokrati på Det frie Gymnasium. København 1985, 123 s.
- Laursen, P.F.: Om tolkning af pædagogisk praksis. Tamarapport om uddannelsesforskning. Teori og metode, Udvalget vedr. uddannelsesforskning, publikation nr. 10, s. 169-79, København 1985.
- Latinskoledisciple og gymnasielever. Ungdommens historie, C. Clausen, s. 39-81, København 1985.
- Gymnasiet og dets fremtid. Dansk pædagogisk Tidsskrift 2, s. 63-67, København 1985.
- Gymnasiet og dets fortid. Dansk pædagogisk Tidsskrift 2, s. 43-48, København 1985.
- Nordenbo, S.E.: Teofrast i didaktikken. København 1985, 299-307 s.
- Er audiologopædien et selvstændigt fag? Dansk Audiologopædi Vol. 21, Nr. 1, s. 3-13, Varde 1985.
- Reflexivity and Educational Theory. Danish Yearbook of Philosophy Vol. 22, s. 65-79, København 1985.
- Moralvidenskab, normativ etik og metaetik. Psyke & Logos 6, s. 254-65, København 1985.
- Den pædagogiske grundfortælling, den pædagogiske relation og pædagogisk paternalisme – identificering af et moralsk problem i pædagogikken. Psyke & Logos 6, s. 290-312, København 1985.
- Skolens formål – debat om skolens opgave. (anm.). Uddannelseshistorie 1985. Årbog fra Selskabet for dansk Skolehistorie 19, s. 78-82, Tønder 1985.
- Søderberg, A., Laursen, P.F.: Uddannelsesreform og udviklingsarbejde. Humanist 15, s. 7-9, København 1985.
- Tekstlæsning i gymnasiet – i fagdidaktisk perspektiv. Selskab for nordisk filologi, København, Årsberetning 1983-1984, Britta Orlík Frederiksen (red.), s. 75-83, Københavns Universitet 1985.
- , Jespersen, H.T.: Dannelsens grænser. Dansknoter, temanummer om de humanistiske fag 3, s. 23-28, København 1985.
- Så fik man den litterære sæk trukket ned over hovedet... Om gymnasieeleverne og humaniorarapporten. Er lyset for de lærde blot...? Humaniorarapporten i kritisk belysning, Anne-Marie Søderberg (red.), s. 67-79, København 1985.
- Winther-Jensen, T.: Pædagogik og menneskeopfattelse – eksemplificeret ved J. A. Comenius. Paper fremlagt ved forskerseminar i Drammen, Norge, nov. 1985. Institutpublikation 1985, 28 s.
- Undervisningens tematik – en analyse og kritik af den traditionelle sondring mellem didaktik og pædagogik. Paper fremlagt ved internationalt forskersymposium i Oslo, juni 1985. Institutpublikation 1985, 18 s.

Joan Conrad

Tværfaglige centre m.v.

1. Center for Arbejderkulturstudier

Historie:

Center for Arbejderkulturstudier er oprettet 1982 med en forsøgsperiode til foråret 1986.

Lokale: Centret havde indtil udgangen af november sine lokaler i tilknytning til Institut for nordisk filologi, KUA, med et kontorlokale og et arbejdsrum. Efter 1.12. er kontorlokalet flyttet og administrationen tilknyttet Institut for folkemindevidenskab, KUA.

Stab:

Lektorer: Karsten Biering (nordisk folkemindevidenskab), Karl Chr. Lammers (historie), Jørgen Sevaldsen (engelsk).

Ekstern lektor: Annette Vasström (europæisk etnologi).

Stipendiater: Leif Hansen (dansk/litteraturvidenskab), Mogens Rüdiger (historie), Signild Vallgård (historie).

Undervisningsassistenter: Mette Iversen (dansk/historie), Finn Klysner (dansk/historie), Mette W. Rasmussen (historie).

TAP: (timelønnet): Birgit Andreasen samt bistand fra en del af de institutter, hvorfra underviserne er udlånt.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved centret falder i to dele: dels forskning, som de tilknyttede (delvist udlånte) lærere beskæftiger sig med ved deres »moderinstitutioner«, dels forskning som direkte er tilknyttet centret. Hvad angår førstnævnte henvises til vedkommende institutters indberetninger andetsteds i årbogen. Hvad angår sidstnævnte, drejer det sig om centrets eneste fuldtidsbeskæftigede medarbejder, kandidatstipendiat Leif Hansens forskningsprojekt om arbejderkultur, arbejderuddannelse og arbejderoplysning – et projekt som indbefatter tætte kontakter til fagbevægelsen, planlæggere, administratorer og politikere med henblik på udformning af fremtidens voksenundervisning.

En del af centrets formål er at søge at fremme formidlingsopgaver på området både i forhold til arbejderbevægelsens egne organisationer og til offentligheden generelt i form af serviceydelser og oplysning samt at udvikle modeller for efteruddannelsesaktiviteter i forhold til fagbevægelse, oplysningsforbund og andre grupper på arbejdsmarkedet.

I tilknytning hertil har der i forårssemestret været

afholdt en åben tværfaglig forelæsningsrække med temaet »Arbejderklassens kultur og levevis 1880-1980«, og i efterårssemestret blev der afholdt en foredragsrække i samarbejde med AOF og Arbejdermuseet i tilknytning til museets opstilling af arbejderlejligheden fra TV-serien »Matador«. Denne foredragsrække blev planlagt og gennemført af undervisere ved centret.

Herudover deltog medarbejdere ved centret i et kontaktmøde med Komiteen vedrørende fagbevægelsens interne uddannelser og fakultetet om mulige samarbejdsformer omkring kurser og konsulent-ydelser.

Endelig har medarbejdere ved centret udarbejdet forslag til »Studievejledning for 1-årigt modul i den tværfaglige disciplin Arbejderkultur«, som også vil kunne anvendes som efteruddannelse for folk i praktiske arbejdsfunktioner, f.eks. socialrådgivere, arbejdsformidlere, erhvervsvejledere og voksenundervisere.

Karsten Biering

2. Center for Audiologopædi

Historie:

Som supplement til den historiske udvikling af Center for Audiologopædi omtalt i »Årbogen for Københavns Universitet 1983« kan nævnes, at der i 1984 ikke blev optaget nye studerende. I 1985 har der været et studenteroptag på 22 studerende (143 ansøgere, med en gruppe I kvotient på over 9,8).

Stab:

VIP: Antal årsværk 5.

Lektorer: B. Frøkjær-Jensen, Lars von der Lieth. Fondsaflønet etc.: Dr.phil. & phil. Otto Hansen (Egmont H. Petersen's Fond), mag.art. Bent Weigård Jørgensen (Nordisk Nævn for Handicapspørgsmål), Maria Inéz Pegoraro, Ph. D. & Logopæd (Brasiliansk stipendiat).

Lektorer rekvireret fra andre institutter: Frans Gregeren, Jesper Herman, Birgit Hutter, Niels Reinhold Petersen, Oluf Thorsen, Thyge Winter-Jensen. Undervisningsassistenter: Viggo Balle, Ulla Boberg, Alice Brohus, Kirsten Brøndsted, Niels Buch, Carsten Elbro, Steen Fibiger-Dagnæs, Keld Fredens, Anne Gammelgård, Dorte Hansen, Karen Marie Hauschild, Ulla Henriksen, Tove Kettner Heiberg, Sonja Hurwitz, Bent Kjær, C. Ludvigsen, Kirsten Nielsen, N.P. Skamris, Palle Vestberg, Inger V. Thomsen, Kirsten Thyme, Berta Vishnivetz.

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Kirsten Nissen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Center for Audiologopædi er koncentreret omkring handicaprelateret forskning.

Hovedvægten lægges på undersøgelser af menneskers evne til at kommunikere. Der er dels tale om undersøgelser af den verbale kommunikation (expressiv såvel som impressiv) og dels den non-verbale kommunikation (tegnprog, gestus m.m.).

Gennem de senere år har forskningsprojekterne indenfor disse områder samlet sig om en beskrivelse af et menneskes evne til at totalkommunikere.

Vi har kaldt den række analysetal der beskriver totalkommunikationen, for en kommunikationsprofil. I øjeblikket dannes en kommunikationsprofil af 40-50 analyseresultater. Denne forskning berører såvel aspekter indenfor grundforskning som anvendt forskning. Til grundforskning må medregnes et projekt, der beskæftiger sig med undersøgelse af læsevanskeligheder og et projekt, der søger at belyse i hvilken udstrækning hjernens neurologisk sproglige programmering er bestemt af visse genstrukturer, d.v.s. specielt er arveligt betinget. Til den anvendte forskning hører opbygningen af selve kommunikationsprofilen beregnet på det pædagogiske arbejde med kommunikationshandicappede, et projekt vedr. analyse af en psykotisk patients kommunikationsformåen, og undersøgelse af effektiviteten af stemmedanelse.

1. Indførelse af nyere informationsteknologi ved testning og træning af kommunikationshandicappede

Projektet har til formål at indføre en selvadministrerende testprocedure ved undersøgelse af og undervisningstilrettelæggelse for unge og voksne tale/hørehandicappede med flere. Projektet har i 1985 for nordiske penge indsamlet informationer fra hele Norden, om tilsvarende projekter i de øvrige nordiske lande samt i Danmark, m.h.p. en samordning af sådanne projekter, således at testprocedure kan overføres fra det ene land til det andet, både hvad angår selve testmaterialet og hvad angår edb-kørsel af testresultaterne, herunder opsamlingen af den såkaldte »Kommunikationsprofil«. Testningen vil basere sig på et testbatteri af auditiv, audiovisuelle og visuelle test, som vil blive forelagt på videobånd. Testningen vil i praksis foregå ved computerstyring af et videoudstyr, hvor forsøgspersonen besvarer de enkelte opgaver via et tastatur direkte til computeren. Hver gang testningen er afsluttet incorporeres rådata i en anonym database. Denne omfatter resultaterne af alle tidligere testninger og det statistiske grundlag for vurdering af testvariable ændres løbende ved tilføjelse af nye testresultater (flydende standardisering). Testresultaterne kan udskrives ud fra valgte baggrunds-kriterier, en profil-configuration der skal give

den testede et indtryk af egne kommunikative svagheder og reserver m.h.p. opstilling af et pædagogisk træningsforløb. Et træningsforløb for den testede person kan herefter tilrettelægges på samme apparatur ved afspilning af relevante videobånd, hvis fremføring styres af computeren. Som led i arbejdet gennemførtes på Center for Audiologopædi i november måned et to-dages nordisk seminar, omkring disse testprocedure (Bent Weigård Jørgensen, Lars von der Lieth, Børge Frøkjær-Jensen).

2. »Jeg tier stille, fordi jeg frygter hele verden«

Projektets titel stammer fra en ung mand med vidtgående psykiske og fysiske handicaps og er af ham nedskrevet på maskine. Undersøgelsen går på at evaluere den unge mands livssituation i hans hjemlige omgivelser, samt på den ungdomsskole, hvor han går. Centrets interesse i undersøgelsen er primært de kommunikative aspekter ved den særegne form for kommunikation, som den handicappede person har valgt, nemlig at benytte sig af en skrivemaskine, istedet for andre kommunikationsformer, samt af et udbredt kropssprog. De skrevne tekster er nu overført til edb, og der er en analyse igang i samarbejde med andre institutter indenfor Det humanistiske Fakultet.

En tværfaglig arbejdsgruppe, hvor CfA er repræsenteret ved Lars Lieth og Ruben Elgård, har opnået økonomisk støtte fra Socialstyrelsens forsøgsudvalg til dette projekt. Der har desuden været tilknyttet en VIP medarbejder Inger Hvidtfeldt Johansen til projektet.

3. Udenlandsk adopterede børns udvikling

Arbejdet med undersøgelse af udenlandsk adopterede børn er fortsat. Centret er nu indgået i et nordisk samarbejde m.h.p. afholdelse af en nordisk konference i 1987 (på KUA) omkring de særlige problemer, der rejser sig dels ved adoption af større børn, og med heraf følgende mulighed for kulturelle chock og dels ved adoption af handicappede børn.

4. Døvesamfundet i en brydningstid

4.1 Danske døves Landsforbund har taget initiativ til en arbejdsgruppe, der i 1985 har udarbejdet et oplæg til et landsomspændende studiekredsarbejde, hvor voksne døve, forældre til døve og folk der arbejder med døve, opfordres til sammen på lokalt plan, at diskutere hvilke særlige forhold der gør sig gældende for døve i disse år, hvor hele samfundet er i så hastig udvikling, og hvor der yderligere er sket en udlægning af den tidligere døveforsorg. Studiekredsarbejdet vil i 1985 blive afsluttet med en konference og en høring med politikere, begge dele afholdt på KUA

(Center for Audiologopædi er repræsenteret ved Lars von der Lieth).

4.2 Center for Audiologopædi har tidligere været inddraget i undersøgelser af effekten af skrivetelefoner i familier med døve. Skrivetelefonen er nu blevet accepteret som en nødvendig del af telefonudstyret til kommunikationshandicappede og centret er med i arbejdet omkring indføringen af skrivetelefonen, hvor vi dels har påtaget os (Lars von der Lieth), at følge de første fem tusinde skrivetelefoner/modtagere, dels at udarbejde undervisningsmateriale for skrivetelefonbrugere.

5. Læseudvikling og læsevanskeligheder

En undersøgelse af forskellige slags læsevanskeligheder i lyset af en teori om den normale læseudvikling. Projektet har til formål at gøre indsigten i den normale læseudvikling fra begynderlæsning til avanceret læsning og forståelsen af fundamentale læsevanskeligheder. Dette sker dels ved en afprøvning af en generel teori om læseudvikling, dels ved en både teoretisk og eksperimentel afprøvning af de dele af teorien, som peger på specifikke forudsætninger for læseudvikling (Carsten Elbro).

6. Differentialdiagnostisk anvendelse af transformationslingvistisk strukturanalyse til adskillelse af specifik dyslexi fra pædagogisk betingede læse- og sprogproduktionsvanskeligheder.

Projektet undersøger hypotesen, at arvelig dyslexi manifesterer sig som syntaktiske fejl i det talte sprogs dybdestruktur, medens pædagogisk betingede vanskeligheder kun afficerer overfladestrukturen (Otto Hansen).

7. Fælles genetisk oprindelse af specifik dyslexi og insulinafhængig diabetes mellitus.

I samarbejde med Niels Steensens Hospital udredes arvegangen for specifik dyslexi i diabetesbelastede slægter. Hypotesen er, at specifik dyslexi er en autoimmun sygdom med basis i en genetisk modtagelighed lokaliseret til HLA-D/DR regionen i det større histokompatibilitetskompleks på kromosom 6. Statistisk er indikationen (materialet publiceret) for fælles genetisk oprindelse til specifik dyslexi og insulinafhængig diabetes mellitus stærk, og projektet udvides nu med vævstypologiske undersøgelser. Transformationslingvistik er en stærkt formaliseret grammatisk analyseteknik anvendt på det talte sprogs bevægelse fra en form til en anden. Dybdestrukturen er »den sproglige tanke«. Overfladestrukturen er det hørte sprog. Specifik dyslexi kan tilnærmet oversættes ved egentlig ordblindhed. Diabetes mellitus er det fagligt

medicinske navn for sukkersyge. Autoimmune sygdomme er sådanne, hvor kroppens forsvarsmekanismer mod bakterier og virus fejlagtigt angriber dens eget væv. HLA-D/DR regionen er et konkret fysisk område i arvemassen (Otto Hansen).

8. Udvikling af udstyr til analyse af den menneskelige stemme

Udvikling af udstyr til klinisk analyse af den menneskelige stemme er fortsat i 1985. Der foreligger nu et menuorienteret programkompleks beregnet til kørsel på IBM-compatible mikro-datamater med analog til digital omsætter. Programmet falder i tre dele: (1) Sampling af tonehøjde, intensitet, klangfarve og fonationsvarigheder i løbende tale. De samlede data skrives ud som fordelingskurver med en række statistiske beregninger for hver indtaling, og to forskellige indtaling, f.eks. før og efter en periode med stemmetræning, kan direkte sammenlignes. (2) Program til automatisk registrering af stemmens maksimale fonationsområde både med hensyn til styrke og tonehøjde, et såkaldt fonetogram. Ved at sammenligne arealerne af to fonetogrammer optaget før og efter en periode med stemmetræning, fås en kvotient der udtrykker, hvor meget fonationsområdet er øget på grund af stemmetræningen. (3) Program til måling af luftstrøm sammenholdt med tonehøjde og intensitet. Indtaling sker i en maske, der foreløbig er opbygget i prototype, og som indeholder en differentiellufttryksmåler og en mikrofon. Programmet er i stand til at måle tonehøjdestabiliteten og intensitetsstabiliteten, f.eks. i udholdte vokaler, den maksimale fonationsvarighed, vitalkapaciteten, mean rate flow (luftforbrug under fonation divideret med den maksimale fonationstid), og fonationskvotienten (vitalkapacitet divideret med den maksimale fonationstid) (B. Frøkjær-Jensen).

9. Undersøgelse af effektiviteten af den ydede stemmedannelsesundervisning ved Center for Audiologopædi for det første hold audiologopædistuderende

Der er lavet båndoptagelser, elektroglossografiske optagelser og fonetogrammer af den første årgang studerende ved Center for Audiologopædi før stemmedannelsesundervisningens påbegyndelse og efter stemmedannelsesundervisningens afslutning. I alt 12 studerende har gennemgået optagelser før og efter undervisningen. Hensigten har været at foretage en registrering af de stemmelige ændringer der sker i forbindelse med den form for stemmedannelsesundervisning der ydes ved centret (Accentmetoden). Undersøgelsen har vist, at de akustiske ændringer forårsaget af stemmetræningen er følgende: en større regelmæssighed i svingningsmønstret ved sammenligning af nabosvingninger, en større variation i prosodien såvel med hensyn til tonehøjde, styrke som

klangfarve, en normalisering af tonehøjde, og en forøget styrke. Det auditive resultat af disse ændringer er først og fremmest en fyldigere stemmeklang med mere livlig og behagelig prosodi, en mere distinkt artikulation og hermed en bedre forståelighed af talen. En præliminær undersøgelse af de fysiologiske årsager til disse ændringer baseret på de elektrolotografiske optagelser viser, at åbningstiden i den enkelte stemmelæbesvingning reduceres. Den konstaterede reduktion, der er signifikant ud fra et 95 % niveau, andrager ca. 3 % (Maria Inéz Pegoraro, Børge Frøkjær-Jensen, Kirsten Thyme).

Gæster og rejser:

Otto Hansen har arbejdet hele 1985 som fondsbetalt forsker (Egmont H. Petersens Fond) med projekter indenfor biologisk lingvistik (se tidligere projektbeskrivelse). Støttet af Statens lægevidenskabelige Forskningsråd deltog han i juli 1985 i Second European Congress on Sign Language Research i Holland med en forelæsning over resultaterne med transformations-lingvistisk-genetisk analyse af syntaksen i døves tegnsprog. Den publicerede forelæsning kan indeholde en neurologisk advarsel mod visse former for pædagogisk praksis.

Otto Hansen deltog i august 1985 med en inviteret forelæsning vedrørende systemteories funktion i den teoretisk og klinisk orienterede biologisk-lingvistiske forskning i Second International Conference on Systems Research, Informatics, and Cybernetics i Vesttyskland. Otto Hansen er Referee for *Systems Research* (The official journal of the International Federation for Systems Research) og medlem af Systems Research Foundation's redaktionskomité.

Fra august har Maria Inéz Pegoraro arbejdet ved centret som stipendiat med stipendium betalt af den brasilianske regering. Maria Inéz Pegoraro arbejder med et projekt indenfor stemmeundersøgelse (se till. projektbeskriv.).

Ryoichi Shibata, M.A., (Visiting Research Fellow). Har arbejdet med undersøgelse af samfundets negative holdning overfor handicappede personer bl.a. gennem faktoranalyse af en række adfærdsreaktioner.

Centret har i efteråret haft besøg af 20 studerende fra Speciallærerhøjskolen i Oslo.

B. Frøkjær-Jensen har været inviteret til Audiologopædisk Forenings efteruddannelseskursus på Nyborg Strand, hvor han holdt foredrag om »Nye undersøgelses- og forskningsmetoder indenfor det logopædiske arbejde«.

Det audiologopædiske studium ved Københavns Universitet er efterhånden så velkendt ude i verden, at centrets medarbejdere bliver indbudt til at fortælle om de ideer der ligger bag studiets opbygning, i denne forbindelse har Lars Lieth i 1985 deltaget i to

seminarer, dels et nordisk seminar for hørehandicappede i Kungälv, og dels et internationalt seminar under den internationale organisation for tunghøre i Hamborg, i begge tilfælde med diskussionsoplæg omkring den audiologopædiske uddannelse.

Yderligere har B. Frøkjær-Jensen under et studieophold i USA i sommeren 1985 orienteret om den audiologopædiske uddannelse ved Institut of Linguistics, University of California, i Los Angeles.

Børge Frøkjær-Jensen

3. Center for europæiske Middelalderstudier

Historie:

Centret blev oprettet i 1982. I 1984 fik det midlertidige lokaler i tilknytning til Engelsk Institut, men flyttedes i januar 1985 til sin nuværende placering (trappe 2, etage 3) nær Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi (IGLM). Fra 1. januar 1986 vil centret og IGLM blive integreret i »Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi/Center for europæiske Middelalderstudier«.

Centrets funktion:

Center for europæiske Middelalderstudier har til opgave at sørge for koordinering af og samarbejde om tværvidenskabelig forskning inden for europæiske middelalderstudier. Normalt betragtes europæisk middelalder som perioden fra omkring 500 efter Kristi fødsel frem til reformationen i 1500-tallet. Centrets medarbejdere har dog hver for sig forskellige opfattelser af middelalderens tidsafgrænsning. Der er interesse både for antikkens og senantikens bidrag til middelalderen og for middelalderens indflydelse og påvirkning i den moderne verden. Centret søger også at fremme kontakter mellem forskere, som beskæftiger sig med Vesteuropas middelalder, og dem, som arbejder med Østeuropa, Islam og de andre østlige kulturer.

Centret har ingen stab i betydning »ansatte«. Centrets bidragydere oplyser under Det humanistiske Fakultets institutters beretninger om deres forskningsindsats og publikationer. Dog kan der her nævnes Kirsten Grubb Jensens licentiatafhandling, »Mennesker og Idealier i Giovanni Boccaccio's Decamerone« (Center for europæiske Middelalderstudier/ C. A. Reitzel, København 1985), 157 ss.

Centrets medarbejdere er i kontakt med forskere fra andre fakulteter, andre videnskabelige institutioner i København og andre universiteter, som beskæftiger sig med aspekter af middelalderens kultur. Samtidig sørger centrets blad, *Vox Mediaevalis*, for sam-

arbejde og udveksling med middelaldercentre overalt i Europa og i Nordamerika. Det andet nummer af *Vox*, som udgives i fællesskab med The Medieval Institute, Western Michigan University, udkom i maj 1985. Publikationens succes betyder, at der i 1986 udkommer to numre, til januar og til august, for at fremme kontakten og informationsstrømmen mellem middelaldercentre.

Med sine nye lokaler har centret for første gang fået et fast sted for sine forsknings- og undervisningsaktiviteter samt plads til håndbibliotek. Centrets kursus »Introduktion til middelalderstudier« foregår dog andetsteds i Amagerkomplekset. Dette skyldes det store publikum, som møder op til mange af foredragene.

Stab:

Styrelsesudvalget: Graham Caie (Engelsk Institut), John Bergsagel (Musikvidenskabeligt Institut), Brian McGuire (Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi) og Nanna Damsholt (Historisk Institut), som fra oktober 1985 afløstes af Inge Skovgaard-Petersen (Historisk Institut).

Ved centret er der i 1985 leveret undervisning af lærere fra følgende institutter (antallet af lærere fra hvert institut er anført i parentes efter instituttets navn): Det arnamagnæanske Institut (1), Engelsk Institut (5) Institut for germansk Filologi (2), Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologi (IGLM) (4), Filosofisk Institut (1), Historisk Institut (9), Institut for Kirkehistorie (Det teologiske Fakultet) (3), Institut for Kunsthistorie (3), Musikvidenskabeligt Institut (1), Orientalisk Institut (1), Romansk Institut (3), Slavisk Institut (1).

Forskningsvirksomhed:

Centrets forskning har i 1985 været koncentreret om følgende områder: 1) regelmæssige foredrags- og diskussionsmøder (middelalderfrokoster) 2) afslutningen af et bind *Anders Sunesenstudier* 3) planlægningen og gennemførelsen af en international kongres »War and Peace in the Middle Ages« 15.-17. august 1985, 4) færdiggørelsen af en bog »Mennesker i Danmarks og Europas middelalder« 5) aktiviteter for at åbne centret for flygtninge, som interesserer sig for middelalderen i Danmark og for Mellemøstens historie, 6) andre aktiviteter, bl.a. formidlingen af forskningsresultater til et større publikum.

1. Frokostmøderne er fortsat en velbesøgt mulighed for forskere og studerende til at sætte sig ind i hinandens arbejde og for at lære hinanden bedre at kende. Disse møder med deres indhold af te, madpakker, korte foredrag og livlige diskussioner er et fast træfepunkt for Centrets deltagere. Følgende emner har

været behandlet: Roskilde domkirkes triumfkrucifiks og den tidlige franske gotik (Ebbe Nyborg, Danmarks Kirker, Nationalmuseet), En ny-udgave af den senmiddelalderlige engelske digter Thomas af Erceledoune (Ingeborg Nixon, Engelsk Institut), Maje-stætsrettigheder og regaleretten i 1500- og det tidlige 1600-tal (Inger Dübeck, Det retsvidenskabelige Institut), Englands middelaldercentre og Middelaldercentrets fremtid (Graham Caie, Engelsk Institut), Bøsehistorie og Europas middelalder? John Boswells »Christianity, Homosexuality and Social Tolerance« (Wilhelm von Rosen, Rigsarkivet), Middelalderbyen Ribe (Ingrid Nielsen, Middelalderbyprojektet), Den hellige Birgitta af Vadstenas åbenbaringer og symbolverden (Helga Koch, Institut for nordisk Filologi), Stednavnenes vidnesbyrd om vikingernes forhold til kristendommen på de britiske øer (Gillian Fellows-Jensen, Institut for Navneforskning).

2. Anders Sunesen-projektet. I slutningen af 1985 udkom bogen »Anders Sunesen. Stormand. Teolog. Administrator. Digter«, bestående af femten studier med engelske resumeer, redigeret af Sten Ebbesen (G.E.C. Gad), med følgende indhold: Anders Sunesens liv (Kai Hørby, Historisk Institut), Anders Sunesen og klostervæsenet: kontinuitet eller brud? (Brian Patrick McGuire, IGLM), Kunst og bevidsthedsformer på Anders Sunesens tid (Søren Kaspersen, Institut for Kunsthistorie), Saxo og Anders Sunesen (Inge Skovgaard-Petersen, Historisk Institut), Anders Sunesen og Paris (Birger Munk Olsen, IGLM), Bøger i Danmark på Anders Sunesens tid (Niels Hastrup, Roskilde Universitetscenter), Stof og form de fire første dage (Fritz Saaby Pedersen, Odense Universitet), Hexaemeron's svære passager: kvæstioner og teologisk logik (Sten Ebbesen, IGLM), Dogmatik og bibelfortolkning i Anders Sunesens Hexaameron (Jørgen Raasted, IGLM), Bildspråk och försoningslära. En studie i den 10. boken af Anders Sunesens Hexaameron (Bengt Häggglund, Lunds Universitet), Træk af Kristusbilledet i Hexaameron (Jørgen Pedersen, Institut for Kirkehistorie, Det teologiske Fakultet), Hvem var Anders Sunesens muse? En undersøgelse af fortalen til Hexaameron (Lars Boje Mortensen, IGLM), Hvordan omstøbes bibelhistorie i heksametre (Karsten Friis Jensen, IGLM), Roskildehåndskriftet af Hexaameron (Birger Munk Olsen, IGLM), En gejstlig stormand ser på retten i Skåne (Bertil Frosell).

Projektet er koordineret med arbejdet på en nyudgave af Anders Sunesens Hexaameron og med Det danske Sprog- og Litteraturselskabs udsendelse af en dansk oversættelse af Hexaameron.

3. Kongressen »War and Peace in the Middle Ages« (15.-17. august 1985) blev en succes med cirka tohundrede deltagere. Der blev ydet støtte fra Det hu-

manistiske Forskningsråd og fra The British Council. Hermed kunne Middelaldercentret bidrage til festlighederne omkring 100 års dagen for Niels Bohrs fødsel. Som optakt til kongressen blev centrets introduktionskursus til middelalderen i foråret 1985 tilegnet samme emne, og hertil bidrog forskere fra både Det humanistiske og Det teologiske Fakultet i København.

Nogle af disse foredrag samt kongressens indlæg forberedes nu til en publikation, under forudsætning af økonomisk støtte. Kongressens faglige indhold blev højnet af flere gode diskussioner, bl.a. den afsluttende debat, hvori kongressens forskellige temaer omkring krigens ideologi og middelalderens »fredsbewægelser« førte til en frugtbar udveksling af synspunkter. Hovedspørgsmålet, »Giver middelalderens erfaringer os håb om fred?« bragte indlæg angående værdier, som vi deler med middelalderen, og holdninger, som idag er anderledes.

Blandt de enkelte foredrag var: Krig, fred og ridderlighed (Maurice Keen, Oxford), Våben og taktik på det første korstog (Niels Saxtorph, Historisk Institut), Kristne overfor muslimer (Erik Fügedi, Budapest), Krigens og fredens omkostninger i senmiddelalderens Ungarn (Janos Bak, Vancouver), Korstogs-ideen (Karsten Fledelius, Historisk Institut), Krig og fred i Chaucers værker og i middelengelske romancer (Karl Heinz Göller, Göttingen), Krig og ridderlighed i senmiddelengelsk litteratur (Jean Ritzke-Rutherford, Regensburg), Krig og musik (John Bergsagel, Musikvidenskabeligt Institut), Krig, kvinder og kærlighed (Nanna Damsholt, Historisk Institut), Forsøg på at begrænse krig i 1100-tallet (Christopher Holdsworth, Exeter, England), Den retfærdige krig som begreb i skolastikken (Sten Ebbesen, IGLM), Krig og fred som begreber i Islam (Frede Løkkegaard, Orientalisk Institut), Gerbert af Aurillacs breve: en vision af venskab og fred i en urolig tid (Brian McGuire, IGLM).

4. Projekt Middelalderens mennesker: I alt fjorten artikler er blevet indleveret til bogen »Mennesker i Danmarks og Europas Middelalder«, som udkommer hos C. A. Reitzel i foråret 1986. Bogens redaktør Brian McGuire har tilføjet en efterskrift, »Er der mennesker i middelalderen?«, hvori bogens meget forskellige bidrag ses i forhold til Eileen Powers klassiske studium »Medieval People« fra 1920'erne. Projektet har fået en så god respons, at der i fremtiden er mulighed for endnu en bog om samme emne. Bogens offentliggørelse sker uden offentlige midler og takket være støtte fra Marion Bak, datter af Anne-Liese Thomasen, en af bogens forfattere.

Bogens artikler er følgende: Api, broder Martin og Plov. Tre bønder i 1100-tallets Danmark (Poul Nilsson, Historisk Institut), Aelred af Rievaulx, Kærlighedens og selverkendelsens ven (Brian McGuire,

IGLM), Ricoldo da Monte Croce, Pilgrim og missionær i slutningen af 1200-tallet (Kurt Jensen, Historisk Institut/Middelaldercentret), En jøde og en inkvisitor i 1300-tallet: Paruch fra Toulouse og Jacques Fournier, biskop i Bamrich (Karen Glente), Tidemann Limberg. En hanseatisk købmand i 1300-tallet (Frederik Pedersen, Middelaldercentret/The Medieval Center, Toronto, Canada), Fra Michele Minoriga, martyr eller kætter? (Kirsten Grubb Jensen, Middelaldercentret), Broder Esger: Provincialminister for franciskanerprovinser Dacia 1406-32 (Jørgen Nybo Rasmussen, Rigsarkivet), Nicholas Beniland, Klædehandler i York og skuespiller i mysteriespillene (Graham Caie, Engelsk Institut/Middelaldercentret), Agnes Paston, Familieoverhoved og godsejer i 1400-tallets England (Lis Hygum Thomsen, Det kongelige Bibliotek), Søster Juliane Westone ved benediktinerklostret Godstow ved Oxford omkring år 1445 (Birgitte Kieler Balsløv, Middelaldercentret), Margery Kempe, ølkone og mystiker i 1400-tallets England og Europa (Dorrit Eiersen, Engelsk Institut), En næsten ukendt kvinde i 1400-tallets Danmark: Johanne Hansdatter Pødebusk og nogle af hendes kvindelige slægtninge (Knud Prange, Lokalhistorisk Afdeling, Historisk Institut), Skomagerkone og handelskvinde i reformationstidens Malmø, Keluf Jens Nielsen Skomagers (Grethe Jacobsen), Hans Christensen Bartscher, en læge og borger i Ribe i 1500-tallet (Anne-Liese Thomasen).

5. Middelalderen for flygtninge: Den store tilstrømning af flygtninge til Danmark i 1984 og 1985 har tilskyndet centrets medarbejdere til at bruge deres viden og forskning til at efterkomme et stort behov for mere viden om Danmarks middelalder og Mellemøstens kultur og historie. I den anledning blev der i efteråret 1985 oprettet et kursus om middelalderens rejselitteratur, hvori latinske kildeskrifter benyttedes til at belyse Vestens holdninger overfor Østens kulturer. Samtidig gennemførte Brian McGuire ugentlige forelæsninger på Bispegården i Kalundborg, i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp, med titlen »Danmark i Tusind År«, for at præsentere iranske flygtninge for Danmarks historie og middelalderkultur. I slutningen af november 1985 afholdt Middelaldercentret en temadag »Iran, Islam og Vesten i Middelalderen«, hvortil der kom over 400 mennesker, både iranske flygtninge og danskere som var interesserede i at vide mere om Irans historie. Dagens indlæg var: Vestens historikere og Iran i middelalderen (Peter Christensen, Historisk Institut), Vestens rejselitteratur om Mellemøsten (Kurt Jensen, Historisk Institut/Middelaldercentret), Familienmønstret under Sassaniderne og under Islam (Bodil Carlsen, Orientalisk Institut), Islamske sekter i senmiddelalderens Iran (Jes Asmussen, Orientalisk Institut). Dagen blev afsluttet med en meget livlig

paneldiskussion med deltagelse af dagens foredragsholdere og Fereydun Vahman fra Orientalisk Institut, med udgangspunkt i spørgsmålet, »Hvad kan Irans middelalderkultur og Vestens oplevelse af denne kultur sige os om vor egen tids møde mellem Vesten og Iran?«. Der planlægges en publikation af dagens foredrag på dansk og persisk. Oversættelsen foretages af den iranske tolk, Hassan Karimi.

6. Andet

6.1 Ophold af Fulbright studerende: I den første halvdel af 1985 var Sean Galvin fra Indiana University, Bloomington, på centret, hvor han arbejdede på en doktorafhandling indenfor folkemindevidenskab. Hans efterfølger fra 1. september blev Roger Smith, Stanford University, California, som afslutter en doktorafhandling om den tidlige middelalders litteratur om skibe, både latinske forfatters brug af skibe som symboler for kirken og folkesproglige forfatters beskrivelser af virkelige skibe.

6.2 Formidlingen af middelalderen

Mange steder i landet har der været bud efter Middelaldercentrets forskere, som har holdt foredrag om så vidt forskellige emner som ægteskab i middelalderen og middelalderens filosofi. Folkeuniversitetets foredragsserier med middelalderindhold har fundet sted i Ringkøbing, i Holstebro og i København. I samarbejde med Romansk Institut har centret bidraget til en forelæsningsrække over »Rosens Navn«, en succesroman hvis handling placeres i senmiddelalderens Europa. Der har været over 250 tilhørere, og seriens tilslutning fører muligvis til en publikation. Foredragsserierne gentages i 1986 andre steder i landet.

6.3 Kontakt med andre middelaldercentre

Graham Caie besøgte i maj 1985 fire universiteter i England for at diskutere et nærmere samarbejde, mens Brian McGuire i juli var gæst på The Centre for Medieval and Renaissance Studies i Oxford. Der foregår en livlig kontakt med CERCOM (Det europæiske center for klosterforskning) i Saint Etienne, Frankrig. I efterår 1985 opholdt Graham Caie sig på The Department of English, McMasters University, Hamilton, Ontario. I april 1985 fik centret besøg af Edmé Smits, leder af Department of Medieval Studies (Vakgroep Mediaevistiek) på Groningen Universitet, Holland.

Gennem foredragsserier, gæstforelæsninger, temadage og publikationer både i Danmark og i udlandet har Middelaldercentret i det sidste år skabt nye kontakter og fornyet gamle forbindelser. Centret opfylder et behov for grundforskning indenfor denne

afgørende epoke i Danmarks og Europas fælles historie samt for en formidling af denne forsknings resultater ud til vidt forskellige grupper og mennesker.

Publikationer:

Jensen, K.G.: Mennesker og idealer i Giovanni Boccaccio's Decameron. København 1985, 157 s.

Brian Patrick McGuire

4. Center for Kvindeforskning og -undervisning

Historie:

Centrets historie, opbygning og udvikling.

Center for Kvindeforskning og -undervisning er oprettet i september 1982. Centret har til huse ved Det humanistiske Fakultet, Københavns Universitet Amager. Ved oprettelsen fik centret tildelt fire administrationslokaler: lok. 7.3.8 (mødelokale), lok. 7.3.14 og 7.3.16 (lærerkontorer) samt lok. 7.3.18 (sekretærkontor). I løbet af årene har centret fået yderligere 2 kontorer til låns: 7.3.20 og 7.3.22, som anvendes af lærere og langtidslidige. Fysisk som administrativt hører centret ind under Engelsk Institut, KUA. Undervisningslokaler får centret tildelt efter behov af den lokale administration på stedet.

Center for Kvindeforskning og -undervisning har siden dets oprettelse haft til opgave at varetage og udbygge det tværfaglige aspekt af den kvindeforskning, som har pågået ved Københavns humanistiske Fakultet i de sidste 15 år. Siden sit indtog på universitetet har kvindeforskningen vist sig at være et område i stærk vækst, som også har haft gennemslag og relevans ud over universitetets rammer. Den omfattende og velbesøgte kursusvirksomhed inden for området, som foregår på dag- og aftenskoler samt på Folkeuniversitetet, er f.eks. et direkte resultat af den virksomhed, der er foregået inden for universitetets mure.

Det tværfaglige aspekt af den humanistiske kvindeforskning vandt tidligt indpas i den vifte af aktiviteter, der foregik inden for området. Man kan sige, at kvindeforskningen, foruden den fagspecifikke fordybelse i områder som ikke var dækket af den traditionelle forskning, naturligt har haft forudsætninger for at overskride faggrænserne. Kvindelitteraturforskningen har eksempelvis ikke kun beskæftiget sig med at fremdrage tidligere glemte værker af litteraturhistorien og analysere dem: for at besvare spørgsmål som »Hvorfor er der mange kvindelige forfattere i en periode og kun få i en anden?« har denne forskningsgren gjort rig anvendelse af fagkundskab inden

for andre områder som psykologi og historie etc. Den tværfaglige synsvinkel inden for kvindeforskningen har i høj grad været muliggjort af den interesse for udveksling af viden og resultater, som har præget de enkelte forskere i miljøet. Det høje aktivitetsniveau, som har kendetegnet de forskellige forskningsmiljøer, har ikke kun bestået af undervisning og videnskabeligt arbejde ved fagene, men i høj grad af tværfaglige og tværfakultære seminarer og symposier. Det var således også et stort anlagt seminar om kvindelige udtryksformer, forestået af 8 lærere fra humaniora og kultursociologi og fulgt af 150 studerende, der i 1981 lagde grunden til tankerne om oprettelsen af et tværfagligt center.

En anden og ligeså væsentlig årsag til oprettelsen af centret må ses i de betingelser, kvindeforskningen hidtil havde fungeret under ved fakultetet. Trods områdets hastige vækst og den massive opbakning og interesse fra de studerende, har kvindeforskningen været noget af et stedbarn på universitetet. Kun få af de kvindelige undervisere havde opnået fast ansættelse; hovedparten af aktiviteterne varetoges af deltidsansatte. Med nedskæringerne og de deraf følgende fyringer af deltidslærere, stod det klart at området stod i fare for at blive reduceret til i værste fald en femtedel af det hidtidige aktivitetsniveau. (I 1981 var der ca. 10 heltidsvidenskabelige kvindeforskere ansat ved fakultetet – resten, dvs. omkring 40 var ansat som henholdsvis eksterne lektorer og undervisningsassistenter). Støttet af en positiv fakultetsledelse blev det derfor besluttet at forsøge at bevare i hvert noget af det truede område ved fakultetet ved oprettelsen af centret.

Stab:

VIP: Antal årsværk:

Forskningsadjunkter: dr.phil. Nanna Damsholt.

Eksterne lektorer: Tine Andersen, Lene Koch, Tania Ørum.

Kandidatstipendiater: Marie Louise Sodemann.

Seniorstipendiater: Bente Rosenbeck.

Undervisningsassistenter: Talli Ungar Andersen, Margrethe Andreassen, Lisbeth Hastrup, Fran Hoppenwasser, Hanne Møller.

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Birte Gudiksen.

Indlånte lærerkræfter:

Lektorer: Dorrit Einersen, Engelsk Institut, Merete Gerlach-Nielsen, Romansk Institut, Ingeborg Nixon, Engelsk Institut, Hilde Olrik, Romansk Institut, Birgitte Rørbye, Institut for Folkemindevidenskab, Marie-Louise Svane, Institut for Litteraturvidenskab.

Forskningsvirksomhed:

Center for Kvindeforskning og -undervisning har siden oprettelsen haft tre, ligeværdige, arbejdsområder:

- 1) At levere tværfaglig undervisning i kvinderelevante emner for alle studerende ved fakultetet (centret har udbudt mellem 10 og 12 kurser pr. semester).
- 2) At varetage og udbygge det tværfaglige kvindeforskningsmiljø ved fakultetet.
- 3) At varetage kontakt til og samarbejde med inden- og udenlandske kvindeforskningsmiljøer.

Disse arbejdsopgaver har væsentligst været udført af centrets egne medarbejdere, d.v.s. tre eksterne lektorer, 3-5 undervisningsassistenter, 2 stipendiater samt gennemsnitligt 2 langtidslidende akademikere i jobtilbud. Fra efteråret 1985 har centret yderligere en adjunkt, som deles med faget historie. Centret har endvidere haft diverse indlån af lektorer fra fakultetets forskellige institutter; heraf har som regel én lektor været fuldtidsindlånt (d.v.s. med fuld forskning, undervisning og ikke mindst administration), 2-3 andre kun indlånt med en halv undervisningsdel. De indlånte lektorer har dog som helhed medvirket aktivt i centrets drift. Disse indlån har således givet tilført centret ekspertise og arbejdskraft, dels givet de fastansatte kvindeforskere ved fagene muligheder for at hente ny inspiration.

Hidtil har centrets studerende fået studiemæssig merit i centrets kurser enten ved en godskrivning af kurset på det fag, de er indskrevet ved, eller ved at tage eksamener/skrive afløsningsopgaver, der kan indgå som en del af deres eksamen ved moderfaget. Siden efteråret 1985 har centret, på foranledning af den ny humanistbekendtgørelse, iværksat en 1-årig overbygningsuddannelse i kvindestudier sideløbende med udbudet af tværfaglige kurser. Uddannelsens formål er at kombinere forskellige grene af den humanistiske kvindeforskning med hovedvægten lagt på en forståelse af den moderne kvindes situation. Ligeledes sigter uddannelsen mod, at de studerende dels lærer at systematisere viden i et større stofområde, således at de kan anlægge en bred synsvinkel på en given problemstilling; dels at de lærer at formidle denne viden gennem anvendelse af forskellige medier til et bredere publikum. Uddannelsen er indtil videre godkendt af Det humanistiske Fakultetsstudienævn, men afventer endnu godkendelse fra Direktoratet for de Videregående Uddannelser.

Kvindeforskning er, selv begrænset til det humanistiske område, et bredt og stadigt voksende forskningsfelt. Forskning drejer sig dybest set om at stille spørgsmål (og forsøge at besvare dem) – de spørgsmål, kvindeforskningens pionérer stillede sig selv, er på én gang meget simple og meget komplicerede: Hvor i alverden er kvinderne blevet af – i historien?, –

i kunsten og litteraturen?, – i mediernes formidling af samfundslivet? Fra disse basale spørgsmål har kvindeforskningens interessefelter bredt sig som ringe i vandet. Den forskning, der pågår ved Center for Kvindeforskning og -undervisning, er et udmærket eksempel på den bredde der er inden for dette område i dag.

Kort karakteriseret har forskningen ved centret som formål dels at synliggøre kvinder, d.v.s. udfylde de ofte basale huller i den eksisterende viden om menneskets historie, livsbetingelser, bevidsthed og kulturelle udtryk, som er fremkommet fordi kvinders historie, livsbetingelser, bevidsthed og kulturelle udtryk ikke er blevet medreflekteret, endelige beskrevet; – dels at udforme nye synsvinkler og forskningsparadigmer: kvindeforskningens vægtning af kønnets betydning, historisk, kulturelt og psykologisk, har således lagt grunden for et mere generelt synsvinkelskift i forskningen; det anses ikke længere for »naturligt« at negligere køns- og kvindeperspektivet i de forskellige forskningsgrene – kvindeforskningens teorier og metoder lader sig i stigende grad integrere og anvende i forskningen og undervisningen som helhed.

Denne positive udvikling hænger i høj grad sammen med, at kvindeforskningen også har et aktuelt politisk sigte. Blot i de femten år kvindeforskningen har eksisteret på universiteterne, er der sket store ændringer i kvinders vilkår, både her i landet og internationalt – det gælder ikke mindst den forstærkede interesse og agtpågivenhed, der er i forhold til kvinders situation og livsbetingelser (ligestillingsråd og kommissioner, FN's kvindekonferencer f.eks.). Kvinder har i dag bedre muligheder for at gøre sig synlige i samfundet og for at formulere deres synspunkter. Kvindeforskningen har været og er stadig en aktiv del af denne proces: Kvindeforskningen har været med til at give nutidens kvinder en historie og identitet som køn, været med til at styrke kvinders kamp for bedre vilkår ved at udbrede viden om kvinder og formulere kvinders synspunkter.

Forskningen ved Center for Kvindeforskning og -undervisning anvender et bredt spektrum af fagdiscipliner inden for forskellige områder: disse kan placeres inden for følgende kategorier:

1. Kvindehistorie, d.v.s. forskning i kvinders liv og eksistensbetingelser og deres placering og rolle i samfundet historisk set, kvindebevægelsers opståen og historie, dagliglivets historie, familiens historie og bevidsthedshistorie.
2. Kvindepsykologi, d.v.s. forskning i kvindelighed og kvindelighedsteorier, historisk og aktuelt; forskning i kvinders socialisation, deres bevidsthed og oplevelsesverden, teoretisk og empirisk.
3. Kvindeforskningsteori, d.v.s. forskning i kvindeforskningens teorier og metoder, historisk og aktuelt, samt teoridannelse og metodeudvikling.
4. Kvindelige udtryksformer, d.v.s. forskning i kvin-

ders kreativitet og sproglige, billedlige m.m. udtryk, analyser af historiske og aktuelle værker af kvindelige kunstnere.

Et fællestræk ved den forskning, der pågår ved centret, er den tværgående beskæftigelse med de her skitserede felter- inden for hvert forskningsemne anvendes således discipliner fra flere felter til belysning af den valgte problemstilling.

I centrets forholdsvis korte levetid har især tre større forskningsemner haft medarbejdernes interesse. Den aktive indsats, der har været ydet inden for disse emner, har både resulteret i værdifulde grundforskning, introduktion til nye områder og dannelse af nye synsvinkler på de nævnte områder.

1. *Køn, kreativitet, æstetik og sprog*

Dette område har til opgave at undersøge, hvorvidt kønnet spiller en afgørende rolle for kunstnerens kreative udvikling, og for hendes æstetiske udtryk, herunder sproget. Det er det »ældste« af de store områder, der har involveret flere forskere ved centret – og det er således også det område, der hidtil har givet flest resultater, både i undervisningen og forskningen.

1.1 Tania Ørum har i dette år afsluttet et mangeårigt og grundigt forskningsarbejde i den engelske kvinde-roman fra 1600-tallet til i dag. I dette projekt undersøger hun forholdet mellem kvindelighedens udformning og romangenrens udvikling i England i den nævnte periode. Hovedspørgsmålet i projektet er, hvorvidt der eksisterer en særlig kvindelig æstetik. Gennem grundige og diskuterende analyser af periodens kvindelitteratur gør Tania Ørum opmærksom på, at såvel kvindelitteratur og -æstetik, som samfundets kønsbegreber, ikke er entydige, men tværtimod historisk foranderlige begreber. Projektet leverer således et værdifuldt bidrag til forståelsen af ikke blot litteraturens, mens også kønsidentitetens varierende udtryk og disse variationers sammenhæng med udviklingen i samfundet i øvrigt. Projektet udkommer som bog under titlen »Pamelas døtre. Romanen og kønnet« i efteråret 85 og indleveres samtidig som doktordisputats.

1.2 I samarbejde med Marie-Louise Svane fra Institut for Litteraturvidenskab har Tania Ørum i øvrigt indledt et forskningsprojekt om emnet »Kvinder og kreativitet«. Projektet har været anført af et fælles, toårigt undervisningsarbejde, delvis i anknytning til og i samarbejde med Marie-Louise Sodemanns projekt (se nedenfor). Det omfattende undervisningsprojekt har fortrinsvis bestået af introduktion til og diskussioner af nyere amerikansk og fransk forskning om emnet – således er især en række franske tekstteoreti-

skere som f.eks. Hélène Cixous og Julia Kristeva blevet introduceret til de studerende i det københavnske kvindeforskningsmiljø. Tania Ørum og Marie-Louise Svane arbejder i øjeblikket på en antologi af oversatte tekster, der skal præsentere et overblik over udenlandsk forskning inden for emnet lige fra de traditionelle psykoanalytiske kreativitetsteorier til nyere amerikansk og fransk kvindeforskning.

1.3 I tilknytning til det ovenstående projekt over emnet »Kvinder og kreativitet« har Marie-Louise Svane i den periode, hun var indlånt til centret (sep. 1983-aug. 85) oparbejdet et forskningsprojekt om »Moderskab og kreativitet«, hvor hun ud fra en række kvindelige malere, deriblandt Elisabeth Jerichau-Baumann (1819-1881), undersøger, hvilken indflydelse moderskabet har i forhold til kvinders kreativitet og æstetik. Projektet forsøger at forbinde socialhistoriske og semiotiske forklaringsmodeller og ud fra konkrete værker at diskutere de overordnede sammenhænge mellem tekst/billede, køn og historie.

1.4 Marie Louise Sodemann har arbejdet med projektet »Kønnetts skrift - skriftens køn?«. I dette arbejde, hvor hun specielt analyserer sammenhænge mellem køn, kunst og kultur, tager hun især udgangspunkt i værker af henholdsvis billedhuggeren Camille Claudel og forfatterne Inger Christensen, Christa Wolf og Clarisse Lispector – med udblik på tekster af Kierkegaard, Rilke, Kafka og Kleist. Det teoretiske grundlag for dette arbejde er især hentet hos de nye franske feministiske tekstteoretikere – en introduktion til denne teoretiske tilgang og dens politiske placering inden for kvindeforskningen er undervejs i en bog med titlen »Kroppens billeder – kvindeblikke på køn, kunst og kultur«, som indeholder tekster om og af de franske feministiske tekstteoretikere, bl.a. førnævnte Hélène Cixous og Julia Kristeva. Marie Louise Sodemann har endvidere via forskningsrejser i stipendieperioden orienteret sig grundigt i det franske kvindeforskningsmiljø. Hun har derigennem skabt væsentlige kontakter på centrets vegne til de franske kvindeforskere – i løbet af foråret bliver det således muligt at møde Hélène Cixous her i landet, hvor hun skal besøge kvindeforskningsmiljøerne ved de forskellige universiteter. Derudover er Marie Louise Sodemann engageret i »Projekt Nordisk Litteraturhistorie«, hvor hun har gjort en omfattende indsats sammen med Lis Palmvig, der har været tilknyttet centret som akademisk medarbejder.

2. Kvinders forskning – forskningens kvinder

Dette projekt forestås af Tine Andersen, der er ansat inden for emnet »Kvindebevægelsers historie« og undervisningsassistent Hanne Møller (ansat inden for emnet »Kvinders socialisation«). Projektet er

forholdsvis nyt, men er udsprunget af begge medarbejders grundige arbejde inden for området »Kvindelighed, kvindebevidsthed og kvindeforskning efter 2. verdenskrig«. Det nuværende arbejde sigter primært mod at undersøge og formidle hovedlinjerne i den humanistiske kvindeforskning, som den er blevet udformet i Danmark i de sidste 15 år. Udover således at dække et område, der rummer den hidtidige forskning inden for litteraturfagene, historie og psykologi, vil undersøgelsen også omfatte den forskning, kvinder uden for universitetet og i tilknytning til den nye kvindebevægelse har leveret i »brugsbøger«, interviewbøger m.v. Derudover vil projektet rumme en udforskning og analyse af en specifik gruppe kvinders subjektivitets- og bevidsthedsudformning – d.v.s. de forskende kvinder selv og deres kvindelighed – som den er kommet til udtryk og har ændret sig op gennem 70'erne og 80'erne. Det er projektets tese, at såvel de metodiske/teoretiske, som de indholdsmæssige ændringer i kvindeforskningen fra 1970 til i dag, har fundet sted i sammenhæng med ændringer i kvinders fysiske og psykiske livsbetingelser mere generelt. Gennem denne status over de sidste femten års kvindeforskning ved humaniora vil Tine Andersen og Hanne Møller yde et værdifuldt bidrag til diskussionen om de fremtidige perspektiver i denne forskning.

3. Køn, krop og videnskab

Sidste skud på stammen af større forskningsprojekter er et område, som endnu er i sin vorden og som prioriteres som et kommende vækstområde i forskningen ved centret. Området varetages af Lene Koch, ansat i »Amerikansk kvindehistorie« og Bente Rosenbeck, hvis projekt ligger inden for området. Forskningen inden for dette område har til formål at belyse sammenhængen mellem køn, krop og videnskab på forskellige niveauer, d.v.s. med udblik til og anvendelse af både etiske, filosofiske/idehistoriske, social- og kulturhistoriske og bevidsthedshistoriske vinkler. Området beskæftiger sig således med at analysere historiske udviklinger og sammenhænge med et relevant og aktuelt perspektiv: Hvad betyder den moderne teknologiske udvikling for kvinder – f.eks. på det fødselsteknologiske område? Hvilket syn på kvinders psykologi og biologiske funktioner er udtrykt i disse teknologiske innovationer, og hvor har det sine rødder? – Hvilke konsekvenser har det for kvinders oplevelse af sig selv som køn og af deres egen krop? Fyldige og nuancerede besvarelser af vil kræve anvendelse af andre fagdiscipliner end de humanistiske, f.eks. medicinsk, naturfaglig og samfundsfaglig viden, og dermed koordinere viden som hidtil har været anvendt isoleret.

3.1 Af konkrete igangværende projekter arbejder Le-

ne Koch med emnet: »Feminisme og Darwinisme i det victorianske U.S.A.« Projektet er en undersøgelse af den feministiske filosofis placering i det evolutionsteoretisk dominerede forskningsparadigme med særligt henblik på opfattelsen af kvindens »natur« og kønsidentitet. Derudover er Lene Koch Danmarks repræsentant i FINRAGE (Feminist International Network Against the New Reproductive Technologies and Genetic Engineering) – en organisation, der jævnligt holder kongresser om emnet og har repræsentantskab i 20 lande.

3.2 Bente Rosenbeck færdiggør i øjeblikket et manuskript med titlen »Kvindelighed. Biologi eller historie?«, der er resultatet af et forskningsprojekt i kvinders livscyklus og livsforløb i perioden 1880-1960. Derudover arbejder hun på sit stipendieprojekt, der har emnet: »Kvindelighed og seksualitet«. Projektet er en undersøgelse af, hvordan seksualiteten reguleres og organiseres i det danske samfund i perioden 1880-1940. Bente Rosenbeck beskæftiger sig endvidere med metodiske og teoretiske studier inden for kvindehistorie, mentalitetshistorie og seksualitetshistorie med henblik på udviklingen af et nyt forskningsparadigme.

Foruden disse større projekter, der involverer flere forskere inden for samme område, rummer centrets forskning flere, enkeltstående projekter.

3.3 De to tilknyttede psykologer ved centret, Talli Ungar Andersen og Hanne Steen Hansen arbejder hver især med projekter, der er udsprunget af en klinisk praksis. Talli Ungar Andersen arbejder således på et projekt om »Psykodynamikken bag vaginisme (skedekrampe)«. I en diskussion af hidtidige behandlingsformer på dette område forsøger hun, gennem litteraturstudier og psykoterapeutiske forløb, at finde frem til de psykiske konflikter og former for angst, der ligger bag symptomet – d.v.s. en undersøgelse af de fantasier om seksualitet og om at være kvinde, der ligger bag. Talli Ungar Andersens teoretiske referenceramme er psykoanalysen, især interesserer hun sig for Melanie Kleins teori om kvindens angst for ødelæggelsen af hendes indre.

3.4 Hanne Steen Hansen arbejder med sygdommen Anorexia Nervosa – nervøs spisevægring. Sammen med en gruppe kvinder, der lider eller har lidt af sygdommen, har hun udarbejdet et teaterstykke: »Fanget i sit eget net«. Stykket handler om den anorektiske pige Diana og hendes kamp for at gøre op med sin sygdom. Stykket er blevet skabt med udgangspunkt i et manuskript, og er blevet bygget endelig op af gruppen (i alt 13 personer) gennem improvisationer. Stykkets formål har dels været en gruppeterapeutisk bearbejdning af problemet, dels et forsøg på at formidle problematikken til videre kredse (det

er meningen at gruppen skal turnere med stykket, bl.a. til skoler rundt om i landet). Samtidig har det for Hanne Steen Hansen, ved siden af det konkrete terapeutiske arbejde, været grundlag for en forskning i, hvilke problemer der ligger i at præsentere et psykologisk og samfundsrelateret problem i en anden form end den traditionelt akademiske, og hvorledes teoretisk viden kan omsættes og blive en skabende faktor i kunstnerisk, kvindepolitisk arbejde.

3.5 Nanna Damsholt, har efter sin doktordisputats i »Kvindebilledet i danske højmiddelalder« forsket i patriarkatsteori, specielt med henblik på at undersøge patriarkatets udtryksformer i det danske samfund fra middelalderen til i dag. Hun undersøger her patriarkatets udtryksformer inden for udvalgte felter: Kvindesyntet i stat og kirke, kvinders erhvervsmuligheder og kvindens stilling i familien; samt kvinders egen reaktion på patriarkatet. I sin undersøgelse fokuserer hun på fire udvalgte perioder i Danmarkshistorien: middelalderen, 15-1600-tallet, slutningen af 1800-tallet og 1950'erne. I projektet vil Nanna Damsholt koncentrere sig om følgende problemstillinger: Hvorledes ytrer patriarkatet sig i de nævnte perioder? Hvilke konsekvenser har det for kvinder? Hvilke træk er fælles for patriarkatet og hvilke skiftende i de fire perioder – er der tale om kontinuitet eller forandring? Og er patriarkatet i stand til at tilpasse sig skiftende samfundsforhold, eller skabes det på ny i de forskellige perioder?

3.6 Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon arbejder i fællesskab på et projekt, der på nogle leder er beslægtet med Nanna Damsholts, selv om analysen her går på engelske forhold. Projektets titel er »kvinden som uhyre« og behandler forskellige tiders billeder af kvinden som et magisk, dæmonisk væsen fra middelalderen til i dag. Projektet behandler dels konkrete analyser af litteratur og billedkunst, dels analyser af de bagvedliggende årsager til de forskellige perioders kvindesyntet: Hvilke udgrænsninger af kvindeligheden er periodernes billede af kvinden som et uhyre udtryk for? Hvorledes korresponderer dette billede med kvindesyntet generelt? Og, hvilke samfundsmæssige faktorer kan siges at være bestemmende for syntet af kvinden som et uhyre? Dorrit Einersen og Ingeborg Nixon udarbejder i øjeblikket et tekstkompedium, der leverer en introduktion til primærmaterialet i projektet.

3.7 Birgitte Rørbye arbejder med et bredt spektrum af kvinde-folkloristik. Inden for det nordiske kvinde-folkloristiske samarbejde er hun involveret i to store projekter: Dels en fælles nordisk lærebog med titlen: »Kvinnfolk«, finansieret af Nordic Institute of Folklore. I forlængelse heraf har hun udarbejdet det danske bidrag til »Women's Folkloristics in the Nordic

Countries« (se publikationsliste) og gruppearbejdet »Erfaringsmøder«, der forventes publiceret i en nordisk studiebog 1986. Dels et fælles nordisk projekt: »Det daglige livets estetik«, finansieret af NOSH. Birgitte Rørbyes bidrag hertil handler om kvinders omsorgsfunktion ud fra en æstetisk synsvinkel. Forskningsresultaterne i dette projekt forventes at udkomme i 1987. Derudover arbejder Birgitte Rørbye som individuelt projekt med forskning i »Danske sundhedsbevægelser«. I forbindelse med dette projekt gennemfører hun en række foredrag og undervisningsforløb inden for social- og sundhedssektoren med henblik på at kanalisere gensidig kommunikation. I projektet indgår en analyse af kvindekulturens særlige kompetence i forbindelse med sundhed og sygdom etc.

Redaktionsvirksomhed:

Nanna Damsholt har, som temareda­ktør, redigeret et nummer af *Scandinavian Journal of History*. Det er udgivet i 1985, men bærer nummeret vol. 9, no. 2, 1984.

Birte Gudiksen redigerer centrets pjece, som ud­kommer to gange årligt med oplysninger om centrets virksomhed og undervisningsaktiviteter.

Lene Koch har redigeret et lykønskningsskrift til Nynne Koch (leder af KVINFO) med titlen »Der er en verden ved siden af Verden«, udkom dec. 1985.

Marie Louise Sodemann er medlem af den nordiske redaktionsgruppe af »Projekt nordisk kvindelitteraturhistorie«, som er finansieret af NOS-H. Projektet arbejder på udgivelsen af en integreret nordisk kvindelitteraturhistorie over tekster skrevet af kvinder fra middelalderen til i dag. Planlagt udgivelsestidspunkt: 1989-90 på det danske forlag Rosinante. Redaktionsgruppen forbereder i øjeblikket et nordisk skribentseminar (8.-10. nov. 85), der skal munde ud i en placering af skribenter i disposition.

Tania Ørum har sammen med Lise Busk-Jensen og Inge Bruland redigeret den nye Årbog for kvine­forskning, der udkommer dette år på forlaget Tiderne Skifter.

Deltagelse i kongresser og seminarer:

Nanna Damsholt har deltaget i Den 19. Nordiske Fagkonference i historisk metodelære, Stockholm 31/5-3/6 1985. Samt i Det 2. Nordiske Kvindehistoriemøde, Sandbjerg aug. 1985.

Lene Koch har deltaget i Medicinsk Kvindeforskerkonference, Hindsgavl marts 85, samt i Konference om nye reproduktions- og genteknologier, Välling Sverige juli 1985. Arr.: Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning, Lund.

Bente Rosenbeck har deltaget i Den 19. Nordiske Fagkonference i historisk metodelære, Stockholm 31/

5-3/6 1985, – i 2. Nordiske Kvindehistoriemøde, Sandbjerg aug. 85, samt i Norsk Historikerforenings seminar nov. 85.

Marie Louise Sodemann har deltaget i Nordisk Skribentseminar, 8.-10. nov. 85 arrangeret af redaktionsgruppen for »Projekt nordisk kvindelitteraturhistorie«.

Foredragsvirksomhed:

Nanna Damsholt har været inviteret som gæstefore­læser ved »Symposium om medeltidige kønsroller i dikt och verklighet«, arr: Lars Lönnroth, Göteborg; finansieret af Det svenske humanistiske Forskningsråd, nov. 85. Samt inviteret som gæsteforelæser ved Bergens Universitet, arr.: Senter for humanistisk kvinneforskning, nov. 85.

Fran Hopenwasser har holdt foredrag om »Tendenser i nyere amerikansk kvindelitteratur« ved Biblioteksskolen i København.

Lene Koch har efter invitation holdt følgende fore­drag: 1) »Psykosomatiske sygdomme ud fra litteraturen – om den amerikanske kvindelæge S. Weir Mitchels behandling af kendte amerikanske kvindefor­fattere«. 4. Seminar om medicinsk kvindeforskning, Hindsgavl marts. 35. 2) »Forskningsparadigmet og udfordringen fra kvindeforskningen«, Handelshøjskolen København maj 85, arr.: Teknologistyringsgrup­pen på HHV. 3) »Moderrøller«, AOF Gørlev, nov. 85. 4) »På sporet af anderledesheden« og »Teknologiske perspektiver på moderskabet«, begge på Feminologi-forelæsningsrækken på Folkeuniversitetet København, nov. 85.

Hanne Møller har efter invitation holdt foredrag på det af DSF arrangerede skandinaviske seminar om »Værdier og modsætninger i kvindemiljøer og kvindeforskning«, Undløse Krø, okt. 85.

Bente Rosenbeck har holdt gæsteforelæsnings­er ved Folkeuniversitetet, Kvinfo, Danmarks Biblioteksskole, Amtsentralens kursus på Nationalmuseet i Bredø.

Marie Louise Sodemann har holdt følgende fore­drag efter invitation:

1) »Kvinder og pædagogik« (sammen med Inge-Lise Paulsen), Kvinfo. 2) »Kærlighedshistorier«, (på engelsk) i Semiotikkredsen under Nordisk Sommeruniversitet, Stockholm. Med efterfølgende paneldis­kussion med Juliet Mitchell, England og Ebba Witt-Brattström, Sverige. 3) »Julia Kristeva – Hélène Cixous – Luce Irigaray«, gæsteforelæsning på holdet »Når kvinder skaber«, Center for Kvindeforskning og -undervisning. 4) »Ecriture féminine?«, seminar om »Dekonstruktion, psykoanalyse og écriture féminine« på Institut for Litteraturvidenskab, K.U. 5) Feministisk tekstteori« samt »Den nordiske kvinde­litteraturhistorie«, begge holdt på det årlige norske kvine­forskerseminar, Bårdshaug Herregård, Norge.

6) »Kroppens billeder – om kvinders blik på køn, kunst og kultur«, Umeå Universitet, dec. 85. 7) »At skrive nordiske kvinders litteraturhistorie«, Umeå Universitet, Sverige, dec. 85.

Tania Ørum har holdt foredrag om »Temaer i kvinders litteratur« på kursus for kvindelige dramatikere og dramaturger ved TV-Teatret, D.R., juni 85. Samt om »Kvindeperspektivet i uddannelserne« på Det humanistiske Fakultets Aftagerkonference okt. 85.

Publikationer:

Andersen, T., Møller, H.: Fra kraner til englevinger. Dagbladet Information 26/9, s. 15, København 1985.

Andersen, T.A.: Kvinderne og humaniora. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 20, København 1984.

Damsholt, N.: Factsheet Denmark. Danish women. Udenrigsministeriets factsheets 8/1984, s. 1-12, København 1985.

–: Dänische Themen. Dänische Frauen. Udenrigsministeriets factsheets s. 1-12, København 1985.

–: Documentation danoise. Femmes du Danemark. Udenrigsministeriets factsheets 8/ 1984, s. 1-12, København 1985.

–: Facts om Danmark. Danske kvinder. Udenrigsministeriets fact sheets 8/1984, s. 1-12, København 1985.

–: Anmeldelse af: Lise Præstgaard Andersen: Skjoldmøer en kvindemyte. Fortid og Nutid Vol. XXXI-I, Hefte 2, s. 134-35, København 1985.

–: Anmeldelse af: Bue Kaae: Familielivet på Liljebjerget i Ribe omkring 1600. Fortid og Nutid Vol. XXXII, Hefte 2, s. 150-51, København 1985.

–: Kvindebilledet i dansk højmiddelalder. København 1985, 339 s.

–: Anmeldelse af: Bent Østergaard: Indvandrerens Danmarks Historie. Fortid og Nutid Vol. XXXII, Hefte 2, s. 134, København 1985.

–: Anmeldelse af: Brian Patrick McGuire: The Cistercians in Denmark. Fortid og Nutid Vol. XXXII, Hefte 2, s. 136-37, København 1985.

–: Anmeldelse af: Jens Meier: Om Marie Grubbe. Fortid og Nutid Vol. XXXII, Hefte 2, s. 137, København 1985.

–: Editorial samt The Role of Icelandic Women in the Sagas and in the Production of Homespun Cloth. Scandinavian Journal of History Vol. 9, No.2, s. 73-90, Stockholm 1984.

Hopenwasser, F.: Hades Tur-Retur: gen-mytologisering af 'Quest'-myten i kvindelitteratur. Kvindestudier nr. 9, Nynne Koch (red.), s. 22, København 1985.

–, Paulsen, I.: myte, realisme og science fiction . Kvindespor i videnskaben. Jette Gade, Nina Lykke (red.), s. 18, Odense 1985.

–: Af Medusas afskårne hals sprang Pegasus. Forum for kvindeforskning. Forlaget Melusine 1, s. 9, København 1985.

Hopenwasser, F.: Den kvindelige helt. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 24, København 1984.

Iversen, M.: Voksenundervisning og kvindemiljøer. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 30, København 1984.

Jensen, L.B.: Kvinder i litteraturhistorien. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 24, København 1984.

Koch, L., Tata, L.A.: Leve eller elske? Den splittede kvindelighed. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 209-47, København 1984.

Koch, L.: A World of Her Own. Feminist Historians on Victorian Women. American Studies in Transition, D. E. Nye, C. K. Thomsen (red.), s. 8, Odense 1985.

–: Kampen om moderskabet. Hug! Tiderne Skifter 44/85, s. 7, København 1985.

Kristjansen, N.: Normalitet og patologi. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 20, København 1984.

Kristjansen, N.: Anti-psykiatriens anden-generation. Hug 39, s. 49-57, København 1984.

Lunn, S.: Om anorexia nervosa – en kvindelidelse. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 17, København 1984.

Møller, H.: Det krøllede barn. HUG! Tiderne Skifter 44, s. 10, København 1985.

–: De tyske kvinders hårde fred. Ekstra Bladet 20/5, s. 4, København 1985.

–: Brysternes tabte horisonter. Dagbladet Information 17/1, s. 2, København 1985.

Rosenbeck, B.: På sporet af kvindernes historie. Historisk kvindeforskning. Hæfter for historie. Tema: kvindefællesskaber. Aalborg Universitetsforlag Særtryk nr. 1, s. 30, Aalborg 1985.

–, Possing, B.: Hundredeårsdagen for "Frøken Halvdoktor". Dagbladet Information 23/1, s. 6, København 1985.

- , Lykke, N.: Kvinder spiller ud. Forskningen og samfundet. Forskningssekretariatet 7, s. 24-25, København 1985.
- : På vej mod en ny kvindevidenskab. Amerikanske kvindestudier. Nytt om kvinneforskning 2, s. 78-82, NAVF's sekretariat for kvinder, Oslo 1985.
- , Jacobsen, G.: Amerikansk kvindehistorie efter 15 år: The 6th Berkshire Conference on the History of Women. Kristiske Historikere 1/85, s. 62-74, København 1985.
- Schiffmann, A.: I verdens navle – Om kvindelige og mandlige parademyter. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 30, København 1984.
- Sodemann, M.L.: At elske og at kunne. Kritik 71, s. 10, København 1985.
- Ørum, T.: Romanen og kvindeligheden. Kvinders former – i musik, film, fotografi, billedkunst og litteratur, Inge Bruland, Lise Busk-Jensen, Tania Ørum (red.), s. 23, København 1985.
- : Det halve Europa i to bind. Anmeldelse af Kar Vogt m.fl.: "Kvinnenes kulturhistorie". Dagbladet Information 13/11, s. 5, København 1985.
- : En lysende roman. Anmeldelse af Eva Figes "Lys". Dagbladet Information 9/10, s. 4, København 1985.
- : Politisk kunst bag sæben. Anmeldelse af Pat Barkers "Union Street". Litteratur 85, Asger Schnack, Karen Syberg (red.), s. 2, København 1985.
- : Pamelas døtre. Romanen og kønnet. København 1985, 524 s.
- Ørum, T.: En anden model for kvindelitteratur. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 34, København 1984.
- Østergård, L.: Kvinder – sundhed – samfund. Fanden skabte kvinden. Årbog for kvindeforskning. Center for kvindeforskning, K.U., Gudiksen, Iversen, Koch, Schiffmann, Arcel Tata (red.), s. 26, København 1984.

Nanna Damsholt

5. Center for Massekommunikation

Historie:

Center for massekommunikation er oprettet i 1982. Fra starten har centeret haft til huse på Institut for Litteraturvidenskab, Københavns Universitet Amager.

Centeret er opstået som en overbygning på de institutter under Det humanistiske Fakultet, som be-

skæftiger sig med massekommunikation. Dets styrende organer (centerstyrelse og centernævn) er sammensat af lærere og studerende fra disse forskellige institutter og fag.

Ressourcer og styring:

Til centeret er knyttet to kandidatstipendiater: Hanne Løngreen og Vibeke Petersen, samt én teknisk-administrativ ansat, Birgitte Dircks. Herudover har tre undervisningsassistenter undervist ved centeret i 1985: Flemming Søgaard Sørensen, Jens Toft og Anne Wegeberg.

Centerets faste videnskabelige medarbejdere er alle knyttet til institutter under fakultetet og ikke til centeret som sådant.

Hvad de tekniske ressourcer angår, fungerer fakultetets AV/ITV-afdeling som serviceorgan for centeret.

Centeret ledes af en centerstyrelse med følgende sammensætning:

VIP: Karsten Fledelius, Historisk Institut (formand), Jan Ulrik Dyrkjøb, Institut for Litteraturvidenskab (næstformand), Jens Brincker, Musikvidenskabeligt Institut, Bent Fausing, Institut for nordisk Filologi, Ralf Pittelkow, Institut for Litteraturvidenskab.

TAP: Birgitte Dircks.

Centerets undervisningsopgaver varetages af et centernævn med repræsentation fra Litteraturvidenskab, Dansk, Filmvidenskab, Kunsthistorie, Teatervidenskab, Psykologi, Historie og Musikvidenskab.

Formand: Peter Larsen, Institut for Litteraturvidenskab.

Næstformand: Patricia Hagedorn, studerende ved Dansk.

Centerets formål:

På forskningssiden har centeret to overordnede formål: 1. udvikle et tværfagligt forskningsmiljø inden for fakultetet, 2. forbinde fakultetets forskning på massekommunikationsområdet med forskningsmiljøer uden for fakultetet og med den bredere offentlighed.

På undervisningssiden arbejder centeret fortsat på etablering af en egentlig massekommunikationsuddannelse. Derudover foregår der en løbende tværfagsundervisning.

Forskningsvirksomhed og andre aktiviteter:

Der foregår en ganske omfattende forskningsaktivitet på massekommunikationsområdet under fakultetet. Den altovervejende del af denne er imidlertid indtil

videre foregået i tilknytning til de enkelte institutter. Det gælder ikke mindst Institut for Filmvidenskab, Institut for Litteraturvidenskab, Historisk Institut, Musikvidenskabeligt Institut, Institut for Kunsthistorie, Engelsk Institut, Teatervidenskabeligt Institut og Institut for nordisk Filologi.

Nærmere oplysninger om disse forskningsaktiviteter findes i de enkelte institutters bidrag til årbogen.

Centeret har indledt udgivelse af rækken »Skrifter fra Center for Massekommunikation« med bogen *Analyser af TV* (forlaget Medusa), redigeret af Ralf Pittelkow og med bidrag af Jens Brincker, Bent Fausing, Karsten Fledelius, Anne Hjort, Jens F. Jensen, Bente Kristiansen, Peter Larsen og Ralf Pittelkow.

I april afholdtes et seminar vedr. »Kvalitative metoder i modtagerforskningen«, arrangeret af Ralf Pittelkow, Institut for Litteraturvidenskab, og Else Fabricius Jensen, Sociologisk Institut. Det er hensigten at udgive bidragene i bogform i 1986 som andet bind i centerets skriferække.

I december foranstaltede centeret sammen med Sociologisk Institut en gæsteforelæsning af professor Gertrude J. Robinson, Montreal, »Women and the Communications Revolution«.

Af centerets stipendiater har Hanne Løngreen arbejdet videre med sit forskningsprojekt »Kolonipolitik og kulturpolitik: Film-, radio- og TV-udvikling i tidligere engelske kolonier i Afrika«; Vibeke Petersen har fortsat sin forskning vedr. kvinderoller i TV-programmer (ud fra semiologiske og psykoanalytiske metoder) og vedr. kvinder som fjernsynspublikum.

Karsten Fledelius

6. Center for sammenlignende Kulturforskning

Historie:

Det humanistiske Fakultet oprettede pr. 1.2.1985 et Center for sammenlignende Kulturforskning. Dette er administrativt knyttet til Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidskulturer. Centeret ledes af en styrelse med følgende sammensætning:

Lærerrepræsentanter: Karen Charlotte Schousboe (Institut for europæisk Folkelivsforskning/Center for sammenlignende Kulturforskning), Mogens Trolle Larsen, formand, (Carsten Niebuhr Institutet), Peter Christensen (Historisk Institut, Minna Skaft Jensen (Institut for klassisk Filologi).

Studentrepræsentanter: Bo Dahl Hermansen (Carsten Niebuhr Institutet), Kirsten Jexlev (Institut for europæisk Folkelivsforskning).

TAP-repræsentant: Lis Skærbo (Carsten Niebuhr Institutet).

Stipendiater: Hanne Honnens de Lichtenberg, Anne E. Knudsen og Michael Harbsmeier (Statens humanistiske Forskningsråd).

Observatører til styrelsen: Jonathan Friedman, Michael Harbsmeier, Poul Pedersen og Steven Sampson (alle Institut for Etnologi og Antropologi); Bjarne Stoklund og Palle Ove Christiansen (Institut for europæisk Folkelivsforskning); Jens Rahbek Rasmussen (Historisk Institut/Firenze); Henrik Horstbøll (Historisk Institut, Århus Universitet); Jonathan Schwarz (Institut for Kultursociologi); Sigurd Kværndrup (Institut for nordisk Filologi); Martin Zerlang (CFSK og Institut for Litteraturvidenskab); N. P. Steensgaard (Historisk Institut); Lotte Hedeager og Kristian Kristiansen (arkæologer); Gustav Henningsen (Dansk Folkemindesamling); Jørgen Podemann Sørensen (religionshistoriker); Anne E. Knudsen (Institut for Etnologi og Antropologi); Kurt Jensen (Center for europæiske Middelalderstudier); Torben Holm Rasmussen (ægyptolog); Paul John Frandsen (Carsten Niebuhr Institutet for nærorientalske oldtidsstudier).

Centeret er oprettet med henblik på at fremme og koordinere tværfaglige aktiviteter i udforskningen af sociale og kulturelle systemer i deres historiske kontekst. Forskningen skal i vid udstrækning koncentreres omkring integrerede tværfaglige og komparative projekter i henhold til en langsigtet forskningsplan. Centerets undervisning skal koncentrere sig om viderekomne studerendes behov for vejledning ved gennemførelsen af tværfaglige projekter, opgaver ved hovedfagsniveau, og om post-graduat undervisning.

Stab:

Martin Zerlang er blevet ansat i en adjunktstilling i disciplinen Mentalitetshistorie, og fakultetet har placeret ham ved både centret og Institut for Litteraturvidenskab med henblik på at hans arbejdsindsats deles lige mellem disse institutioner.

Under Statens humanistiske Forskningsråds prioritetsområde »Skrift og Samfund« har tre stipendiater været henlagt ved centret: Hanne Honnens de Lichtenberg, Anne E. Knudsen og Michael Harbsmeier.

Forskningsvirksomhed:

1.1 Anne E. Knudsen arbejder med korsikanske dødssange fra perioden 1830-1940. Projektet består dels i en undersøgelse af dødssangenes betydningsunivers og dets udvikling gennem den periode hvor sådanne sange blev publiceret, dels i en sammenholdelse af dødssangene med det etnografiske baggrundsmateriale fra samme periode.

1.2 Anne Knudsen har givet en række foredrag ved

konferencer og besøg i England; ved centrets temadag på KUA, 15. februar, en forelæsning med titlen »Indre uro: Korsika«; ved Institute of Anthropology, Oxford, 14. maj, en forelæsning med titlen »Death and Identity«, og 16. maj et seminar med Mediterranean Work Group ved Oxford Universitet: »Vengeance as Narration«.

Anne Knudsen er redaktør af tidsskriftet »Stofskifte. Tidsskrift for antropologi«.

2. Hanne Honnens de Lichtenberg har arbejdet med projektet »Skrift og Billede. Danske indskrifttavler i perioden fra Reformationens indførelse til år 1600.« Projektets formål er at undersøge sammenhængen mellem inskription og billedlig fremstilling i en række udvalgte værker, samt deres afhængighed af sociale og kulturelle forhold. Såvel de kunstneriske forudsætninger som værkernes forhold til tidens religiøse, filosofiske og litterære retninger skal bedømmes. Værkernes egentlige tema – deres budskab til betragteren – skal tolkes ud fra den nære sammenhæng mellem kunst og kultur der karakteriserede 1500-tallet.

3.1 Michael Harbsmeier har i sammenhæng med forberedelsen af en større international konference (jvf. nedenfor) beskæftiget sig med forudsætningerne for og konsekvenserne af indførelse af ikke alfabetiske skriftsystemer forskellige steder i Nordamerika, det arktiske område og Vestafrika i det 19. og 20. århundrede. Han har især interesseret sig for den rolle sådanne skriftsystemer spiller i opbygningen og fastholdelsen af social og kulturel identitet.

3.2 Sammen med Mogens Trolle Larsen redigerer Michael Harbsmeier det nye tidsskrift »Culture and History« der udgives af centret.

Konferencer og møder:

I februar afholdtes ved KUA en temadag om »Kulturel konstruktion af social identitet«, hvori en lang række forskere fra forskellige fag deltog.

I november afholdtes en tredages international konference på LO-skolen i Helsingør, finansieret af SHF, med temaet »From Orality to Literacy and back ...«. Forskere fra USA, Vesttyskland, England, Frankrig, Sverige, Norge, Japan og Danmark deltog med ialt 21 foredrag. En del af disse er under udgivelse i et særnummer af det nystartede tidsskrift *Culture and History*.

Udgivervirksomhed m.v.:

Under redaktion af Mogens Trolle Larsen og Jonathan Schwarz fra Kultursociologi har centret udgivet sin temarapport nummer 2 med titlen »Integration – papirer fra en temadag på KUA«.

Andet:

Center for sammenlignende Kulturforskning har i forskellige sammenhænge engageret sig i debatten om forskningens fremtid og har sammen med Center for Middelalderstudier udarbejdet et forslag til oprettelse af et egentligt forskningscenter. Da Statens humanistiske Forskningsråd i slutningen af 1985 indkaldte ansøgninger fra forskergrupper med henblik på implementeringen af sådanne ideer på baggrund af en bevilling fra Undervisningsministeriet var det derfor naturligt at centret gik aktivt ind i arbejdet med dette. Resultatet blev et forslag til centerprofil underskrevet af Michael Harbsmeier, Kristian Kristiansen og Mogens Trolle Larsen. Dette forslag med titlen »Kulturtradition og fornyelse« blev udvalgt af SHF som grundlag for oprettelsen af et humanistisk forskningscenter der placeres ved Københavns Universitet.

Mogens Trolle Larsen

7. Humanistisk edb-center

Historie:

Humanistisk edb-center blev oprettet den 1. januar 1985 med en akademisk uddannet interimsbestyrer, en hk'-medarbejder og tre deltidsansatte studentoperatorer som stab. Centret omfattede fra start to afdelinger: Det humanistiske Fakultets Amagerterminal, der er opkoblet til RECKU, og en mikroafdeling med 21 mikrodatamater opstillet i to lokalnet. Centret er i årets løb blevet kraftigt udbygget, således at staben nu omfatter 7 faste og en løs videnskabelig medarbejder, to prosa-programmører og -operatører, en hk'er, en tekniker og en studentermedhjælp. I 1985 har desuden fem studenterinstruktører medvirket i undervisningen. Centret råder nu over en supermikrodatamat og ca. 55 mindre datamater, hvoraf en stor del er udlånt til andre institutter, samt en del hjælpeudstyr.

Centrets opgaver er undervisning og forskning i humanistisk informatik og datamatik, samt varetagelse af fakultetets udbygning med edb-faciliteter til undervisning og forskning i form af planlægning, rådgivning, indkøb og udlån, teknisk installation og service, vejledning i brug af udstyr og programmel, løsning af programmeringsmæssige eller andre lignende opgaver og stimulering af humanistiske forskere og studerende til at anvende edb som værktøj, hvor brugen heraf kan vise sig fordelagtig.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 6,67.

Lektorer: Simon B. Heilesen, Steen Jansen, Karen Landschultz, Stig Ö. Ohlsson, Jørgen Olsen, Henrik Prebensen, Torben Thrane, Henning Ørum.

TAP: Antal årsværk: 4.

Bjarne Christoffersen, Keld Hansen, Ole F. Jensen, Kirsten Schaumburg.

Lokaleforhold:

Centrets administration og mikroafdeling er midlertidigt indrettet i lokaler ved trappe 8, etage 3, men flyttes fra 1987-88, så de kommer til at ligge sammen med Amagerterminalen ved trappe 5 og 6 på etage 2.

Forskningsvirksomhed:

Edb-centrets akademiske medarbejdere, hvoraf de fleste er blevet knyttet til centret pr. 1. august 1985, har i årets løb fortsat med eller afsluttet enkelte forskningsprojekter, som de havde i gang, da deres overflytning til centret fandt sted. Sådanne projekter omtales kort nedenfor under den enkelte medarbejders navn.

Ved centret er der påbegyndt forskningsprojekter med humanistiske emner af både teoretisk og anvendelsesorienteret art. Desuden har enkelte medarbejdere ydet forskere uden for centret bistand med udarbejdelse af programmer m.v. til løsning af disse forskningsopgaver. Hovedinteressen vedrørende den teoretisk orienterede del af forskningen ligger i skæringsområdet mellem kunstig intelligens, tekstforståelse og naturligt sprog, men også indlæringsteoretiske problemer vedrørende anvendelsen af datamater i fremmedsprogsundervisningen er genstand for et forskningsprojekt. På det anvendelsesorienterede felt er det især menneske/maskinkommunikation på naturligt sprog, databaser, informationssøgning, ekspertsystemer, netværk og anvendelsen af forskellige programmeringssprog og formalismer på humanistiske fagområder, samt udvikling af undervisningsprogrammer, der har stået i centrum i den første tid.

Centret er endnu så nyt, at meget har præg af afprøvning af nogle muligheder og indsamling af erfaringer på et område, der ikke tidligere har været dyrket i et så specifikt miljø. Hertil kommer, at man på en nyoprettet arbejdsplads med lutter nyansatte og med helt ny arbejdsopgaver inden for undervisning og ekstern service naturligt nok må bruge en del tid på ved kurser, studiekredse, projektmøder og planlægning af finde sammen i små og store arbejds-kollektiver, der kan arbejde på samme teori-, videns- og færdighedsgrundlag. Bare det forhold, at alle ved starten »taler« forskellige programmeringssprog, el-

ler ikke taler de samme lige godt, kræver, at der gøres en indsats med uddannelse af hinanden.

På trods – eller måske netop på grund – af sådanne begyndelsesvanskeligheder har der imidlertid i den første fase udviklet sig et samarbejdsklima i forbindelse med forskningsopgaverne som er både utraditionelt ved sin intensitet og sin tværfaglige karakter og som lover godt for den fremtidige udvikling, ikke mindst med henblik på forpligtelsen til at hjælpe andre forsknings- og institutmiljøer i gang med brug af edb. Nævnes må også i denne forbindelse allerede etablerede eller spirende kontakter med andre datalogiske miljøer uden for Det humanistiske Fakultet, først og fremmest Institut for Datalogivistik på Handelshøjskolen i København.

Centret har således i foråret 1985 afholdt intensivt kursus og studiekreds for 12 videnskabelige medarbejdere fra fakultetet og en fra HHK om edb i humaniora, omfattende såvel praktisk kundskab (maskinbrug, udarbejdelse af programmer, afsluttende projekt) som teori (informatik, datalogiske emner, kunstig intelligens, naturlige sprog og edb, narratologi m.m.). Deltagerne havde dels ved stipendiemidler, dels ved arbejdsfordelingsforanstaltninger på deres institutter fået fuld frihed fra ikke-administrative arbejdsforpligtelser, således at de kunne arbejde næsten fuldtids med stoffet.

I efteråret 1985 har der været arrangeret opfølgende studiekredsarbejde på centret om programmeringssproget Prolog for den samme kreds af personer.

1. Området kunstig intelligens, tekst og sprog

1.1 Fra Statens humanistiske Forskningsråd har en projektgruppe fået midler over Forskningsprogrammet for teknologi og udvikling (FTU) 1986 til et i alt treårigt projekt om brug af stedord og andre henførende elementer i natursprogskommunikation med en datamaskine. Gruppen omfatter fem forskere fra edb-centret og en fra HHK. Fire af deltagerne var i december inviteret til at deltage i en Forskningsråds-konference i Middelfart om Informatik og Sprogvidenskab og gav her en præsentation af projektet og de indledende resultater under titlen »Pronominal og anaforisk resolution« (S. Ö. Ohlsson, J. Olsen, H. Prebensen, T. Thrane, H. Ørum, samt, fra Handelshøjskolen, lektor Finn Sørensen, Inst. f. Datalogivistik).

1.2 Et andet projekt på dette område vedrører analyse og forståelse af fortælling og beretning ved hjælp af en datamat, d.v.s. afdækning af narratologiske strukturer og med henblik på at kunne besvare spørgsmål vedrørende tekster og kunne frembringe korrekte resumeer. Som materiale bruges italienske *Commedia dell'Arte*-tekster, men udviklingen af analyseteknikker og programmer er uafhængig af det konkrete

tekstvalg, som her giver projektet en teatervidenskabelig og litteraturhistorisk dimension (S. Jansen, H. Prebensen).

1.3 Endelig kan nævnes et projekt om verbalkomplementering, specielt med henblik på engelsk. Problemet er her bl.a. at finde strukturelle beskrivelser af, hvorledes et udsagnsord knytter bestemte led til sig, hvilket også har interesse for tekstlæsning på og kommunikation med datamater på naturlige sprog (I. Thrane).

2. *Det pædagogiske område*

2.1 Der arbejdes med undersøgelser over mulige indlæringsformer i forbindelse med edb i fremmedsprogsundervisningen, specielt med henblik på åbne arbejdsformer, der giver plads for elevkreativitet og -deltagelse (K. Landschultz).

2.2 I denne forbindelse er der taget initiativ til et bredt tværfagligt og tværinstitutionelt arbejde (K. Landschultz, V. Rechnitzer, IAML).

2.3 Desuden arbejdes der med udvikling af edb-baseret undervisningsprogrammet i fransk (K. Landschultz), og edb-baseret test-materiale til alle former for undervisning (K. Landschultz, O. F. Jensen).

3. *Anvendelsesorienteret forskning*

3.1 Der er til brug for behandling af et dialektmateriale ved Østasiatisk Institut blevet udarbejdet et programsystem, der gør det muligt samtidigt med indtastning af tekster automatisk at tilvejebringe tovejs ordbøger, konkordanser, ordfrekvensanalyser, kartotek med grammatiske eksempler m.m. (S. Heilesen).

3.2 Endvidere er der blevet udarbejdet et program til brug ved gennemførelsen af et forskningsprojekt ved Musikvidenskabeligt Institut (H. Ørum).

4. *Forskningsprojekter uden tilknytning til edb-centret*

4.1 Segmentering af Commedia dell'Arte-tekster af Flaminio Scala (S. Jansen, foredrag ved Commedia dell'Arte-kongres i Toronto, Canada).

4.2 Vurdering af video i fremmedsprogsundervisning, især med henblik på indlæring af udtale (K. Landschultz).

4.3 Indsamling og bearbejdning af materiale om kinesisk hofmaleri fra 1600- og 1700-tallet (S. Heilesen).

4.4 Studier i malerne Yun Bing, Lu Hui og Ni Tian (S. Heilesen).

4.5 Udgivelse af fonetikerens Urban Hiarnes »Ofor-grijselige tanckar«, 1720, i forbindelse med et generelt projekt om denne historiske skikkelse. Udgivelsen foregår ved hjælp af datamat og programmet fra Lunds Universitetsbibliotek (S. Ö. Ohlsson).

4.6 Mindre arbejde om metodiske problemer i forbindelse med prædikative relativsætninger i fransk (H. Prebensen).

4.7 Afslutning af arbejde om evaluering af Augmented Transition Networks, et system til datamatisk sprogbehandling (H. Prebensen).

Andet:

Centrets medarbejdere har i 1985 udviklet en del programmet til undervisningen og til driften af de to installerede lokalnet samt forskelligt perifert udstyr.

Centret har endvidere været vejledende ved indkøb af dataudstyr, der af fakultetet udlånes til institutter og enkeltpersoner til undervisning og forskning.

Centret har udarbejdet forslag til edb-udbygningsplan for alle fakultetets afdelinger på Amager. Hovedbestanddelen er tre sammenkoblede Ethernets. Som forsøg forud for en endelig stillingtagen til installationsform, er centret i slutningen af december gået igang med at installere et mindre Ethernet i mikro-afdelingen, som erstatning for det ene lokalnet. På Amagerterminalen opstilles i januar 1986 et mikronet til undervisning, hvor de opstillede mikrodatabaser også kan fungere som terminaler til Danmarks edb-center for forskning og undervisning.

Enkelte af centrets medarbejdere har i årets løb deltaget i kurser uden for centret.

Desuden har lærere holdt foredrag eller anden undervisning ved temadage på Handelshøjskolen eller i gymnasieskolen. Endelig har centret været inviteret af software-firmaet CRI til at overvære foredrag om kunstig intelligens, og man har aftalt et nærmere samarbejde mellem CRI, Institut for Datalogivistik ved HHK og centret om i 1986 at arrangere gæsteundervisning på forskerniveau ved en fremtrædende udenlandsk specialist i kunstig intelligens og sprog.

Der er endelig kontakt med forskere fra Institut for Datateknik, DTH, DIKU og HHK seminarsamarbejde på forskerniveau i 1986.

Centrets faciliteter har været stillet til rådighed for kurser i tekstbehandling og elementære indføringskurser i edb for fakultetets personale, både tap'er og vip'er.

Endelig har centrets lærere afholdt kurser i Pascal-programmering og i matematisk lingvistik rekvireret

af studienævnene i Anvendt og matematisk Lingvistik og i Psykologi.

Udgivervirksomhed:

Centret udgiver hæfter med arbejdspapirer under titlen *Data Humana*. To numre er udkommet. Redaktør: H. Prebensen. Desuden har centret udgivet kursushefte til dat-h undervisning. Forskellige lektorer har fungeret som redaktører af skriftserier og tidskrifter:

K. Landschultz: *Tous Azimuts*. J. Olsen: *Kopenhagener Beiträge zur Germanistischen Linguistik* og *Kontra*. T. Thrane: *Acta Linguistica Hafniensia*. H. Ørum: *Publications of the Department of English*.

Henrik Prebensen

8. AV/ITV-afdelingen

Historie:

AV/ITV-afdelingen blev oprettet i året 1979 i forbindelse med Københavns Universitets udbygning på Amager, på basis af en række humanistiske brugeres ønske om et fælles audiovisuelt (AV) center.

Afdelingen havde først til huse i lokaler ved Audiologisk Forskningsgruppe på KUA, og flyttede i august 1980, i forbindelse med færdiggørelsen af afdelingens tekniske faciliteter, til den nuværende adresse ved trappe 14.

Pr. 1. februar 1985 blev der udskilt en satellit fra afdelingen, bestående af to medarbejdere, beliggende trappe 1. 3. sal, Njalsgade 90.

Stab:

TAP: Antal årsværk: 6,5 og 1 EFG-lærling.

Rene Christensen, Arne Herager, Morten Jønsson, Georges Renedo, Boris Søndersted, Jens Wichmann, Sten Huur Jørgensen, Rene Schøder, EFG, Erik Jensen, Sten Linke Larsen, Satellit, Sten Petersen, deles med anvendt og matematisk Lingvistik.

Fællesafdelingens arbejdsområde:

Afdelingen er – i AV henseende – et fælles teknisk serviceorgan for institutterne ved Det humanistiske Fakultet.

Funktionerne er udlån, reparation og vedligehold af AV-apparaturler samt AV-teknisk konsulentvirksomhed i forbindelse med institutternes apparaturindkøb. (Arne Herager, Georges Renedo, Boris Søndersted, Jens Wichmann).

Der ydes teknisk hjælp ved AV-apparaturlerbrug, og

afdelingen giver instruktion og afholder kurser i brug af AV-apparaturler.

Der har således i året været afholdt 5 kurser i brug af videoudstyr m.v. for 4 institutter, (Rene Christensen, Morten Jønsson, Jens Wichmann).

Grundet oplæring af nyt personale har afdelingen kun afholdt 1 kursus i efterårssemesteret.

Afdelingen varetager ombygning – og videreudvikling af eget og institutternes elektroniske AV-udstyr (Arne Herager, Boris Søndersted, Jens Wichmann).

Forskningsaktiviteterne, der berører afdelingen, sker ved institutternes anvendelse af den konsulentvirksomhed og det apparatur som afdelingen stiller til rådighed.

Video-produktioner:

Filmsprogets virkemidler (sammen med Institut for Filmvidenskab). *Los Tzotziles / El Proyecto intergrado* (spansk, sammen med Romansk Institut).

Derudover har afdelingen støttet flere institutter med produktion af videogrammer.

Arrangementer:

Afdelingen har ydet teknisk bistand ved større arrangementer afholdt på KUA.

Jens Wichmann

9. Forum for Renæssancestudier

Historie:

Forum for Renæssancestudier blev oprettet sommeren 84 af en tværfaglig initiativgruppe fra 5 forskellige fag ved fakultetet. Dets formål er at støtte forskningen i renæssanceemner og at fremme kontakt mellem forskere inden for området. Renæssancen forstås som betegnelse dels for en europæisk strømning i 15.-17. århundrede, dels for et typologisk fænomen, som også kendes fra andre perioder og kulturkredse. Forums adresse: c.o. Institut for klassisk Filologi.

Stab:

Der er ingen selvstændig stab, men initiativgruppens medlemmer er tilknyttet andre af fakultetets institutter. Den består af Marianne Alenius (klassisk), Eric Jacobsen (engelsk), Hannemarie Ragn Jensen (kunsthistorie), Minna Skafte Jensen (klassisk), Peter Ulf Møller (slavisk), Marianne Pade (klassisk), Lene Waage Petersen (romansk), Knud Prange (historie), Peter Zeeberg (klassisk).

Virksomhed:

Forum har afholdt en række offentlige forelæsninger. De to første semestre, 84-85, bestod af generelle introduktioner, som diskuterede begrebet renaissance fra forskellige synsvinkler – kunsthistorie, videnskabshistorie, filologi o.s.v. Efterårssemesteret 85 havde som fælles tema »Utopier – renaissanceens selvforståelse og forholdet sig til gode og dårlige forbilleder«. Foredragsholderne har dels været lærere fra KUs humanistiske Fakultet, dels gæster andetstedsfra (KU samfundsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitets humanistiske og naturvidenskabelige Fakulteter og Frederiksborg Slot).

21.-23. april 85 afholdtes et specialseminar på »Schæffergården« om dansk og svensk nylatin. Der

deltog 25 svenske og danske forskere, hvoraf 16 holdt foredrag. Seminaret blev støttet økonomisk af Einar Hansens fond, Fondet for Dansk-Svensk Samarbejde og Statens humanistiske Forskningsråd. Samarbejdet ventes udvidet til nordisk plan. – I januar 86 afholdes et 14 dages seminar i samarbejde med Det danske Akademi i Rom om »Antikreception i renaissanceens arkitektur, især forholdet mellem Vitruv og Alberti«.

I sommeren 85 havde Eric Jacobsen et to måneders forskningsstipendium ved Herzog August-biblioteket i Wolfenbüttel. I august 85 deltog de fleste af Forums nylatinister i den 6. internationale kongres for nylatinstudier sammesteds. – I forbindelse med gæsteforelæsninger ved Romansk Institut deltog dott. Daniela Quarta (Roms Universitet) i Forums arbejde.

Minna Skafte Jensen